

ڈاکٹر زاہر حسین انسپیری

DR. ZAKIR HUSAIN LIBRARY

JAMIA MILLIA ISLAMIA

JAMIA NAGAR

NEW DELHI

Please examine the books before
taking it out. You will be responsible
for damages to the book disco-
vared while returning it

DUE DATE

Cl. No. 070.172 Acc. No. 132721
poo

Late Fine Re. 1.00 per day for first 15 days.

Rs. 2.00 per day after 15 days of the due date.

[illegible]

Dr. ZAKIR HUSAIN LIBRARY

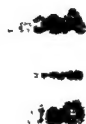
132921

POONA AKHBARS

Vol. III

पुणे अखबार

भाग ३ रा

PUBLISHED BY
THE CENTRAL RECORDS OFFICE
GOVERNMENT OF ANDHRA PRADESH
HYDERABAD-DECCAN
1956

प्रकाशक:

केन्द्रीय अभिलेख कार्यालय

आन्ध्र प्रदेश सरकार

इ. स. १९५६

[Price: Rs. 6

CONTENTS

अनुक्रमणिका

	PAGES
1. Foreword	v to vi
2. Preface	vii to xv
3. Summaries of the Poona Akhbars Vol. III ..	I to 102

४. छायाचित्रं	(१) ते (४)
५. पुणे अखबार (भाग ३ रा)	१ ते २००
६. कठिण शब्दांचे अर्थ	२०१ ते २०७

७. सूची :-

व्यक्तिनिर्देश	२०९ ते २१७
स्थळनिर्देश	२१९ ते २२२

FOREWORD

I am very glad to write a few lines by way of a foreword to the third volume of the series of Marathi source books being published under the caption the *Poona Akhbars* by the Central Records Office. I find that the last Akhbar bears the date 5th July, 1794, which is prior to the battle of Kharda, which came off in May, 1795. I understand that the Marathi Research Branch is yet able to add two more interesting volumes to this series from the large collection of historical records generously given as a free gift by Rani Sitabai Saheba, the last distinguished lady from the Gangakhed Jagirdar family of Haibat Rao Gopal, the *Akhbarnavis* and diplomatic agent of Nawab Nizam Ali Khan Bahadur posted at Poona. It is very interesting to note that this Rajendra collection of Gangakhed possesses Akhbars of a period later than those included in the present volume and even touching the period of the termination of the Maratha Empire at Poona.

The Bombay Government and the great scholars like Rajawade, Parasnis, Khare, Sardesai, the Bharat Itihas Samsodhak Mandal, Poona, and the Rajawade Samshodhak Mandal of Dhulia have practically exhausted the sources of Maratha history and yet the Hyderabad collection has its own speciality as chronicles of the Maratha Court, faithfully reported by loyal Maratha Sardars to the Asaf Jahi ruler. The reflections of Poona life mirrored in these Akhbars have a facet of their own.

Shri R. M. Joshi, M.A., the Director of the Central Records Office, Hyderabad, who has been entrusted with the editing of these publications, has given an informative introduction to this third volume also and from it we find glimpses of Poona life depicted by an eyewitness.

It is interesting to note how Nana Phadnis and Mahadajee Shinde, Haidar Ali and Tippu Sultan, Nizam Ali Khan and Mashirul Mulk, Warren Hastings and Cornwallis were all experts in statecraft and politics, observed the game with the keenest vigilance and endeavoured to triumph over the difficult situation set before them but it was destiny that decided the results. If we judge the merits and demerits of all these historical personalities placing them in their own environment and try to form a correct estimate of their resources, we find them quite outstanding and admirable in their own days.

I thank Shri R. M. Joshi for having asked me to write a foreword to this volume. I congratulate him and the members of the Marathi Research Branch in the Central Records Office for the neat and good work they have turned out in bringing out this publication.

Hyderabad-Deccan.
October 1, 1956.

GOPAL RAO EKBOTE,
Minister for Education
and Local Government,
Govt. of Hyderabad.

PREFACE

The third volume of the *Poona Akhbars* begins with a despatch sent by Haibat Rao Gopal from Poona on the 1st of January, 1782, and the last despatch is dated the 5th of July, 1794. This volume exhausts all the reports from Poona that were discovered in the official collection of the *Daftar-e-Diwani*. The next lot has been selected from the collection presented to the Central Records Office by Srimati Rani Sitabai Saheba of Gangakhed. The volume that will follow in this series will deal with the Akhbars, which belong to a period later than those included in the present volume. The readers of this series know that Haibat Rao Gopal was holding a very responsible position at Poona, being appointed as an *Akhbar-navis*, who performed the duties of a political envoy and agent with great diplomatic skill. Haibat Rao Gopal was the nominee of the Rai Rayan brothers, Dhondajee Shankar (1728-1783) and Nanajee Shankar (1730-1785), who held several respectable and trusted offices in the Darbar of Nawab Nizam Ali Khan. Poona was the focussing point of all the political transformations in India during this period and that is why reports from Haibat Rao Gopal are crowded with political events relating to the whole of India.

The most active person in South India at the beginning of 1782 was Haidar Ali Khan. Says Doctor G. S. Sardesai in the third volume of his *New History of the Marathas*, "But what proved most ruinous to the interests of the Maratha State was the offensive assumed by Haidar Ali of Mysore by seizing the Maratha possessions of the Carnatik in defiant scorn of the English and other powers in that region." Though this is the ripe opinion of this great Maratha historian, from the Akhbars published now we cannot form such an opinion. The Vakils of Haidar Ali Khan were continuously staying at Poona and carrying on negotiations with the Karabharis through the Rastes of Wai in the Satara district. At the beginning of the year 1782, Haidar Ali Khan's position was somewhat sound and secure. Haidar Ali was overpowering Sir Eyre Coote near Bemarajpal and Coote was receding towards Madras. Haidar Ali had captured Kalahasti and was vigorously wreaking revenge upon such of the *poligars* who had co-operated with the British. Haidar was anxious to reach Sikakole and Rajabunder from Arcot and had issued instructions that the

intervening Bamboo forest should be cut down to make a path a hundred hands wide, (*vide* A. R. No. 165). Haidar had also scored a few victories against Colonel Braithwaite and was enthused to hear that a French squadron under the command of Suffren had appeared in Indian waters. Haidar's agents Noor Mohammad Khan and Narasinga Rao were trying to impress upon the Karabharis the necessity of leading a campaign against the British into Bengal. Haidar had promised to send an amount of twelve lacs of rupees according to contract and to lend another sum of five to seven lacs of rupees provided a general was nominated to lead the campaign and definite units were assigned to him. The Khan also asked for reinforcements being sent to him.

Nana Phadnis was also an astute diplomat. He was entertaining British envoys and French adventurers and also conducting negotiations with Haidar Ali Khan and Tippu Sultan. Haidar Ali died on the 7th of December 1782 and was ably succeeded by Tippu Sultan, whose fame soon reached even Constantinople and Paris. But our Akhbar writers have not been able to give any information about these moves of Tippu. The activities of Tippu's Vakils are often reported and we find that they were treated with respect without allowing any commitment to slip through the diplomatic talks. Cornwallis was successful in securing the help of the Marathas and the Nizam in the Third Mysore War (1790-1791). Tippu Sultan was prudent to believe that Maratha co-operation with him would always bring a relief from British pressure. In A. R. No. 199 there is a clear mention that the Vakils of Tippu had twenty three bullocks laden with *hons* amounting to three lacs, besides bills and drafts worth five lacs.

In A. R. No. 201, there is an elaborate description as to how the Vakils of Tippu Sultan, *viz.*, Ghulam Hussain and Abdul Nabi, who had lately arrived from Mysore, were warmly received at Poona. Invitations were issued to all the Sardars, Mankaris, Saranjan-dars and Pages to attend the Darbar held in the newly constructed Thousand Fountains Hall. There came Haripant Phadke and Nana Phadnis. When all the courtiers assembled in the hall and were seated properly Peshwa Madhav Rao II entered the Darbar with all eclat. The Vakils of Tippu were already ceremonially introduced into the hall. The Vakils had brought robes of honour and two elephant calves, which were presented by them to the Peshwa.

The Vakils were treated to a banquet. Provisions for a party of five hundred were supplied to them by Nana under his personal supervision. Bhavani Shivaram was commanded to lead a campaign into Bengal. He had been honoured with an interview by the Peshwa. He had pitched his tent but the *Akhabarnavis* says, "Though all these apparent ceremonies have been gone through, no force has been placed under his command." This is to insinuate that the Karabharis dangled this temptation before the Vakils of Tippu Sultan without doing anything seriously.

The Akhbars start when the treaty of Salbai was about to be concluded between Mahadajee Shinde and Anderson. The position of the British in fighting with Mahadajee near Siprikolar and Kalisind had become very miserable. Captain Muir and Anderson were eager to come to terms and Hastings too agreed. It is known that though the treaty was concluded on 17th May, 1782, Nana Phadnis kept it pending under his consideration upto the 21st of February, 1783. The diplomacy of Nana and Mahadajee had reached its acme during this period. To quote Sardesai once again, "The Anglo-Maratha War covering nearly nine years from the murder of Narayan Rao to the treaty of Salbai emphatically discloses the vitality of the Maratha Nation, which had not been exhausted either by the disaster of Panipat or the death of their great Peshwa Madhav Rao. Maratha diplomats and warriors exhibited the same toughness as before and held their own against the singular resourcefulness of one of the greatest proconsuls, Warren Hastings, assisted by such able men as Hornby, Coote, Goddard, Hughes, and Mostyn".

The earlier despatches contain a detailed description of the arrival of Watherston from below the *ghats*. Madhav Rao Sadashiv was the Maratha Sardar appointed to welcome him. The British envoy was interviewed by Nana Phadnis on the 14th of January, 1782, in a suburb of Poona where Haripant Phadke had his camp. All Sardars and Vakils of Haidar were present. A hundred armoured and armed foot soldiers were already seated in the tent. The British envoy with four other British officials went to the place in a palanquin. They were accompanied by hundred and fifty lancers and fifty Turkish horsemen. These five Englishmen with their personal attendants met Haripant, Nana and twenty other persons having been introduced to them by Madhav Rao Sadashiv. They removed their hats in front of Nana and put them on again

when they left Nana's presence. The ceremonial meeting came to a close with the presentation of *Ittar* and *Pan*. The British envoys were presented with sweetmeats, fresh and dry fruits. The French diplomats were camping in the same area but at a little distance from the British envoys. Watherston stayed at Poona for a long time. He had meetings with Nana and the Peshwa. He wrote letters to Goddard, the authorities at Bombay and to Warren Hastings. The British had totally withdrawn their support to Raghunath Rao. Nana was playing the French against the British for gaining prestige for the Maratha power. Skirmishes were going on between the forces of Goddard in the lower *ghats* with those of the Marathas near Talegaon and in the vicinity of Surat, below the Kondaibari *ghat*, between Ganeshpant Behere and the British. Soon smooth relations were re-established with the British. Charles Malet was appointed as Resident at Poona in 1785 and he maintained cordial relations with the Maratha Government. In A. R. No. 199, dated 20th of May, 1790, there is an elaborate description to show how Mr. Malet had established himself at Poona. Parashuram Bhau Mirajkar had been invited to a garden party, at which presents were offered and a *nautch* party was arranged. Later the Mirajkar invited the Resident, with Mr. Heron and Uhtoff. They were treated to a big feast when robes of honour were presented to the British guests. A. R. No. 208, dated 23rd April, 1791 states, "Mr. Malet had been to see the Peshwa, when Nana Phadnis was sent for. The meeting took place in the Gauapati Mahal. Mr. Malet had gone to congratulate Madhav Rao II upon the success secured by his forces at Dharwar against Tippu. Mr. Malet also presented a letter from Lord Cornwallis to the Peshwa". Garden parties, picnics, dinners and banquets clearly show that life was running high at Poona.

The Akhbars published in this volume are only sixty and cover a period of twelve years and it is clear that there are several gaps, a few years being entirely unrepresented. In the internal politics of the Maratha State, the activities of Mahadajee Shinde are reported. Mahadajee was endeavouring to gain influence and authority over the Mughal Emperors, and was obliged to fight with the Rana of Gohad. There are references in the Akhbars to show that Mahadajee had given protection to Raja Chait Singh and that they had moved towards Kalpi and that Mahadajee was contemplating to camp at Ujjain. Such important events as his acquisition of the title of *Vakil-e-Mutlak*, the regent of the Empire, and the

captain-general of the forces, cannot be found reported on account of the lacunae in the series. In A. R. No. 194, dated 24th of June, 1785 it is mentioned that Mahadajee obtained from the Moghal Emperor a *firman* against Qayamud Dowla of Surat and got him dismissed from his position. In A. R. No. 215, dated the 11th of June, 1792, we learn that Mahadajee had arrived at Poona and that his grand meeting with the Peshwa was likely to come off soon. The Akhbar states that Mahadajee had 5,000 horse, four platoons, 10,000 pedestrians, several camp-followers, about sixty pieces of ordnance, of which a few had come in advance, while the others were on their way. The ceremonial visit and the *Darbar*, where the *Firman* and the robes of honour presented by the Moghal Emperor Shah Alam II, were handed over to the Peshwa, were all over and then ordinary interviews and visits had started. The arrival of this great Maratha general was a momentous event in the Indian politics of the day. Each big person interpreted it in his own way. Nana Phadnis was extremely jealous of the presence of Mahadajee at Poona. But the Akhbar, dated the 7th of May, 1793 says that on the 5th of May, 1793, Nana had been to the tent of Mahadajee Shinde and they purged their minds of all mutual suspicions, each carving out a sphere for himself and deciding to place the welfare of the state above everything else. Nana offered the holy Tulsi leaves brought from his *Shaligram* to Mahadajee and Mahadajee offered the scented holy ashes brought from the shrine of his Guru. These were considered to be the best means of swearing and of convincing each other of the honesty of their purpose. There are two more references of June and July, 1794 to the Shinde but the name of Daulat Rao is mentioned instead of that of Mahadajee, who had already passed away on 12th of February 1794. The first reference suggests that Daulat Rao's officers were quarrelling among themselves and the second reveals that the Peshwa had ordered Daulat Rao to get, as much as possible, all his military equipment from the north into the Deccan.

There was not much to be reported about the Holkars. Daxi Ahalyabai was managing the state quite ably and peacefully from 1765 to 1795. Tukojee Holkar was staying at Wafgaon. He celebrated the marriage of his son there. He had been to Poona with a large retinue to extend invitations to the Peshwa, Nana Phadnis and other Sardars. He was given a grand feast by the Peshwa at which robes of honour were presented to him. The Holkar was asked to extend invitations to the Vakils of Haidar Ali and also to the British

envoy. The Akhbar writer hints that his name was not suggested to be included in the list of invitees by the Karabhari; but the Holkars on their own initiative had invited him. Haibat Rao had sent his son to attend the function so that authentic details of the function, which was attended by the whole court of Poona, might not go unreported. Jealousies between the Holkars and the Shindes were endless, but they started in full force after the death of Madhav Rao II.

The life of Madhav Rao II has been closely watched by the Akhbar writers. Madhav Rao grew from a lad of eight to a young man of nineteen. From the reports we gather that Nana had paid the best of attention to the young man who could have proved himself one of the ablest of the Peshwas. The Akhbar writer does not mention how he was initiated into the secrets of the three R's but his training and culture as a well-built young man accustomed to the rough and tough life of a true soldier is carefully observed by him. The Peshwa was having vigorous physical exercise. He attended the gymnasium punctually and regularly taking part in all kinds of games. There are references to show that he learnt aiming with bow and arrows and also practised sword flourishing, *Lathi* and *Bothati*. In the evening he went to the Purvati temple, generally accompanied by a large retinue of pedestrians and horsemen led by their own commandants. Sometimes he rode on an elephant. As he grew up a brisk horse ride in the evening was invariably a part of his exercise. He had cultivated an interest in maintaining a good menagerie and a deerpark. In A. R. No. 200 it is stated that two cubs of *Siah Gosh* (a lynx cat) brought in a cage were presented to him by the Subedar of Konkan. He witnessed the combats between tigers and elephants and tigers and crocodiles. He encouraged duels and combats between wrestlers. A. R. No. 203, dated 17th of February 1791 describes a *vajramushti* combat, a sort of modern boxing, between Narsu Jethi and Phula Jethi. They were perfect masters in the art and their excellence surpassed each other's so often, that it was difficult to judge who should be declared the better of the two. The Peshwa himself, though hesitant, expressed his decision by rewarding one with a golden bracelet of eighteen tolas and the other with another of fifteen tolas. In A. R. No. 222 it is stated that the Peshwa observed the feats of a Narwar Pathan who rode two horses at a time. The Peshwa also played indoor games like chess, *Chowar* and *Ganjifa*, a kind of round-shaped cards with the ten avatars as Rajas. He was taught to appreciate music and heard it

every day sung by experts. He observed religious rites and regularly performed his morning and evening *sandhya*. He visited the Purvati temple and the Vishnu temple in the Bel-bag in the evenings. He observed the Ekadashi by paying morning visits to the shrines and taking an abstemious diet. He respected the invitations from the Sardars on occasions of marriages, etc. and during religious festivals. He accepted presents and *nazrs* and appreciated dancing and music performances. He participated in the Holi festival with great interest (*vide* A. R. No. 206, dated the 24th of March, 1791). He went out for picnics. A visit of his to the Baneshwar temple about twenty-five miles from Poona is excellently described in A. R. No. 214, when fresh elephants and horses were kept ready at short stages for a brisk change and a hurried march. His court-life grew very perfectly. He looked into accounts of officers of state, met envoys and took interest in their affairs. As he grew into a young man with independent views he sent for his ministers. In A. R. No. 221, dated the 16th of June, 1793 it is stated that he ordered Nana, Haripant and Govind Rao Bhagawant to present themselves when he was scrutinizing the accounts relating to Dharwar. Nana Phadnis led the active life of an eagle-eyed minister. He interviewed several officers every day, kept up form and decorum, attended to social calls, religious functions, fasted on Ekadashi days, performed special rites on occasions of the eclipses, *Simhastas* and during the intercalary month. Nana Phadnis died childless. He married nine wives. In A. R. No. 204 there is reference to the wives of Nana, the elder having grown up into full womanhood on the day of reporting. Nana was devoted to many Sadhus and spiritual persons and tried to propitiate them through devotion.

Haripant Phadke was the commander of the army and a trusted and devoted servant of the state. His loyalty and obedience are laudable. It was a pity that he suffered from stomach-ache to which there are several references. He died in 1794 and his sons Chintaman and Ramchandra were encouraged by Nana Phadnis. There is an interesting incident reported by the *Akhbarnavis* about Mahaling Rao Ghorapade, a dignitary of the state. It gives a cross-section picture of life at Poona during those days. A. R. No. 203, dated the 2nd of July, 1790 states that the consort of the Peshwa, Sriinati Rani Ramabai, was returning in a palanquin from her parents' residence, the Thattes of the Budhawar Peth, accompanied by a convoy and retinue. By the same road passed Mahaling Rao

Ghorapade riding a horse and also with a retinue of active horsemen. There was congestion on the road. Mahaling Rao's men tried to push forward. This led to jostling and elbowing and an unpleasant situation arose. Men from the mansion of the Madarulmaham and the Peshwa's palace at once rushed to the place. Ramabai Saheba was led into the palace without loss of time. But Mahaling Rao was held up, compelled to dismount the horse and taken to Nana's mansion. Mahaling Rao was made to sit at the Chowky and the incident was reported to Nana who sent for Haripant Phadke. Haripant interviewed Nana and issued instructions that Mahaling Rao should be taken to his (Haripant's) residence. Late in the evening Haripant returned home and found Mahaling Rao still there. He soothed the mind of Mahaling Rao by words of good counsel and asked him to go home. Our Akhbar writer suggests that the Karabharis were very discerning, they judged situations properly and decided wisely. Mahaling Rao's status and position were duly respected.

Ghansiram Kotwal's miserable end is also reported with interesting details in A. R. No. 210, dated the 4th of September, 1791. Ghansiram was a Kanyakubja Brahmin from Aurangabad who rose to the rank of the Police Commissioner of the city of Poona. He had won the confidence and trust of Nana by his tact and industry. But he abused his privilege and oppressed the poor people in a merciless manner. He had kept a few Brahmins huddled in a lock-up without trial. Some of them died in the cell for want of fresh air and water. Nana realized the magnitude of Ghansiram's high-handedness, but was rather mild in punishing him. But the people got him tied to the foot of an elephant and paraded through the streets. The members of the family of Ghansiram were arrested and his house was searched. Much property accepted as bribe by him was discovered in the house.

A. R. No. 196, dated the 9th of April, 1790, has recorded the lamentable occurrence at Jejuri during the celebrations of the full moon day in Chaitra. Hundreds of persons who had assembled to visit the shrine died. Oya Shastri was consulted. Divine wrath was the explanation offered. Special pacificatory rites and feeding of Brahmins were the religious measures adopted to propitiate the believed divine wrath. Impurities in the diminishing water supplies, on account of summer, have not been assigned as the cause of these deaths. Life was busy and full of pleasantries as it could be during the end

of the eighteenth century. Marriages, sacred thread ceremonies, feasts and banquets, *Harikirtans* and dancing parties, arrivals and departures of Europeans, diplomats and Vakils, presentation of robes of honour, parcels of fruits and the homecomings of pilgrims and soldiers constituted the routine incidents of everyday life at Poona. Happy were the days of the people at Poona about the year 1794.

I cannot close this short introduction without confessing the debt of gratitude that I owe to several persons whose continued inspiration and guidance enabled me to produce these three volumes. Doctor G. S. Sardesai, who is nearing the century of his industrious life, had drawn the attention of Nawab Ali Yavar Jung Bahadur towards the publication of source material available in the Central Records Office. The complementary scholarly interests of both these great souls opened a fresh channel of activity and both in Persian and Marathi, publications could come out. Even the popular Ministers of Education, including Shri Gopal Rao Ekbote, our present Minister, were uniform in their zeal in encouraging the publication of the Persian and Marathi series of source books by the Central Records Office. Our Education Secretaries Shri L. N. Gupta and Shri P. Setu Madhav Rao, whose partiality for history is so well-known in the Hyderabad State, have constantly kept us enlivened and awake towards this activity of the Department. My predecessor, Shri Mahmood Hasan, was kind enough to give me the full benefit of his ripe experience. To all these persons, I owe a deep debt of gratitude.

My assistants in the Marathi Research Branch, Sarvaswari A. N. Baji, B.A., B.T., S. K. Shivnarayan, Nilkanth Rao Mangrulkar, B.Sc., Pandurang Rao Joshi and Sitaramrao Bergaonkar deserve particular mention for having evinced more than official interest at every stage of this work. I thank them all.

CENTRAL RECORDS OFFICE,
Hyderabad-Deccan.
September 29, 1956.

R. M. JOSHI, M.A.,
Director.

SUMMARIES OF THE POONA AKHBARS

Vol. III

A. R. No 162

16th Muharram 1196 A.H.

1st January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 16th Muharram (1196 A.H.).

Raghottam Rao has of late grown lethargic in the matter of writing letters. He deserves a rebuke from the Swami.

Akhbar from Poona covering the events from 12th to 16th Muharram 1196 A.H.

In the earlier Akhbar it was reported that Goddard had gone to Bombay, after posting his troops in the vicinity of Kalyan and Badlapur, and that Gangadhar Rao Raste and the other *sardars* had moved to Chikhali with a view to relieving the pressure on fodder near Poona. It was also mentioned that strenuous efforts were being made by the friends of Bajaba Purandare to secure his release from captivity. Further news is as follows :--

From Haidar Ali Khan's letters to his *vakils* it is gathered that Col. Coote has returned to Madras from Vemarajapalyam. Some of the *polygars* under the Khan are said to have deserted to the English. The Khan is, therefore, trying to seize their fiefs. This done, he is likely to renew his attack on Madras.

The Khan is anxious that an expeditionary force is sent to Orissa in time by the Karbharis. He seems to have assured them that he would most willingly provide his share of the expenses as soon as the force was got ready.

Mahadaji Shinde, accompanied by Raja Chait Singh of Banaras, is reported to have proceeded to Kalp from Datia while Muir is believed to be working his way in the direction of Banaras.

In view of the intimate confidence in which the Swami holds me, a gentleman here has promised to divulge certain momentous secrets to me, which will be conveyed to Raghottam Rao in due course. He, in turn, it is hoped, will inform the Swami. It is needless for me to suggest that the utmost caution has to be exercised in dealing with this matter by all concerned.

Akhbar from Poona for dates 17th and 18th Muharram 1196 A. H.

Further to news reported earlier, it is to be gathered from Haidar Ali Khan's letters to his *vakils* that the Khan has progressed to Kalahasti after laying waste the lands of the rebel *polygars* on the way.

It is also learnt that he is cutting a track across the monsoon forest with a view to laying out a road from Arcot to Chicacole. He is also pressing the Karbharis to send a large force to Bengal. The latter, however, are reported to have informed him that the forces working under Mahadaji Shinde, which number about 40,000, including the Pant Pradhan's force, which is about 5,000, would reach Bengal in due course, after the Shinde will have accomplished the occupation of the Gangetic *doab* and the Province of Banaras. The news, however, lacks confirmation.

The Karbharis are planning to send a well-sized *gardi* force to Birewadi to strengthen the place against the expected attack by the Abyssinians of Ja-jira.

Govind Rao Gayakwad, who was for some time, put out by the apathetic attitude of the Karbharis towards his affairs, has been reconciled. He has now been provided with a loan of about fifty thousand rupees, and Ganapat Rao Kolhatkar has been persuaded to act as his *diwan*. He is reported to have reached the village of Bhonsadi on the outskirts of Poona on his way to Kondai Bari, where he will be joined by Ganeshpant Behere and Durgoji Bhapkar, who it may be expected will help to re-establish him in Gujrat. The Karbharis presented to him and Kolhatkar robes, jewelry and two elephants before they set out on their journey.

It is learnt that a *dastak* has been sent from here to Bombay to enable the English envoy to reach here for carrying on

The Abyssinians of Janjira are said to be preparing for an attack on Tale-Ghonsale.

Dhondo Appa Purandare has been, for some time past, negotiating with the Karbhari for the release of Bajaba Purandare. The Karbhari, it appears, suggested that Bajaba would be allowed to remain in a guarded residence, either at Saswad or at Poona, and that he would have to pay 2½ lakhs of rupees for this concession. The internee, however, is in no mood to accept these terms and seems to have made a counter-proposal that he may be released unconditionally on a surety, which he would provide for the payment of the amount in easy instalments. Dhondo Appa is still hopefully exerting himself on behalf of Bajaba.

Balajipant visited Haripant's tent on 15th and 16th (Muharram) and spent long hours in consultation.

The Pant Pradhan did reverence to the holy man from Nasik by paying a visit to him on 14th instant.

A. R. No. 164

About January 1782 A.D.

A supplementary letter (from Haibat Rao Gopal to Nana Swami).

Bapuji Holkar had come here to extend the invitation to Tukoji Holkar's son's marriage at Waphgaon to the Srimant and other people. It behoved that I should go there for carrying out the duties of *akhbarnavisi*, but considering that Nana invited the *vakils* of Haidar Ali Khan to accompany him, while he omitted this courtesy to me, I dropped the idea of going there. The Swami knows that intentional discourtesy shown to servants is never without an ulterior motive. The Swami also knows that I cannot meekly submit to such discriminatory treatment. Nonetheless, I am sending my son Keshav Rao with the Srimant's party.

A. R. No. 165

18th Muharram 1196 A.H.

3rd January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 18th Muharram (1196 A.H.).

negotiations for peace. Authentic information on this subject is likely to be received there through the proper diplomatic channel. The Karbharis stick to their decision that no treaty would be acceptable to them, unless it has the approval of Haidar Ali Khan.

A. R. No. 166

20th Muharram 1196 A.H.

5th January 1782

Akhbar from Poona for dates 19th and 20th Muharram 1196 A.H.

To keep up their pledged word to the Khan, the Karbharis have decided to send Bhavani Shivaram with a force of ten thousand to join Mahadaji Shinde. The latter will reach Bengal after reinstating Raja Chait Singh in Banaras. Bhavani Shivaram, who gave the news, has been ordered by Nana to encamp on 30th Muharram or 5th Safar.

Govind Rao Gayakwad's further progress has been held up as he has not been able to raise an adequate loan to support his army. Nana had daylong consultations with Haripant at the latter's tent. Lakshman Rao Raste was present by invitation.

A. R. No. 167

21st Muharram 1196 A.H.

6th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 21st Muharram (1196 A.H.).

Friday, 19th Muharram.

Govind Rao Gayakwad took formal leave of the Srimant and the Karbharis and may start on his journey to Gujrat in a couple of days. He has been provided with a lakh of rupees by the Karbharis and his *diwan* has raised adequate funds to support the recruits. In all likelihood, Govind Rao will first proceed to Songad to dislodge the enemy from this place. This done, he will be in a position to lay waste the neighbouring villages with a view to sustaining the further expenditure of his army on plunder.

A *darbar* was held as usual.

Saturday, 20th Muharram.

Rumours are thick here that Bhavani Shivaram may either be sent to Kondai Bari or to the north. In case he is to be sent to the north, he may have to be provided with a large force, which does not appear to be practicable in view of the present low state of finances.

The Holkar is at Waphgaon. His son's marriage is due to be celebrated in the month of Magh. Though people here believe that the Srimant may go, it does not appear to be likely, as the Karbharis are not in favour of this move. They may, however, attend the function.

There was a meeting between Haripant and Nana and possibly all outstanding matters were discussed by them. Krishna Rao's letters are coming in regularly and the Karbharis are giving close attention to the progress of the negotiations going on with the Huzur.

Efforts are being continued here by Dhondo Appa Purandare to purchase the freedom of Bajaba.

A. R. No. 168

24th Muharram 1196 A.H.

5th January 1782

Covering letter from Haidar Rao Gopal, dated Poona, 24th Muharram (1196 A.H.).

The veil of secrecy has at last been partly lifted and Govind Rao has divulged the news that the Karbharis have written to the Bombay Government to send over their envoy to Poona. The *sardars* have been ordered to spread out their camps along the route of the English envoy's journey so as to give an impression of high military preparedness. The *rakhs* of Haidar Ali Khan have been told that Bhavani Shivaram would soon be sent to join Mahadaji Shinde. The Karbharis are anxious to come to terms with the English as they seem dissatisfied with the Huzur's policy.

Akhbar from Poona for dates 21st to 24th Muharram, 1196 A.H.

Balajipant held long consultations with Haripant on the evening of 22nd inst. Govind Rao Krishna and Visaji Ap-paji were present during the talks.

Sakharam Panse has moved his camp to Kevla on the bank of the Pawana river, while the Raste's force is cantoned near Chikhali. The Pratinidhi's force is stationed on the bank of the Indrayani river within easy reach of Talegaon.

Haripant removed his camp to a place very near the confluence of the Mula-Mutha rivers on 23rd inst. Balajipant issued an order-of-the-day calling upon every recruit to join Haripant's force at once.

The English envoy is reported to have arrived at Khopavali, with an escort of 500 men.

Chait Singh's *vakil* has arrived from Khandesh and is staying in Mangalwar Peth.

From Ahalya Bai's letter to the Karbhari it appears that Satwaji Bhonsle is carrying on depredations in the vicinity of Ali Mohan while Baji Rao Barve has reached Maheshwar with a view to leading a retired life. According to another version, Ahalya Bai is believed to have bought over the allegiance of these henchmen of Raghunath Rao.

A. R. No. 169

24th Muharram 1196 A.H.

9th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated (24th) Muharram (1196 A.H.).

Sunday, 21st Muharram.

Nana had a meeting with Haripant. The question of advancing some funds to Govind Rao Gayakwad seems to have been discussed. It is also gathered that the Karbhari intend to write to Krishna Rao and the Huzur.

Govind Rao Gayakwad has pitched his camp near the confluence (of the Mula-Mutha rivers). His recruits are

averse to follow him. Therefore, his *diwan* and other officials are pressing the Karbharis to advance some funds.

Monday, 22nd Muharram.

Col. Goddard is at Bombay. Two English detachments are reported to have moved to Badlapur from Vithalwadi. Their further progress is being watched. Haripant is likely to shift his camp to a site near the confluence of the Mula-Mutha.

Fateh Singh Gayakwad, assisted by the English, is expected to sally forth from the fortalice of Songad. Ganeshpant Behere, who is stationed at Kondai Bari, is ready to meet any contingency.

Tuesday, 23rd Muharram.

Haripant has moved his camp close to the confluence of the rivers. The Raste's forces are stationed a few *kos* away. The English do not seem seriously disposed to launch an offensive, though thick rumours are being set afloat to this effect.

Nana paid a brief visit to Ghadge, a local *sardar*. It is still not decided if Bhavani Shivarani is to go to Hindusthan or to Kondai Bari.

Wednesday, 24th Muharram.

The Shinde is busy settling his affairs in Hindusthan.

Ranga Rao Vedhekar has pitched his camp in the vicinity of Haripant's camp. He has under him a regiment of nearly five hundred horse. The Holkar is at Waphgaon making preparations for his son's marriage.

Haidar Ali's *vakils* held long consultations with the Karbharis, who are expected to write to the Khan shortly on all matters.

Chait Singh's *vakil* has arrived here and will soon meet the Karbharis.

A. R. No. 170

27th Muharram 1196 A.H.
12th January 1782

Akhbar from Poona for dates 25th to 27th Muharram, 1196 A.H.

Our reporters have reported that the English envoy from Bombay was stopped at the entrance of the *ghat* by the officers of the Pant Pradhan as he was accompanied by a suspiciously large escort, but was later permitted to continue his journey, accompanied by about 200 men, on orders being received from Nana. He is believed to have passed Wadgaon and Talegaon on 26th inst. and is now reported to be on the last lap of his journey. The Maratha forces have been impressively disposed all along his route, representing as they do the units under Gangadhar Rao Raste and those under the Pant Pratinidhi, the Holkar, Mon. Noronha and Mon. Motram.

The English envoy's name is being given out as Colonel Watherston.¹ He is accompanied by about 200 lancers, 25 Turkish *savars*, six palanquins, two elephants, one provided with a *howda* and the other carrying tentage, and about 200 attendants. He is expected to reach here by 29th inst. Madhav Rao Sadashiv has been sent to Chinchwad to meet him and bring him over to Poona.

Postscript.

Khande Rao Trimbak Vedhekar, who arrived here on 24th inst., accompanied by 500 horsemen, is expected to be received into the presence of the Srimant and the Karbhari on 29th inst.

A. R. No. 171

27th Muharram 1196 A.H.
12th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 27th Muharram 1196 A.H.).

¹ The present Akhbar and a few others which follow of the visit of the English envoy, Captain Watherston but spell his name in a variety of unrecognisable forms. The incongruity of all these distorted variants of his name in the English synopsis is obvious.

Thursday, 25th Muharram.

The Bombay Government is anxious to reach a settlement with the Karbhari, if only to rehabilitate their commerce, which has practically come to a stand-still. The wharves at Bombay are bulging with the accumulated cargo, which must be cleared soon to avoid irreparable losses. This circumstance, more than any other reason, has prompted them to make overtures of peace.

The English envoy was coming, accompanied by two hundred horsemen and nearly a thousand other ranks, but he has been stripped of this large escort by the Karbhari, who have now permitted him to come with a few hundred men. According to the latest report he seems to have crossed the Borghat and arrived at Khandala. Nana will meet him in Haripant's camp outside Poona.

Friday, 26th Muharram.

Being the Sankranti day, a ceremonial *darbar* was held by the Srimant to which the *sardars*, *silledars* and others brought sugar-coated sesames.

The English envoy has reached Wadgaon. Madhav Rao Sadashiv will go to receive him.

The *vakil* of the Raja of Banaras will meet the Karbhari possibly tomorrow. The Shinde seems to have turned a cold shoulder to the Raja, who is, therefore, anxious to enlist the help of the Karbhari in recovering his lost kingdom.

Blavani Shivaram is expected to be sent on a commission to the north.

The Shinde is reported at Kalpi busy settling his affairs with the neighbouring chieftains.

Saturday, 27th Muharram.

The English envoy has arrived at Chinchwad. Nana is holding consultations with Haripant.

A. R. No. 172

29th Muharram 1196 A.H.

14th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated 29th Muharram (1196 A.H.).

Though I was invited to attend the ceremonial levee at which the Karbharis received the English envoy Watherston, I was compelled to send my son Keshav Rao to represent me in view of my indisposition. Details of the meeting are given in the accompanying Akhbar.

Akhbar from Poona for dates 28th and 29th Muharram (1196 A.H.).

27th Muharram. Report was brought here by Madhav Rao Sadashiv, who was sent to Avund to join the English envoy's party as guide, that the progress of Watherston beyond Wadgaon was held up for some time by the *sardars* of the Raste and the Holkar until formal permission was received in this behalf from Nana.

28th Muharram. Watherston reached Avund and pitched his camp within three *kos* of Poona on the bank of the Mutha river. Madhav Rao Sadashiv has been instructed to bring him for the meeting tomorrow.

29th Muharram. Madhav Rao Sadashiv went to the English envoy's camp, followed by an elephant, equipped with an *amari*, and a body of hundred lancers. In the meanwhile Nana proceeded to the pavilion, where the Karbharis would meet the English envoy. Haripant, Lakshman Rao Raste, Khishna Rao Balwant, Noor Muhammed Khan, Narsingh Rao, Mudhoji Bhonsle's *vakil* and a pick of Maratha *sardars* were already assembled there. Armed guards were seated in a cordon within the tent. The route of the envoy was lined by mounted troops.

Late in the afternoon, Watherston arrived in a palanquin accompanied by four officers and a heavy escort of lancers and Turkish *sawars*. The party was then received into the pavilion and the important persons were introduced to the envoy. This over, he was led into an inner chamber where formal greetings were exchanged. The envoy is freely

conversant with Persian and made his replies in that language. The guests were then treated to *pan* and *ittar*. These formalities were also extended to three leaders of the Turkish *sawars*. They had brought *nazrs* with them to be presented to Nana but the latter politely declined to accept them.

The English envoy and his four companion officers then warmly took leave of Nana and donned their hats, which they had taken off as they had first entered the pavilion.

Nana later dismissed the assemblage and sent dried nuts, fresh fruits and sweetmeats to the English envoy's camp. He himself returned to his residence late after nightfall.

Watherston's camp is "within the range of an arrow" from Haripant's tent. Monsieur Noronha and Monsieur Motram, with their artillery and regiment, are quartered in the vicinity of Haripant's camp.

Raja Chait Singh's *vakil* Naropant had a meeting with Nana today and presented to him several robes sent as gifts by the chief of Banaras. Nana also inspected the other gifts including a priceless necklace of pearls intended for the Pant Pradhan.

It is now definitely known that the English envoy's escort consists of fifty Turkish *sawars*, about twenty horses, the same number of camels, two elephants, two hundred lancers and an equal number of attendants.

A. R. No. 173

30th Muharram 1196 A.H.

15th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 30th Muharram (1196 A.H.).

Saturday, 27th Muharram.

The English envoy's meeting with the Karbharis will take place on 29th inst. One Harba will act as the interpreter. A special pavilion has been erected in Haripant's camp, where Nana will meet the envoy.

Sunday, 28th Muharram

The English envoy is reported to have progressed to Avund from Wadgaon. He will be entering the outskirts of Poona tomorrow. The meeting of the Karbharis with the *vakil* of the chief of Banaras is also expected to come off on 29th.

A *darbar* was held as usual.

Monday, 29th Muharram.

Madhav Rao Sadashiv was sent to bring over the English envoy for the meeting. Nana entered the pavilion after the second *prahar*¹. A large number of *sardars* and *silledars* was in attendance. The forces lining the envoy's route to the pavilion stood to attention. During the third *prahar*, the envoy and five other officers came into the pavilion and saluted Nana and the other Karbharis by doffing their hats. The envoy spent about two *ghatikas*² in informal conversation. The meeting over, he rode back in a palanquin to his residence. He has been provided quarters in a tiled bungalow standing in a well-kept garden, not far off from Haripant's camp. His staff has been accommodated in small tents pitched close by. Haidar Ali Khan's *vakils* were present during the meeting and would no doubt send their reports to the Khan in due course. Formal negotiations with the English representative will be conducted during the next few days.

The meeting with the *vakil* of the chief of Banaras has been put off indefinitely in view of the English envoy's arrival.

I had sent a few bags of sugar-and-sesame comfits in token of the Sankranti festival with the post dispatched on 27th inst. I hope these were delivered there in good condition.

1. A *prahar* is an eighth part of a day. The first *prahar* begins with sunrise.

2. A *ghatika* is one-sixtieth part of a day.

A. R. No. 174

3rd Safar 1196 A.H.
18th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 3rd Safar (1196 A.H.).

(The present covering letter just details letters and Akhbars dispatched to date).

Second sheet¹ of Akhbar dated 3rd Safar 1196 A.H.

Dhondo Appa Purandare has undertaken to pay two and half lakhs of rupees to secure the release of Bajaba. The latter will, however, be set free on condition that he lead a quiet life at Saswad.

The Karbhari are still undecided on the question of sending Bhavani Shivaram to the north.

Govind Rao Gayakwad is still being deluded by the Karbhari with promises of pecuniary help.

Since his arrival Watherston has been receiving for his kitchen liberal supplies of groceries and other provisions.

A. R. No. 175

4th Safar 1196 A.H.
19th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 4th Safar (1196 A.H.)

Tuesday, 30th Muharram

Another meeting took place between Nana and the English envoy, who was accompanied by an officer and an interpreter. Haripant and Madhav Rao Sadashiv were also present. The talks, which were confidential, lasted for about a *prahar*, after which the meeting broke up. The tent was carefully cor-

1. The first sheet of this Akhbar is not traceable. Even the present sheet appears inconclusive.

doned off to keep out any eavesdroppers. The Karbharis, it is surmised, are negotiating for the retrocession of Wasai and other places. They also seem to be pressing for the isolation of Dada Sahib (*i.e.* Raghunath Rao). It is understood that both the parties are anxious to reach an early settlement. The English are particularly in a conciliatory mood as their trade has been adversely affected on account of the continuance of hostile relations with the Marathas.

Wednesday, 1st Safar.

● As the day was inauspicious, Nana did not go to the pavilion. However, sweetmeats, fruits and a thousand rupees in cash were sent to the English envoy to enable him to have a feast in his camp. The English seem willing to retrocede Wasai and other places and to give a *carte blanche* to the Karbharis in the matter of settling the future position of Dada Sahib but they are keen on enlisting the support of the Karbharis in overthrowing Haidar Ali Khan. The Karbharis, however, may not yield ground on this point.

Thursday, 2nd Safar.

The *vakil* of the chief of Banaras made a courtesy call on the Karbharis and presented to them two robes. Formal negotiations with him are yet to begin.

A routine meeting took place between the *vakils* of Haidar Ali Khan and the Karbharis. The latter are soon expected to write to the Khan re-affirming their steadfast adherence to the interests of the Khan.

Friday, 3rd Safar.

Govind Rao Gayakwad is in a strange predicament and has not moved from his camp on the outskirts of Poona. Krishna Rao's letters were received here. It has come out here that the Huzur is preparing for his journey to Bidar.

The English envoy and the *vakil* of the chief of Banaras are both receiving close attention here from the Karbharis.

A. R. No. 176

7th Safar 1196 A.H.

22nd January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated 7th Safar (1196 A.H.).

I have given separately an account of the meetings between the English envoy and the Karbharis as related by a friend here. Govind Rao was present at the first ceremonial levee but was excluded from the subsequent meetings. Nor do the Karbharis appear to have sent any reports to Krishna Rao there.

(A separate unit which begins somewhat abruptly).

Strict secrecy is being maintained here with regard to the talks going on between the Karbharis and Watherston. Nonetheless, I have been able to gather a few broad hints. The English point of view appears to be as follows:-

The English desire a rehabilitation of the position between the parties as set forth in the treaty which was negotiated by Col. Upton some time ago. They would be willing to restore to the Marathas places captured by them in the past. They would also withhold their support to Raghunath Rao but would like to be compensated for the costs incurred by them in upholding his claims. What they devoutly wish for is that the Karbharis should help them in overthrowing Haidar Ali Khan. They would even be satisfied if the Karbharis maintained strict neutrality in the matter.

A supplement.

In reply to the arguments advanced by the English, the Karbharis have made it clear to Watherston that they would do their utmost to persuade the Khan to come to terms with the English but as a condition precedent they insist on a restoration of the *status quo ante* in regard to the territories captured by the English from the Khan and the Marathas. The English envoy, who is fully apprised of their views, is reported to have written to Goddard at Bombay for his advice.

Akhbar from Poona for dates 4th to 7th Safar 1196 A.H.

On 4th Safar Nana, assisted by Haripant, had a long sitting with the English envoy.

On 6th Safar Bhavani Shivaram was invited to the *darbar* by Nana and was presented with two Paithani robes, a *sela*, a *pagote* and a pearl necklace with a pendant set with emeralds. Leave has been granted to him to start on the expedition but as he has only about two hundred men with him it is difficult to imagine how he will be able to accomplish his mission in Bengal with this meagre force.

Watherston sent letters to Bombay on 6th inst. under special escort provided for the courier by the Karbharis as far as the *ghat*.

The fortress of Ballalgad in the Konkan, which was held by the English, is reported to have been re-taken by the forces of the Pant Pradhan.

Supplement to Akhbar dated 7th Safar 1196 A.H.

On 7th inst. Nana went to Haripant's tent and later sent for the English envoy's interpreter named Haripant. The party conferred with him till a late hour in the night. Later, the *vakils* of Haidar Ali Khan participated in the discussion. Lakshman Rao Raste was present at the meeting throughout but Madhav Rao Sadashiv was absent.

A. R. No. 177

8th Safar 1196 A.H.

23rd January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 8th Safar (1196 A. H.).

Saturday, 4th Safar.

Nana had a meeting with Watherston in Haripant's tent. Madhav Rao Sadashiv alone was permitted to join the talks. The English envoy appears to have pleaded for raising the income of Raghunath Rao and for giving him the fortress of Triambak. The English also would like to be compensated for the expenses incurred by them in supporting Raghunath Rao. Reciprocally, they seem willing to return Wasai and other places to the Marathas, with the exception of the forts

of Shivne and Arune. The crucial point, however, is the whole-hearted support of the Karbharis in the task of overthrowing Haidar Ali Khan. This the English envoy is trying to enlist, using all his power of persuasion. But the Karbharis are taking a different stand. They are not willing to negotiate any treaty of peace, unless Wasai and all other places are returned to them. They have also made it clear to Watherston that Raghunath Rao should be handed over to them unconditionally. They are not willing to sever their relations with Haidar Ali Khan.

Watherston appears to have written to Goddard with a view to seeking his advice on resolving the deadlock.

Sunday, 5th Safar.

Bhavani Shivaram has gone into the camp and gathered a few men but there is little promise of his being able to lead a campaign into Bengal. Possibly, he will be sent to Kondai Bari just to lend some help to Gaueshpant Behere.

A *darbar* was held as usual at which routine matters were dealt with.

Monday, 6th Safar.

The Srimant made a visit to Parwati and returned in the evening.

Bajala is likely to be set free on his providing sureties as agreed to.

Dada Sabib (Raghunath Rao) is at Surat. His lieutenant Baji Rao Barve, who sought asylum at Maheshwar, is reported to have been arrested and kept under restraint by Ahalya Bai.

No fresh news has come from the Shiude's camp in the north.

Haidar Ali Khan's *wakils* had a meeting with the Karbharis. The envoys seemed to have dwelt on the necessity of strengthening the Khan's position.

Tuesday, 7th Safar.

Nana held consultations with Haripant in the latter's tent on important state affairs.

Report has reached here that our *Sarkar* (i.e., Nawab Nizam Ali Khan Bahadur) has started on his journey to Bidar.

Shivarampant Thatte, *fadnis* of the Khandesh *subah*, who made irregular exactions of *dahakpatti* and *subehpatti* from the *moglai jagir* villages of the writer, has not returned the amounts in spite of repeated warnings. Krishna Rao, who is now there, should be requested to deal with this matter firmly.

A. R. No. 178

11th Safar 1196 A.H.

26th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal. dated Poona, 11th Safar (1196 A.H.).

Watherston has arrived here and is carrying on negotiations with the Karbhari. The latter have written to Haidar Ali Khan to arrange to send twelve lakhs of rupees as *peshkash* and an additional amount of eight lakhs as loan. They have also asked for his views in regard to the peace terms now being negotiated with the English envoy. Bhavani Shivaram's future movements depend upon the nature of the reply to be received from the Khan.

Akhbar from Poona for dates 8th to 11th Safar 1196 A.H.

The marriage of Tukoji Holkar's son will be celebrated on 20th Safar. Tukoji arrived here in person from Waphgaon on the 10th inst. with a view to extending invitations to the Srimant and the Karbhari. He was the guest of Haripant on 11th inst. and was treated to a feast and presented with robes (in the morning). In the evening he dined with Nana and received robes befitting the occasion. Tomorrow he will present himself to the Srimant, who is likely to bestow on him robes and the privilege of dining with him.

Some two hundred sepoys of Col. Goddard's regiments near Kalyan deserted their camps and came away to this place to seek employment in the Maratha army but they have been interned for the present by the order of the Karbharis.

All his recruits having left him, Govind Rao Gayakwad was compelled to repair to his native village Dawadi Nimbgaon on 9th inst.

Dispatches written by Krishna Rao Joshi on 22nd Muharram from Haidar Ali Khan's camp reveal that the Khan took possession of Tripasur by massacring the English army stationed there and later captured the fort of Chandragiri. The same source has it that Col. Pyre Coote rushed from Madras to Tripasur on receiving the news of its capture.

Report has arrived here that a sharp naval engagement took place between a small French fleet and an English fleet from Madras off the coast of Colombo. Some of the English vessels are believed to have been captured by the French, while others were able to make good their escape.

A. R. No. 179

16th Safar 1196 A.H.

31st January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 16th Safar (1196 A.H.)

Appaji Ram, a Shenvi gentleman, who formerly served as Haidar Ali Khan's *vakil* at this court but who is now an accountant in the Khan's service, is expected to be sent to Badami for raising recruits for the Khan's army. It is likely that Raghoutam Rao has already made his report to the Swami touching this affair.

Akhbar from Poona for dates 12th to 16th Satar 1196 A.H.

Tukoji Holkar went to the Srimant on 12th inst. and invited him to grace the wedding ceremony of his son by his presence. The Srimant bestowed on him robes suited to

the occasion, and asked Tukoji to stay on for meals with him.

The Holkars, Tukoji, Bapuji and Bhikaji, went round to all the notable families here extending them invitations to attend the forthcoming marriage ceremony. Tukoji left for Waphgaon on 13th inst. Bapuji came to my house for giving the invitation on 14th inst. Later in the day, he and Bhikaji left for Waphgaon. All of them were recipients of robes bestowed by the Srimant.

Mahadaji Shinde is expected to proceed from Kalpi to Jhansi, from where he is likely to reach Ujjain to resume his camp-life.

According to the latest report, Haidar Ali Khan is believed to be at Lalapeth, while Col. Eyre Coote is stationed in the vicinity of Tripasur. Appaji Ram, the Khan's agent, has possibly left for Badami with the express purpose of raising fresh recruits for his master's army.

Govind Rao Krishna has given the news that a few cargo ships of the English, which set sail from Calicut and were making for Bombay, were intercepted by the Maratha sea-guards near Vijaydurg.

Nana made visits to Haripant's tent on 15th and 16th inst. and conferred with the English envoy Watherston on 15th inst. Lakshman Rao Raste was present at the talks held on 16th.

Supplementary Akhbar from Poona, dated 16th Safar 1196 A.H.

The Holkar having pleaded effectively for the acceptance of his invitation, the Srimant is definitely expected to make the visit to Waphgaon. Possibly, he will start on 17th inst. Nana will follow him on 18th inst. and will return without delay. On his return Haripant will proceed to Waphgaon.

No fresh news is available of what passed between the Karbharis and the English envoy Watherston. Messengers left this place for Banaras carrying letters to Warren Hastings from the Karbharis and the English envoy.

Bhavani Shivaram is actively enlisting recruits. The scpoys, who deserted the English and came over to this place some time ago, are likely to be let off by Nana after being disarmed.

A. R No. 180

17th Safar 1196 A.H.

1st February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 17th Safar (1196 A.H.).

Sunday, 12th Safar.

The Holkar, who came here in person to extend the invitation to his son's marriage to the Srimant, left for Waghgaon. He was presented with suitable robes by the Srimant and the Karbharis. The Srimant's visit to Waghgaon is still uncertain but the Karbharis will definitely go.

The Srimant's naval officers are reported to have landed a heavy merchandise, together with a few guns, from the English merchant vessel recently captured by them off Suvainadurga.

Monday, 13th Safar.

Nana visited Haripant's tent and held a long discussion with Harba, the dragoman of the English envoy. It was rumoured that Goddard's reply had been received by Watherston but the rumour does not appear to be true. The viewpoints of the two parties are still divergent and a settlement, therefore, seems to be far off.

The English home fleet is reported to have arrived at Bombay carrying a few hundred men. Some of these ships are likely to be sent to Madras to strengthen the defences of that town. The English are further concentrating their fighting forces at this place, which foreshadows an intensive drive against Haidar Ali Khan.

Govind Rao Gayakwad is camping on the Ghodnadi. A windfall alone will enable him to carry through his future plans.

Tuesday, 14th Safar.

The Karbharis seem to have written to the Shinde for his advice in the matter of making peace with the English. They await his reply.

A few baskets of fruits are reported to have been sent to Bombay by the English envoy staying here. A strict watch is being maintained on all communications going out of the English envoy's camp. An Englishman, resident in the city, who tried to enter the envoy's camp, was arrested and sent to the fort for being detained. Two *bohra* marchants were drastically punished for similar offences.

Wednesday, 15th Safar.

Nana held a further exchange of views with the English envoy's dragoman in the presence of Haripant and Madhav Rao Sadashiv. From all reports the position between the parties appears to be still fluid.

Bhavani Shivaram has entered his camp. An army will be fitted out for him to proceed to Bengal as soon as the *peshkash* amount arrives from Haidar Ali Khan.

Thursday, 16th Safar.

A *karkun*¹ accompanied by two hundred *sawars*, was sent from here to bring Bajaba, who will now be permitted to reside in Poona.

Nana had a meeting with Haripant. Nana and the Srimant will leave for Waphgoan tomorrow. Haripant, however, will remain here.

Raja Chait Singh's envoy was today admitted into the presence of the Srimant and he presented to him a set of robes sent by the chief of Banaras.

1. A clerk.

A. R. No. 181

18th Safar 1196 A.H.

2nd January 1782.

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 18th Safar (1196 A.H.).

The Karbhari are greatly attached to the Holkar. They will, therefore, surely attend his son's wedding at Waphgaon. The Srimant entered his camp today and will start on the journey tomorrow, accompanied by the Karbhari.

Akhbar from Poona for dates 17th and 18th Safar, 1196 A.H.

Friday, 17th. Nana entered his camp late in the evening. The Srimant is expected to do so at an auspicious hour tomorrow morning.

Saturday, 18th. The Srimant left his residence in the early hours of the morning and entered his camp by day break. Nana and Haripant presented *nazrs* to him, while the guns boomed out the usual salute. The Srimant will move out tomorrow and make his first halt at Pimpalgaon on the Bhima. He expects to reach Waphgaon on 20th. Haripant and other *sardars* will be in attendance during the journey. Bhavani Shivanan and Khande Rao Trimbak Odhakar will, however, stay on at Poona.

A *karkun*, accompanied by one hundred *sauars*, left this place on 17th inst. for Chandangad to bring Bajaba to Poona.

Unconfirmed reports point to the arrival of a considerable English fleet in the port of Bombay.

The Srimant is being provided with a large armed escort during his journey. Great care is also being taken to ensure the safety of his person. Noor Muhammad Khan and Narsing Rao, the *vakils* of Haidar Ali Khan, will be in the party accompanying the Srimant.

A. R. No. 182

19th Safar 1196 A.H.
3rd February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 19th Safar (1196 A.H.).

Friday, 17th Safar.

Nana had decided at the last minute that it was inadvisable for the Srimant to proceed to Waphgaon and had arranged that Haripant should remain with him (the Srimant). However, Parajipant arrived from Waphgaon in the night and prevailed upon Nana to change his plan. It has now been decided that the Srimant would go. Accordingly, he is expected to enter his camp tomorrow morning.

Saturday, 18th Safar.

The Srimant entered his camp early in the morning, guns booming in salute. Most of the notables are accompanying him. He will start on the journey tomorrow, make a single halt half-way and will reach Waphgaon on Monday in time for witnessing the marriage ceremonies. He may enjoy a brief holiday at Waphgaon before returning to the metropolis. The English envoy here has also been persuaded to join the Srimant's party.

Large detachments of the Holkar's men and a few thousand Pendharis are reported to have reinforced the army operating under Ganeshpant Behere. He appears to have advanced in the direction of Songad to re-open an offensive against Fateh Singh Gayakwad.

Report is rife here that the English home fleet, which has just arrived at Bombay, is likely to be diverted to Madras, where the English are preparing for a fresh offensive against Haidar Ali Khan.

One of the advisers of the English envoy here, it is believed, is to be sent to Bombay for consultations with Goddard.

Tomorrow the Srimant and his party will set out on the journey after their morning meals.

A. R. No. 183

25th Safar 1196 A.H.

9th February 1782

(Akhbar) from Poona¹, dated 25th Safar (1196 A.H.).*Tuesday, 21st Safar.*

The Srimant and the Karbharis witnessed a dance performance in the pavilion erected for their reception. At the end of the performance the Holkar presented robes to the Srimant. Later, the Srimant and the Karbharis returned to their camp.

Wednesday, 22nd Safar.

After midday, the Srimant paid a visit to the Holkar's residence and spent some time there. Later, he was escorted to the reception pavilion where he was entertained to a dance performance. This event was followed by the presentation of robes, a pearl necklace, a *sirpench*, a calf elephant and a horse to the Srimant. The elephant's back was covered with a richly embroidered cloth and a saddle with gold-lace lining. Towards nightfall, the Srimant and his party were conducted to a neighbouring hill-top to witness a gorgeous pyrotechnical display. The party then broke up and retired to their camp for the night. The Srimant intends to return to Poona, accompanied by the Karbharis, tomorrow morning.

Thursday, 23rd Safar.

The Srimant paid a farewell visit to the residence of the Holkar. All important persons were assembled at his house. The Holkar presented suitable robes to the Srimant, Nana and Haripant. The last two also received a *sirpench* apiece. Late in the afternoon, the party started on its return journey and halted for the night at Pimpalgaon. Leaving this place in the latter part of the night at an auspicious hour, the Srimant and the Karbharis returned to Poona soon after day-break.

1. The present Akhbar, though written from Poona, covers the events of the visit of the Srimant and the Karbharis to Waphgaon and their return journey back to Poona.

Friday, 24th Safar.

The Srimant reached his palace at about a *ghatika* after daybreak. His arrival was heralded by a salvo of guns. Nana returned to his residence and Haripant went to his camp.

Thus the entire party spent a couple of days merrily enjoying festivities connected with the wedding in the house of the Holkar and received numerous presents and excellent hospitality at the hands of the Holkar. They are all returned now and will soon resume the conduct of state affairs. It will then be possible to report further news.

Bajaba Purandare has at last been brought over here and is now lodged in his house at Poona. He will possibly meet the Karbharis and the Srimant tomorrow.

I hope the Swami will soon prevail upon Krishna Rao to exert himself in the matter of obtaining for me a refund of the exactions made by Shivarampant in my *jagir* villages.

A. R. No. 184

26th Safar 1196 A.H.
10th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 26th Safar (1196 A.H.).

Saturday, 25th Safar.

Bajaba Purandare is being kept under guard in his house here and has been permitted to live with the few usual members of his household. He will shortly meet the Karbharis and the Srimant. It is possible that the guard will be withdrawn from his residence after the meeting. Dhondo Appa Purandare has stood surety for him for two-and-a-half lakhs of rupees.

The Karbharis are believed to have intercepted the letters from Banaras addressed to the English envoy here but no inkling is available so far as to their contents.

The Srimant made a visit to Parwati and returned to his residence in the evening.

I have already reported on the presents received by the Srimant and the Karbharis from the Holkar at Waphgaon.

A. R. No. 185

2nd Rabi I 1196 A.H.

15th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 2nd Rabi I (1196 A.H.).

Sunday, 26th Safar.

Being the Shivaratri day, the Srimant, Nana and others made a visit to the shrine at Pashan and returned in the evening.

The *darbar* was not held today.

Monday, 27th Safar.

No further talks have been held between the Karbharis and the English envoy for a long period. As the affairs are delicate frequent references have to be made every time to Bombay. Obviously, quick results are not likely to flow from the negotiations. For the present, therefore, Watherson is simply marking time.

Haidar Ali Khan's *vakils*, who attended the wedding in the house of the Holkar at Waphgaon, presented to him on the occasion select robes, a pearl necklace and a *sirpench*. The Holkar will of course reciprocate by sending suitable robes and jewels to the Khan.

A *darbar* was held as usual.

Tuesday, 28th Safar.

Of late, Manaji Phakde, with the help of his Bhil hordes, has been carrying out depredations in the regions of Fardapur, Khandesh and Shahgad. Plans are being made to send a punitive force from here to check his lawless activities. Report is current here that a like force is being sent against him from Hyderabad.

Bajaba is still in detention and has not been able to meet the Karbharis and the Srimant.

Wednesday, 29th Safar.

The Srimant and Nana are planning to start on a pilgrimage tour to Jejuri, Moreshwar, Ambe Jogal and Siddhatek on 2nd proximo.

Reports are coming in that the English and the Khan are actively preparing for a fresh contest of arms and that sporadic engagements between them have already occurred.

Rumour is rife that Krishna Rao is likely to start back to this place during the course of this month.

A *darbar* was held as usual.

Thursday, 1st Rabi I.

The Srimant and Nana have decided to start on their intended pilgrimage tomorrow. They may be away from the capital for about a fortnight. Possibly, Nana will leave the party at Jejuri and will go to Menavali for a brief holiday. The Mujumdar is pressing the Srimant and Nana to put off their journey, as he is anxious that they should attend the wedding ceremony coming off in his house tomorrow but Nana is not inclined to comply with his request. Haripant will remain here.

Dhondo Appa Purandare, the uncle of Bajaba, passed away today after a brief illness.

The sugar-coated sesames sent from there in token of the Sankranti festival have been received by me. I am grateful for this kindness.

A. R. No. 186

3rd Rabi I 1196 A.H.
16th February 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 3rd Rabi I (1196 A.H.).

The Khan's *vakils* had confidential talks with the Karbharis on the night of 2nd Rabi I and by day on 3rd Rabi I.

It seems as if the Karbharis have been persuaded to break off their negotiations with Watherston and to recall Krishna Rao from Hyderabad. No decision, however, is likely to be taken until Nana returns from his trip to Menavali.

It had been decided earlier that the *zamindar* of Mudholwadi was to be disallowed the collection of the customary *huqrusum* from that *mauza* and that I was to pay directly Rs. 500 to the Srimant's Government. In the past few days insistent claims are being made that I should pay the amount forthwith. I shall refer to this matter again in a separate letter.

Supplementary letter (dated 4th Rabi I 1196 A.H.).

On the 4th inst. as I was preparing to start on the journey with the Pant Pradhan, the clerks of the Phadnis sent an agent to collect from me the amount of Rs. 500 referred to in my earlier letter. In my helplessness I sent my son Keshav Rao to Haripant and it was only on the latter's intervention that the agent withdrew and matters were allowed to stand over until the return of Nana. I must be verily grateful for these small mercies, which the Karbharis have been showing to me. The Swami will doubtless realize from the recital of this incident the depth of abjection to which my position has been reduced here in the eyes of the Karbharis by the wily machinations of Krishna Rao. This is a pointer that the Swami should try to make up for past neglect and rehabilitate the prestige of his servant.

Akhbar from the camp of the Pant Pradhan for dates 2nd and 3rd Rabi I 1196 A.H.

In the earlier Akhbar report was made that the Pant Pradhan would leave for Theur on 2nd inst. accompanied by Nana and Haripant. It was also mentioned that Darkoji Nimbalkar and Keshav Rao Trimbak would be sent against Manaji Phakde with a punitive force numbering nearly three thousand. Further news is as follows:—

Friday, 2nd inst. At mid-day the Pant Pradhan, accompanied by Nana and Haripant, left the city and camped at Wanawadi instead of proceeding to Theur. Possibly, this change in the plan was to enable Nana to go to Nidhone and from there to Menavali. At Nidhone Nana is expected to

pay homage to the Holy Man who has settled there for the last two years. The object of his going to Menavali is presumably to arrange his second marriage, though Nana has denied public rumours on this score, when pressed by Lakshman Rao Raste and the other *sardars*. A third reason for pitching the camp so near the city is that Nana has still to finish his talks with the *vakils* of Haidar Ali Khan and to prepare a letter on pending matters to be dispatched to the Khan.

Tonight, the *vakils* of the Khan went to the camp of Nana and conferred with him. Lakshman Rao Raste was also present at the talks and returned to the city late at night.

Saturday, 3rd inst. The Khan's *vakils* had further talks with Nana. Later in the day, Nana left for Nidhone. The Srimant is expected to leave for Jejuri tonight, accompanied by Haripant.

Now about the Holy Man at Nidhone : The village of Nidhone is some eight *kos* away from Poona and is the site of a temple dedicated to Bhairavnath. The *pujari* of this place is believed to have performed austercities and *anushtan* over a period of twelve years, sustaining himself on milk, and to have obtained a boon from the godhead that whatever he willed would come true. During recent years he has earned a reputation for performing miracles with the result that wealthy people in increasing number are flocking to him and are trying to obtain his blessings in getting over their worldly troubles. On several occasions in the past Nana visited him, and since these visits began, Brahmins and *karkuns* have been appointed to look after the creature comforts of the Holy Man. The longing of Nana to be blessed with male issue is well-known and this explains his frequency of visits to Nidhone. On every Sunday thousands of people congregate here to receive the special blessings of the Holy Man.

Manaji Phakde has taken refuge at Oswagad in Vetal *talug* and is conducting continual raids on the Pant Pradhan's territory. Darkoji Nimbalkar and others left here on 3rd inst. to deal with this menace.

Rumour is thick that Nana's second marriage will come off at Menavali on 7th inst.

Govind Rao Ballal has gone to Baramati for his niece's marriage.

A. R. No. 187

4th Rabi I 1196 A.H.
17th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 4th Rabi I (1196 A.H.).

The Srimant, accompanied by Nana and Haripant, left at midday and camped at Wanawadi. Nana will go to Menavali therefrom, while the Srimant and Haripant will go to Jejuri.

Saturday, 3rd Rabi I.

Nana left for Nidhone, wherefrom he will proceed to Menavali. The Srimant and Haripant will start for Jejuri tomorrow. From Jejuri they will proceed to Moreshwar and return to Poona in about a week's time. Earlier, the Srimant had planned to include Kurkuml and Siddhatek in his itinerary but now visits to these places have been dropped.

Before Nana left, he had talks with the English envoy on 1st inst. Madhav Rao Sadashiv could not be present on the occasion as he was recently bereaved of his daughter-in-law. The envoy appears to have informed Nana that Goddard was awaiting instructions from Calcutta before giving his reply to Poona.

Rayaji Patil has been sent here by Mahadaji Shinde to settle the affairs of his (Mahadaji's) sister Anandi Bai Nimbalkar.

Darkoji Nimbalkar and Rang Rao Odhekar have been sent from here to check the depredations of Manaji Phakde in the Ajanta region.

A. R. No. 188

9th Rabi I 1196 A.H.
22nd February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 9th Rabi I (1196 A. H.).

Tuesday, 6th Rabi I.

The Srimant offered ceremonial robes to the deity at Jejuri. Later in the day, he paid a visit to the shrine at Moreshwar, six *kos* away from Jejuri, travelled back two *kos* and encamped for the day at Pandeshwar. Tomorrow he will stay at Loni and return to Poona on Thursday.

Wednesday, 7th Rabi I.

The Srimant arrived at Loni, which is the home village of the Bhapkar. From here he went to the residence of Ambikar Ramchandra Baba, situated in an orchard, where he spent about a *ghatika* and received the customary robes from his host. Later in the day, he paid a visit to the house of Khande Rao Darekar at Amla. The Darekar also presented to the Srimant robes and a *sirpench*. Haripant too received suitable robes. Towards evening the Srimant's party returned to its camp at Loni.

Thursday, 8th Rabi I.

The Srimant set out from his camp early in the morning and reached Poona at an auspicious hour. The customary booming of guns announced the arrival of the Srimant at his residence.

The Srimant's marriage is scheduled to take place in the month of Vaishakh and preparations in this connection have been set afoot. The Srimant is thinking of visiting Satara with a view to receiving the robes of the Peshwa's office from the Chhatrapati, before his marriage takes place. He intends to go to Gangapur near Nasik, soon after the Hura-shani Purnima (Holi), to receive the blessings of his grandmother Gopika Bai, in which case his intended visit to Satara may have to be put off to some date after his marriage. His plans, however, have not been finalised yet.

An officer from the English envoy has gone to Bombay for consultations. Letters have also gone to Bombay and Calcutta. The negotiations, therefore, remain inconclusive.

The Raja of Banaras is willing to pay Rs. 25 lakhs to the Shinde to persuade him to undertake a campaign for the recovery of Banaras but the latter appears to have demanded Rs. 75 lakhs.

Nana is expected to return here from Menavali on 12th instant.

The Holkar is at Waphgaon.

A. R. No. 189

11th Rabi I 1196 A.H.
24th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 11th Rabi I (1196 A.H.)

Friday, 9th Rabi I.

Keshavpant Datar, a protege of Naro Shankar, who had deserted to Gulzar Khan and was engaged in predatory activities in the Surat region, communicated some time ago to the Karbharis his willingness to re-affirm his allegiance to Naro Shankar, through one Chingoji Kadam, who is working here, having given up his employment under Naro Shankar on account of his differences with one of the assistants of Naro Shankar. The aforementioned Keshavpant Datar, whose offence has been condoned by the Karbharis, has now arrived here. He was received into the presence of the Srimant and was pardoned through the good offices of Visajipant Athawale. Keshavpant Datar also met Haripant. It has now been decided to settle a *jagir* of five thousand rupees on him from the fiefs held by Naro Shankar. Baji Rao Barve has also been summoned here, while his old comrade-in-arms Satoji Bhonsle is believed to have taken refuge either with Manaji Phakde or Yesaji Shinde.

Saturday, 10th Rabi I.

Nana is expected back from Menavali in a couple of days. The Srimant is likely to finish his visits to Satara and Gangapur before Vaishakh. A punitive force, two thousand strong, has been sent against Manaji Phakde, who is ravaging the Ajanta region. Some more detachments will possibly be sent after a few days.

Bajaba's internment continues. Moroba Phadnis is likely to be brought here for detention.

The Holkar is still at Waphgaon.

A. R. No. 190

13th Rabi I 1196 A.H.
26th February 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona 13th Rabi I (1196 A.H.).

Negotiations with the English have not borne fruit. Watherston will return shortly to Bombay. The Karbharris seem to have written to this effect to the Khan. Owing to imminence of the Holi festival, a *darbar* is not likely to be held in the near future, unless some emergent matter crops up.

Akhbar from Poona covering the events from 11th to 13th Rabi I 1196 A.H.

In the earlier Akhbar it was reported that the Srimant had cancelled his visit to Nasik and that Nana had given up his idea of taking yet another wife and would return here on 12th inst. and that Haidar Ali Khan had sent a letter to the Karbharris asking them to break off their negotiations with Watherston. Further news is as follows:—

Nana returned here on 12th inst. after rounding off the *anuslthan* (pacificatory religious rites) and feeding the Brahmins at Menavali.

Though the Srimant's robes of office were brought from Satara long ago, he has never had an opportunity of an audience with the Chatrapati. He is, therefore, expected to leave for Satara on 21st inst. accompanied by the Karbharris. I will seek confirmation on this point from them as soon as possible.

No fresh news has arrived from the Khan's camp. His *vakils* here say that he is at Lalapeth and is awaiting the arrival of aid from the French.

Anderson is reported to be conducting negotiations at Datia on behalf of the Jat of Gohad with Mahadaji Shinde.

Ganeshpant Behere's forces are stationed at Haladvan. Fateh Singh Gayakwad and the English units assisting him are in the Songad district. Govind Rao Krishna gave the news that the Behere's men had captured a few horses of the English in a stray engagement in the Surat region but the reports current amongst the people give a contrary version.

Manaji Phakde, with his Bhil hordes, has made his headquarters in the fortress of Oswagad in the Vetalwadi taluq. Subhan Rao Jadhav appears to have lost several of his men and some horses in a pitched battle with the Phakde. The latter is now reported to be exacting *ghansdana* in the name of Raghunath Rao from the surrounding villages of the Pant Pradhan. News has been received that Darkoji Nimbalkar and others have passed the *ghat* of Kasarbari.

A. R. No. 191

14th Rabi I 1196 A.H.

27th February 1781

(Akhar) from Poona, dated 14th Rabi I (1196 A.H.).

Sunday, 11th Rabi I.

The Srimant witnessed a duel between an elephant and a tiger in the arena of his palace. This was followed by a combat between a tiger and a crocodile in which the tiger killed the crocodile outright. Later, the Srimant spent some time watching horses from his stable exercised.

Nana is expected to arrive here tomorrow.

Monday, 12th Rabi I.

Nana arrived here in the forenoon from Menavali, having given up the idea of marrying yet another wife. He stayed at Menavali for five days, visited the nearby town and had a bath in the Krishna. Possibly, the Srimant and Nana may proceed to Satara. Haidar Ali Khan's letter to the Karbhari indicates a renewal of conflict between him and the English.

Tuesday, 13th Rabi I.

To meet expenditure on the forthcoming marriage celebrations of the Srimant, the Karbharis propose to raise money from Poona city and the neighbouring *mahals* by a marriage impost. The Karbharis are giving careful thought to the question of choosing a bride. Two girls are under consideration—one, a daughter of Nasikkar Deekshit, and the other, a daughter of Parashurampant Mirajkar.

Rayaji Patil and Ramji Patil, the agents of Mahadaji Shinde, had a meeting with Nana. They may be asked to carry a letter to the Shinde on matters relating to the marriage of the Srimant.

The Jadhav of Wagholi is reported to have had an unsuccessful encounter with Manaji Shinde¹ (*sic*).

A conflict is soon expected to break out between Ganeshpant Beherc and Fateh Singh Gayakwad.

A. R. No. 192

28th Jamadi II 1196 A.H.

10th June 1782

Akhbar from Poona, dated 28th Jamadi II 1196 A.H.

Yeshwant Rao Naik Nimbalkar Dahigaonkar robbed the houses of the rich in Karmala and other *talugs* and let loose a reign of terror in those parts. When he learnt that Sahulat Jung had been commissioned against him, he fled to Dahigaon and took shelter there. Sahulat Jung wrote to the Karbharis invoking their intervention and the latter ostensibly warned the Naik. He sent back an apology with the assurance that in future he would desist from trespassing into the Huzur's territory. For all outward appearance, the matter stands thus, but a gentleman here has let in the hint that a tacit understanding has been reached between the Karbharis on one side and Yeshwant Rao Naik, Manaji Phakde and Baji Rao Barve on the other that the three should continue their predatory activities, while the Karbharis keep

1. Same as Manaji Phakde.

up the pretence of their non-alignment with the mischief-makers. The same gentleman suggests that the Karbharis might even ostensibly undertake to send a punitive force against them. These suggestions seem plausible. Care has to be taken that Jiwajipant, who is working there with the envoy from Poona, does not get an inkling that this information has come there through the agency of the *akhbarnavis*.

A. R. No. 193

15th Shaban 1199 A.H.

23rd June 1785

Covering letter from Raghottam Rao (to Nana Swami) dated 15th Shaban 1199 A. H.

(The above-mentioned covering letter merely details the *tahal* dispatched and received to date).

Akhbar from Poona for dates 9th to 15th Shaban 1199 A. H.

Fateh Ali Khan's (Tipu Sultan's) infantry units and artillery have laid siege to Nargund and his cavalry units are raiding the *taluqs* of the Pant Pradhan south of the Krishna. Zamkhandi, Yadwad and Murgund have already fallen and the fortress of Shahpur, near Belgaon, is threatened. The Karbharis have sent four guns to augment the defence of the fortress and these may be expected to reach destination in time, if the Krishna is not in spate.

Kashipant Nana went, some time ago, to the aid of Ganeshpant Behere with a large force of *gardis*. A few hundred of these *gardis* are now believed to have gone over to Fateh Ali Khan.

Nana informed me that he had not as yet made up his mind on granting leave to Mudhoji Bhonsle to depart.

Nana is deeply concerned about Haripant's health as he is again laid up with abdominal pains. Mudhoji Bhonsle called on Haripant on 11th, Tukoji Holkar on 12th and Nana on 13th instant.

The Srimant went to Parwati on 9th inst. to install the image of Kartikswami but, as it got damaged before installation, the ceremony was given up and the Srimant returned home.

The Karbharis are collecting data about the big houses in the city with a view to assessing their value and levying a tax on them.

Krishna Rao Ballal is shortly leaving for Baramati for a change.

15th (Shaban). Mudhoji Bhonsle had a long meeting with Haripant. The latter appears to have undertaken to intercede in securing the Srimant's leave for him to return to his place.

The Kitturkar is believed to have entered the service of Fatch Ali Khan.

A. R. No. 194

16th Shaban 1199 A.H.

24th June 1785

(Aklibar) from Poona, dated 16th Shaban (1199 A.H.).

Friday, 9th Shaban.

Nana and the Srimant spent some time in the garden and returned home in the evening. Chimanlal, the *munshi* of Gurandur Sahib', who was held up here for some time, left for Calcutta with the robes intended for presentation (to the Governor-General).

The *khillats* and jewels received from the Huzur were handed over to Nana by Govind Rao Krishna and Govind Rao Mama. Nana just inspected them but has not yet issued instructions for their disposal.

The Shinde is believed to have had Qaim-ud-daula expelled from Surat and seized his property (acting on a *firman* from the Mughal Emperor).

1. Possibly, some English businessman of Calcutta.

On account of his illness, Haripant has not been able to move into his new house.

Tuesday, 13th Shaban'.

Mudhoji Bhonsle attended a banquet given in his honour by one of his *sardars* named Ghadge and returned to his camp in the evening.

Wednesday, 14th Shaban.

Krishna Rao and Govind Rao Bhagawant called on Haripant and had long talks with him.

Mudhoji Bhonsle and the Holkar are still here.

Thursday, 15th Shaban.

The Bhonsle paid a visit to Haripant and remained with him till evening.

A. R. No. 195

*Received on 21st Shaban 1199 A.H.
9th June 1785*

A letter (possibly from Haibat Rao Gopal) to Nana Swami.

About the *sanad* relating to Raipur, I was asked to represent to Nana that the *sanad* in question did not specify the date from which it took effect, and that in it there was also no mention of the name of Rai Saheb Appa Rao. When I put these matters to Nana, he explained that the mention of these particulars was unnecessary as the wording of the *sanad* guaranteed unimpaired continuance of the title in the family. If, however, the insertion of the name of Appa Rao is insisted upon, I have no objection to make a further representation.

Balajipant, the *hindavi munshi*, has left this place but Anand Rao Sabhapati is regularly attending the court to safeguard our interests. My son (Raghottam Rao) may be relied upon to deal with all important matters efficiently.

1. The newswriter, contrary to his custom, has left over the date-wise reports for the three days between 5th and 13th Shaban.

A. R. No. 196

24th Rajab, 1204 A.H.
9th April, 1790

(Akhbar) from Poona dated 24th (Rajab 1204 A.H.).

Saturday, 17th Rajab.

About forenoon Nana Fadnavis went to the Srimant's palace, where a *darbar* was held. Later in the day, he dealt with all the outstanding administrative matters and returned to his residence towards evening.

Sunday, 18th Rajab.

Haripant sent for Gamaji Patil, the agent of (Manaji) Gayakwad, and was engaged with him in a discussion for a considerable time.

In the afternoon, the Madarulmaham¹ attended to the routine administrative work at his residence. Jotyaji Jadhavrao Wadikar came to him on a private visit.

Late in the afternoon, the Madarulmaham went to the house of Haripant Phadke. Here he discussed the affairs of Manaji Gayakwad with his agent Gamaji Patil. Bahiropant came in later and conferred with the Madarulmaham for a short while. The latter rounded up the day's work and returned to his residence early in the evening.

Monday, 19th Rajab.

The Madarulmaham attended to routine business and conducted a detailed enquiry into the accounts of Nasik and the other neighbouring *mahals*. Later, he received Bahiro Raghunath Mehendale, Baba Phadke and Gamaji Patil. In the evening he paid a visit to the Belbag.²

The Srimant spent the evening at the Ramana³, exercising his horses. Before he left, he saw that the animals were fed in his presence.

1. i.e. Nana Fadnavis

2. A famous shrine of Lord Vishnu on the outskirts of Poona in a grove of the Bel plant (*terminalia belerich*) believed sacred to Lord Shiva

3. A park near the foot of the Parwati Hill, where the Srimant maintained a menagerie for his amusement.

Hazrat Shah Sahib of Aurangabad has, as usual, sent letters of greetings and hampers of grapes to the Srimant, Nana and Haripant. Parachure, Parasnisi, Chitnisi and the other *mutsaddis* have also received their customary baskets.

Tuesday, 20th Rajab.

The Madarulmaham disposed of the routine work and endorsed the lists of daily payments to the men under the *saranjamdars*¹. He held consultations with Oya Shastri and others on the propitiatory rites to be conducted at Jejuri, where several hundred pilgrims died in a single day during the annual festival held on the full-moon day of the month of Chaitra. On their advice, Nana has sent this afternoon to Jejuri Vitthalpant Wakenavis, with the necessary equipment, to perform the religious rites intended to propitiate the presiding deity of the place.

Wednesday, 21st Rajab.

A *darbar* was held in the Srimant's palace. Nana attended to routine administrative work. As he left for his residence Parashurampant Mirajkar came in to see the Srimant. Nana on his return to his house took his daily dose of medicine and received Krishnajipant Selukar, *mamledar* of Umardhed. Later in the evening, he visited the Belbag and returned home. Bhagawant Rao Narayan Parasnisi, who is going to Nasik for a bath in the holy Ganga (the Godavari) in view of *Simhast*², called on Nana and took his leave.

Babu Rao Keshav has left with his family for Nasik.

Malhar Rao Holkar, who has fallen out with his father Tukoji Holkar, is exacting *ghansdana* in the Khandesh region. He went on these predatory raids after pretending to Ahalya Bai that he was going to Jejuri. Ahalya Bai has sent out her *sardar* Ramji Bule to remonstrate with him and bring him back. According to recent reports, he appears to have moved from Chalisgaon to Mehunbore and from there to Dhulia. From Dhulia he may possibly go to Thalner or Chandwad.

1. Pief-holders.

2. *Simhast* is the year, recurring cyclically every twelfth year, when the planet Jupiter passes through the sign Leo. Certain days in this year are believed to be particularly auspicious for a bath in the sacred rivers of the country.

Thursday, 22nd Rajab.

The Srimant set out for the Ramana early in the morning and spent some time there, exercising his horses.

Nana attended to state affairs in the afternoon at his residence and later went on a visit to Parashuram Bhau Mirajkar. In the evening he returned home and performed *sandhya*¹. Khandoji Jadhav Mokasi, who had been sent to Satara in Kartik, called on him in the evening. Nana concluded his daily occasions with a visit to the Belbag.

Friday, 23rd Rajab.

In the forenoon, after his meals, Nana received Gamaji Patil. In the afternoon Appaji Kondaji brought to Nana a letter from Hyderabad, written by Govind Rao Krishna, which Nana read in the presence of Dajiba and Lakshman Rao Phadke. Haripant, who is now feeling better, was also sent for and shown the letter. The Madarulmaham, in the day, paid a visit to the house of Ali Mardan Khan Gardi, to be present at a wedding ceremony. The host presented to him the customary *sela* and *pagote* and entertained him to a *nautch* performance followed by the presentation of *pan* and *ittar*. Halting for a while at the Belbag on his way back, Nana returned to his residence towards evening, where Haripant, Dajiba and Lakshman Rao Phadke were awaiting his return. Nana conferred with them about the letter from Hyderabad. Bahiropanant Mehendale was also summoned for consultations, while the discussion was in progress.

Tipu's *vakil*, who is now at Wai, is expected to arrive here shortly in the company of Lakshman Rao Raste.

The Srimant has bought an elephant from the Raja of Kanakagiri.

Nana is expected to proceed to Toka or Nasik for a bath in the holy Ganga (the Godavari) in the month of Vaishakh.

1. The daily Brahmanical ritual of prayer consisting of the *credo* and the *laud*. The chanting of the Vedic *gayatri hymn* is its pith and marrow.

A. R. No. 197

9th Shaban, 1204 A.H.

24th April, 1790.

(Akhbar) from Poona dated 9th Shaban (1204 A.H.).

Saturday, 2nd Shaban.

Raghunath Rao Patwardhan Kurundwadkar was received by the Madarulmaham at his residence in the afternoon. As soon as he left, the Madarulmaham engaged himself in a discussion with Haripant Phadke and Bahiropant Mehendale on matters concerning the English. The two left the house of the Madarulmaham at a late hour in the night.

The Srimant spent his evening at the Ramana in exercising his horses. As he left there was a shower of hail followed by heavy rain.

Nana attended a *keertun*¹ performance in the night at the house of Sadashiv Bhat Date.

Sunday, 3rd Shaban.

In the afternoon the Madarulmaham attended to routine matters of state at his residence in the presence of Haripant and Bahiropant Mehendale. Fruits sent by Ali Bahadur from Mathura were delivered to the Srimant and the Madarulmaham today, who discussed a letter received from Ali Bahadur with the Karbhari. It appears to relate to matters of expenditure on the army under the charge of Ali Bahadur and the recent reconciliation brought about between the Shinde and the Gosavi.

Jiwajipant, the *vakil* of the late Shahji Bhonsle of Akkalot, presented a letter to the Madarulmaham, which gave the news that Fateh Singh and Tulsaji, the sons of the deceased Bhonsle, had arrived at Loni and were expected to meet the Srimant tomorrow.

1. A religious pastime consisting of a discourse, punctuated by devotional songs and lyrics, delivered by a learned person on some grand theme or incident from the great Hindu epics or mythology, the object of which is the edification of the people.

Monday, 4th Shaban.

Late in the afternoon, Haripant went to the residence of the Madarulmaham and spent about two *ghatikas* in conference with him. Then he went to the palace of the Srimant and requested him to get ready to receive the Bhonsles of Akkalkote. After some time, the Srimant set out, accompanied by Haripant, Madhav Rao Phadke, Parashurampant, Raghunathrao Mirajkar, Madhav Rao Panse, the Raste, the Biniwale, the Pethic, the Ghorpade, the Patankar and other *sardars*, to meet Fatch Singh and Tulsaji at a place some distance from the tank of Ghansiram Kotwal. The parties were precluded from having a leisurely meeting on account of a sudden cloudburst. The programme was unsettled and the Srimant who was on the state elephant in the *amari* had to hasten back to his palace in heavy showers.

Haripant, on his return, made a report to the Madarulmaham on the meeting between the Srimant and the Bhonsles, and later went to Parashurampant Mirajkar. He had another meeting with the Madarulmaham late at night, after the latter had returned from the Belbag. Parashurampant was also present. The Madarulmaham appears to have hinted to the Mirajkar his inability to accompany him to Nasik in view of the growing urgency of concluding negotiations with the English. Nana also seems to have made it clear to Parashurampant that he could not expect to receive further funds for his forces until the rains were over.

Tuesday, 5th Shaban.

Towards evening Haripant, Baba Phadke, the Mirajkar and the Mehendale assembled at the house of the Madarulmaham and conferred on outstanding state affairs till a late hour in the night.

The Srimant spent the evening at the Ramana in exercising his horses. Mahadajipant Guruji took leave of the Srimant before proceeding to Nasik.

Govind Bhat Nircheur returned here from Trimbak yesterday.

Wednesday, 6th Shaban.

Haripant Phadke, Baba Phadke and Lakshman Rao Phadke met at the house of the Madarulmaham in the after-

noon and discussed the affairs of the Bhonsles of Akkalkot till a late hour in the night. The Mehendale joined the discussion in the closing stages. The Bhonsles themselves have reached the city and are camping near Bhavani Peth. Their retinue consists of five elephants and a few hundred followers.

Thursday, 7th Shaban.

In the afternoon the Madarulmaham engaged himself in talks with Bahiropant Mehendale. Later, he received into his presence Dhondo Mahadeo, the *qiledar* of the fortress of Trimbak, and Yeshwantrao Mahadeo, the *qiledar* of the fort of Ahmadnagar, who explained to him matters relating to their forts. Haripant arrived at the residence of the Madarulmaham about this time followed by Sakharam Panse. The latter brought for the inspection of the Madarulmaham four iron rings intended to be fastened to the extremities of the supporting poles of a new tent being prepared for the use of the Srimant. The Panse also received from Nana final instructions about sending ten guns and a clerk to the Mirajkar.

Late in the afternoon, a meeting took place between the Bhonsle brothers and the Madarulmaham at the latter's residence. Haripant was also present. The Madarulmaham received the visitors at the doorstep of his mansion. It is significant that he did not go out to receive them as he had done in the case of Shahaji Bhonsle. Fatch Singh introduced to Nana the officials who had accompanied him. After the exchange of greetings, the guests were treated to *pan* and *ittar* and were seen off.

Nana later paid a visit to the Belhag and returned to his residence late in the evening.

Friday, 8th Shaban.

The Srimant paid a visit to the Ramana early in the morning and spent some time there exercising his horses. He entertained to lunch at his residence nearly a hundred guests, among whom were some of the notable *sardars* and officials. They were dismissed after the presentation of betel, *ittar* and flower garlands.

In the afternoon, the Madarulmaham attended to the routine business of state at his residence and later engaged himself in talks with Haripant Phadke and Bahiropant

Mehendale. Then he went to Appa Balwant's tent, accompanied by Haripant and spent nearly two *ghatikas* there. He finished his day's avocations by a late visit to the Vyankatesh temple in Toskhana.

There is a strong belief here that Appa Balwant may also be sent on the Karnatak campaign. The Madarulmaham himself is expected to go to Tulapur in connection with the impending lunar eclipse. Gamaji Patil, the *vakil* of Manaji Gayakwad, is keeping indifferent health and is awaiting advice from Baroda in the matter of effecting a settlement of the affairs of his chief.

Tipu's *vakils* are wasting their time at Wai. The Raste is negotiating their affairs with the Madarulmaham. The latter appears to be anxious to receive the amounts brought by them but is not inclined to meet them.

News has reached here that Qaim-ud-daula of Surat passed away on 24th ultimo. Nawab Najim-ud-daula of Khambayat is also reported dead.

A. R. No. 198

15th Shaban, 1204 A.H.

30th April, 1790.

(Akhbar from Poona covering the events from 8th to 15th Shaban, 1204 A.H.).

Friday, 8th Shaban.

Parashurampant Mirajkar has been commissioned to lead a force of twenty-five thousand to the Karnatak. Krishna Rao Balwant will be second-in-command and bear the Maratha standard of the *zari patka*¹ and will have directly under him the cavalry detachments and certain other combatant units, including the irregulars and auxiliaries, in all about ten thousand men. An artillery unit consisting of ten light guns will be attached to the forces. These pieces of ordnance have been already assembled at Garpir.

1. The standard of the Maratha army fringed with gold-lace introduced by the Peshwas.

Laid-up with abdominal pains Haripant has not been able to attend the *darbar* (for some days).

Saturday, 9th Shaban.

The Pant Pradhan rose early, listened to a singer versed in devotional songs, bathed and performed *sandhya* and *pooja*¹, partook of his morning meal and attended to state papers. After resting for a while, he had his mid-day meal, after which he sat in the *satkhani mahal* and engaged himself in playing *ganjifa*² till sundown. After *sandhya* and meals he retired.

Balajipant had talks with Haripant and Bahiropant Mehendale in the afternoon on state affairs and paid a visit in the evening to the Belbag.

Being the Ekadashi day, riding the state elephant, the Srimant proceeded to Parwati followed by Raghunath Rao Nilkanth Mirajkar, Madhav Rao Ramchandra, Sakharampant Panse, the Biniwale, the Ghorpade, the Patankar, the Darekar, the Nimbalkar, the Ghatge, the Pawar and escorted by a large army detachment. The Rao Pant Pradhan after ablutions, performed *sandhya* and partook of light refreshments at Parwati itself. He then went to the Belbag to worship at the shrine of Vishnu and returned to his palace and spent the afternoon indoors, rounding off the day by listening to a *qawal*.

Nana conferred with Haripant, Parashurampant Mirajkar and Bahiropant Mehendale till sunset, went to his country garden, performed *sandhya* and returned to his residence in the city late at night. Haripant and Bahiropant left his house on his return. Parashurampant asked his permission to visit the Srimant.

Monday, 11th Shaban.

The Srimant awoke early and had his usual physical exercise at the gymnasium. He then took his bath, performed *sandhya* and *pooja* and partook of his morning meal. Before retiring for a siesta he signed the state papers. After his

-
1. Ceremonial worship of tutelary deities.
 2. A game like that of cards.

mid-day repast, he went near Parwati, accompanied by Lakshman Rao and Madhav Rao Phadke, Raghunath Rao Nilkanth Mirajkar, the Raste, the Jadhav, the Patankar, the Ghorpade, the Pawar, the Bhapkar, the Nimbalkar and other *sardars*. Here he exercised his horses, galloping them in pursuit of the roaming deer in the park at Ramana. After this tiresome game, he returned to his palace by dusk, partook of his meal and retired after listening to a *qawal*.

Balajipant was engaged during the afternoon in discussing in detail affairs of state with Haripant. In between, he granted interviews to Ramji Patil Jadhav and Narayan Bhat Deekshit of Satara. Towards evening he went to his garden and broke the *pradosh* fast. He also witnessed a *nautch* performance at his country-house before returning to his residence late at night.

Tuesday, 12th Shaban.

The Rao Pant Pradhan woke up early and after his bath, *sandhya* and *pooja*, partook of his meal, and attended to state papers. After his mid-day repast, he inspected the state elephants and played *chausar*¹ till sunset.

Balajipant spent the afternoon discussing state affairs with Parashuram Ramchandra Mirajkar. Haripant was sent for to join the discussion but he could not come owing to his illness. Gamaji Patil spent some time with Balajipant explaining to him matters relating to Manaji Gayakwad.

Balajipant spent the earlier part of the night in attending to a *harikatha*² performance at the house of Balkrishnapant Sapre.

Wednesday, 13th Shaban.

The Pant Pradhan awoke early, practised archery for three *ghatikas*, had his bath, partook of his meal, played *ganji/a* and retired for rest. After the mid-day repast, he spent some time on the terrace of his palace watching the crowds in the street below. In view of lunar eclipse in the night, he took his meal early in the night and retired to bed after a game of *chausar*.

1. A game played on a chequered cross with two sets of pawns.

2. Same as *keertan*, (*vide* footnote on page 48).

Balajipant spent some time in the afternoon in mentally checking the revenue accounts and closed the day with a visit to the Belbag.

Thursday, 14th Shaban.

The Pant Pradhan woke up in the night (Wednesday-Thursday) at the commencement of the eclipse, took a bath and as ordained by custom gave the following gifts to a Brahmin:—

A cow, a horse bluish-black¹ in colour with silver trappings and other outfit, dress for the rider, a shield, a sword, a quiver and five hundred rupees in cash.

This ceremony was followed by the performance of sacrificial rites.

Early in the morning (on the day following) the Pant Pradhan had his bath and partook of light refreshments. Later, he spent some time watching the sprinting of deer and bird-hunting by falcons. After a game of *ganjifa* and *chausar* he had his meals at moonrise and retired for the night.

While the eclipse was on, Balajipant remained at his residence, performing necessary rites and gave away the prescribed alms to Brahmins. In the evening (on the day following) he visited the temple of Vishnu in the Belbag and partook of his meals after moonrise.

Friday, 15th Shaban.

The Rao Pant Pradhan woke up early and after completing his usual morning routine, partook of his meal and played a game of *ganjifa*. In the evening he went to Parwati, accompanied by eminent *sardars*, and spent some time there in exercising his horses. On returning to his palace, he had his meals and retired for the night after hearing a *qawal*.

Balajipant invited Parashuram Ramchandra Mirajkar in the evening for a dinner at his country-house. The guest received the customary presents on the occasion. Balajipant returned to his residence late at night.

1. The text has 'a blue horse.'

A. R. No. 199

6th Ramzan, 1204 A. H.20th May, 1790.

(Akhbar from Poona) dated 6th Ramzan (1204 A. H.).

Parashuram Ramchandra Mirajkar moved his camp from Wanodi to Hadapsar on 4th instant. His artillery unit will start for Miraj on the 7th and he himself is scheduled to leave Hadapsar on the 9th inst.

Lakshman Rao Raste arrived here on 4th inst., and had preliminary meetings with the Rao Pant Pradhan and Balajipant. Abdul Nabi Khan and Ghulam Hussain Khan, the *vakils* of Fateh Ali Khan (Tipu Sultan), on whose behalf the Raste is negotiating, arrived here today. They were received on behalf of the Pant Pradhan by Vishwas Rao Chintaman Pagewale and conducted to the quarters provided for them in the Raste Peth. They have, it appears, brought with them three lakhs of *hons*, and *hundis* worth five lakhs of rupees.

The city is being heavily guarded for the last few nights. The police posts have been re-inforced and large companies of *sawars* move about in the night patrolling every quarter of the city. Security measures have been tightened up at the palace of the Srimant. Raghopant Godbole has been put on night duty at the palace. The reason for these precautions is not known.

Malet, the English Resident at Poona, has obtained a travel permit from Balajipant for one 'Ukit' from Bombay, who is shortly coming to Poona.

In the skirmish which took place between the Chief of Jaipur and Ambuji Ingle, who is assisted by Bapuji Holkar, the Ingle appears to have suffered a set-back. Ismail Baig, one of the Ingle's officers, is reported to have deserted to the Chief of Jaipur.

Saturday, 30th Shaban.

The Rao Pant Pradhan woke up early, performed his ablutions, *sandhya* and *pooja* and partook of his morning meal. He played *ganjifa* for some time, rested a while, had his mid-day repast and listened to a *qawal*. He then moved into the Hall of Mirrors and held a *darbar*. Nana was present and discussed with him all outstanding affairs of

state. The Pant Pradhan rose from the *darbar* late in the evening, performed *sandhya*, took his meals and after a game of *chausar* retired for the day. In the meanwhile, Balajipant returned to his residence, attended to his routine avocations and retired to bed after listening to a *qawal* performance.

In the afternoon, on even date, Haripant Phadke, accompanied by Chintaman Rao and his other sons, went to the garden near Gul Tekdi. Parashurampant Mirajkar joined him there and the two spent quite a good time in discussing outstanding state affairs. They had a common dinner at the garden before breaking up.

The wife of Balaji Keshav Thatte, the brother-in-law of the Pant Pradhan, passed away today after a brief illness.

Sunday, 1st Ramzan.

The Rao Pant Pradhan woke up early, attended to his physical exercises at the gymnasium, bathed, performed *sandhya* and *pooja* and partook of light refreshments. After rest and mid-day meal he sent for Chintaman Rao Phadke and played *chausar* and *ganjifa* with him in the *satkhani mahul* till sunset. He then performed *sandhya*, partook of his meal and retired to bed after listening to a *qawal*.

In the afternoon Balajipant conferred with Haripant Phadke and Bahiropant Mehendale. Bahiropant had to leave in the midst in response to an urgent summons from Malet but Nana continued his talks with Haripant till sunset.

Parashurampant and Raghunathrao Nilkanth, with their followers, were invited to a banquet at the residence of Malet in the afternoon. Malet received them in person when they arrived. They were entertained to a *nautch* performance and were presented with suitable robes and other costly presents including pistols.

Monday, 2nd Ramzan.

After going through the daily routine of exercise, bath, *sandhya* and refreshments the Srimant went to the grounds near Parwati, accompanied by Lakshmanrao Phadke, Madhavrao Phadke, Nilkantharao Khasgiwale, Madhavrao Ramchandra, the Ghorpade, the Jadhav, the Bhaokar, the Nimbalkar and other *sardars* and diverted himself for some

time in exercising his horses. He then amused himself by watching the performances of trained deer in the deer-park till sunset. On his return to his palace, he performed *sandhya*, partook of his meal and retired to bed.

Nana received Ramji Patil at his house in the afternoon. At night he witnessed a *nautch* performance before retiring to bed.

Malet was entertained by Parashurampant Mirajkar in his tent in the afternoon. After witnessing a *nautch* performance, he was presented with different kinds of robes and other items. Uhthoff and Hiern were also suitably honoured. Bahiropant Mehendale was present at the reception.

(*Postscript*): Nana paid a visit in the morning to Bhaskarpant Bhanu, who is indisposed.

Tuesday, 3rd Ramzan.

Nana spent some time in the afternoon with the Mirajkar, who is camping near Wanodi. Nana also went on brief condolence visits to Balaji Keshav Naik Thatte and Rang Rao Trimbak.

Wednesday, 4th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan woke up early and practised archery for some time, after finishing his morning meal.

In the afternoon he proceeded to the Kotwal Tank to receive Jagdeo Rao Naik Nimbalkar Akluzkar. Lakshman Rao Phadke, Madhav Rao Phadke, Raghunath Rao Nilkanth Mirajkar, the Ghorpade, the Jadhav, the Patankar, the Bhapkar, and other *sardars* were in attendance. When he sighted the Akluzkar riding on horseback, the Srimant got down from his elephant and mounted a horse to do him honour. After the meeting, which was brief, the Pant Pradhan went (to the Ramana) for exercising his horses, leaving the Akluzkar to proceed to Nana for a meeting with him. The Pant Pradhan returned to his residence by sunset.

In the afternoon Nana had talks with Bahiropant Mehendale and Chintaman Rao Phadke. Later, he received Lakshman Rao Raste and Jagdeo Rao Nimbalkar. About

this time news was brought to him that his cousin Bhaskarpant Bhanu had passed away. Balajipant spent the rest of the day in mourning.

Lakshman Rao Raste called on the Srimant and Balajipant in the course of the day to inform them that Tipu's *vakils* had arrived in the neighbourhood of the city.

Parashurampant Mirajkar has shifted his camp from Wanodi to Hadapsar.

Thursday, 5th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan followed his usual daily routine while Nana spent the day, more or less, in mourning. However, he spent some time in the evening discussing affairs of state with Chintaman Rao Phadke.

Vishwas Rao Chintaman was deputed by the Srimant to receive the *vakils* of Tipu. He met these envoys at their camp near Balaji Naik Bhide's garden and conducted them to the quarters assigned to them in the Raste Peth. He has reported to Nana that they have brought with them two elephants and other presents for the Srimant and *hons* laden on twenty-two oxen.

Friday, 6th Ramzan

There is nothing unusual to report about the Pant Pradhan's daily activities today.

Nana, being in mourning, did not leave his residence during the whole day. In the afternoon he attended to the scrutiny of state accounts and spent some time in talks with Bahiropanth Mehendale and Sadashiv Dinkar, the agent of Naro Shiv Desai. (Akhbar incomplete).

A. R. No. 200

14th Ramzan, 1204 A. H.

28th May, 1796.

(Akhbar) from Poona dated 14th Ramzan (1204 A. H.).

Saturday, 7th Ramzan.

Baba Phadke, Lakshman Rao Phadke and other *mutcaddis* were present at the house of the Madarulnaham in the

afternoon. Raghunath Rao Patwardhan Kurundwadkar discussed with the Madarulmaham matters relating to the (Karnatak) campaign.

The Srimant paid a brief visit to the Ramana in the evening and spent some time there in exercising his horses.

Haripant went in the evening to the garden near Gul Tekli. Later, Parashuram Ramchandra Patwardhan, Appa Balwant and Bahiro Raghunath Mehendale joined him there and discussed with him outstanding matters. The party broke up after a light repast and after receiving *pan*, *ittar*, flower garlands and nosegays. It will be relevant to mention here that recently a batch of thieves burgled large cooking utensils from the camp of Parashurampant Mirajkar at Wanodi. Taking the incident to be a bad omen, the present meeting appears to have been designed by Nana to advise the Mirajkar to break up his camp, return to the city and seek fresh leave of the Srimant to make a second start for the campaign.

Three ruffians were recently apprehended here by the city *kotwal* for the murder of three courtesans. One of them was adjudged to be guiltless but the other two were chained to the feet of elephants and dragged along the streets of the city. Both men had died by the time the elephants dragged them to the police post in Budhwar Peth.

Sunday, 8th Ramzan.

Late in the evening Sadashiv Dinkar came to the Madarulmaham for consultations. As soon as he left, Haripant Phadke, and a little later, the Mehendale joined the Madarulmaham in a discussion on affairs relating to the English. Parashurampant Mirajkar came in after some time and it was agreed that the Mirajkar should seek leave of the Srimant at three *ghatikas* in the night and start afresh for the campaign with the commencement of the *hastanakshatra*¹. The Mirajkar then left and returned to his residence. The Phadke and the Mehendale also left after a short time. The last visitor who came in was Gaupat Anand Rao Mehendale, who is accompanying the Mirajkar during the campaign. He was given leave by the Madarulmaham and has already reported himself at the camp in Motibag.

1. Believed to be a star of good omen.

Monday, 9th Ramzan.

As agreed to, Parashurampant Mirajkar took leave of the Srimant at a special sitting held in the Ganapati Mahal. He received suitable presents at the hands of the Srimant. From here he went to Hadapsar and has by now pitched his new camp at Loni. The Srimant also gave leave to Jagdeo Rao Nimbalkar, who is following the Mirajkar.

The Srimant had an early bath, and being the Ekadashi day, he went on a visit to Parwati, where he spent some time in worshipping Sri Devi (the presiding goddess of the temple). After light refreshments he visited the Belbag on his way back to his palace.

Lakshman Rao Raste called on the Madarulmaham in the morning. As he left, Bahiropant Mehendale came in to see the Madarulmaham. Later, the Mehendale went to the Residency.

In the afternoon, Sadashiv Dinkar was the earliest caller at the residence of the Madarulmaham. The latter was engaged in attending to the routine business of the state. Bahiropant Mehendale came in later. The Madarulmaham, late in the afternoon, summoned Siddheshwar Rao Biniwale and instructed him to proceed with his cavalry unit to Shahpur Belgaon with a view to escorting the two English platoons proceeding from Sawantwadi to Tasgaon to join the forces under Parashurampant Mirajkar.

Tuesday, 10th Ramzan

The Madarulmaham was engaged in confidential talks with Hatipant, Dajiba and Baldeo Raghunath Mehendale. The talks lasted throughout the afternoon and continued till a late hour in the night. The Mehendale was permitted to leave the session earlier in the evening.

The Srimant spent the afternoon at the Ramana in exercising his horses.

Wednesday, 11th Ramzan.

Sadashivpant Gune, who is shortly proceeding to Nagpur, came in to see the Madarulmaham in the afternoon.

The Srimant did not approve of an elephant presented to him some days back by Malet. The latter has bought another elephant from the Raja of Kanakagiri. This animal was brought for the Madarulmaham's inspection today, and was then brought to the Srimant. The Srimant thought that the animal was not of good breed. He however admitted the animal to his stables. The Madarulmaham also inspected and approved another elephant selected by Sadashivpant Gune for being presented to Raghoji Bhonsle.

Lakshman Rao Raste and Gangadhar Rao Raste are in mourning on account of the death of Kashirao Raste, who expired today. His wife immolated her life on his funeral pyre as *sati*. The tragic death of Kashirao has interrupted the course of negotiations with Tipu Sultan, which the Rastes were conducting with the Madarulmaham on behalf of the Sultan's envoys.

Thursday, 12th Ramzan.

The Madarulmaham spent the whole day in attending to revenue work and other important state affairs. Sadashiv Dinkar and Mahadajipant Kale of Bassein were present at his residence during the evening and discussed with him their respective business.

Parashurampant Mirajkar is reported to have reached Morgaon.

Friday, 13th Ramzan.

Gamaji Patil was received by the Madarulmaham in the evening. The mission on which he has come, has got into a stalemate.

The lynx kittens brought by Ganpat Rao Jiwaji Sarsubah of Wasai were seen by Nana Fadnavis before they were sent as presents to the Srimant. The Madarulmaham spent the rest of the day in attending to miscellaneous work.

Ismail Beg is reported to have captured near Mathura a few guns and elephants from the detachment of Mahadaji Shinde, which was on its way to join the Maratha forces under Bapuji Holkar, Balaji Ingle and Rane Khan. Mahadaji Shinde appears to be keen on reinforcing the Maratha army in

this region as the Chiefs of Jaipur, Jodhpur and Udaipur are only making a pretence of their support to Ismail Baig. Kashi-rao Holkar has been set against the Sikhs in the region of Kurukshetra. The Shinde also does not favour acceptance of the tribute amounts by the Holkar from the *vakils* of the Chief of Jaipur. He appears to attach greater importance to the capture of the fort of Ajmer, before making any commitments to the Chief of Jaipur.

Roshan Rai, the agent of Nawab Mahabat Jung Bahadur, has bought 400 rifles from the *gardis* for providing arms to the recruits raised by his master.

A. R. No. 201

28th Ramzan, 1204 A.H.

11th June, 1790.

(Akhbar) from Poona dated 28th Ramzan (1204 A.H.).

Saturday, 21st Ramzan.

Uhthoff and Hiern (of the Poona Residency) are being relieved shortly to enable them to proceed to Bombay and they are expected to come tomorrow to seek leave of the Madarulmaham and the Srimant. The Madarulmaham discussed this matter with Haripant and Bahiropant Mehendale.

Mahadaji Patil Waikar has been appointed to the *patilki* of the *parganas* in Khandesh belonging to Sahab Khan Thoke. Two of these *parganas* have been assigned for the maintenance of Mir Khan Thoke's wife. Sahab Khan Thoke will remain here for some more days but Mahadaji Patil has been permitted to depart. Sadashiv Rao Dinkar also took leave of the Madarulmaham.

Sunday, 22nd Ramzan.

In the afternoon Malet called on the Madarulmaham, who presented suitable robes to him. Later, the Madarulmaham, Haripant Phadke, the Mehendale and Malet's two assistants went to the palace of the Srimant. A special *darbar* was held in the Ganapati Mahal at which the Srimant presented robes and jewels to Uhthoff and Hiern and gave them leave to depart. He then retired into the Hall of Mirrors but the

Madarulmaham, Haripant and the Mehendale remained in the Ganapati Mahal till evening and conferred about matters relating to the English. Khande Rao Ballal Amdapurkar and his son were received by the Madarulmaham and were permitted to leave for their home. The Amdapurkar, now in ripe old age, applied to the Srimant that his *saranjam*, including the perquisite of *palkhi* be devolved upon his son. The Srimant accepted his submission and bade him present himself at the court after the rainy season to receive the formal *sanad* relating to the above devolution of the *saranjam*. Before returning to his residence, Nana spent some time at the Belbag.

Monday, 23rd Ramzan.

The Madarulmaham performed the *shradh*² of his father today. Being thus engaged, he was able to receive but a few visitors. In the evening he spent some time in the company of Baba Phadke and the Mehendale.

The Srimant spent the evening at the Ramana galloping his horses.

Lakshman Rao Raste had talks with Haripant in the afternoon and they agreed that Tipu's *vakils* should meet the Karbhari tomorrow.

Tuesday, 24th Ramzan.

Being the Ekadashi day, the Srimant paid a visit to Parwati early in the morning, performed *pooja* and the other ceremonies there and partook of light refreshments. On his way back to his residence he visited the Belbag.

Nana Fadnavis spent the morning hours at the Belbag. On returning to his residence, he summoned Naropant Chakradev Bakshi and instructed him to arrange for the presence of the officials of the state and other dignitaries at the palace of the Srimant in the afternoon to receive Ghulam Hussain and Abdul Nabi, the *vakils* of Tipu, who were expected to be presented to the Srimant at this hour. Raghopant Godbole and Dinkarpant Bhadbhade were asked to have the *gardi sawars* in attendance at the forthcoming *darbar*. The Madarulmaham further

1 A palanquin.

2 Ceremonial observance of the death anniversary.

directed that the *darbar* should be arranged in the hall close to the Thousand Fountains.

In good time Haripant, accompanied by Balajipant and Narayan Rao, the agents of the Raste, came to the Madarulmaham and followed him to the Srimant's palace. Here in the Hall of Mirrors the Madarulmaham attended to the routine business of the state. He moved to the reception hall as soon as he was informed that the *vakils* of Tippu had left their residence in the city. The Srimant came in after a while and soon the Raste brothers Gangadhar Rao and Lakshman Rao ushered the *vakils* of Tipu into the presence of the Srimant. The visitors presented to the Srimant two elephant calves and five pieces of costly cloth. According to the *darbar* etiquette the *vakils* were offered perfumes and *pandan* and the *darbar* concluded.

The Srimant also received Vithal Rao Patwardhan, the son of Parashurampant Mirajkar. He then moved into the Hall of Mirrors and spent some time there talking to Nana and Haripant.

Early in the evening the Madarulmaham returned to his residence, took his medicine and went to his garden retreat where he performed the evening *sandhya*. He returned to his residence two *ghatikas* after sunset.

In the evening Uththoff moved his escort party's camp from near Appa Balwant's garden to the vicinity of the newly constructed tank near Garpir.

Wednesday, 25th Ramzan.

In the evening the Srimant, accompanied by Nana Fadnavis and Haripant Phadke, called on a kinsman of the Chatrapati, viz., Amar Singh Jadhav, who has just returned from a pilgrimage to Banaras and is camping in the garden of Balaji Naik Bhide. After recounting experiences of the pilgrimage, the Jadhav presented suitable robes to the Srimant, Nana Fadnavis, Haripant Phadke and the *sardars* attending on the Srimant. The party broke up after receiving *pan* and *ittar* from the host.

The Madarulmaham visited the Belbag on his way home.

Thursday, 26th Ramzan.

Saturday being the first day of the Arabic new year '91' the Madarulmaham personally checked up the muster-rolls of the Arab *jamiat*. By evening he was able to work through part of the roll of men attached to Syed Ahmad Jamedar. Raghopant Godbole assisted him in this work.

The Madarulmaham paid a visit to the Belbag in the evening.

The Srimant spent the earlier part of the evening at the Ramana in exercising his horses.

The Madarulmaham granted leave at night to Sadashivpant Gune to start to Nagpur after presenting to him a *sela* and a *pagote*.

In the afternoon the Madarulmaham checked the muster-roll of the Arab *jamiat* and the establishment under the command of Syed Ahmad Jamedar.

In the evening he went to the house of the late Moropant Dhamdhere, a *darakdar*¹ (attached to the Madarulmaham's office), and offered his condolences and the customary *shawl* to the brother of the deceased. On the way back he paid a visit to the Belbag, went to his country house, where he performed *sandhya*, and returned to his residence by nightfall.

The Srimant sent to the *vakils* of Tipu Sultan during the day groceries and other provisions sufficient to feed five hundred men.

Reinforcements, including four cannons, are on their way to Parashurampant's camp at Tasgaon. English detachments from Bombay, heading towards this place to join the Mirajkar, are reported to have reached the foot of the *ghats*.

1. A clerk.

A. R. No. 202

12th Shawwal 1204 A. H.

25th June 1790.

(Akhbar from Poona dated 12th Shawwal 1204 A. H.).

Saturday, 5th Shawwal.

In the afternoon, Nana Fadnavis attended to the routine business of the state at his residence. When all had left, he sat up and read closely the Akhbars (newsletters) from Delhi and other letters received from different quarters.

Sunday, 6th Shawwal.

After his siesta in the afternoon, the Madarulmaham checked up the muster-roll of the establishment (of Arabs) under Ali Mardan Khan Jamedar. Later, he went to see the newly built house of Trimbak Rao Sabnis, where a reception was being held in his honour. Haripant Phadke had arrived there earlier. The host entertained the Madarulmaham to a *nautch* performance and presented to him and Haripant robes suited to the occasion.

Later, at his residence, the Madarulmaham received Salwe Havaladar of the Wasai Fort, who was introduced to him by Mahadajipant Kale. The Salwe was presented with a *sela* and a *pagote*. Another visitor, who came in, was Balwant Rao Kashi. He has been recalled from the keepership of the fortalice of Kanhergad in Khandesh, which is exposed to continual attacks from the neighbouring Bhil hordes. He has already relinquished his charge of the fortress to Maloji Jadhav Rao Waghlikar.

Monday 7th Shawwal.

..... In the afternoon the Madarulmaham checked up the muster-roll of the Arab establishment under Shah Mir Khan Jamedar. Ramji Patil presented to the Madarulmaham and Haripant Phadke robes sent to them by the Holy Man of Surat. He sends such robes to them every year. The Madarulmaham also inspected the robes intended for the Simant.

The matter of dividing their patrimony between the two step-brothers Raja Bahadur Raghupat Rao Narayan and Rang Rao Trimbak has been pending before the Madarul-

maham for some time. He had tentatively decided to apportion a two-thirds share to Raghupat Rao and the remaining one-third to the other brother in view of the latter's adoptive status. The affair was further complicated on account of the dispute over the possession of the fortress of Malegaon, which was built by Naro Shankar. Haripant discussed the whole affair with the Madarulmaham in the presence of Ramji Patil. The talks are still inconclusive.

Nana visited the Belbag in the evening.

Tuesday, 8th Shawwal.

Being the Ekadashi day, the Srimant visited Parwati and the Belbag in the morning.

In the afternoon, the Madarulmaham checked up the muster-rolls of the *gardi* troopers and later attended to the scrutiny of state accounts.

In the evening, he went to Govind Bhat Nircheur, lately bereaved of his brother, and offered to him his condolences. On his way home he visited the Belbag.

News from the North: The Chiefs of Jaipur and Jodhpur appear to be crestfallen as Ismail Baig, who had deserted to them, was beaten back with heavy losses by Bapuji Holkar, Ambuji Ingle and Aba Chitnis in an encounter near Mathura. In this engagement two to three thousand *gardi* troopers of Ismail Baig were bought over by the Marathas and their unexpected desertion reversed the fortunes of the battle. The run of successes attending the Maratha forces under the command of Kashi Rao Holkar against the Sikhs and Ghulam Qadar's brother also appears to have damped the fighting ardour of the Rajput Chiefs, who are now reported to be inclined to make overtures of peace to the Marathas through Ali Bahadur stationed at Mathura. Mahadaji Shinde is bound to press for the cession of the Ajmer Fort and the payment of a regular tribute. Further news is awaited.

Wednesday, 9th Shawwal.

Being the second Ekadashi day, Nana Fadnavis visited the Belbag, where he took his bath and performed *sandhya* and *pooja*.

In the afternoon, he checked up the muster-rolls of the *gardi* troopers. Later, he received the Raste's *vakil* and Tatyá Joshi and discussed with them matters relating to Tipu Sultan. The next visitor was Govind Bhat Nircheur, who came in to discuss the affairs of the Raje Bahadur (Raghupat Narayan). The Madarulmaham also attended to miscellaneous matters in the presence of Dhondliba and Dajiba Phadke, Sakharampant Panse, Babu Rao Keshav and others.

The Srimant spent the evening at the Ramana. Madhav Rao Ramchandra, Lakshman Rao, Madhav Rao Phadke, Mahadajipant Behere, the Biniwale, the Pethe and other *sardars* were in attendance.

The remaining four guns have now been sent to the camp of Parashuram Ramchandra Mirajkar.

A. R. No. 203

19th Shawwal, 1204 A.H.
2nd July, 1790.

(Akhbar from Poona dated 19th Shawwal 1204 A. H.).

Saturday, 12th Shawwal.

In the afternoon, the Madarulmaham attended to miscellaneous work at his residence. Bahiro Raghunath Mehendale, who has just returned from a visit to the shrine of his tutelary goddess, paid a hurried visit to the Madarulmaham. Haripant came in later. The Madarulmaham discussed with him affairs relating to Tipu Sultan. At the instance of the Raste and the Mirajkar one year's tribute amount sent by Tipu Sultan out of the four years' amount due from him was accepted by Nana. The tribute amounting to 12 lakhs of rupees was deposited in the treasury.

Nana visited the Belbag in the evening after Haripant had left.

The Srimant spent the evening at the Ramana in exercising his horses and in watching antelope duels and buck duels. He had the animals fed in his presence.

Sunday, 13th Shawwal.

Resting awhile after his midday meal, the Madarulmaham attended to routine business of the state. Later, Haripant

and the Raste brothers, Lakshman Rao and Gangadhar Rao, joined him in a discussion, which lasted till a late hour in the evening. Then Haripant left and returned to his house. The Raste brothers followed him there and continued talks with him late into the night. They appear to be pleading that the Mirajkar, who is now reported to be camping at Kowthe on the Krishna and raiding Tipu's territory in the neighbourhood, should be restrained as negotiations for settling outstanding issues between the two parties were still in progress. A small detachment under English officers, equipped with some guns of the Company's troops, is believed to have gone into action with the forces under the command of the Mirajkar.

Hara Rao, the son of Parashurampant (Mirajkar), who was reported ill some time ago, is now believed to be recovering.

Monday, 14th Shawwal.

Nana Fadnavis observed *dhondwan*¹ today and feasted a large number of Brahmins on the occasion and gave each one of them an eight-anna piece as *dakshina*².

In the afternoon, the Madarulmaham sent for Lakshmanpant Koparkar, accountant, and scrutinised the *paga*³ accounts. Later he conferred with Haripant for two *ghatikas*. Ganpat Rao Jiwaji, *sarsubah*⁴, came in last and discussed matters relating to the Fort of Wasai.

Nana visited the Belbag in the evening.

Ganpat Rao Anand Rao Mehendale has progressed from the tank of Ghansiram in the environs of Poona to a point half-way between Hadapsar and Wanodi. Twelve lakhs of rupees received from Tipu Sultan have been deposited in the state treasury.

Tuesday, 15th Shawwal.

Rang Rao Trimbak Raje Bahadur was received by the Madarulmaham during the third *prahar*. Later, the Madarulmaham attended to miscellaneous business and received the *sarsubah* of the Wasai Fort. He also discussed state affairs with Haripant Phadke.

-
1. A religious rite performed in a Hindu intercalary month.
 2. A cash gift given to Brahmins.
 3. The State cavalry.
 4. Fort-keeper.

In the evening, the Madarulmaham went to his country-house and from there to the Belbag, where he spent some time in worship and prayer.

The Srimant visited the Ganapati temple in the Kasaba in the afternoon, the day being *Angarak*¹ Chaturthi. Later allowing the *sardars* to disperse, he returned to his palace late in the evening.

At night, the Madarulmaham attended a dinner given in his honour at the house of Dada Gadre, *sarsubah* of the Raygad Fort, and was entertained to a *nauch* performance. He also accepted a saffron turban and a *dupatta* from his host.

Wednesday, 16th Shawwal.

Srimati Ramabai Saheba, the consort of the Peshwa, was returning in a palanquin, escorted by a large party, from the house of her father in Budhawar Peth. Mahalingrao Ghorpade, a dignitary of the court, was proceeding in the opposite direction, accompanied by an armed retinue. The two parties crowded into each other and consequently there was much jostling and elbowing. However, a passage was cleared through the milling crowd for the palanquin, which reached the palace safely. This unhappy incident was witnessed by men from the residence of the Madarulmaham and the palace of the Srimant. They rushed to the spot and accused Mahalingrao of contumacious behaviour. They compelled him to dismount and led him to the Madarulmaham's residence for being reprimanded. Nana sent for Haripant and asked him to deal with Mahalingrao. Haripant talked to him in a conciliatory tone and tried to ascertain whether he had repented for what had taken place. Seeing Mahalingrao's attitude somewhat unrepentant, he asked Naropam Chakradev Bakshi to lead him to his (Haripant's) residence and wait for him there. Haripant attended to his work with Nana and returned late to his residence. He found Mahalingrao squatting on the doorstep of his residence in a penitent attitude. Finding that he had relented and softened, Haripant bade him depart.

Thursday, 17th Shawwal.

In the afternoon, Ramji Patil was received into in the presence of the Madarulmaham. Haripant was also present.

1. The fourth day in the dark half of a lunar month of the Hindu calendar falling on a Tuesday.

The Patil read out a letter from the North, which reported the death on Jyesta Vadya Amavasya of Amrit Rao, who was in the service of Mahadaji Shinde. The Madarulmaham and Haripant were deeply grieved to hear the report.

Parwat Singh, the envoy of Main Singh, the Chief of Gadhe Kot, called on the Madarulmaham and delivered the presents sent by his Chief to the Madarulmaham and Haripant Phadke. He also showed to the Madarulmaham the robes and other presents intended for the Srimant.

The Madarulmaham, Haripant and Bahiropant Mahendale were conferring, when Moro Gangadhar Niphadkar, who has just returned from a pilgrimage to Banaras, came in and presented a *sela* and a *pagote* to the Madarulmaham. The next visitor was Mon. Motram, who remained with the Madarulmaham for a short while.

After transacting miscellaneous business, Nana went to the Belbag late in the evening.

Friday, 18th Shawwal.

The Srimant held a *darbar* in the afternoon in the Hall of Mirrors and received Parwat Singh, the envoy of Main Singh. The envoy presented among other things robes, pieces of costly cloth, a rifle, and a shield made of rhinoceros hide. Later, the Srimant went to the Satkhani Mahal and conferred with Nana and Haripant. They discussed the arrangements to be made for the despatch of state business during Nana's absence from the capital. It will be noted that Nana intends to visit Gangatir shortly in view of *Simhastā*¹. The Srimant offered betel to Parwat Singh and gave him leave to depart.

In the evening, the Srimant left for the Ramana, while the Madarulmaham stayed on at the Satkhani Mahal and attended to correspondence and miscellaneous work. He returned to his residence at sunset, took his meal and medicine and went on brief visits to the Belbag and the Venkatesh temple near Tophkhana.

1. *Vide* foot-note on page 41.

A. R. No. 204

22nd Jamadi I, 1205 A. H.

27th January, 1791

(Akhbar from Poona covering the events from 19th to 22nd Jamadi I, 1205 A. H.).

Haripant, having received instructions from Balajipant, is reported to have left Siddhatek for Pandharpur on 19th inst

For a considerable time past Nana has been longing to visit the Mahadeo temple at Bhimashankar and is believed now to have made up his mind to go on the pilgrimage during the present season.

Of the two wives of Nana the elder one attained puberty early in the morning today (22nd Jamadi I). The *ritushanti*¹ ceremony is expected to be performed on the third day of the next month.

Ramji Patil has reported that the Chief of Jodhpur has ceded the Fort of Ajmer to Mahadaji Shinde and has also paid him the stipulated amount of sixty lakhs of rupees and that negotiations for peace are in progress between the Shinde and the Chief of Jaipur but no official communication has so far been received on the subject by the Rao Pant Pradhan.

The Mirajkar's letter to Balajipant received here on 22nd instant reveals that the Mirajkar is exerting himself strenuously to capture the fort of Dharwar by filling up the narrowest portion of the moat surrounding it.

Monday, 19th. The Rao Pant Pradhan awoke early, took physical exercise at the gymnasium, listened to a *qawal* while performing *sandhya* and *pooja* and later partook of his meal. After his mid-day nap, he had his second meal and later he signed the state papers. In the evening he practised archery and spent some time in kite-flying. After partaking of his food at night, he listened to a *qawal*, played a game of *ganjifa* and retired to bed.

On even date, Nana held a conference at his residence in the afternoon with Bahiropant Mahendale and Govind

1. A propitiatory rite intended to undo the evil influence of the attainment of puberty at an inauspicious hour.

Bhat Nitsure. He went to the Belbag in the evening, performed *sandhya* and *pooja* there and returned to his house late at night.

Tuesday, 20th. The Rao Pant Pradhan followed the usual routine. In the afternoon, he conferred with Krishna Rao Balwant and Chintaman Rao Phadke. After the usual entertainments he retired.

In the afternoon, on even date, Nana sat with Chintaman Rao Phadke, Ramchandra Rao Phadke and Krishna Rao Balwant and prepared and despatched letters to Haripant. Later, he held talks with Bahiropant Mehendale and Govind Bhat Nitsure. He spent his evening at the Belbag.

Nana received today letters from the Mirajkar. He granted leave to Naropant Chakradev to proceed to Haripant.

Wednesday, 21st. The Rao Pant Pradhan attended as usual to his daily avocations. In the evening he went near Parwati, accompanied by Chintaman Rao Phadke, Nilkanth Rao Khasgiwale, Govind Rao Baji, Sayaji Rao Bhapkar, Venkat Rao Ghoipade, the Devalate and other *sardars*, and spent some time in exercising his horses. On his return home in the evening, he discussed the fortunes of the day's kite-flying, partook of his meal and listened to a *qawal*, played *ganjifa* and retired to bed.

On even date, Nana held a conference at his residence in the afternoon with Chintaman Rao Phadke, Ramchandra Rao Phadke, Govind Bhat Nitsure and Bahiropant Mehendale. Later, he went to the Holy Man's abode in Vetel Peth and presented a *shawl* to him. From here he went to the Lele's house and consoled his son. On return home, he had brief talks with the Mehendale and the Nitsure before rising for (the evening) *sandhya*.

Lakshman Rao Phadke, Madhav Rao Phadke and Naropant Chakradev left here today to join Haripant.

Thursday, 22nd. The Rao Pant Pradhan awoke early and followed the daily routine. In the afternoon, he used binoculars to watch from the terrace of his palace the wild rampaging of a rogue elephant let loose in a large cordoned enclosure in the vicinity of the suburb of Bhamburda. A rag doll was tied to the temples of the elephant. It dangled and played

about as the huge beast rushed about to the great amusement of the onlookers. After this pastime, the Pant Pradhan retired to rest. Balajipant returned from the palace at sunset to his residence where he had confidential talks with Bahiropant and Govind Bhat Nitsure before rising for (the evening) *sandhya*.

Raghunath Rao Chimnaji, Sachiv of Bhor, arrived here today and was received by Nana in the afternoon.

The Pant Pradhan confirmed the order for beheading some prisoners convicted of theft.

A R. No. 205

13th Jamadi II, 1205 A.H.

17th February, 1791.

(Akhbar from Poona covering the events from 9th to 13th Jamadi II, 1205 A.H.)¹.

Sunday, 9th Jamadi II.

Early in the evening the Madarulmaham went to the house of Ali Bahadur. The Srimant also arrived there and bestowed robes, a pearl necklace and a *sirpench* on the son of Ali Bahadur. Nana left hastily and arrived at the (newly built) mansion of Lakshman Rao Raste. The Srimant rode after him to the same place on his state elephant. Dajiba Phadke was sitting at his back in the *howda*. When the Srimant reached Shivpuri, Lakshman Rao Raste had come quite a distance from his mansion to greet him. The Srimant was entertained to a *nautch* performance and offered a pearl necklace as a *nazr*, a suite of Burhanpuri gold-laced robes and a chestnut mare. The Madarulmaham was presented with robes suited to his status, while the other guests received a *sela* and a *pagote* apiece. After the distribution of *pan*, *ittar* and flower garlands, the Srimant and the Madarulmaham were shown round the mansion. The Srimant evinced keen interest in the plan of the house. He was also led to a temple being built near the mansion. Soon the Srimant left and returned to his residence. The Madarulmaham on his way back visited several places and participated in marriages or thread investiture ceremonies which were being celebrated in the city on the day. At all

¹ The present Akhbar is incomplete. Presumably the first sheet and a small supplement at the end are lost.

these places he gave the customary presents. Late at night a procession started from the house of Ali Bahadur and made a round of the city. The Srimant is believed to have paid five thousand rupees in cash and nearly ten thousand rupees in kind to meet the expenses of the ceremonies at Ali Bahadur's house.

Monday, 10th Jamadi II.

In view of Ekadashi, Nana paid a visit to the Belbag in the early hours of the morning, performed *pooja* there and returned to his residence some time after sunrise. The Srimant performed *pooja* at Parwati and returned to his residence during the earlier part of the day.

During the third *prahar* officials and *sardars* came to the house of the Madarulmaham to transact routine business.

In the evening the Srimant attended a feast at the house of Krishna Rao Bhivaji Selukar of Ahmedabad and received presents of robes and jewels from his host. Appa Balwant, Dajiba Phadke, Babu Rao Keshav and the Khasgiwale were in the Srimant's retinue. The guests were entertained to a *nautch* performance. The Srimant returned to his palace late in the night.

The Madarulmaham went on a round of visits to the houses of Balwant Rao Zakatdar, Govind Pant Deodhar, Trimbak Rao Sabnis, Balajipant (attached to the establishment of the Pratinidhi), Mahadajipant Behere, and Ramchandrapant Godbole to attend domestic functions being celebrated in these families. He bestowed the customary presents at all these places and returned to his residence late at night.

The circumcision ceremony of Shamsher Bahadur, the son of Ali Bahadur, was celebrated today. A salute of ten guns was fired to mark the occasion.

Haripant is reported to have reached Bhandar Kautha.

Tuesday, 11th Jamadi II.

Wrestling bouts were arranged in the palace of the Srimant in the afternoon today. The Madarulmaham, Appa Balwant, Dajiba Phadke, Baba Purandare, Bahiro Raghunath Mehendale, the Khasgiwale and other *sardars* were present on the occasion. As soon as the Srimant arrived in the audience hall

near the Thousand Fountains the bouts started. At the start, a few exhibition bouts took place between suitably matched wrestlers. Then followed a long-drawn out duel with closed fists between Narasu Jethi and Phula Jethi. The duel was exciting and both wrestlers gave an excellent display of their offensive and defensive techniques but it was, after a time, called off by the Srimant, who presented a bracelet of gold weighing about eighteen tolas to the one, who was adjudged to have been the better of the two, and another lighter bracelet to the other wrestler.

The Madarulmaham attended at night a feast at the house of Krishna Rao Bhivaji Selukar. A select party was present including Raghopant Godbole. The Madarulmaham received a costly robe and a pearl necklace from his host. The other guests were also given suitable presents. The party broke up, after being entertained to a *nautch* performance and treated to *pan* and *ittar*.

Wednesday, 12th Jamadi II.

During the third *prahar*, Appa Balwant, Sakharam Yeshwant Panse, Baji Rao Barve, Madhav Rao Ramchandra and other *sardars* called on the Madarulmaham to take leave before their departure from Poona to join Haripant. Appa Balwant is planning to visit Saswad before proceeding to Haripant's present camp and Baba Puandare is expected to go to Purandar for his second marriage. Raja Bahadur Rang Rao Trimbak, Dajiba Phadke and Govind Bhat Nircheur came to the Madarulmaham and discussed with him matters pertaining to the disposition of the forces under the *sardars*.

Late in the evening, the Madarulmaham visited the temple of Amriteshwar Mahadeo in Shanwar Peth, recently renovated by the Srimant. On his way back, he offered worship at the Belbag and performed *sandhya* at his new mansion. He returned to his residence some time after sunset.

The Srimant paid a brief visit to the Ramana in the evening.

Thursday, 13th Jamadi II.

Krishna Rao Bhivaji was granted leave yesterday by the Madarulmaham to return to his place. On the occasion the

Madarulmaham bestowed on him and his son robes suited to their rank.

In the afternoon the Madarulmaham discussed in detail with Bahiropant Mehendale matters relating to the (Karnatak) campaign.

(News from the North) :—The Shinde, who was at Ajmer, is reported to have arrived at Aleshapur Devale in the Mewar region. The Sikhs appear to have plundered a part of the city of Mathura. Rumour has it that the Holkar and Ali Bahadur are secretly in league with the Chiefs of Jodhpur and Jaipur, which circumstance is likely to militate against the progress of Shinde's objective of collecting tributes from these Chiefs. Supported by the Gilchas in the rear, the Sikhs are expected to push forward. The Shinde has sent away the members of his family from Gwalior to Ujjain. (Possibly he will join them later).....

A. R. No. 206

19th Rajab, 1205 A. H.
24th March, 1791.

(Akhbar from Poona covering the events from 15th to 18th Rajab, 1205 A. H.).¹

Monday, 15th Rajab.

To celebrate the Holi festival many people assembled in the grounds in front of the palace of the Srimant in the morning. The Madarulmaham was also present to witness the celebrations. He did not, however, stay there for long. When he left, the Srimant moved into the Main Hall of the Palace where several wrestling bouts and other performances were held. The party broke up by about noon.

The Madarulmaham attended during the day a wedding feast at the house of Mahadajipant Guruji, where he was presented with robes. On his return to his residence, he engaged himself for some time in talks with Govind Bhat Nircheur and Bahiropant Mehendale. Trimbak Rao Parachure and other officials came in after some time and assisted the Madarulmaham in disposing of the day's routine business.

1. The first two sheets of the Akhbar are not extant.

A *nautch* performance was held till a late hour in the night at the palace of the Srimant.

Tuesday, 16th Rajab.

In the morning the Srimant summoned to his palace some of the *sardars* and particularly Dajiba Phadke, who was very slightly built and who, it was thought, would excuse himself from attending the celebrations. A cistern was filled with slush and the Srimant greatly enjoyed the fun when the invitees were given a ducking in the cistern. Even Naro Nilkanth Muzumdar was not spared. The Madarulmaham visited the palace for a while. After his departure, a few wrestling bouts were held and the Srimant retired for his mid-day meal.

In the evening the Srimant spent some time at the Ramana exercising his horses.

The Madarulmaham transacted routine state business in the afternoon and visited the Belbag in the evening. Entertainments to celebrate the Holi festival were held till a late hour in the night both at the palace of the Srimant and at the residence of the Madarulmaham.

Wednesday, 17th Rajab.

In the morning the Srimant amused himself witnessing the *sardars* ducking each other in the cistern filled with slush.

In the afternoon the Madarulmaham summoned to his residence Visajipant Wardhekar, the *vakil* of Parashurampant Mirajkar. Possibly, he is being sent to Dharwar to persuade the Mirajkar to mobilise his forces. Later, Nana visited the residences of Kushaba Bhanu Fadnavis Satarkar, Madhav Rao Sadashiv and other *sardars* in Narayan Peth to participate in domestic functions in their families. On his return, he received into his presence a visitor named Trimbakji Bhonsle. The Madarulmaham then spent some time in talking to Bahiro pant Mehendale, went to his new mansion and finished the day's routine by a visit to the Belbag in the evening.

The season's entertainments went on during the night at the houses of the Srimant, the Madarulmaham and Haripant Phadke.

Janardanpant Silledar, who was detailed some days ago to escort the camel caravan carrying ammunitions to Dharwar, returned here today after completing his assignment. Further supplies appear to have reached the Mirajkar's camp from Bombay as a result of a request made to Malet by the Madarulmaham.

News from the North: the Shinde is reported to have established his headquarters at the fort of Ajmer. The Holkar and Ali Bahadur are believed to be encamping in the province of Jaipur.

Balwant Rao Bhavani leading a detachment from Nagpur is reported to have crossed the Wardha river and reached Wasim. He is proceeding to join Haripant's army.

Thursday, 18th Rajab.

Balwant Rao Kashi took leave of the Srimant and the Madarulmaham preparatory to his departure to Dharwar. Visajipant Wardhekar is getting ready to leave for the same destination.

Being the Ranga Panchami day, the Madarulmaham went to the palace of the Srimant during the afternoon, sat in the Hall of Business for a short time, received betel from the Srimant and left for the Belbag. Prominent among those present on the occasion were the Pant Sachiv, Baba Purandare, Madhav Rao Pethe, Ramchandra Narayan, Trimbak Rao Janardan, the *sarsubah* of Poona, Rang Rao Trimbak, Raja Bahadur Raghupat Rao Narayan, Maha Rao Nimbalkar, Manaji Phadke, Sayaji Rao Bhapkar, Mahaling Rao Ghorpade, the Patankar, Naro Nilkanth Muzuindar, Trimbak Rao Chitnis, Bahiropant Mehendale, Govind Bhat Nircheur, Dajiba Phadke, Baba Phadke, the Panse, the Khasgiwale, the Thatte, the Sathe and a host of other *sardars* and civil and military officials.

After the distribution of betel the guests were profusely showered with perfumes, flowers, *gulal*¹ and *bukka*.² This was followed by the squirting of coloured water. Every one took to it excitedly and soon there was a colourful confusion and gay tumult in the palace. The guests were later entertained to a *nautch* performance. They dispersed just a little before sunset.

1. A red synthetic powder very finely ground and used on particular occasions as a cosmetic on the forehead.

2. A black powdered cosmetic.

The Akhbar dated the 12th of Rajab received at the court from Ramchandra Uddhav reveals that the Bandagan Ali has progressed from Pangal to the neighbourhood of Gadwal with a view to meeting Haripant and that Govind Rao Krishna, who left with an advance party, has already had his preliminary meeting with Haripant Phadke.

A. R. No. 207

8th Shaban, 1205 A. H.

12th April, 1791

(A covering letter from Poona).¹

Respectful compliments from Balwant Rao Nagnath.² By the Swami's grace all is well here at Poona till (today) 8th of Shaban. Several letters including one to Nawab Azamul Umra Bahadur and an Akhbar were dispatched from here on 5th ultimo and it is hoped that they have been delivered there safely.

A newsletter embodying the events till date is sent now. It will give a detailed picture of all the happenings here. Nothing particular to add.

A. R. No. 208

19th Shaban, 1205 A. H.

23rd April, 1791

(A covering letter) dated Poona, 19th Shaban (1205 A. H.) from Balwant Rao Nagnath.

Respectful compliments. The earlier Akhbar, together with letters to Nawab Azamul-Umra Bahadur and the Swami, was sent from here on 13th inst. The Akhbar, which accompanies, covers the news till date.

Akhbar from Poona covering the events from 13th to 19th Shaban, 1205 A. H.

1 The companion Akhbar is not traceable.

2. Balwant Rao Nagnath, who later served under Nana Fadnis, appears to have acted for some time as the *akhbarnavis* of the Rai Rayans at Poona.

The English army is reported to have massed in the vicinity of Bangalore. Dismayed at the news of the occupation of the fort of Bangalore by the enemy, Fateh Ali Khan (Tipu Sultan) is reported to have crossed the *ghat* of Udubal with his entire army in a bid to encircle the English encampment. Report has it that he has already intercepted the enemy's supplies and that fire is being continually exchanged between the two opposing armies.

It is also learnt that the Khan has sent Purnayya in command of a detachment to tackle the Nizam's forces which are guarding a flank of the English army.

Parashurampant Mirajkar, who might have already crossed the Tungabhadra, is possibly making for the jungles of Sira.

Subba Rao (Lakshman Rao Raste's agent) came here from Wai with a letter from Fateh Ali Khan not long ago. He has been sent back to Wai by Nana with a message. On his return to Poona again, Nana is expected to send a reply to the Khan's letter.

Mahadaji Shinde in his letter from Pushkara Tirtha dated 1st Shaban, delivered here on 18th Shaban, has written to say that he had little doubt that Ali Bahadur in league with Tokeji had intercepted the supplies, which he (the Shinde) had sent to the fort of Ajmer. The rift between the Shinde and the Holkar seems to be widening.

Report has reached here that both parties suffered heavy casualties in the engagement, which was fought near Paithan, between Malharji Holkar and the combined forces of the Rao Pant Pradhan and Azamul-Mulk Bahadur. Nana has sent Bahiro Anant Pagewale to restrain the predatory activities of Malharji. Keshav Mahadeo, who is stationed at Kopargaon, has been instructed to lend his support to Bahiro Anant.

Nana has given particular instructions to the *qiledar* of the fort of Purandar to put in adequate supplies of grain and ammunition in the fort. Such instructions have also been issued to the other *qiledars*.

Sunday, 13th Shaban.

The Rao Pant Pradhan attended to routine occupations in the morning. In the afternoon he sent for Nana as Malet was expected to attend the *darbar*. The moment Nana

reached the palace Malet also arrived and was conducted to the Ganapati Mahal. The Madarulmaham after a short while, informed the Peshwa that Malet had come to congratulate him on the success achieved by Prashurampant Mirajkar in capturing the fort of Dhawar. The Simant graciously thanked the envoy for the felicitations offered by him. Malet then handed to the Pant Pradhan a *kharita* containing a communication from Lord Cornwallis. After some further conversation the Rao Pant Pradhan gave betel and *ittar* to Malet and the latter left.

The Rao Pant Pradhan studied for some time a map (of the Karnatak) with a view to locating the position of the *ghat* by which Fateh Ali Khan was reported to have reached the outskirts of Bangalore. Then he read the newsletter (from the Karnatak) and discussed outstanding matters with Nana and Bahiropani Mehendale.

Monday, 14th Shaban.

There being a lunar eclipse tonight, the Rao Pant Pradhan bathed in the courtyard of the palace as soon as the eclipse commenced and made the customary *godan*¹ and *ashwadan*,² followed by the gift of *dakshina*³ to the Brahmins assembled at the palace. Then he went through the other rites usually performed on this occasion, took a second bath at the termination of the eclipse and took his supper with the members of his family.

In the afternoon Nana discussed affairs of the state with Ramchandra Rao Phadke, Bahiropani Mehendale and Govind Bhat Nitsure. Later in the day, in view of *hanuman jayanti*,⁴ he went on a visit to the house of Deekshit Baba, greatly respected for his piety. On his way back he worshipped at the Vishnu temple in the Rebbag. During the lunar eclipse he bathed and gave away alms and other gifts to mendicants and Brahmins. At the end of the eclipse again, he bathed and later partook of a light meal and retired to bed.

1. The gift of a cow to a Brahmin given in the belief that it would exorcise the evil influence causing the eclipse.

2. The gift of a horse.

3. A small fee paid to a Brahmin to obtain his blessings.

4. The annual celebration of the birthday of Hanuman, the warrior-god of mental and physical prowess.

Tuesday, 15th Shaban.

The Rao Pant Pradhan awoke early and took exercise at the gymnasium. In the afternoon he sent for the leading *sardars* and went on a visit to the grounds near Parwati, where he exercised his horses. Later, he witnessed a combat between an elephant and a tiger and returned to his palace by sunset. He retired to bed after a game of *chausar*.

Nana held talks at his residence in the afternoon with Govind Bhat Nitsure and Bahiropant Mehendale. Letters dated the 7th of Shaban from Haripant and Govind Krishna were delivered to him today.

Wednesday, 16th Shaban.

The Rao Pant Pradhan had his routine engagements during the day.

In the afternoon Nana examined the revenue accounts submitted to him by the *aumils* of Sholapur. Later, he discussed the affairs of the state with Chintaman Rao Phadke. He retired for the day after a visit to the Belbag.

Thursday, 17th Shaban.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan witnessed a few antelope duels and watched a parade of elephants on the palace grounds.

Nana, during the course of the day, received Rang Rao Trimbak. He instructed Bahiro Anant Pagewale to proceed expeditiously (to Paithan) to restrain the predatory activities of Malharji Holkar.

Another letter dated the 11th of Shaban from Govind Krishna was handed to Nana in the afternoon today.

Friday, 18th Shaban.

The Rao Pant Pradhan went to the grounds near Parwati in the evening, exercised his horses there and fed the deer in the deer-park.

Nana spent the morning at his garden retreat. In the afternoon he wrote and dispatched replies to the letters from Haripant and Govind Krishna. He made a visit to the Belbag in the evening before retiring for the day.

A letter dated the 1st of Shaban from Mahadaji Shinde was delivered to Nana in the afternoon today.

Saturday, 19th Shaban.

The Rao Pant Pradhan did not stir out of his palace today. He spent his time indoors in his usual avocations and talked with Ramchandra Shivaji, *qiledar* of Sholapur, for about two *ghatikas* in the afternoon.

Nana granted today leave to Ramchandra Shivaji to return to Sholapur.

Bahiro Anant Pagewale reached Wagholi today. From there he will proceed to Paithan.

A. R. No. 209

17th Ramzan, 1205 A.H.
20th May, 1791

A covering letter dated Poona, 17th Ramzan (1205 A.H.) from Balwant Rao Nagnath.

(The above covering letter just refers to the dispatch of the companion Akhbar and earlier letters dated the 11th of Ramzan).

(Akhbar from Poona, dated 17th Ramzan, 1205 A.H.)¹.

..... (The Shinde), according to the news available at the court here, appears to have progressed to a stage half-way between Ajmer and Kisangad. From the same source it is to be learnt that he has sent with the imperial envoy Timur Shah presents to the Emperor consisting of robes, jewelry, an elephant, a horse and a few guns.

Haripant Hande is reported to have left on the last lap of his journey to the English (headquarters at Bombay) on 24th Shaban.²

1. The beginning and closing portions of the Akhbar are not extant.

2. This is our rendering of the corresponding portion of the text which is somewhat obscure. It is not clear whether Haripant Hande was an envoy or a messenger and why he was sent to the English.

Sunday, 11th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan visited in the evening the grounds near Parwati and spent some time there in exercising his horses and in practising a few tricks with *bothati*.¹ He then leapt on to the back of his elephant with the help of the strap hanging round its neck and rode home on it (as a *mahut* would do).

In the afternoon Nana held separate talks with Ramchandra Phadke, Bahiropant Mehendale, Govind Bhat Nitsure and Gopal Bhagwant, *naib-munshi*. In the evening he attended wedding receptions at the houses of several *muttsaddis* and visited the Belbag. During the earlier part of the night, he attended a *harikatha* performance in honour of the Narsimha Jayanti celebrations at the house of Narsing Rao Page.

Bhavan Rao Ghatge was given leave today by the Rao Pant Pradhan to start on his journey to join Haripant Phadke.

Monday, 12th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan went through his morning routine. In the afternoon he watched the performances by trained deer and later on practised archery for some time.

In the afternoon Nana had talks with Govind Bhat Nitsure, Bahiropant Mehendale and Ramji Patil Jadhav, the agent of Mahadaji Shinde.

Tuesday, 13th Ramzan.

(The Rao Pant Pradhan and Nana are reported to have just attended to their usual avocations under this date).

Wednesday, 14th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan spent the day indoors and attended to his usual physical exercises in the morning. In the evening he was robbed of his visit (to the Ramana) for exercising his horses owing to a sudden cloudburst.

1. *Bothati* is a long stout cane stick, the extremities of which are knobbed with rags. The stick is gripped with the hand at the middle and is flourished round the body in a variety of ways affording brisk muscular exercise to the performer.

On even date, in the afternoon, Nana signed state papers. In the evening he attended wedding receptions at the houses of Mahadajipant Zathphate and Visaji Bhikaji Zakatdar. On his way back he visited the Belbag. From there he went to his country house, where he had his meal and witnessed a *nautch* performance before returning to his residence.

There was a torrential rain today which continued all through the night. The finial of the shrine of Kartikswami at Parwati was struck by lightning and collapsed. Much damage was also done to the sanctuary.

Thursday, 15th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan awoke early, attended to his physical exercises, listened to a *qawal* while performing *sandhya* and *pooja*, partook of his meal and signed the state papers. After rest and mid-day repast he went up to the top floor of his palace and diverted himself for some time by studying the surrounding landscape of hills and woods through a pair of binoculars. Later he devoted himself to a little archery practice. In the night he retired to bed after a game of *chausar*.

Nana spent the afternoon in talks with Ramchandra Phadke, Govind Bhat Nitsure, and Bahiropani Mehendale. He also received into his presence Balajipant Munshi, the *vakil* of the Gayakwad and Gopal Rao, the *vakil* of the Portuguese at Goa. In the evening he made a visit to the Belbag.

Friday, 16th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan attended to his usual routine till the third *prahar*. In the evening he visited the grounds near Parwati, accompanied by Chintaman Rao Phadke, Naro Nilkantha Muzumdar, Sadashiv Raghunath, Sabaji Naik Nimbalkar, the Jadhav and other *sardars*. Here he exercised his horses and tried a hand at *bothati*. Then he amused himself for some time throwing live crackers on his state elephant and watching its confusion. This game over, he mounted the elephant and returned to his palace. He retired to bed after his meal and the usual *qawal* performance.

Nana spent the afternoon in talks with Ramchandra Rao Phadke and Bahiropani Mehendale. In the evening he attended a wedding reception at the house of Ramchandra Naik

Paranjape. Later, he made a visit to the Belbag and returned to his residence late in the evening.

Bhavani Shankar Rajadnya came to the house of Nana and invited him to a marriage ceremony at his house.

Saturday, 17th Ramzan.

Nana went to the palace of the Srimant in the afternoon as had been arranged previously. He signed a few state papers and later moved into the Hall of Mirrors. Here he was engaged in talks with the Rao Pant Pradhan, until the latter rose for attending to his evening avocations. At night.....
..... (Akhbar incomplete).

A. R. No. 210

5th Muharram 1206 A.H.

4th September 1791.

(Akhbar) from Poona, dated 5th Muharram (1206 A.H.).

Thursday, 1st Muharram.

In the afternoon the Madarulmaham conferred with Govind Bhat Nircheur and Bahiropant Mehendale. In the evening he visited the Belbag. He spent the earlier part of the night in attending to a *keertan* performance at the house of Balwant Rao Ghotlekar and returned to his residence at a late hour.

There was a *nautch* performance at the palace of the Srimant in the afternoon, followed by a *keertan* performance, which lasted till a late hour in the night. *Keertan* performances have been going on at the palace since Pratipada.

Friday, 2nd Muharram (Ganesh Chaturthi day).

The palace of the Srimant is *en fete* for the Ganesh Chaturthi festival. Just before noon, an earthen image of Ganapati was installed, consecrated and worshipped by the Srimant. A salute of twenty-five guns was fired to mark the occasion. The *gardis* fired their rifles into the air. The *pooja* was also ceremonially performed at the houses of Nana Fadnavis and Dajiba Phadke. In the afternoon the Srimant visited the house of Nana and had a *darshan*¹ of the image

1. Viewing any sacred object or person.

of Ganapati installed there. He held a reception at his palace in the Hall of Mirrors. Nana presented to him green-coloured robes cut in the Burhanpuri style. The assembled guests were treated to *pan, ittar* and flower garlands.

The Srimant later went to the house of Dajiba Phadke, accompanied by Nana. Here again he had a *darshan* of the image of Ganapati. He received light yellow robes from Dajiba. He left after the betel was sent round to the guests and later visited the Ganapati shrine in Kasba.

In the evening all assembled in the Ganapati Mahal. The Srimant, Nana Fadnavis and Dajiba were present. The guests were entertained to a *nautch* performance followed by music. After the distribution of betel the guests dispersed.

During the night *keertan* performances were conducted at the palace and at the houses of the Madarulinaham and Dajiba Phadke.

The dead body of Ghansiram Kotwal¹ was lying decaying for two days beyond Garpir and was getting decomposed.

1. Ghansiram Samaldas Kotwal hailed from Aurangabad and was the Police Commissioner of the city of Poona from 1771 to 1791. He acquired a notoriety for his inhuman treatment of the citizens and his unscrupulous nature in general. He was a handsome person and possessed great tactfulness and refinement. He secured the confidence of Nana Fadnavis by executing his orders with a forthright thoroughness. Nana's ubiquitous vigilance owed not a little to the intelligence service organized by Ghansiram Kotwal.

In the August of 1791 Ghansiram climaxed his evil doings by shutting up in a small dark underground cell a party of innocent Telugu Brahmins, (who had made a temporary camp in their journey from Poona to their native village near the tank named after Ghansiram), on the unsubstantiated charge that they were a set of robbers and opium-eaters. The result was gruesome as nearly twenty-one of the prisoners (no two sources agree on the exact number of casualties, which are made out from twenty-one to twenty-seven) were found dead of suffocation when people in the neighbourhood broke open the door of the cell two days later on the faint hum of the tumultuous cries of the unfortunate prisoners reaching outside. Public feeling rose high on account of this tragedy and Srimant Peshwa Madhav Rao II himself persuaded Nana Fadnavis to punish the evil-doer. Ghansiram was trailed along the streets of Poona, lashed to the foot of an elephant, and was given over to an incensed mob who stoned him to death near Garpir.

The present Akhbar gives an account of the later incidents.

After ceaseless efforts made by the dead man's relatives, permission was given for cremating the body and five maunds of fire-wood were released for this purpose. The body was consigned to flames (today) by Ghansiram's nephew and his kith and kin.

His whole family comprising of two sons, his daughters-in-law, his brothers-in-law, and his *karkun*, *diwan* and other servants have been taken into custody. Those who abetted him in the commission of the crime have been enfeathered and his house and property have been taken over by the state. These will, in all probability, be confiscated at the end of an official enquiry. Ragho Vishwanath Godbole has been asked to take over as the new *kotwal*, pending the appointment of a permanent incumbent. It is but natural that nemesis should over-take a habitual sinner.

The deceased had clamped terror on the people. Of the thirty-four Brahmins, who were cooped up in the cell, only twelve were found alive. Of these, five men and a woman died subsequently, bringing the death-roll to twenty-seven (*sic*)¹.

Saturday, 3rd Muharram.

Late in the afternoon, while the Madarulmaham was in the Hall of Mirrors disposing of some of the state papers, the Srimant came there and took him to his private chambers, where the two had important talks. Later, they came to the Ganapati Mahal and witnessed a *nautch* performance. Maharao Nimbalkar, Venkat Rao Ghorpade, Khande Rao Odhekar, Ramji Patil Jadhav, the Panse, the Khasgiwale, Yado Rao Moreswar and other *sardars* were present. The party dispersed after receiving *pan* and *ittar*.

The Madarulmaham later had talks at his residence with Govind Bhat Nircheur. He also attended a *harikatha* performance during the night at the house of Dajiba Phadke.

Sunday, 4th Muharram.

In the morning the Srimant went to Bhamarda (Bhamburda) and ordered the *mahut* to unchain Sham Sunder, the rogue elephant, and lead him round the grounds for his inspection. Later, he exercised his horses for some time and returned to his palace.

1. An obvious mathematical error.

In the afternoon the Madarulmaham had a talk at his residence with Bahiropant Mehendale. Then he went to the Hall of Mirrors at the palace and attended to routine work. Later, while he was engaged in conversation with the Srimant in the private chamber, news was brought to both that Manaji Phakde had come to the Hall of Mirrors under the misapprehension that the invitation to attend a *nautch* performance at Dajiba Phadke's house had been issued from the palace. The Srimant and the Madarulmaham, therefore, hastened to the Hall of Mirrors, received the Phakde with warmth and treated him to *pan* and *ittar*. The Phakde then took leave of the Srimant and Nana and went to the house of Dajiba Phadke and from there proceeded to his own residence in Bhavanipeth. In the meanwhile, the Srimant and the Madarulmaham withdrew to an inner chamber of the palace and continued their interrupted talks.

Later in the day, the Srimant and the Madarulmaham received *shastris* and *pundits* (learned men) in the Ganapati Mahal, where a *nautch* performance was going on, and treated the guests to *pan* and *ittar*. This item over, the Srimant retired into the palace.

The Madarulmaham had talks with Govind Bhai Nircheur and Bahiropant Mehendale till sunset.

Malhar Rao Holkar had a meeting with Raje Bahadur Rang Rao Trimbak at Waphgaon where the latter is encamping with his forces. The Raje Bahadur is interceding on behalf of the *gardis* in the service of the Holkar whose pay has fallen in arrears. The Holkar appears to have already advanced a lumpsum to Rang Rao with a promise to make a final settlement as soon as possible. The Raje Bahadur entertained the Holkar at a banquet on the 3rd instant and it is expected that both of them would arrive here with their forces before long.

Ghansiram Kotwal's brother was placed under arrest here as soon as he arrived from Aurangabad. Investigations to ascertain the assets and liabilities of the late *Kotwal* are progressing. So far, the state has been able to confiscate the following effects of Ghansiram: sixty thousand *hali sicca* rupees, forty thousand *chandwad sicca* rupees, four thousand *mohars*, a quantity of gold ornaments and silver plate and large cash deposits held with local *sahukars*.

The Srimant intends going for a bath in the Krishna river and will possibly start on the journey on Friday. Nan. Fadnavis is expected to accompany him. It is likely that the Srimant will stay out till the lunar eclipse in Ashwin is over. He may also visit Dhaumya Mahabaleshwar.

The Srimant and the Madarulmaham attended a *keertan* performance at the house of Dajiba Phadke early in the night today. Later, the Srimant returned to his palace and listened to the closing portions of the *keertan* at his own residence. The Madarulmaham called at the houses of Naro Nilkanth Muzumdar, Jiwaba Chitnis and Dada Gadre, while *keertans* were in progress at these places. He returned to his residence late at night.

A. R. No. 211.

10th Jamadi I, 1206 A.H.

5th January, 1792.

(A covering letter) dated Poona, 10th Jamadi I (1206 A.H.) from Balwant Rao Nagnath.

Respectful compliments from Balwant Rao Nagnath. All is well here till 10th Jamadi I. Letters dispatched from here on 4th ultimo including one to Nawab Azim-ud-Daula Bahadur must have been delivered there by now.

A newsletter¹ is enclosed giving an account of events till date.

A. R. No. 212

1st Jamadi II, 1206 A.H.

26th January, 1792.

(A brief letter) dated 1st Jamadi II 1206 A.H. from Haibat Rao Gopal (written from Khed²).

Respectful compliments to Rajaji. Raghottam Rao's letter from Pangal was sent on to me by Narayan Rao Bapu. A reply to it is sent now. You may kindly arrange to dispatch

1. Not traceable in our collection.

2. Same as Gangakhed on the Godavari, Parbhani district, Hyderabad State, which was the headquarters of the *jagir* in the *moglai* granted to Haibat Rao Gopal.

it to its destination with the official post. I hope my earlier letter to him routed *via* Madnur has, by now, been dispatched to him.

Nothing particular to add.

A. R. No. 213

2nd Rajab, 1206 A.H.
25th February, 1792

(Akhbar) from Poona dated 2nd Rajab (1206 A.H.)

Wednesday, 28th Jamadi II.

About the third *prahar* the Madarulmaham admitted into his presence Sadashiv Dinkar and later attended to miscellaneous business. Dajiba Phadke came in later and the Madarulmaham spent some time talking to him.

The Madarulmaham attended a *keertan* in the night at the house of Bapu Moghe and returned to his residence at a late hour.

The Srimant spent his evening at the Ramana.

Thursday, 29th Jamadi II.

After his siesta, Nana Fadnavis went on a visit to the Belbag. On his return he attended to state business at his house and later conferred with Venkat Rao Ghorpade.

Late in the evening Appaji Kondaji handed to the Madarulmaham letters from Pangal

The Madarulmaham discussed various matters with Bahiopant Mehendale.

Friday, 1st Rajab.

Though married long ago Nana did not know his last bride as his wife. As she had attained puberty during an inauspicious period which necessitated the performance of pacificatory rites these rites were performed today. Dajiba Phadke, Babu Rao Keshav, Dada Gadre and the Mehendale had

brought presents to be tendered on the occasion but Nana Fadnavis declined to accept them without giving any reason. Nonetheless, he accepted the presents given by his father-in-law.

The Madarulmaham, during the course of the day, attended to state business at his residence, had a talk with Raje Bahadur Rang Rao Trimbak and later went to the Srimant's palace and spent some time there in discussing state affairs. On his return from there he admitted Mahadajipant Kale of Wasai into his presence and discussed with him matters relating to the Ratnagiri *taluk*.

After transacting miscellaneous state business and meeting sundry visitors the Srimant retired for the day.

The Srimant attended to his evening routine at the Ramana.

Mahadaji Shinde is reported to have reached Dewas from Ujjain. A feast is likely to be given in his honour at the house of Krishnaji Pawar¹. The Shinde may reach Bunhanpur by Holi and possibly make a visit to Maheshwar to meet Ahalya Bai before coming here.

Parashuram Ramchandra is believed to have reached Pattan². An earlier report had stated that he was separated by a distance of about twenty *kos* from Haripant Phadke's camp.³

Further news is awaited.

A. R. No. 214

9th Rajab, 1206 A.H.

3rd March, 1792

(Akhbar) from Poona dated 9th Rajab (1206 A.H.)

Saturday, 2nd Rajab.

In the afternoon the Madarulmaham disposed of routine state business with the assistance of Baba Phadke and Babu

1. The ruling chief of Dewas at this time was Tukoji II. Krishnaji Pawar, his predecessor, had died in 1789.

2. Seringapatam.

3. The news reported in the present Akhbar is no wise fresh, as the Allied campaign against Tipu was practically over by 8th February, 1792.

Rao Keshav. Later, he carefully read the letter dated 25th Jamadi II from Pangal and discussed matters relating to the Karnatak campaign with Bahiro Raghunath Mehendale. The letter reveals that a decisive battle was fought on 10th (Jamadi II) between our forces and those of Tipu Sultan near Pattan, in which the latter had to fall back abandoning his guns and batteries. This victory is said to have been celebrated at Pangal with a *feu de joie*. Haripant's dispatches are awaited.

Sunday, 3rd Rajab.

Nana Fadnavis spent the morning at his country house, partook of his meal there, visited the Belbag and returned to his residence in the afternoon. He went to the Srimant's palace soon after and conferred with Balajipant Dhekane. It will be recalled that Lakshmana Rao Raste had promised to pay a *nazi* of two lakhs of rupees to the Srimant, when the latter was at War for a bath in the holy Krishna. The Madarulmaham appears to have discussed this matter with the Dhekane.

The Madarulmaham later had talks in the Hall of Mirrors with Bahiropant Mehendale and Ragho Vishwanath Godbole before returning to his residence in the evening.

The Srimant visited the Ramana in the evening, exercised his horses there and returned to his palace after inspecting the state elephants.

Monday, 4th Rajab.

The Srimant had expressed, some days ago, a wish to visit the shrine of Baneshwar Mahadeo, which is about twenty *kos* from here. Elaborate arrangements were made the whole of yesterday for his journey to this place. He left in the small hours of the morning today, riding his state elephant, with Dajiba at his back, and attended by Naro Nilkanth Muzumdar, Trimbak Rao Chitnis, Sadashiv Raghunath Gajre, Venkat Rao Ghorpade, the Pethe and other *scrdars* and a large military escort. He crossed the *ghat* of Katraz and reached the shrine by forenoon. Here he had ablutions, *sandhya* and *puja* and placed a *mohor* and a *cocoanut* before the deity at the shrine. Then he partook of his meal in a large company and started back in the afternoon. He halted for a while on the banks of the lake of Katraz to partake of his mid-day meal and returned to the palace before sunset.

The Madarulmaham, who did not accompany the Srimant on the picnic, attended to state business at his residence during the afternoon. In the evening he attended wedding receptions held by Sadashiv Bhat Date and Venkat Rao Dabholkar. At both these places he was presented with robes.

He performed the evening *sandhya* in his country house, visited the Belbag and returned to his residence some time after sunset.

Tuesday, 5th Rajab.

Malet, accompanied by Nuruddin Hussain Khan, his interpreter, and an English officer, called on the Madarulmaham in the evening and gave him the news contained in dispatches from the English camp at Pattan about the battle fought on 10th Jamadi II. The two were engaged in talks for some time. Bahiropant Mehendale was present at the meeting.

As soon as Malet left, Nana went on a visit to the house of Balaji Hari Bhide to attend a wedding reception. From there he went to the Belbag and returned to his residence late in the evening.

During the night he attended another wedding reception held by Bapuji Ballal Lele. Here he was entertained to a *nautch* performance and presented with elegant robes. Govind Bhat Nircheur, who accompanied Nana, was also given suitable presents.

Wednesday, 6th Rajab.

Malet went today in the afternoon to the Ganapati Mahal where the Madarulmaham received him. A select gathering was present. After a while the Srimant arrived and Malet gave him details of the battle of Pattan. He said that on the 14th Lal Bagh was occupied by the combined forces, who soon captured the batteries abandoned by Tipu near Pattan. This event was followed by the capitulation of Tipu. The Srimant, rejoiced at the news, ordered the firing of fifty guns to celebrate the victory. Malet left after receiving *pan* and *ittar*.

The Srimant spent the evening at the Ramana.

The Madarulmaham attended a few wedding receptions in the city in the evening and visited the Belbag before returning to his residence.

Amrit Rao's¹ first wife died in Kartik last. Efforts are being made to find a suitable bride for him. A party which came from Kopargaon where Amrit Rao resides has been able to select a suitable girl. The party, together with the girl who is to be presented for the approval of Amrit Rao, left for Kopargaon (today) with the escort provided by the Madarulmaham.

Thursday, 7th Rajab.

In the afternoon Raje Bahadur Rang Rao Trimbak, Dajiba Phadke, Baba Phadke, Bahiropant Mehendale, Dhar Rao Shinde and others were with the Madarulmaham at his residence. Dadaji Gangadhar, the *diwan* of Tukoji Holkar, delivered to Nana Fadnavis fruit baskets containing pomegranates, grapes, apples, etc., sent by the Holkar from Jaipur to the Srimant and the Madarulmaham. An uncommon animal was also sent by the Holkar for the Srimant's zoo.

The Madarulmaham later received Maha Rao Nimbalakar. He appears to have pleaded for an early settlement of his salary dues.

Nana visited the Belbag late in the evening.

The Srimant went to the Ramana in the evening and exercised his horses. Then he inspected the state elephants and watched the caperings of the deer in the deerpark. He returned to his palace late in the evening.

The *havaladar* of the fortress of Rajmachi called on the Madarulmaham today and presented to him *setu* and *pagote*.

Friday, 8th Rajab.

Malet, accompanied by Nuruddin Hussain Khan, and five other officers, came to the country house of Nana Fadnavis in the afternoon. The Madarulmaham took the visitors round his gardens to show them a bed of rare narcissi. Malet was, afterwards, entertained to a *nautch* performance and presented with fruits and a diamond ring. The party dispersed in the evening and Nana Fadnavis went to his newly built bungalow for performing the evening *sandhya*. He visited the Belbag before returning to his residence.

1. Adopted son of Raghunath Rao.

Mahadaji Shinde is reported to have reached the Narmada river. He is expected to cross the river at Handia, visit Asirgarh and reach Burhanpur by Holi. From there he will travel to this place.

After leaving Hyderabad with the permission of the Swami, I arrived here on Friday, the 8th (of Rajab) and hope to be able to meet the Madarulmaham and the Srimant shortly.

May the Swami continue his interest in me in undiminished measure.

A. R. No. 215 About $\frac{20th\ Shavval, 1206\ A.H.}{11th\ June, 1792}$

(Akhbar from Poona dated....., Shawwal, 1206 A.H.).¹

.....Appa Balwant came in late. The party consisting of the Phadke and others broke up after the discussion, which lasted till a late hour in the evening.

The Srimant exercised his horses at the Ramana and inspected the movements of his elephant. He returned to his palace late in the evening.

The Shinde has reached the bank of the Mula-Mutha from Koregaon. His meeting with the Srimant will come off on Wednesday, 22nd inst. He has with him a large army consisting of about five thousand *sawars* and three to four platoons. Fourteen of his heavy guns have arrived with him and the others are in the rear. Kalyan Rao Ninibalkar and Babu Rao Vakil are accompanying him.

Raghoji Bhonsle's forces, which had participated in the Karnatak campaign, are reported to have reached Nagpur. Balwant Rao Bhavani, who led the forces, has come here with a small escort party, in the company of Haripant Phadke, and is expected to stay here for some time.

1. The earlier portions of the Akhbar are not extant.

A. R. No. 216

2nd Muharram, 1207 A.H.

20th August, 1792.

(Akhbar) from Poona, dated 2nd Muharram (1207 A.H.)

Friday, 28th Zilhej (1206 A.H.).

In the afternoon the Madarulmaham attended to state business in the presence of the attending officers. Later, he held a conversation with Ramji Patil and Haripant Phadke. After some time, the Patil left and the Madarulmaham continued his talks with Haripant Phadke till a late hour in the evening.

The Srimant went to Ambe Wadgaon in the evening and witnessed the gambols of the deer in the deerpark. He returned to his palace by sunset.

Saturday, 29th Zilhej, (1206 A.H.).

In the afternoon the Madarulmaham visited the Belbag and from there directly proceeded to the palace of the Srimant. The Ganapati festival is on here as today is Bhadrapada Shuddha Pratipada. When *shastris* and *pundits* and other people were assembled, the Srimant ceremonially installed a golden image of Sri Ganapati in the *makhar*¹ raised in the Audience Hall of the palace and offered worship to it. The occasion was marked by the chanting of hymns, the playing of music and the booming of guns. Nana returned to his residence as soon as the ceremonies were over..... (Akhbar incomplete).

A. R. No. 217

13th Muharram, 1207 A.H.

31st August, 1792

Akhbar from Poona covering the events from 10th to 13th Muharram, 1207 A. H.

In the afternoon of the 11th of Muharram Mabadaji Shinde came to the palace of the Rao Pant Pradhan and conferred with him for over two *ghatikas*. Those present included Nana, Ramchandra Phadke, Krishna Rao Balwant.

1. An ornamental arched frame-work of bamboo and paper, set with paper flowers in blazing colours, used for decorating a niche in which the image of any godhead is installed for offering worship.

Daulat Rao Shinde, Abaji Raghunath, Kadoji Shitole and Ramji Patil Jadhav. The Shinde had a confidential discussion, later, with the Rao Pant Pradhan in the presence of Nana and Abaji Raghunath Chitnis.

On Friday, 12th inst. in the afternoon, Mahadaji Shinde (went to) the Rao Pant Pradhan

(Akhbar incomplete).

A. R. No. 218

25th Muharram, 1207 A.H.
12th September, 1792

(Akhbar from Poona, dated 25th Muharram, 1207 A. H.).¹

Wednesday, 24th Muharram.

.....Thus the Srimant spoke to the *mir shikari*.² He reached the river in the evening and performed his *sandhya* there. Then riding in his *amari*, with Appa Balwant at his back, he returned to his palace at a late hour in the evening. Nana Fadnavis also returned to his residence a little later.

Thursday, 25th Muharram.

In the afternoon the Madarulmaham came to the Hall of Mirrors at the Srimant's palace and discussed with Narayan Rao Yadav Bhagawat, *kamavisdar* of *pargane* Amod in Gujrat, matters relating to the revenues under his charge. The Srimant arrived there about this time and the Madarulmaham discussed miscellaneous matters with Babu Rao Keshav, Trimbak Rao Parchure and other attending officers.

Later, Nana ordered for being shown to the Srimant the robes and dresses to be sent to Satara, Kopargaon and Bhaganagar in fulfilment of an established custom. After the Srimant finished his inspection, the Madarulmaham assigned the arrangements for their dispatch to different officers. He also went down to the workshop where these dresses were tailored and left further instructions there.

1. The earlier portions of the Akhbar are not extant.

2. The State game-keeper.

In the evening he broke his *pradosh* fast at his country house in the company of his two wives and other members of his household. He returned to his residence at a very late hour, after witnessing a *nautch* performance.

A. R. No. 219

3rd Rajab, 1207 A.H.

14th February, 1793

(A covering letter) dated Poona, 3rd Rajab (1207 A. H.) from Raghottam Haibat Ráo.

Respectful compliments. The letters and Akhbars sent from here on 26th (Jamadi II) must have been delivered there by now.

News is covered till the 2nd inst. in the letter which accompanies.¹

A. R. No. 220

26th Ramzan, 1207 A.H.

7th May, 1793

Akhbar from Poona for 25th and 26th Ramzan, 1207 A.H.

As has been already reported, Nana went to the tent of Mahadaji Shinde on 24th inst. and the two had their conciliatory talks. It appears they have now patched up their differences once for all. What is more, they are said to have solemnly pledged themselves to keep up their concord fully determined to resist any influences that might tend to vitiate their relations.

It is learnt that the Shinde intends to spend the rainy season at Jambgaon. He is expected to start on the journey about the end of Shawwal.

It is believed here that hostilities might have started in the North by now between the forces of the Shinde and those of the Holkar.

Malet is likely to leave for Bombay shortly. On 26th inst. he attended a feast given in his honour at the palace of the Rao Pant Pradhan. There was a select party. The Pant Pradhan presented to him rich robes and a necklace of pearls.

1. The accompanying Akhbar mentioned here is not extant.

Gadag, Lakshmeshwar and other *mahals*, yielding a total revenue of about three lakhs of rupees, which were part of the *jagir* of Parashurampant Mirajkar but were seized by Tipu, will now be restored to the Mirajkar.

Tuesday, 25th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan, during the day, went about his usual avocations.

Nana had talks with Ramji Patil and Haripant Phadke during the evening. Later, he also conferred with Govind Rao Bhagawant.

Wednesday, 26th Ramzan.

Malet attended a feast in the evening at the palace of the Rao Pant Pradhan. The Pant Pradhan, Nana and Haripant Phadke talked to him as he helped himself to the different courses. The feast over, Malet was entertained to a *nautch* performance. The Rao Pant Pradhan presented to him several items of robes, a pearl necklace and other jewels. Malet in return bestowed on the Pant Pradhan a few glass articles and a mechanical toy.

Malet also went on a courtesy call to the house of the Madarulmaham (before going back to the Residency).

Nana went on a brief visit to the Belbag in the evening. Haripant took his leave as soon as Nana returned to his residence.

A. R. No. 221

7th Zilqad, 1207 A.H.
16th June, 1793

(A covering letter) dated Poona, 7th Zilqad (1207 A.H.) from Raghottam Haibat Rao.

Respectful compliments. It is hoped that the earlier letters dispatched from here on 5th inst. have informed the Swami of the state of affairs here. A letter is now sent covering the news till 6th inst.

Akhbar from Poona for dates 5th and 6th Zilqad, 1207 A.H.

Tukoji, Kashi Rao and Bapuji Holkar are reported to have passed Rampura and Bhanpura and are now heard of in the neighbourhood of Hinglajgad. The Shinde's *sardars* are believed to have crossed the Chambal and seem to be tracking the Holkars, who sustained a heavy loss on 21st Shawwal in a plundering attack developed by the Shinde's forces.

Report has it that Raja Dhokal Singh was routed on 10th Shawwal by Ali Bahadur at Zarna Parna. The Raja is believed to have taken refuge at Khatola, leaving his two elephants and twelve guns to be captured by his pursuer.

Saturday, 5th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan conferred with Nana and Haripant for some time in the evening and, later, accompanied by them, went on a visit to the house of Govind Rao Nilkanth Khasgiwale to attend a marriage reception there. The host presented suitable robes to each one of them. On returning to his palace, the Rao Pant Pradhan scrutinised the accounts relating to Dharwar with the assistance of the Karbhari. Nana visited the Belbag before returning to his residence.

In the morning on even date, Nana, accompanied by his family members attended a feast given in his honour at the house of Vaijanath Bhat. He received on the occasion several items of robes.

Sunday, 6th Zilqad.

In the evening the Rao Pant Pradhan examined the accounts relating to Dharwar in the presence of Nana, Haripant and Govind Rao Bhagawant. He played *chatranj*¹ for a while in the night before retiring to bed.

Nana attended a wedding reception in the night at the house of Vishwanath Joshi. Here he was entertained to a *nautch* performance.

A. R. No. 222

29th Zilqad, 1208 A. H.
28th June, 1794

(A covering letter) dated Poona, 29th Zilqad (1208 A.H.) from Anand Rao Keshav, servant of Raja Raghottam Rao.

1. The game of chess.

Respectful compliments. The earlier Akhbar, together with other letters, was dispatched from here on 22nd inst. The letter, which accompanies, covers the news till 28th inst.

Akhbar from Poona covering the events from 22nd to 28th Zilqad, 1208 A.H.

The death of Haripant Phadke was reported earlier. The Rao Pant Pradhan is expected to bestow the mourning robes on Chintaman Rao and Ramchandra Rao, the sons of the deceased, as soon as they arrive here, after performing the obsequies of their father. The Rao Pant Pradhan might also confer on them the military status which their father held during his life-time.

Krishna Rao Balwant, at the bidding of the Rao Pant Pradhan, left here for Siddhatek on 26th inst. to offer condolences to the sons of Haripant.

Shridhar Lakshman Munshi, attached to Raghoji Bhonsle's establishment, will encamp at Garpi on 30th inst. and leave for Nagpur on 3rd Zilhej.

Abaji Raghunath Chitnis had suspended his official work as a protest against the lack of co-operation among the clerks attached to the establishment of Daulat Rao Shinde. The latter, therefore, came to the Chitnis to placate him. The Chitnis presented to the Shinde a horse and several items of robes before he took leave.

Govind Rao Bhagawant is reported to have rushed from Indapur to Siddhatek on receiving the news of the death of Haripant Phadke. He is expected to arrive here from Siddhatek shortly.

Daulat Rao Shinde is believed to be summoning here a part of his forces now stationed in the north.

An urgent letter was dispatched from here on 26th inst. by Nana asking Parashurampant Mirajkar to hasten back to Poona.

The Rao Pant Pradhan has paid fifty-thousand rupees to meet the expenses of the obsequies of Haripant Phadke.

Saturday, 22nd Zilqad.

The Rao Pant Pradhan, during the day, went about his routine avocations.

Nana paid a visit to the Belbag in the earlier part of the day and spent the evening at the house of Haripant Phadke, consoling the members of his family.

Sunday, 23rd Zilqad.

The Rao Pant Pradhan passed the day in routine activities.

Nana observed the death anniversary of his mother at his house in the forenoon and invited Krishna Rao Balwant to attend the dinner held in this connection. Later, he spent the evening talking to Krishan Rao Balwant.

Monday, 24th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan, accompanied by Krishna Rao Balwant and other *sardars*, visited the Belbag in the evening, the day being Ekadashi. From there he rode to Parwati on his state elephant and had a *darshan* of his tutelary deities. Then he proceeded to the Ramana, where a Pathar from Narwar gave a thrilling display of standing upright on two horses brought close together and making them go round at a brisk pace. The Rao Pant Pradhan, later, tried a hand at *bothati* and also witnessed a combat between a tiger and an elephant. He returned to his palace late in the evening.

Nana paid a brief visit to his garden retreat in the evening.

Tuesday, 25th Zilqad.

In the afternoon Nana came to the palace of the Rao Pant Pradhan and the two discussed for some time the contents of the letter from Govind Rao Krishna. Before leaving the palace, Nana also spent some *ghatikas* in a talk with Krishna Rao Balwant.

Earlier in the day, Nana received at his residence Raja Kalyan Rao, Shridharpant Munshi and Krishna Rao Chitnis, the accountant of Raghoji Bhonsle, and listened to their respective business.

Wednesday, 26th Zilqad.

In the morning the Rao Pant Pradhan, attended to his physical exercises at the gymnasium. In the afternoon he conferred with Nana regarding some administrative matters of the state.

In obedience to the Rao Pant Pradhan's command Krishna Rao Balwant left for Siddhatek today to console the sons of Haripant Phadke.

Thursday, 27th Zilqad.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan signed state papers and spent some time in seeing a few paintings.

Nana paid a visit to the Belbag in the morning and attended to state business in the afternoon. He also conversed for some time with Babu Rao Vaidya.

Friday, 28th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan spent a routine day.

Nana held talks in the afternoon at his residence with Khandopant Vartak and Babu Rao Vaidya.

A. R. No. 223

6th Zilhaj, 1208 A.H.

5th July, 1794

Akhbar from Poona covering the events from 29th Zilqad to 6th Zilhaj, 1208 A. H.

Shridhar Lakshman Munshi and Babu Rao Vishwanath Vaidya will start for Nagpur on 7th (Zilhaj).

As directed by the Rao Pant Pradhan Daulat Rao Shinde has written to Jiwaji Ballal and De Boigne¹, who are now in the north, to bring their forces to the south as expeditiously as possible.

Govind Rao Bhagawant arrived here from Indapur on 29th Zilqad. He is regularly attending the presence of the Rao Pant Pradhan and Nana.

1. Count Benoit de Boigne (1751-1830), the well-known Savoyard military adventurer, who saw service in the Irish Brigade of France as also in the Russo-Turkish War of 1774 and under Catherine, the Empress of Russia, came to India in 1778. He visited many courts in India and was engaged as a lieutenant by Mahadaji Shinde between the years 1784 and 1795 to train up two battalions of infantry. From 1795 onwards he led a retired life at Chambéry in Savoy, where now his memorial stands.

Haripant's sons are expected to arrive here on 8th (Zilhej), when the Rao Pant Pradhan will bestow the mourning robes on them.

Krishna Rao Balwant returned here from Siddhatek on 1st Zilhej.

Saturday, 29th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan attended to his usual avocations and visited the Ramana in the evening to exercise his horses. Raghunath Rao Mirajkar and other *sardars* accompanied him.

Govind Rao Bhagawant, who has just returned to Poona after celebrating his daughter's marriage, called on Nana in the afternoon.

In the evening Nana paid a visit to the Belbag. On returning to his residence he checked the muster-roll of the *guards* and held talks with Ramji Paul, the *vakil* of Raghoji Bhonsle and Govind Rao Bhagawant.

Sunday, 1st Zilhej.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan discussed state affairs with Nana and Govind Rao Bhagawant and granted leave to Shridhar Lakshman (to proceed to Nagpur). The latter pitched his camp, about noon today, near Gaipir.

Monday, 2nd Zilhej.

The Rao Pant Pradhan had talk in the morning with Nana and Govind Rao Bhagawant. These talks were continued in the afternoon. Under the direction of the Rao Pant Pradhan Gopal Bhagawant, *nath munshi* prepared the drafts of several letters.

Nana visited the Belbag in the evening. Later, he engaged himself in a discussion at his residence with Govind Rao Bhagawant.

Earlier in the day Shridhar Lakshman, the *vakil* of Raghoji Bhonsle, dined with Nana and was given presents of robes.

Tuesday, 3rd Zilhej.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan discussed affairs of state with Nana and Govind Rao Bhagawant.

Daulat Rao Shinde is reported to be ill. Govind Rao Baji was sent to him by the Rao Pant Pradhan to inquire about his progress.

Wednesday, 4th Zilhej.

The Rao Pant Pradhan was engaged in conversation throughout the afternoon with Nana and Govind Rao Bhagawant. He played a game of *chausar* before retiring for the day.

Thursday, 5th Zilhej.

In the afternoon-meeting at the palace today matters of routine administration were dealt with. Nana returned to his residence at about sunset and spent some time in discussing outstanding matters with Govind Rao Bhagawant and Babu Rao Vaidya.

Earlier in the day, Nana partook of dinner at the house of Appajipant Dabholkar. He was entertained to a *nautch* performance and was presented with several costly robes. He visited the Belbag in the evening.

Friday, 6th Zilhej.

The Rao Pant Pradhan had a meeting at his palace in the afternoon with Nana and Govind Rao Bhagawant. Babu Rao Vishwanath Vaidya was given formal leave by the Pant Pradhan to start to Nagpur.

Earlier in the day, Nana discussed with Bahiropant Mehendale matters relating to the English. Later, Babu Rao Vaidya came in to seek leave of Nana before proceeding to Nagpur.

गङ्गासप्तपत्नीपर्वकाठपुराणम्

ब्रह्मविष्णुमहेश्वरपञ्चकविन्दसमूह

पौर्वीपर्वकाठपुराणम्

कनकादण्डकप्रतापवन्द्यप्रतापप्रताप

तौपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

पुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्रपुत्र

मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि
 मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि
 मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि

मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि
 मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि
 मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि
 मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि
 मन्त्रमिदं लिख्यमाणं मन्त्रमिदं
 गच्छेत्तु कर्मणि कर्मणि कर्मणि

पुणें अखबार

भाग ३ रा

A. R. No. 163

१६ मोहरम ११९६ हिजरी
१ जानेवारी १७८२

पौा छ २५ मोहरम गुरुवार अस्तमान सरकारच्या डांकेवगवर आली सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

पोथ्य हयपतिराव गोपाल साष्टांग नमस्कार. विनती उपरी पेर्याल वर्तमान ताा छ १६ मोहरम पौष्य वद्य द्वितीया भौमवासरापर्यंत मोा पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली जाहिजे. विशेष छ ४ मोहरमचे कृपापत्र आलें होतें त्याचे उतरागहित इकडील वर्तमान लिहून हुजूर अर्जा व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र छ १३ भाद्रे मगरी डांकेवर खाना केले तें हुजूर व सेवेसी दारोग्याचे विद्यमानें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें भ्रमेल साप्रत व १६ पर्यंत इकडील वर्तमानासहित हुजूर अर्जा व अखबार व पृथक पुरवण्यात हिंदवी अखबार लिहून चिरंजीव गय खोतमराव याचे नावचे पत्रासहित लिफाफा डांकेवर खाना केला आहे. तो दारोग्याचे विद्यमाने हुजूर व सेवेसी पावेल. कांही विशेष वर्तमान चिरंजीव समजून सेवेसी विनती करतील म्हणोन चिरंजीवाचे पत्रा लिहिलें आहे ते विनती करतील त्या उपरी हुजूर अर्ज करावयाची भलाह स्वामीचे मर्जीम आलियां अर्ज करावा. चिरंजीवाचे क्षेमतेचें वर्तमान सदैव कळत जावें हे इच्छा. परंतु चिरंजीव स्वामीचे

सेवेसी आहेत. त्यांजला स्वामीचे कृपेकरितां इतर लक्ष बहुत करून ध्यानांत नसेल यास्तव पत्रें बहुत विलंब करून पाठवीत आहेत. स्वामीनी आज्ञा केल्यास सत्वर रवाना करीत जातील. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

—

पौा छ २५ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज झा छ १३ माहे मोहरम लागायत छ १६ माहे मार सन ११९६ हिजरी. रोज मंगळवार.

करनल गाडरानें जमीयत कल्याणी बदलापुर्गसमीप ठेऊन आपण मुंबईस गेला व माहदाजी सि(दे) दतियासमीप आहेत. तेथील राज्यास घांसदाण्याचा तकाजा लाविला आहे. गंगाधरराव रास्ते वगैरे वैरणीचे किलतीकरितां पुण्यासमीप होते. तेथोन कूच करून पांच कासी मौजे चिखलीस गेले व बज्याबा पुरंदरे यांपासून रुपये व जामीन घेऊन कैदेतून सोडवावयाची तजवीज आहे. याव्रितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान विदित जाहलें असेल. त्यानंतर प्रत्यक्ष व यैकिलें वर्तमान दफेवार हुजूर व स्वामीचे सेवेसी लिहिलें आहे.

हैदरअलीखानाची पत्रें नूर माखान व नरसिंगराव वकीलास छ १६ जिल्हेजचे पत्र छ ५ मोहरमीं आलें. पत्राचा मार गोविंदराव कृष्ण यांचे जुवानीं यैकिला कीं जनरल कूट आपले जमीयतीसुधां बेमराजपाळधापासून कूच करून चिनापटणास गेला. खान मार त्याच जिल्यांत आहे. कितेक पाळेगर इंगरेजास शरीक जाहलें आहेत त्यांचीं राहावयाची स्थळें तसखीर करावयाची तजवीज खान माग-नुलेची आहे. मकानें घेतल्यानंतर पुन्हां चिनापटणास जाणार.

पंतप्रधानांचे कारपरदाजांनी कोण्हीं मातबर सरदारासमागमें वीसपंचेवीस हजार फौज देऊन बंगाल्यास फौज रवाना करावी हे सलाह इंगरेजांचे पारपत्यास फार उपयोगी व कराराप्रमाणें बारा लाख रुपये पाठऊन देतों म्हणोन कारपरदाजास सांगणें म्हणोन हैदरअलीखानानें वकीलास लिहिलें होतें. वकीलानीं येथील कारपरदाजांस सांगितलें. फौजेची व सरदाराची नेमणूक होऊन बंगाल्यास फौज रवाना केल्यानंतर बतरीक कर्ज पांचसात लाख रुपये सिवाय करार सालाबादी कारपरदाजास देऊं म्हणोन खान माराकडील पैगाम बालाजीपंत व हरिपंतास वकीलानीं सांगितला म्हणोन खारिज यैकिलें.

माहदाजी सिंदे झांसीहून दतियास गेले म्हणोन पूर्विल पत्रीं लिहिलें आहे. सांप्रत सिंद्याचे वकीलाचे जुबानीं यैकिले कीं चेतसिंग जमींदाराचे इतिफाकानें सिंदे मार कालपीस गेले. करनल मेवर्ग कालपीहून कूच करून कासीचे रुखें अंतरवेद प्रांतात सिंद्यापासून चालीसपनास कोसाचे फासल्यानें गेला म्हणोन यैकिलें.

—

पौा छ २५ मोहरम गुरुवार सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

२

पुरवणी अखबार छ १६ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

जजिरेकर हबर्सी यांनीं पुन्हां जमीयत मातबर जमा केली आहे. पंतप्रधानांचा तालुका तळेंघोसाळें वगैरे प्रांतात धामधूम करणार म्हणोन खारिज यैकिलें.

बज्याबा पुरंदरे यांनीं अडीच लाख रुपये दंड द्यावा म्हणजे मास-
१६ किंवा पुण्याचे हवेलींत पुरंदरे मजकूर यांस आणून ठेवावें व चौकीस बालाजीपंताकडील लोक पूर्ववत कायम असावे, याप्रमाणें

धोंडो अपां पुरंदरे यांचे विद्यमानें कारपरदाजांसीं ज्वाबसाल होऊन बालाजीपंताकडील विश्वासूक व धोंडो अपाचा कारकून चंदनचे किल्यास बज्याबाकडें जाऊन त्यास वर्तमान सदरी लिहिल्याप्रमाणें सांगितलें. बज्याबानें उतर केले की रुपये नस्त लाख पनास हजार आपल्यासमीप नाहींत. अडीच लाख रुपयाचा भग्णा करावयास कोण्हीं सावकारांचीं मिनत करून कांही सावकारापासून कर्ज, कांही आपले घरचे जिदगानीचा सरंजाम विकून रुपयाचा भरणा करून देणें लागेल. बालाजीपंताकडील चौकी कायम राहून दुसरे ग्रह-स्तानें आमचे घरास न यावें व आम्ही दुसऱ्याचे घरास न जावें या-प्रमाणें तक्युद जाहली तर रुपयाचा सरंजाम आपल्याकडून होणार नाहीं व चंदनचे गडावरील कैद व पुणें अथवा सासवडचे हवेलींत राहून कैदेत राहणें समान जाहले. याकरितां अडीच लाख रुपये वायद्यानें द्यावे व आम्ही आदा करूं व जामीन द्यावा व तक्युद किमपि नसावी. याप्रमाणें जाहल्यास रुपये देण्याचा करार व गडाहून पुणें किंवा सासवडास येणे आपल्यास कबूल आहे. साप्रत तुम्हीं जे शकल ठराविली हे सर्वथैव कबूल नाहीं व रुपयाची सरबराई होणार नाहीं. धोंडो आपाकडील कारकून व बालाजीपंताकडील मात-मद पुण्यांस येऊन वर्तमान सांगितलें. धोंडो आपा पुन्हा बज्याबास सोडवावयाचे प्रयत्नांत आहेत.

पंतप्रधानाकडील सरदार रास्ते वगैरे पुण्यांचे गिर्दनवाह पूर्ववत आहेत.

बालाजीपंत फडनवीस छ १५ व छ १६ माहे मारीं हरीपंताचे डें-यास जाऊन दाहाबारा घटकापर्यंत येकांती विचार करीत होते. छ १६ रोजी बमोजिब तलब नूरमाखान व नरसिंगराव शरीक मस-लहत होते.

नासिककर माहापुरुष पुण्यांस आले आहेत. त्यांचे दर्शनास छ १४ माहे मारी पंतप्रधान गेले होते.

A. R. No. 164

सुमारें जानेवारी १७८२

श्रीनिवास

पुरवणी* श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी विनती जे बापूजी होळकर लग्नसंमधी अक्षतेकरितां आले होते व श्रीमंत पंतप्रधान वाफगांवास गेले. त्याअर्थी अखवारनवीसीकरितां सेवकानें जावें परंतु या राजद्वारी सेवकाची प्रतिष्ठा यजमानमाहवांचे इनायतीकरितां हुजूरचे सरफराजीवर येथें महत्त्व सांप्रत कारभारी वर्तमान यथास्थित सुचवीत नांहीत व वाफगांवास येण्यांकरितां हैदरअलीखानाकडाल वकील नूरमाखान व नरसिंगराव यास बोलाऊन समक्ष बालाजीपंतानी सूचना केली व बापूजी होळकर अक्षतेस गेला होता. सेवकास कारभार्यानी कांहीच सुचविले नांही. वाफगांवी लग्नांत इतरांचा सत्कार जाहल्याप्रमाणे सेवकाचा सन्मान हुजूरचे सिलसिल्यावर जाहलियां उत्तम, न जाहल्यास हुजूरचे लक्षांत यांचें अंतर व सेवकास संताप बहुत होईल याकरितां लग्नास जाण्यांचा अनमान केला व अखबारेकरितां व बापूजी होळकर आक्षतेस आले होते म्हणोन चिरंजीव राजश्री केशवराव यात श्रीमंतासमागमें वाफगांवास पाठवितो. सेवेसी धृत होय हे विनती.

A. R. No. 165

१८ मोहरम ११९६ हिजरी

३ जानेवारी १७८२

पौ छ २५ मोहरम गुरुवार सन ११९६ हिजरी, सरकारच्या डाकबराबर आलो.

श्रीनिवास

पौष्य हयपतिराव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ १८ मोहरम पौष्य वद्य चतुर्थी गुरुवासपर्यंत मो

*अ. नं. १६३ ची ही पुरवणी असण्याचा संभव आहे.

पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. पूर्वी छ १७ माहे मारीं हुजूर अर्जी व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर व स्वामीस पावलें असेल. सांप्रत हुजूर अर्जी व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पृथक पुरवणीपत्रीं आखबार लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केलीं आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर गुजरेल व सेवेसी पत्र पावेल. चिरजीव रघोतमराव यांस पत्र लिहून पाठविलें आहे तें स्वामीं चिरजीवास देतील. कृपापत्र छ ११ मोहरमचें चिरजीवाकडील पत्रासहित पाठविलें तें छ १८ माहे मारीं पाऊन संतोष जाहला. यजमानसाहब सेवकावर व चिरंजीवावर मुतवजे अहवाल व सरफराजी विशेष करीत आहेत व स्वामी चितापासून कृपावंत, हें वर्तमान पंतप्रधानांचे राजद्वारीं सर्वत्रांस प्रसिद्ध आहे. याकरितां कोणहीं ग्रहस्त श्नेहाकरितां बहुत राजाची नाजूक गोष्ट सांगत आहे व त्याची इतिला मीं स्वामीचे सेवेसी करीत असतां. सांप्रत कोण्ही श्नेहित ग्रहस्त शफत घेऊन वर्तमान ताजें व अपूर्व व यजमानसाहबांचे उपयोगीचें सागणार आहे त्याची किंचित सूचना प्रस्तुत चिरजीवास लिहिली आहे, ते सेवेसी विनती करतील. यजमानसाहबांचे नौकरीत सुरखरुई असावी हा हेत चितापासून, परंतु हुजूरचे इनायतीप्रमाणे सेवा सेवकाकडून घडोन येण्याचा मकदूर थोडका. आपले हौसल्याप्रमाणें नौकरींत कसूर करीत नांही. श्नेहित ग्रहस्ताकडून इतिला जाहल्यानंतर सेवेसी विनती करावयाकरितां चिरंजीव राय रघोतमराव यांस लिहीन. ते विनती करतील. वर्तमान चिरजीव व स्वामी व यजमानसाहबांम कळवावें, इतर कोण्हास इतिला न व्हावी म्हणून शफत घेणार व मी शफत करितों. स्वामीचें अभय येकवार पूर्वीं जाहलें आहे व मी शफत दिली ते स्वामीनीच केल्याप्रा. यजमानसाहब व कोण्हीं अनकूळ असलियां त्यास वर्तमान इतिला करण्याविषई पुरती खातरजमा जाहल्यानंतर आपण सूचना करतील. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पौा छ २५ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

अखवार पुणें अज झा छ १७ मोहरम लगायत छ १८ माहे मार सन ११९६ हिजरी पौष्य वद्य गुरुवार.

हैदरअलीखानांची पत्रें नूरमाखान व नरसिंगराव वकीलास आलीं. त्यांत मार लिहिला होता जे जनरल कूट जमीयतगुधां बेमराजपाळ्याहून चिनापटणास गेला व कितेक पाळेगर इंगरेजास शामिल जाहले आहेत त्यांची मकानें ताख्तताराज करावयाचा निश्चय खान मारानें केला आहे. व माहदाजी सिंदे चेतसिंग जमीदारासहित कालपीस गेले व मेवर इंगरेज अंतरवेद प्रांतीं चांगीस पनास कोसाचे फासल्यानें गेला. जंजिरेवाले हवसी यानीं जमाव मेळविला आहे. तळेंघोसाळें वगैरे पंतप्रधानाचे तालुकियात हगाम करणार. बजावा पुरंदरे यांस कैदेतून सोडवावयाचा जवाबसाल धोंडो आपा पुरंदरे यांचे विद्यमानें दरपेश आहे व याविनरिक्त वर्तमानासहित छ १७ माहे भारी हुजूर अर्जी व अखबार स्वामीचें सेवेसी पत्रे पाठविलीं तें पाऊन वर्तमान कळलें असेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष वर्तले व यैकिलें वर्तमान दफेवार लिहिलें अस.

हैदरअलीखानाचीं पत्रें छ २६ जिन्हेजर्ची छ १६ मोहरमी नूरमाखान व नरसिंगराव वकीलास आलीं छ मारीं त्रितीय प्रहरीं बाळाजीपंत फडनवीस हरीपंताचे डेन्यास गेले होतें व नूरमाखान व नरसिंगरा(व) शरीक मसलहत होते म्हणोन पूर्वील अखबारांत लिहिलें आहे. खान माराचे पत्राचें वर्तमान नरसिंगराव वकीलाचे जबानीं यैकिलें की जनरल कूट बेमराजपाळ्याहून कूच करून चिनापटणास गेल्यानंतर खान मार पाळे मस्तुरास गेला व ताख्तताराज केलें. याचप्रमाणें काळहस्ती व आणखां कितेक मकानें ज्या ज्या स्थलीचे पाळेगर इंगरेजास शरीक जाहले आहेत तें मकानें

ताख्तताराज केलीं व सिकाकोल राजबंदरी प्रांतास जावयाकरितां अरकाटेहून जो रस्ता आहे त्या मार्गांत झाडी बांस वगैरे झाडांची बहुत. येकदोन स्वान्या जावयाचा मार्ग कदीम आहे. ते झाडी शंभर हात रुंद जे जे स्थलीं आहे ते झाडी तोडून शाहरस्ता करावयाचा आरंभ केला आहे. रस्ता साफ जाहल्यानंतर सिकाकोल राजबंदर प्रांतास मातबर फौज रवाना करितों. बंगाले प्रांताचे ताख्तताराजे-करितां पंतप्रधानांचे कारपरदाजानीं वीस हजार फौज सत्वर रवाना करावी म्हणोन लिहिलें होतें. वकील मारानीं बालाजीपंत व हरीपंतास वर्तमान सांगितलें. सदरहू वर्तमान खारिज येकिल्या-प्रमाणें लिहिलें आहे. सेवेसी श्रुत होय.

—

पैा छ २५ मोहरम.

२

पुरवणी अखबार छ १८ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

जंजिरेवाले हबसी यानीं जमीयत मातबर जमा करून पंतप्रधानाचे तालुकियांत हंगामा करणार म्हणोन पूर्वील पत्रीं वर्तमान लिहिलें आहे. सांप्रत येकिलें कीं बिरेवाडीनजीक तळेंघोसाळें येथें पंतप्रधानाकडील तीनच्यारसे गाडदी व च्यारपांचसे प्यादे येकोन हजारपर्यंत जमीयत प्यादे आहेत. बिरेवाडीकर कमाविसादारानें येथील कारपरदाजाम लिहिलें आहे कीं हबसी यानीं जमाव मातबर केला आहे. याकरितां च्यारपांचसे बारचे जवान पाठऊन द्यावे. त्यावरून येथील कारपरदाजानी निश्चय केला आहे कीं च्यारपांचसे गाडदी बिरेवाडीकराच्या कुमकेस पाठऊन द्यावे. सत्वरच रवाना होणार म्हणोन येकिलें.

बंगाला वगैरे इंगरेजाचा तमरुफी मुलक ताख्तताराज करावया-करितां पंतप्रधानाचे कारपरदाजानीं वीस हजार व मातबर सरदार रवाना करावा, कराराप्रमाणें बारा लाख रुपये पेशकसीचे व

पाचसात लाख रुपये बतरिक कर्ज देवितों म्हणोन हैदरअलीखानां येथील कारपरदाजास लिहिलं आहे म्हणोन पूर्वील पत्री लिहिल आहे . सांप्रत येकिलें की खान मार नूरमाखान व नरमिंगगव वकीलाम बहुत तकयुद करून लिहीत आहे की पतप्रधानाचे कारपरदाजाचे सूचनेप्रमाणें व तुमचे लिहिल्यावरून पेशकसीवा रुपये व कर्ज हमना पाठवावयाचा निश्चय आम्ही केला आहे, याउपरी कारपरदाजानी फौजेची खानगी जलदीनें करावी, याप्रोतां लिहिले आहे . त्यावरून वकील मार येथील कारपरदाजाम बहुत निकडीने सागत आहेत की तुम्ही खान माराम लिहून पाठविले त्याप्रमाणे नामकदूर रुपये देतों म्हणोन लिहिले आहे . याउपरी फौजेचे खानगीस विलव जाहलिया तुमचें बोलण्याचा व मसलहतीचा व कायम मिजाजीचा विश्वास हैदरअलीखानास किमदि येणार नाही . याकरितां फौजेची खानगी सत्वर करावी येथील कारपरदाजानी वकीलासी करार केला आहे की पंधरा हजार फौज व सरदार उमदा भाहदाजी सिद्यासमीप पाठऊन देतों . सिवाजी विठल वगैरे पांच हजार फौज पतप्रधानांची मिद्यासमीप आहे व ते पंधरा हजार . गमग्र बीस हजार फौज पतप्रधानाची व सिदे बीस हजार, येकून चालीस हजाराचा भरणा जाहला . साल मारी यमुना उतरून भतरवेद प्रांतो छावणी करतील . दसरा जाहल्यानत मोहिमेस खाना होऊन प्रथमतां कामी व अयोध्या प्रांताचा बंदोबस्त करून बगाल्यांत जातील, याप्रमाणे कारपरदाज वकीलासी बोळिले व खान माराम लिहून पाठविले आहे म्हणोन मातबर स्नेहिनाचे मूर्त पोचिले . आला-जीपत व

पैता छ २५ मोहरम सन ११९६ .

३

पुर्वणी अखबार पुणे छ १८ मोहरम सन ११९६ हिजरी . हरीपंत व गोविंदगव कृष्ण यांस पुसावे तरी हे गोष्ट छपावतात

व यथार्थ सांगत नाहींत याकरितां मारानुलेस विचारिलें नाहीं. याउपरी त्रिवर्गसि वर्तमान विचारून ते ज्या तऱ्हेनें सांगतील त्याप्रमाणें सेवेसी लिहीन.

गोविंदराव गाडकवाडासमीप फौज जमा जाहली होती त्यापैकी दोनतीनसे लोक उठोन गेले व गाडकवाड मार येथील कारपरदाजावर अजुरदा होऊन आपले लश्करातून अलाहिदा उतरला आहे म्हणोन पूर्वील पत्रीं लिहिलें आहे. गोविंदराव गाडकवाडाचे रुसवाईत कारपरदाजांचा बदलौकिक व गुजरात प्रांतात गणेशपंत बहिरे व दुर्गोजी भापकराचे कुमकेस फौज पाठवणें जरूर व गणपतराव कोलटकर, बालाजीपंताचे शरीरसंमधी, त्यानी वीसपंचेवीस हजार रुपये गोविंदराव गाडकवाडाचे उभारणीकरितां खर्च केलें. याकरितां येथील कारपरदाजांनीं गणपतराव कोलटकरास पंतप्रधानांचे तरफेनें कारपरदाज निश्चय करून गाडकवाड मारासमीप मुख्तार करून ठेविलें, व पनास हजार रुपयेपर्यंत बतरीक कर्ज बालाजीपंतानी देविलें, व स्वारांस च्यार आणे, कोण्हास आठ आणे, येणेप्रमाणें रोजमरा देऊन कोंडाईबारीपर्यंत जाऊन पुढें गुजरात व सुरत प्रांतात हंगामा करून रुपये मेळऊन फौजेची सरबराई करणें, याप्रमाणें सागून छ १८ माहे मारीं गोविंदराव गाडकवाडास पंतप्रधानाकडून रुखसत देविली व बालाजीपंतांनी आपले तरफेने रुखसत केलें मौजे भोसडी, पुण्याहून दोन कास, तेथें गाडकवाड मार जाऊन उतरला आहे. सध्या तीनच्यारसे स्वार कदीम रफीक लोक हमराह आहेत. पांचसात हजार स्वार निगाहदास्त करून कोंडाईबारीचे रुख जाणार. गाडकवाड मारास रुखसतीचे समई पंतप्रधानानी व बालाजीपंतानी तवाजा केली त्याचा तपसील.

पंतप्रधानाकडील

गोविंदराव गाडकवाडास

- २ पैठणी सेला व मुडासें
- १ जामेवार महमुदी दान थानें
- १ किमखाब
- १ सिरपेंच मुरसा .

१ हाती

गणपतराव कोलटकरास

मुडासें व सेला पैठणी

२

हमराही लोकांस विडे दिधले.

बालाजीपतानी वस्त्रे दिधली.

गोविंदराव गाडकवाडास

मुडासें व सेला पैठणी जामेवार किमखाव

२

१

१

गणपतराव कोलटकरास सेला व मुंडासे पैठणी

सदग्रहप्रा वस्त्रे व जवाहर व हाती देऊन रुखसत केले.

पौ॥ छ २५ मोहरम गुरुवार.

४

पुरवणी अखबार पुणे छ १८ मोहरम सन ११९६.

मुबईकराचें पत्र येथील कारपरदाजानास आलें व कारपरदाजानी प्रत्योत्तर लिहून पाठविलें याचा तपशील पूर्वील पत्री विस्तारयुक्त लिहिला आहे. येथील कारपरदाज बालाजीपंत व हरीपंतानी व मध्यस्त गोविंदराव कृष्ण यानीं सेवकाम अद्यापि स्वमुखे वर्तमान आंगितलें नाहीं परंतु दरबारी समग्र वकील मंडळीत व इतर लोकांत प्रसिद्ध जाहलें आहे की मुबईकराकडून दारमदागचा पैगाम लागला आहे. सांप्रत सेवकानें कश्चित् इनेहिताचें मुख येविलें की मुबईकराकडील वकील पुण्यास यावयाकरितां पंतप्रधानांचे मोहरी दस्तक येथील कारपरदाजानीं मुबईस पाठविलें आहे. मुबईहून वकील पुण्यास आल्यानंतर वर्तमान प्रसिद्ध झाले व बहुधा कारपरदाज हुजूरही लिहतोले. परंतु इगरेजासी दारमदार व इनेहू हैदरअलीखानाचे समताविरुक्त सर्वथैव न करावा म्हणोन येथील कारपरदाजानीं खान मारासीं करार केला आहे व कराराप्रमाणेंच अमल करतील.

याउपरी जे वर्तमान नवल विशेष होईल ते सवसी लिहीन हे विनती.

A. R. No. 166

२० मोहरम ११९६ हिजरी

५ जानेवारी १७८२

छ २८ माहे मोहरम संन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज डा छ १९ लगायत छ २० मोहरम संन ११९६ हिजरी. पौस्य वद्य शनिवार.

हैदरअलीखानांची पत्रें वकीलास आलीं व त्यानी येथील कारपरदाजास वर्तमान मांगितलें की जनराल कूट चिनापटणास गेला व बेमागजपाळें व काळहस्ती वगैरे पाळेगगाची स्थळे हैदरअलीखानांनीं ताखतताराज केली व सिकाकोल राजबंदरी प्रांतान फौज पाठवावयाची तजवीज करून आरकाटेहून सिकाकोलचे रस्त्यांत झाडी ज्या स्थली आहे ते तोडवावयाचा उद्योग केला आहे व हैदरअलीखानांचे लिहिल्यावरून व खान मागाकडून रुपये येण्याची आशा याकरिता फौज बंगाल्यास पाठवावयाची तजवीज कारपरदाजानी केली आहे व गोविंदराव गाईकवाडाम छ १८ माहे मागरी श्रीमत पंतप्रधानानीं रुखसत केलें, कोंडाईबारीकडे जाणार, यावितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वार्माचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान थुत जाहले असेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष वर्तलें व येकिळें वर्तमान दफेवार लिहिलें असे.

हैदरअलीखानांकडील विशेष मुवालग्याकरितां व आपले बालप्याचे परवरसीस्तव येथील कारपरदाजानी बंगाल्यास फौज पाठवावयाचो निश्चय केला आहे हे वर्तमान पूर्वी लिहिल आहे.

सांप्रत गोविंदराव कृष्ण व हरीपंत यांचे जुवानी व खारिज तहकीक यैकिलें की भवानी सिवराव याजसमागमें दाहा हजार रुपार देऊन माहदाजी सिद्यापर्यंत पाठवीत आहेत. भवानी सिवराव व सिदे एकत्र जाहल्यानंतर सिदे व चेतसिंग यांचे सलाहमसलतीनुरूप इंगरेजांचे तालुकियांत ताखताराज करवयाची तजवीज व वगाले प्रातास जावयाचा उद्योग करतील. उदर्दक छ २१ मोहरमी भवानो सिवरावानी डेरे दाखल व्हावें म्हणोन बालाजीपंतानी बहुत अगत्यावादेकरून सांगितलें परंतु पत मागनुलेचे घरी श्रान्थान्थी याकरितां मक्कूफ केलें. छ ३० मोहरम माघ जुन्हा द्वितीया व छ ५ सफर माघ शुध सप्तमीस डेरे दाखल होण्याचा निश्चय जाहला आहे म्हणून भवानी सिवराव यांचे जुवानी यैकिले

गोविंदराव गाडकवाडास छ १८ माहे मारी श्रीमंत पतपशानानी रुखमत केलें व बालाजीपंतानी बतरीक कर्ज पनास हजार रुपये देऊ केले म्हणोन पूर्विल पत्री माग लिहिल्या आहेत त्यास पनास हजार रुपये बालाजीपताकडून व आणखी सावकारागामून बालीसपनास हजार रुपये कर्ज मेळऊन हमराही स्वाराव रोजमरें जे राहिले ते दरोबस्त द्यावे व सफरचा सरजाम

पैा छ २८ मोहरम.

२

पुरवणी अखवार छ २० मोहरम सन ११९९ । हजरी

पण्यांत केल्यानंतर गाडकवाड माग कृच करून ताणार कर्जाक रुपये मिळजोपर्यंत गाडकवाड मागाने कृच होत नाही छ २० माहे मारी बालाजीपंत हरिपंताचे डेच्यास गेले होते महायत्का दिवसापामून सात घटका रात्रपर्यंत खिळवत होत होती. कक्षमणराव रास्ते वमोजिब तलब गेले होते सेवेमी श्रत होय हे वित्ती.

पैा छ २८ मोहरम सन ११९६ हिजरी सरकारच्या डांकेबराबर आले.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल छ २१ माहे मोहरम मुा का पुणं स्वा (का.फा.) कृपावलोकने येथास्थित जाणोन लेखण आज्ञां करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ १९ माहे मजकूर रोज (शु)क्रवारी प्रा थकाळी विनंतीपत्र सरकार(च्या) डांकेसमागमे मेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान राजेश्री गोविंदराव गा(ये) कवाड याची रुकसती जाली. गुजरात प्रांती जातात हे वर्तमान सविस्तर विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास येतील. राजश्री गोविंदराव गायकवाड यास श्रीमंताचा व कारभार्याचा निरोप जाला. गुजरात प्रांती जातात. येकादो दिवसानी गायकवाड मजकूर येथून कूच करून जाणार. गायकवाड मजकूर याची नेमनूक दाहापंधरा हजार फौजेची आहे. परंतु लोकास पैकां नाही म्हणोन नेमल्याप्रमाणे फौज जमली नाही. प्रस्तुत दोनतीन हजार फौज त्याजपासी जमा आहे. प्रस्तुत त्यास निरोप जाला आहे. येथून कूच करून गेल्यास पुढे फौज जमा होणार. लाख रुपये त्यास सरकारानून देविले. लाख दोन लाख रुपयावर त्यानी कारभारी केले आहेत. त्याणी साहुकाराकरून मेलविले. प्रस्तुत लोकास दोन दोन रोजमुरे दिले. पुढे येथून कूच करून गुजरात प्रांती गेल्यास मुलुक वगैरे मारून फौजेचाही खर्च चालवावा व आप(ला)ही खर्च चालवावा येसे आहे. कारभार्यास संकष्ट होते की कांन्हेही प्रकारे गायकवाडाची येथून रुकसती करून गुजरात प्रांती पाठवावे. गायकवाडाचेही मानस होते की सत्वरच येथून रुकसत होऊन गुजरात प्रांती

जाऊन फौजेचे व आपले पोट भरावे. प्रस्तुत गायकवाडाची एकसती जाली. याणी गुजरात प्रांती जाऊन सोनगडास पलटने वगैरे आहेत त्याचे पारपत्य करावे मुलुक ताराज करून पैका मेलवावा व ठाणी वगैरे घ्यावी या अर्थी गायकवाडाची रवाणगी गुजरात प्रांती जाली सत्वरच येथून कच करून जाणार. शृत होये. दग्बर वगैरे जाला होता माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले विदित होये. छ २० माहे मजकूर रोज शणवार. राजश्री भवाणी सिवराम या-समागमे फौज देऊन कोंडाईवारीकडे गुजरात प्रांती रवाणां करावे यासा निश्चये आहे. दुसरी वदता आहे की भवाणी सिवराम या-समागमे पंधरावीस हजार फौजेची नेमनूक करून हिंदुस्थान प्रांती पाठवावे यासी वार्ता घातली आहे. परंतु हिंदुस्थान प्रांती त्यास पाठावतील तरी बांस हजार फौज पाहिजे, त्यास पैका पाहिजे. प्रस्तुत पैक्याचीही अनकूलतां थोडी व फौजही यां प्राणे जमा नाही. नेव्हा हिंदुस्थान प्रांती त्यास पाठवायाची योजणा कैमी होते? वदता मात्र आहे. परंतु त्यासमागमे दोनतीन हजार फौज देऊन कोंडाई-वारीकडे रवाणां करणार येमे निश्चयात आहे मग निश्चये होऊन भवाणी सिवराम यास कोणीकडे रवाणां करतील हे लेखण केले जाईल शृत होये. होलकर वाफगावाम आहत. त्याचे पुत्राचे लग्न माघ मासी आहे. लग्नास श्रीमंत व कारभारी वगैरे जाणार यासी वदता आहे. परंतु श्रीमतास तो कारभारी लग्नास पाठविणार नाहीत. कारभारी वगैर जातील येमे आहे. शृत होये. नाना अग्निनाचे डेल्यांस च्यार घटका दिवस शेश राहता गेले होते. उभये-ताचा विलवत जाला. उपरांतिक नाना आपले घरास आले. विलवतीचा भाव येकिल्यात आला की गायकवाडाचे कूच लवकर करवावे व भवाणी सिवराम वगैर याचीही नेमनूक करून रवाणां करावे व कितिक आपले दौलतीचा बदोबस्ताविशी या अर्थी विलवत जाला. विदित होये. राजेश्री कृष्टगवजीकडील पत्रें आली पत्राचा भाव येकिल्यात आला की माहालात वगैरचा जावसाल रुबकार आहे या अर्थी रावजीस वरचेवर पत्रे लिहितात व येजमानसाहेबास

कारभारी अर्जिया वगैरे लिहितात शृत होये. राजश्री बज्याबा पुरंधरे कंदेत आहेत. त्याचे मध्येस्थीत धोडोबा आपां पुरंधरे पडले आहेत की अडीच लक्ष साये घेऊन त्यास मुक्त करावे यासा निश्चयें जात्या आहेत हे पूर्वीचे विनंतीपत्री लेखण केले आहे त्याजवरून शृत जाले असेल. त्यास वज्याबापासून अडीच लक्ष साये घेऊन मुक्त करावे. धोडोबा आपानी जामीन व्हावे यासा निश्चये जाला. अडीच लक्ष साये वज्याबापासून मिलतात यासे नाही. त्यास वज्याबापांनी पनास हजार साये द्यावे व त्याचे भावानी पनास हजार साये द्यावे. बाकी राहिले दीड लक्ष, त्याची पटी बलवंत आपा व माधव रामचंद्र वगैरे ग्रहस्त वज्याबाचे मायेत आहेत त्याजपासून घ्यावे याप्रमाणे निश्चये हाऊन अडीच लक्ष साये घेऊ (न ब) ज्याबास मुक्त करून त्यानी मास (वडाम) राहावे यासे ठरले आहे. मग वज्याबा (म. फा.) ऊन पुन्यास आलिया लेखन केले जाईल. बहुत काय लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे (म. फा.)

A. R. No. 168

२४ मोहरम ११९६ हिजरी

९ जानेवारी १७८२

श्रीनिवास

पोष्य हैवतराव गोपाळ मां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता. छ. २४ मोहरम पोष्य वद्य दशमी सौम्यवासरपर्यंत मो। पुणे स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष पूर्वी छ. २१ माहे मारी हुजूर अर्जो व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र चिरंजीवांचे नांवचे लिफाफ्यासहित पाठविलें तें दारोग्याचे विद्यमाने हुजूर गुजरून स्वामीस पावलें असेल. मांप्रतचें वर्तमान छ. भारपर्यंत हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पृथक पत्री लिहून डांकेवर पत्रे रवाना केली आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर गुजरतील व

स्वामीचे सेवेसी प्रविष्ट होतील. मुंबईकर जनरालाचें पत्र कार-
परदाजांस आले व यांचें तरफेनें प्रत्योतर गेलें. कसरेकम महिना
जाहला. कृष्णराव बलाळांचे पुत्र गोविंदराव कृष्ण यांनीं छ
२३ माहे, मारीं सेवकास बोलाऊन नेलें व सांगितलें कीं मुंबईकराचें
पत्र कारपरदाजास आले होत की वकील पाठऊन देतो. त्यावरून
कारपरदाजांनीं प्रत्योतर पाठविलें की पाठऊन देणें, याप्रमाणें बालाजी-
पतनानानीं आम्हांस काल म्हणजे छ २२ सोमवारी सांगितले, यास्तव
तुम्हांस म्हणजे सेवकास सांगतो. तुम्ही हुजूर लिहिणें व आपण
कृष्णरावजीस लिहितों याप्रमाणें प्रतर्णा करून सांगितलें. सेव-
कांनं गोविंदराव यांसी काही विवाद केला नाहीं. हुजूर लिहितों
म्हणोन उतर केले. त्यास गोविंदराव कृष्ण आरभापासून
शरीक मसलहत आहेत व कृष्णरावजीसही वर्तमान लिहिले आसेल
त्यानंतर कृष्णरावजीनी हुजूर अर्ज केला किंवा केला नाहीं याची
इतिला सेवकास नाहीं व इफ्तदायपासून कचे वर्तमान ज्या तऱ्हेनं
वर्ततो त्याप्रमाणें हुजूर व स्वामीचे सेवेसी लिहीत आहे. या
वर्तमानाची गोप्यता करावयाचें प्रयोजन कांही दिसत नाहीं. परंतु
कार राजदारी केली याचें कारण पर्याप्तकरून जें वर्तमान सेवकास
विदित होईल तें लिहीत. मुंबईहून वकील रवाना जाहला व
म्हण्यस येतो. त्याचे द्रिष्टीस कारपरदाजांचा बदोबस्त व तळेगावा-
पासून

२

श्रानिवास

पूरवर्णा पत्र श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे मेवर्वा,

पण्यापर्यंत मकानोमकान फौजेसहित सरदार उतरले आहेत
त दिमावयाकरितां सखाराम पानमे वगैरे कव करून गेले. भद्रानी
मंत्रासमास बंगाल्याचे मोहिमेकरिता भाहदार्जी सिद्यासर्माप पाठ-
वता म्हणोन नूरमाखान व नरसिंगराव वकील नि।। हैदरअलीखान

यांस कारपरदाजानीं सांगितलें व खान मारास लिहून पाठविलें आहे व पांचसात दिवसांत भवानी सिवराम डेरे दाखल होणार म्हणून चर्चा. परंतु भवानी सिवरामासमागमें फौज व सरदार कोणते द्यावे याची तजवीज व भवानीपंताचे जातीचे हजारपांचसे स्वार याची निगाहदास्त अद्यापि नाही. यावरून दिसतें जे इंगरेजांवर दाब विशेष पडावा म्हणोन भवानी सिवरामाचे खानगीची तजवीज करून हैदरअलीखानास लिहून पाठविलें व वर्तमान सर्वत्र प्रसिद्ध जाहलें आहे. सारांश, नकशाप्रमाणें इंगरेजांची तंबी हुजूर मंजूर होत नाही व चौथ्याचे तहाकरितां कसिस बहुत होत आहे यास्तव येथील कारपरदाजानी इंगरेजाकडील वकीलाम बोलाविलें व दारमदारविषई परस्परे बोलणार. मुंबईकर वकील पुण्यास आल्यानंतर जे वर्तमान सेवकास कळेल ते हुजूर व स्वामीचे सेवेसी विनंती लिहीन. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

श्रीनिवास

अखवार पुणें अज झा छ २१ मोहरम लागायत छ २४ माहे मार सन ११९६ हिजरी पौष्य बुधवार.

हैदरअलीखान याचे मूचनेनुरूप बंगाल्याचे मोहिमेकरिता भवानी सिवराम यास दाहा हजार फौजेनरी माहदाजी सिद्यासमीप पाठऊन द्यावयाची तजवीज कारपरदाजानीं केली आहे व माघ शुध द्वितीया. छ ३० माहे मारी किवा छ ५ सफरी भवानी सिवरामानी डेरे दाखल होण्याविषई मुहूर्त नेमिला आहे व गोविंदराव गाइकवाडाम येथील कारपरदाजानीं रुखसत केले परंतु रुपयाची सगजामी कारपरदाजाकडून जाहली नाही व सावकार कोण्हीं कर्ज देत नाही याकरितां गाइकवाड मार अद्यापि पुण्यासमीप दोन कोसो आहे याविनगित्त अवातर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखवार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें ते पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. त्याउपरी

प्रत्यक्ष वर्तलें व यैकिलें वर्तमान दफेवार स्वामीचे सेवेसी व हुजूर लिहिलं असे.

छ २२ माहे मारीं बालाजीपंत हरीपंतांचे डेऱ्याम गेले होते. त्रितीय प्रहरापासून साहा घटका रात्रपर्यंत उभयतां खिलवतेंत होते. गोविंदराव कृष्ण व विसाजी आपाजी नि।। हरीपंत कांहीं मार बोलण्याचे संधीत उभयतां कारपरदाजामी धारीक ममलहत होते. सातवें घटके रात्रीस बालाजीपंत आपले हवेलीस आले.

छ २१ माहे मारीं सखाराम पानसे व भवानजी भोसले व गंगाधरराव रास्ते यानी व प्रतिनिधीकडील फौजेचे कूच होऊन पुण्याहून पांचसात कोसी तळेगांवाचे. रूखें जाऊन उतरणें. सखाराम पानसे चिंचवडाहून कोसभर केवळचासमीप पवना नदीचे कांठीं व रास्ते चिखलीसमीप व प्रतिनिधीची फौज इंद्रायणी नदीवर तळेगांवीहून आलीकडें दोन कासावर येणेंप्रमाणे जाऊन उतरले.

छ २३ माहे मारी हरीपंतानी गारपीरापासून कूच करून मुळा व मुठा नदीचा सगम जाहल्या आहे त्या दोन्ही नद्यांचे मध्ये पुण्याहून पाव कोसाचे तफावतीनें हरकत प्रकाश करून उतरले.

पागा व सिलेदार वंगरे स्वार व प्यादे पुण्याचें गिर्दनवाह व पुण्यांत जें लोक आहेत त्यास बालाजीपतानी ताकीद केली आहे की हरीपंतासमीप जाऊन उतरणें.

२

पुरवणी आबवाग छ २४ माहरम मन ११२६ हिजरी

मुबईकर जनरालाच पत्र पत्रप्रधानांस वकील पाठऊन देतो म्हणोन आलें होते त्याचे उतर पत्रप्रधानाचे तरफेने कारपरदाजानी पाठऊन दिधले की हैदरआलीखानाकडील व आम्हाकडील जबाबसाल करण आसा यां लिहून पाठवणें म्हणजे वकील येण्याविषई दस्तक

पाठऊन देऊं त्याप्रमाणें वकीलास पाठऊन देणें हा मार पूर्वील पत्री लिहिला आहे. सांप्रत अजी छ मारीं मातबर इनेहिताचे मुखें यैकिलें कीं वकील येण्याविषई कारपरदाजानीं दस्तक पाठविलें होतें त्यावरून मुंबईकरांचे तरफेचा वकील बोरघांटाखालें मौजे खोंपवलीस आला म्हणोन येथील कारपरदाजांस वर्तमान छ २१ माहे मारीं आलें. सत्वरच पुण्यास येणार. समागमे वार वगैरे पाचगातसें लोक आहेत म्हणोन यैकिलें. याउपरी कारपरदाजास विचारून त्याचे जुबानीचा इजहार सेवेसी सूचना लिहीन.

चेतसिंग कासीकर जमींदाराचा वकील येरंडोल खानदेशांत आला व आजारी जाहला याकगितां येरंडोलेंत कांहीं दिवस राहिला आहे म्हणोन पूर्वील पत्री लिहिलें आहे. सांप्रत छ २४ माहे मारीं चेतसिंगाकडील वकील पुण्यास आला. मंगळवार पेठेंत उतरला आहे. निकाहत अद्यापि आहे सबब म्याना व दोन घोडी व उंट वगैरे सरजाम समागमें आहे.

सटवाजी भोसले व बाजीराव बरवे ग्धुनाथरायांपासून अलाहिदा होऊन आलीमोहनचे सरहदेंत गेले. तेथोन सटवाजी भोसल्या बाजीराव बरव्यापासून अलाहिदा जाहला व त्या प्रातात धामधूम करितो व बाजीराव बरवे महेश्वरास अहिल्याबाई होलकर-समीप गेले व कांही फदफितूर करीत नांही, तुमचे आस-न्यास राहतों याप्रमाणें करार करून समागमीचे लोक तसाम बरनारफ केले व जातीनं येकला महेश्वरी राहिला आहे म्हणोन अहिल्याबाईंनी येथील कारपरदाजांस वर्तमान लिहून पाठविले याप्रकारें गोविंदराव कृष्ण यांचे जुबानीं यैकिलें ग्वागिज वदंता आहे की सटवाजी भोसले व बाजीराव बरवे उभयतांस अहिल्याबाईनं तशफी करून आपल्यासमीप ठेविलें आहे.

याउपरी जें वर्तमान यैकिल्यांत येईल तें सेवेसी लिहीन हे विनती.

श्रीशंकर

विनंती विज्ञापना पैसो जे येथील कुशल ता छ (२४) माहे मोहरम मा का पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून स्वानंद लेखण आज्ञा करीन आसिले पाहिजे. विशेषे येथील वर्तमान छ २१ माहे मजकूर रोज रविवारी प्राथकाली विनंतीपत्र सरकारचे डाकेसमागमे मेवेसी ग्वाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाणें असेल. तदनंतर येथील वर्तमान तिसरे प्रहरी राजेश्री नाना हरिपंताचे डेय्याम गेले होते. हरिपंताचा व नानाचा खिलवन जाला. उपरांतिक नाना आपले घरास आले. खिलवतीचा भाव पैकिल्यात आला की गायेकवाड याची रुकमती जाली. त्याची काहीयेक खर्चावेनाची सोये करून वाटेस लावावे. दुसरे, कृष्णरावजीकडे पत्रें लिहिणार व येजमानमाहेवांसही आर्च्यां लिहिणार या अर्थी खिलवन जाला. श्रुत होयें गायेकवाडाची रुकमती गुजरात प्रांता जाली हे वर्तमान पूर्वी येकदांन विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. गायेकवाड मजकूर याजवल दोन हजार फौज जमली होती. येथून कूच करून गेल्यावर गंगेपावेतां दाहाबाग हजार फौज जमा व्हावी पैसा नेम आहे. त्यास गायेकवाड मजकूर याणी आत कोसाचे कूच केले. लोकास खर्चावयाची सोये नाही म्हणून फौजे लोक तळावरच राहिले. सातसे आठसे लोक त्याचेसमागमे माथ मुकामापावेतो गेले. बाकी लोक तळावरच राहिले कारण की लोकाचे पैक्याची सोये नाही. पैक्याची सोये जाल्यास गोविंदराव गायेकवाडापामी फौज जमेल पैसा आहे येविशी गायेकवाडांकडील कारभारी नानासी व हरिपंतामी रदवदली करितान की खर्चाची सोये केल्यास आमचे जाणे होईल. नाहीतरी कलतच आहे. अशानसी सरकारातून लाख पऊन लाख रुपये देतील. परंतु प्रस्तुत

थोडे तन्ही दाहापंधरा लक्ष रुपये पाहिजेत तेव्हां गायकवाड मजकूर याचे फौजेची मचरणी होईल तेव्हां कोंडाईबारीपावेतो हे पोहचतील येथे आहे. प्रस्तुत गायकवाडाची रवाणगी जाली आहे. येथून दोनतीन कोसावर हजार रावतानसी मुकाम करून आहेत. सोये जाल्यास पुढे कोंडाईबारीकडे जातात. नाहीतरी त्याचा गाव दावडी आहे तेथे जाऊन मुकाम करतील. शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. विदित होये. छ २२ माहे मजकूर रोज सोमवार. करनेल गाडर इंग्रज तो ममईस आहे. पांचच्यार पलटने कल्यानी व विठलवाडी वगैरेवर आहेत. प्रस्तुत वर्तमान आहे की विठलवाडीहून दोन पलटने तीन कोस पुढे बदलापुरावर आली. पुढे ते घाटाकडे येतात किवा कोणीकडे जातात हे पाहावे. परंतु वदंता आहे की दोन पलटने पुढे आली याअर्थी पाणसे वगैरे येथून साहासातां कोसावर आहेत तेही बोरवाटाकडे जाणार आणि काही किरकोल पतके येथून रवाणां करणार. दुसरे, हरिपंतही तळ ढाळून नदीपार संगमावर मुकाम करणार येथे आहे. मागती इंग्रजाकडील वर्तमान आलियां लेखण केले जाईल शृत होये. गणेशपंत बेहरे वगैरे पांचच्यार हजार फौजेनसी कोंडाईबारीवर आहेत व इंग्रजाची पलटने व फतेसिंग गायकवाडाकडील हजार दोन हजार स्वार व सटोजी भोसले व बाजीराव बर्वे वगैरे फौज सोनगडास आहे ते पुढे चाल करून कोंडाईबारीकडे येणार. त्याजवरून येथून काही किरकोल पतकेही गणेशपंताकडे रवाना करितात व गोविंदगव गायकवाडाचीही रवाणगी जाली आहे. परंतु याचे जाणे दीर्घसूत्रावर आहे. सोनगडावर पलटने आहेत ते पुढे चाल करून येणार येथे वर्तमान आहे. मागती तिकडील वर्तमान आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये छ २३ माहे मजकूर रोज मंगळवार. राजश्री हरिपंत गारपीरावर पुण्याबाहेर मुकाम करून होते तेथून तळ ढाळून पुण्याचे नदीपार संगमावर मुकाम करून राहिले. मग तळेगावचां दिल्ला आहे. तळ ढाळावयाचे कारण की त्याच जागेवर मुकाम फार जाले. दुसरे, इंग्रजाचेही वर्तमान आहे की दोन पलटने बदलापुरावर आली. त्याजवर शह पडावां या अर्थी हरिपंत

तळ ढाळून संगमावर आले. पाव कोसाचे कूच केले. उगाच तळ ढाललां. प्रस्तुत हरिपंत पुण्याबाहेर संगमावर मुकाम करून आहेत. हरिपंताजवळ फौज दोनतीन हजार कसर कम आहे. रास्तियाची फौज दोनअडीच हजार येथून पांचच्यार कोसावर आहे. शृत होये. प्रस्तुत इंग्रज घाटाकडे येऊन उपद्रव करितात यैसा प्रकार नाही. कारण कीं मुखगिरीचे दिवस थोडके. यां अर्थी ते उद्योग करून येणार नाहीत. परंतु आवयां मात्र आहेत. मागती तिकडील वर्तमान आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये. नाना फडनीस घाडगे म्हणोन सरदार आहेत त्याचे येथे बहुमानास गेले होते. घटकाभर वसून मागती आपल्या वाड्यास आले. विदित होये. राजेश्री भवानी सिवरास याची रवाणगी हिंदुस्थान प्रांती सिद्याकडे करवी यैसा निश्चये आहे. दुसरा निश्चये आहे की गुजरात प्रांती कोडाईबारीकडे पाठवावे, यैस दोन निश्चये आहेत. हिंदुस्थान प्रांती पाठवितील तरी मानवर फौजेची सचणी करून दिलह्यास जातील. परंतु दोनतीन हजार फौज देऊन भवानी सिवरामास कोडाईबारीकडे पाठवितील. मग काये निश्चये करून कोन्हीकडे त्याची रवाणगी करितील हे लेखण केले जाईल. शृत होये. छ २४ माहे मजकूर राज बुधवार. सिद हिंदुस्थान प्रांती आहेत. तिकडील राजंरजवाडे त्यास मिलाले आहेत. त्या प्रांताचा बंदोबस्त करितात यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. राजश्री रंगरात्र बोढेकर पांचच्यारसे रावतानसी आज येथे आले. हरिपंताचे जवळ येऊन उतरले आहेत. विदित होये. होलकराचे मुलाचे लग्न माघ मासी आहे म्हणोन होलकर मजकूर वापगावास मुकाम करून आहेत. शृत होये. हैदर नायकाकडील बकोल कारभान्याकडे आले होते. कारभान्यासी व वकीलासी खिलवन जाला. खिलवतीचा भाव यैकिल्यात आला की नाईक मजकूरस पत्रे लिहिनार. शृत होये. कासीच्या राज्याकडील वकील येथे येतो. खानदेशान आला. त्यास समाधान वाटत नवते म्हणोन त्यास आणावयास येथून कारकून पाठविला होता हे पूर्वी लेखण केले होते. त्यास वकील मजकूर राज्याकडील आज येथे आले. पुढे वकीलासी व कारभान्यासी

भेट होऊन काये जे वर्तमान असेल हे ध्यानास आणून लेखण केले जाईल. श्रुत होये. पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 170

२७ मोहरम ११९६ हिजरी
१२ जानेवारी १७८२

पैा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज डा छ २५ मोहरम लगायत छ २७ माहे मार दोन प्रहर दिवस सन ११९६ हिजरी.

मुंबईकर जनरालाचे तरफेने वकील मौजे खोंगवलीस घांटाखालें आला म्हणोन वर्तमान आलें. रास्ते व प्रतिनिधि वगैरेची फौज तळेगांवांचे रुखें गेली व हरिपतानी गारपीरापासून हरकत करून मुळा व मुठा नदीचे संगमासमीप जाऊन उतरले व चेतसिंग कासीकर जमीदाराचा वकील येरंडोळासमीप होता तो पुण्यास आला यावितरिक्त अन्यत्र वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रतचें वर्तमान दफेवार लिहिलें आहे त्यावरून श्रुत होईल.

मुंबईकर इंगरेजाकडील वकील पुण्यास येणार त्याचे वातनीकरितां मेवकाकडील तैनाती हरकारे गेले आहेत त्यापैकीं काल छ २६ माहे मारी हरकारे खबर घेऊन आले. त्यांचे जुवानीची खबर इंगरेजांकडील वकील मौजे खोंगवलीस च्यारपांचसे वार व अवांतर माणसे पांचसें येकून हजार जमियेतमुद्यां आला घांटतोडी दोन तीनसे त्यादं पंतप्रधानाकडील चौकीस आहेत त्यानीं अटकाव केला की वालाजीपंत फडनीसांची परवानगी येईल त्याप्रमाणें जमीयत

हमराह घेऊन येणे. त्यावरून मुंबईकर वकीलासमागमें वालाजी-पंताकडील वकील आहे त्याचें पत्र पंत मारानुलेस आलें कीं मुंबईकर वकीलानी कितेक जमीयतेनसीं घांटावर व पुण्यास यावें त्यांचे प्रत्यो-तर गेले कीं दोनसे लोकानसीं यावें. त्याप्रमाणें छ २५ माहे मारी मौजे खंडाळचाम घांटावर इंगरेजाकडील वकील आला. छ २६ माहे मारी मौजे वडगांव, तळेगावीहून दोन कास, पुढें पुण्याहून बारा कोस ते स्थळीं वकीलाचा मुकाम जाहला. आजी छ मारी मौजे चिंच-वडासमीप येणार म्हणोन यैकिलें. वडगांवासमीप गंगाधरराव रास्ते व प्रतिनिधि व होळकराकडील मिळोन तीन हजार फौज आहे. याच-प्रमाणें तीनचार कोसाचे फासल्याने पुण्यापर्यंत हजार दोन हजार फौजेचे सरदार ठेविले आहेत. राजश्री हरीपंतासमीप च्यार हजार-पर्यंत लाहान मोठीं घोडी व मुसा नारंज व मुसा मोतरम वगैरे फरा-सीम हजारबारासे बारा व पनाससाठपर्यंत गोरेमुधां लष्करांत आहेत. धाणाच्या कैच्या पंचेवीस व तोफा पंधरा जरब यावितरिक्त जगी मरजामामुधां जलसी लष्कर उतरविलें आहे. डेरे दांडे दुचंद सर-जाम उभा केला आहे.

२

पुरवणी अखबार छ २७ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

मुंबईकर वकीलाचें नांवें करनल द्वाटन* म्हणोन यैकिलें. पुन्हां बहकीक करून लिहून पाठऊं. वकीलासमागमें सरंजाम दोनसे बाराचे जवान व पंचेवीस तुरक स्वार व साहा पालखीनिमीन इंगरेज व दोन हाथी, पैकी येकावर हौदा व येक खेमे वगैरे बारबरदारीचा व अगिर्दपेशा व कामाठी वगैरे दोनसे माणसं येणेंप्रमाणे सरंजाम आहे म्हणून यैकिलें.

छ २९ माहे मार माघ शुध प्रतिपदेस मुंबईकर इंगरेजाकडील

*हा मुंबईकडचा वकील म्हणजे कर्नल वादस्टन अखबारनवीगानी याच्या नांवाचा नवेवार्डिक अपभ्रंश केलेला आहे. पुढील अखबारांतून याच्या नावाचे 'इटन' 'द्विटन' 'उद्विटन' इत्यादी प्रकार आढळतात.

वकील पुण्यास येणार व छ मारींच येथील कारपरदाजांची भेट घेणार म्हणोन येकिलें आहे.

वकीलास पुण्यापर्यंत आणावयाकरितां येथील कारभान्यांचे सूचनेनुरूप आजी छ मारीं राजश्री माधवराव सदासिव पुण्याहून चिचवडास गेले. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पौा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

विनंती जे वोढेकर खंडेराव त्र्यंबक पांचसे स्वारावसी छ २४ माहे मारी पुण्यास आले. छ २९ माहे मारीं पंतप्रधान व कारभान्याची भेट घेणार हे विनती.

पौा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

A. R. No. 171

२७ मोहरम ११९६ हिजरी

१२ जानेवारी १७८२

पौा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

श्री

विनती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ताा छ २७ माहे मोहरम मुा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत अमिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २५ माहे मजकूर रोज गुरुवारी प्रातःकाली विनतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमें सेवेमी प्राा केले ते णवोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल तदनंतर येथील वर्तमान इंग्रजाची पलटणे दोनतीन आली व पुढे ते बोरघाटाकडे येणार येसे वर्तमान होते त्याजवरून सेवेसी लेखन केले होते. दों प्रहरा येथे वर्तमान आले कीं इंग्रजाकडील वकील येथे येतो. त्याजवरून याणीहीं येथून जामूदजोड्या वगैरे बोरघाटाकडे पाठविले कीं कितीक जमाबनसी येतो येसी बातर्ना

ब्रेऊन येणे. संध्याकाली मागती वर्तमान आले की वकील मजकूर बोरघाट चढून खंडाल्यावर मुकामास आला. वकीलाममागमे दोनसे तुरक स्वार व हजारयेक मनुष्य होते. या जमावनसी येत होते. श्रीमंताकडील फौजा व माणसे घाटावर होती. त्यानी वकीलास मागून पाठविले कीं इतक्या जमावनसी यावे यांसी आज्ञा नांही. तीन च्यारसे मनुष्यानसी वरते यावे यांसी आज्ञा आहे. त्याजवरून इंग्रजा-कडील वकील तीनच्यारसे मनुष्ये व तीसचालीस तुरक स्यार व दोन हाती या जमावनसी घाट चढून खंडाल्यास मुकामास आले. येथून दोनसे स्वार व येक कारकून वकीलास आणावयास गेले. उदईक वकीलाचा मुकाम तळेगांवापुढे दोन कोस वडगांवाम आहे. येथून वडगाव दाहाआकरा कोस आहे. वकील मजकूर ममईवाल्याकडून येतो. पूर्वीही येकदोन पत्रे ममईवाल्याकडून येथे या मधानाची आली होती. त्याजवरून यांचेही उतरे गेली की वकील जावसालास येऊ थावा. त्याजवरून ममईवाल्यानी वकीलाची खानगी करून पाठविला. वकील मजकूर येथून दाहाभकरा कोसावर आले घाटा-हून खाले साहासाता कोसावर बदलापुरास त्यांची दांतनीन पलटणे आहेत. वकील मजकूर येथे येका दो दिवसानी दाखल होणार. वकील मजकूर येथे यावयाचे कारण कीं ममईवाल्याचे चित्तान की कोणेही प्रकारे दारमदार होऊन सलुक व्हावा, वमई वगैरे स्थले याची यांस गावी व दादासाहेबाचाही शेखाना दारमदार करावा दुसरे. ममई वगैरे वंदराचे माल बद पडले आहेत त्याची मांकलीक व्हावी दार-मदार होऊन सलुक व्हावा याअन्वये वकील इंग्रजाकडील येथे येतान. याका दो दिवसानी येथे येऊन दाखल होणार. दाखल होऊन कार-मागियाच्या व वकीलाच्या भेटी होऊन काये ज वर्तमान ध्यानास घेईल ते सेवेमी लेखन केले जाईल. वकीलाच्या भेटी बाहेरच व्हाल्या म्हणोन नानानीही आपला डेरा हरीपंताच्या लस्करात उभा केला. भेटी बाहेर डेच्यासच होणार. शृत होये दरबार वगैरे जाला होता. गल्ली व मुलकी वगैरे कामकाज जाले. विदित होये. छ २६ रोज शक्रवार, शक्रमणाचा दिवस म्हणोन श्रीमंतानी व कारभारियाणी

दरबार वगैरे केला होता. तमाम मुछ्छदी व कारभारी व सरदार व सिलेदार वगैरे लोकानी श्रीमंतास तील दिल्ले. या प्रो तीलाचा समारंभ जाला. श्रुत होये. इंग्रजाकडील वकील घाट चढून खंडाल्याग होते. तेथून कूच करून वडगावास आलेत येका दो दिवसा येथे येऊन दाखल होणार. वकीलास आणावयास उदईक राजश्री माधवराव सदासिव जाणार. वकीलासमागमे दोनसे गाडदी व सातआठ गोरे पालखीनसीन व दोनसे मनुष्य शागीर्दपेशा वगैरे व दोन हाती व तीस च्यालीसेक तुरक स्वार इतका जमाव आहे म्हणोन वर्तमान आहे. सोमवारी वकीलाच्या भेटी होणार. वकील मजकूर येथे आल्यावर भेटी होऊन वर्तमान लेखन केले जाईल. वकील मजकूर येथे येतात म्हणोन हरीपंत वगैरे आपले फौजेची खबरदारी करितात व तोफा वगैरे लस्करात नेऊन ठेवल्या. जागा जागा लोक होते त्यासही जवल आणविले. घाटाचे वंदोवस्तास प्रतिनिधिकडील व रास्त्याकडील व पानशाकडील वगैरे पांच्यार हजार फौज आहे ते घाटाच्याच रखवालीस आहे. श्रुत होये. कासीचे राज्याकडील वकील येथे आला हे पूर्वी विनतीपत्री लेखन केले त्याजवरून ध्यानास आले असेल. वकीलाची भेट उदईक शनवारी होणार. राज्याकडील वकील येथे यावयाचे कारण यैकिल्यांत आले कीं कासीचा राजा सिद्याम येऊन भेटला. त्यानी सिद्यासी पैगाम केला कीं वीस लक्ष रुपये ध्यावे व इंग्रजाचे पारपत्य करून कासीचे ठाणे आमचे आम्हांस इंग्रजापासून घेऊन द्यावे. प्रस्तुत इंग्रजासी व सिद्यासी दारमदार जाला आहे. त्यासी हे गोष्ट कैसी घडते ? सिद्यानी राज्याचे मनोगत धरून राज्यासी जावसाल केला की पाऊण ऋड हाये दिल्ल्यास तुमचे साहित्य आम्ही करूं. हे राज्यास मान्ये न होता येथे वकील पाठविला की वीस लक्ष हाये घेऊन आमचे साहित्य करून फौजेची नेमणूक करून पाठवावी. प्रस्तुत राज्याकडील वकील येथे आला आहे. कारभारी याच्या भेटी होऊन काये जे ठरल ते पाहूवे. भवानी सिवराय याची खानगी हिंदुस्थान पांती करावी यैसी यौजना आहे. मग राज्याच्या साहित्यास त्याची खानगी करितात किवा काये निश्चये करितात हे

मागाहून लेखन केले जाईल. परंतु कासीचे राज्याचे वकीलासमा-
गमे वीस लक्ष होयाच्या हुंड्या आहेत म्हणून वदता आहे. श्रुत होये.
सिद्याचे वर्तमान आहे कीं कालपीस आहे. तिकडील राजे वगैरे
त्यास भेटले. तिकडील मुलकाचा बंदोबस्त करितात यैसे वर्तमान
आहे. श्रुत होये. छ २७ रोज शनवार इगजाचे वकीलाचा मुकाम
चिचवडचा आहे. त्यास अनावयास माधवराव सदासिव जातात.
सोमवारी वकीलाच्या भेटी होणार. श्रुत होये. राजश्री नाना हरिपंताचे
डेन्यास गेले आहेत. खलवत वगैरे होऊन मागती घरास येणार. श्रुत
होये. पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले
जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 172

२९ मोहरम ११९६ हिजरी
१४ जानेवारी १७८२

पोता छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी इंदुवासर सांझ्काल मये
दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

१४

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्त-
मान ता छ २९ मोहरम माघ शुध प्रतिपदा इंदुवासरपर्यंत मो पुणे
स्वामीचे कृपेकरून श्रेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ज केला गहिजे. विशेष
यापूर्वी छ २७ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी
डाकेवर पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल त्यानंतर
छ मारीं मुबईकर इगरेजांकडील वकील दीष्टण पुण्याहून अद कोस
बागांत येऊन उतरला व बालाजीपंतांचे डेन्यास येऊन भट घेतली
याचा तपमील अखबारच बंदांत लिहिला आहे त्यावरून सेवेसी व
हुजूर श्रुत होईल. हुजूर अर्जी व अखबार पाठविली ते व स्वामीचे

सेवेसी पत्र दारोग्याचे विद्यमानें पावले. इंगरेजांचे भेटीचे समारंभात सर्वत्राम कारपरदाजानीं बोलाविलें होतें. सेवकासही येणे म्हणोन चोपदार आला होता. सेवकाची प्रकृती स्वस्थत नव्हती याकरितां चिरजीव केशवराव यांस पाठविलें होतें. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पैा छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे इंदुवारी साइंकाळी.

श्रीनिवास

अखवार पुणें अज झा छ २८ मोहरम लगायत छ २९ माहे मार सन ११९६ हिजरी माघ मास सोमवार.

मुंबईकर इंगरेजांचे तरफेचा वकील वडगांवास आला व छ २८ तारखेस चिंचवडास येणार व येथील कारपरदाजानीं माधवराव सदासिव यांस छ २७ माहे मारी वकील माराकडे रवाना केडें म्हणोन अखवार हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पत्र लिहून डांकेवर रवाना केले ते पाऊन वर्तमान कळलें असेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष व यैकिलें वर्तमान दफेवार लिहिलें आहे.

छ २७ माहे मारी वडगांवीहून चिंचवडचे मुकामास मुंबईकराचा वकील दीष्टन येणार याकरितां येथील कारपरदाजानीं माधवराव सदासिव यांस रवाना केले. मारनूले पुण्याहून तीन कोस मीजें आंउदपर्यंत गेले. तेथें वर्तमान यैकिलें कीं रास्ते व होळकरांकडील सरदारानीं वकीलास कूच करून जाण्याविषई मना केलें की बालाजोपंताकडील परवानगी आणविली आहे, आल्यानंतर जाणें. दोन प्रहर दिवसानंतर बाळाजीपंताकडील सुतरस्वार जाऊन पोंहचला. त्यानंतर वडगांवीहून कूच करून जाण्याविषई परवानगी दिधली. परंतु वकील मारानीं मुकाम केला. याप्रकारें वर्तमान यैकिल्यानंतर माधवराव सदासिव माघारा पुण्यांस आले.

छ २८ माहे मारीं दीष्टन, मुंबईकरांचा वकील, वडगावीहून कूच करून मौजे आउंद येथे मुळा नदीचे कांठीं पुण्याहून तीन फोसी येऊन मुकाम केला. बालाजीपंताचे तरफेचा वकील हरीपंत नामे दीष्टणासमागमें आहे. त्यास बालाजीपंतानी सांगोन पाठविलें की उदईक माधवराव सदासिव दीष्टण वकीलाकड येतील. त्यानंतर वकील मारास भेटीस घेऊन येणें.

छ २९ माहे मारीं चवदा घटका दिवसानंतर माधवराव सदासिव दीष्टण वकीलाचे डेन्यास मौजे आउंद येथे गेले. समागमें हानी अंबारीसहित व शंभर बारचे जवान कारपरदाजानी दिले. त्यानंतर बालाजीपंत फडनीस आपले हवेलीहून स्वार होऊन हरीपंताचे लश्करांत डेरे दिवले होते तेथें गेले. लक्ष्मणराव रास्ते व कृष्णराव बळवंत वगैरे लाहान मोठे तमाम सरदार व नूरगाखान व नरगिसराव व मुधोजी भोंसल्याकडील वकील व सेवकासहीं बालाजीपंतानी बोलाविलें होते त्याप्रमाणें सर्वत्र समाज डेन्यांत हाजर होता. वस्तरपोष वगैरे शंभर आसामी डेन्यांत बसविले होते व लश्करासमून एक कोसपर्यंत

पेा छ ६ मकर सन ११९६ हिजरी इंदुवार सांझकाल मये दारोगे.

२

पुर्वणी आखवार छ २९ मोहरम सन ११९६ हिजरी

दुस्ता स्वार उभे केले होते. त्याउपरी चार घटका दिवस बाकी राहिला त्यासमई दीष्टण वगैरे पांच असामी इंगरेज पालखीनिसीन व दीडसे बारचे जवान व पनाम स्वार कंदारी तुरक स्वार बालाजीपंताचे डेन्यास आले व पांच आसामी व शागिटपेश्याचे लोक मातआठ येणेंप्रमाणें डेन्यांत येऊन माधवराव सदासिवाचे विद्यमान बीस असामीस भेटले. त्याउपरी हरीपंत व बालाजीपंत उभयतां

भेटले. पाव घटका डेऱ्यांत बसले. त्यानंतर बालाजीपंत व हरीपंत खिलवतेचे डेऱ्यांत गेले. माधवराव सदासिव व दीष्टण वगैरे वकील व पंतप्रधानाकडील मातबर सरदार व मातबर मुतसदी व उमद्याकडील वकील बमोजिव तलब खिलवतेचे डेऱ्यांत गेले. दोन घटकापर्यंत निशस्त जाहली. दीष्टण मार फारसीखान व फारसीगो आहे व दुभासी सेणवी आहे. कारपरदाजाचे तरफेनं माधवराव सदासिव फारसी जुवानें करून कुशल वर्तमान व मुंबईहून निघोन किती दिवस जाहले व गाडर व जनरालाचें वर्तमान विचारिलें. दिष्टणानें फारसीनें उतर केलें. त्याउपरी अतरपानदान देऊन दिष्टण वगैरेस रुखसत केलें. ते समई तुरक स्वारांपैकीं तीन आसामी मातबर होते त्यांस डेऱ्यांत बोलाऊन बालाजीपंताकडून विडे देविले. तुरक स्वारांनी नजर धरली होती ते बालाजीपंतानीं कबूल केली नाहीं. त्यानंतर दीष्टण मार स्वार होऊन अद कोसचे फासल्यानें बागांत डेरे देविले नेथें जाऊन उतरले. वकील मार बालाजीपंताचे डेऱ्यांत आले ते समई पांचा इस्मानी टोप्या काहडल्या होत्या. ते रुखसत घेऊन डेऱ्यावाहेर गेले ते समई टोप्या घातल्या. कारपरदाजानी खुष्क व तर मेवेजात व मिठाई वकीलाचे डेऱ्यास पाठऊन दिधली. हरीपंताचे लश्कराचे आघाडीपासून बाणअंदाज दीष्टण वकील उतरला आहे व लश्करचे आघाडीस तोपखाना व मुसा नारज व मुसा मोतरम हजारबारासे बारचे जवानासहित उतरले आहेत. बालाजीपंतानी तमाम लोकांस रुखसत करून च्यार घटका रात्रीस आपले हवेलीस आले.

कासीकर चेतसिंग जमीदाराचा वकील नारोपंत नामे छ मारी बालाजीपंतास भेटला जमीदार माराकडून पारचे वगैरे जिनस पंतप्रधानाकरिता आणिले आहे तें बालाजीपंतास दाखविले व पंत मारास वस्त्रें जमीदार माराकडील दिधलीं. शालजोडी व चिरा व बंगा—

पुरवणी आखबार छ २९ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

ली ज्यामेवार सफेद दोन थानें व कासीचा दुपटा बादली व पितांबर नेसावयाचे दोन बालाजीपंतास दिधले व याचप्रमाणें पंत-प्रधानाकरितां वस्त्रें आणलीं आहेंत. जवाहरपैकीं कंठी मोत्याची आहे. श्रीमंतांचे समक्ष भेटीनंतर वस्त्रें व जवाहर वकील देईल.

मुंबईकर वकीलासमागमें तुरक स्वार पंचवीसतीसपर्यंत आहेत म्हणोन हरकान्याचे जुवानी येकिल्या प्राा पूर्वी लिहिलें होतें प्रस्तुत तहकीक करितां पनास स्वार व दाहाबारा याबू व वकील वगैरे इंगरेजांची दाहा घोडीं व उंट बीस व हाती दोन व दोनसें बारचे जमान व दोनअडीचसें माणसें येणेप्रमाणें सरजाम आहे. याउपरी जें आमलांत येईल त्याची सूचना सेवेसी लिहीन हे विनंती.

पौा छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे इंदुवारी साईकाळ.

A. R. No. 173

३० मोहरम ११९६ हिजरी

१५ जानेवारी १७८२

पौा छ ६ माहे सफर सन ११९६ हिजरी रोज इंदुवासर साई-काल मये दारोगे हरकारे.

श्री

११२

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ताा छ ३० माहे मोहरम पौा का पुणं स्वामीचे कृपावलोकणेकरून स्वानंद लेखण आज्ञा करीत

असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २७ माहे मजकूर रोज शण्वारी संध्याकाळी विनंतीपत्र सरकारचे डांकेंसमागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. इंग्रजाकडील वकील आले. सोमवारी कारभाऱ्याच्या व त्याच्या भेटी होणार. त्यास आणावयास पेशवा राजश्री माधोराव (सदा)सिव गेले हे वर्तमान सविस्तर विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून शृत जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान इंग्रजाकडील वकील इंग्रज पांचमाहा आसाम्या आहेत त्याची नावनवेसी व त्याजबरोबर सरंजाम वगैरे आहे त्याची याद अलाहिदां करून पाठविली आहे त्याजवरून ध्याणास येईल. छ २९ माहे मजकुरी वकीलाच्या भेटी होणार. वकीलासमागमे दुभाशा हरबा नामे म्हणोन आहे. वकीलाच्या भेटीकरितां राजश्री नानानी डेरे हरीपंताचे लस्करात दिले. डेऱ्यातच त्याची भेट होणार. विदित होये. छ २८ माहे मजकूर रोज रविवार. इंग्रजाकडील वकील याणी वडगावीहून कूच्य केले ते अवंधास येथून दो अडचा कोसावर मुकाम केला. उदईक पुण्याजवळ येणार. कारभाऱ्याच्या व वकीलाच्या भेटी होणार. शृत होये. कासीच्या राज्याकडील वकील आले आहेत. त्याजकडील वर्तमान सविस्तर विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्याणास आले असेल. उदईक सोमवारी त्याची व कारभाऱ्याची भेटी होणार. भेटीनंतर त्याजकडील काये जे वर्तमान ध्याणास येईल ते लेखण केले जाईल शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. विदित होये. छ २९ माहे मजकूर रोज सोमवार. इंग्रजाकडील वकील येथून दो कोसावर होतं त्यास आणावयास प्राथकालीच माधोराव सदासिव गेले. वकील मजकूर दो प्रहरां हरीपंताच्या लस्करांजवळ पाव कोसाचे तफावतीने उभे होते. दो प्रहरानंतर नाना फडनीस डेऱ्यास गेले वकीलाच्या भेटी होनात म्हणोन तमाम सरदार व सिलेदार वगैरे बोलाऊन जमाव केला. जमाव करून डेऱ्यांत बसले होते. फौज वगैरे तयार करून डेऱ्याबाहेर दुरस्ता उभी केली होती. इंग्रजाकडील वकील इंग्रज पांच आसाम्या तिसरे प्रहरी नानाचे डेऱ्यास आले. नाना व हरिपंत वगैरे

डेन्यात बसले होते. इंग्रजाकडील वकील डेन्यास आले. नाना व हरिपंत वगैरे याच्या व इंग्रजाचे वकीलांच्या डेन्यात भेटी जाल्या. इंग्रजाकडील वकील डेन्यास येता कारभान्यास पाहून टोप्या काढून उभे राहिले. उपरांतिक बसले. दोन घटका बसून पान अतर वगैरे समारंभ जाला. उपरांतिक वकील मजकूर पालख्यात बसून आपले बिन्हाडास गेले. वकीलास उतरावयास जागा हरीपंताचे लस्करापासून पाव कोसावर बाग आहे त्या बागात उतरावयास जागा दिल्ली. त्या बागांत खपरल आहे त्यात वकील राहिले. बाकी लोक वगैरे डेरे राहुटियां देऊन राहिले. प्रस्तुत इंग्रजाकडील वकीलांच्या भेटी जाल्या. पुढे येका दो दिवसानी त्याचे खिलवत होणार. खिलवत होऊन काये जे वर्तमान ध्याणास येईल ते लेखण केले जाईल. इंग्रजाचे वकीलाचे भेटीचे समई हैदर नायेकाकडीलही वकील बोलाऊन नेले होते. इंग्रजाकडील वकील आले व भेटी वगैरे जाल्यां हे वर्तमान कारभारी हैदर नायेकास लिहिणार व त्याजकडील वकीलही लिहिणार. पत्रे लेहून येका दो दिवसानी कासदजोडी नाईक मजकुराकडे रवाणां होणार. वदंता आहे की तिकडे नाईक मजकुरासी व इंग्रजासी दार-भदार लागला आहे. शूत होये. कासीच्या राज्याकडील वकील येथे आले त्याची भेट आज होणार होती ते रहित जाली. कागण की भाज इंग्रजाचे वकीलाची भेट जाली म्हणोन त्या कामोच्या राज्याचे वकीलाची भेट जाली नाही. येका दो रोजानी कासीच्या राज्याचे वकीलाची भेट होणार शूत होये. इंग्रजाच्या वकीलाच्या भेटी वगैरे डेन्यापास जाले. कुल वकील मजकूर आपल्या बिन्हाडास गेले. उपरांतिक नाना डेन्याहून आपले घरास आले. शूत होये सक्रमणाचे तील शर्करायुक्त छ २७ माहे मजकुरी विनतीपत्र मेवेसी रवाना डांकेसमागमे केले. लाखोटियांत तिलाच्यां पिसव्या पालून गाठविल्यात त्या पावतील. पावलीचे उतर सादर जाले पाहिजे. शूत होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे. कृपा लोभ कीजे हे विजाप्ती

पैा छ १० माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शुक्रवार चार घटका दिवस राहता डांकेवर मै दारोगा. बंद चार.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सांा नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ ३ सेफर माघ शुध पंचमी भृगुवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाजा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ३० सफरी* हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डांकेवर पाठविलें तें पाऊन वर्तमान हुजूर व स्वामीस श्रुत जाहलें असेल. त्यानंतर कृपापत्र छ २३ मोहरमचें पाठविले तें चिरजीवांचे लिफाफ्यासहित छ २ माहे सफर गुरुवारी पाऊन संतोष जाहला. सांप्रत येथील अखबार हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पृथक पत्रां लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केलीं आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें पावतील. चिरजीव राजश्री राय रघोतमराव यांस पत्र पाठविलें आहे, स्वामी देतील. बहुत काय लिहिणें हे विनंती.

२

†
पुरवणी अखबार छ ३ सफर सन ११९६ हिजरी.

बज्याबा पुरंदरे यास कैदेतून सोडणार याचा मार पूर्वी लिहिला आहे. सांप्रत यैकिलें कीं पुरंदरे मारानीं अडीच लाख रुपये देऊन सासवडीं स्नानमंथ्या करून राहावें. धोंडो आपा पुरंदरे जामीन जाहले. पंतप्रधानांचे तरफेची चौकी ठेवणार होते ते मवकूफ केली रुपयाची निशा होणें आहे. निशा जाहल्यानंतर गडाहून उतरवितील

*“मोहरम”. सफर नव्हे हा दोष मुळांतच आढळतो.

†प्रस्तुत अखबारची पूर्वीचीं पाने अनुपलब्ध.

रो भवानी सिवरामानीं येथील कारपरदाज्यांचे सूचनेनुरूप छ ३० मोहरमीं डेरे बाहेर दिधले . . छ ५ सफरी डेरे दाखल होणे म्हणोन कारपरदाज म्हणत आहेत . परंतु भवानी सिवरामासमीप स्वार वगैरे सरंजाम कांहीं दिसत नाहीं व बंगाल्यास रवाना करितों म्हणोन शोहरत जाहली . परंतु कारपरदाजाचे तरफेनें रवानगीची सुस्ती दिसती आहे . हैदरअलीखानाकडून पेशकशीचे रुपये घेणें व इंगरेजांवर दाब पडावा याकरितां भवानी सिवरामाचे रवानगीची शकल कारपरदाजानीं काहाडली आहे .

गोविंदराव गाडकवाडास बालाजीपंतानी उमेदवार केलें . परंतु येक रुपया दिधला नाहीं व सावकार येक रुपया देत नाहीत . गाडकवाड मार व रास्त्यांची फौज कोंडाईबारीकडें पाठवितों म्हणोन शोहरत इंगरेजांवर दाब पडावा याकरितां कारपरदाजाकडून दिसतें . सेवेसी श्रुत होय .

उद्देष्टेण वकीलास दररोज पनासा मनुष्याचा मिदा व दाहा बारा घोडीं व उंट वगैरेस दाणा व वेरण छ ३ माहे मारपर्यंत कारपरदाजानी पाठविली .

पौा छ १० माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शुक्रवार चार घटका दिवस राहता डांकेवर मै दारोगा

A. R. No. 175

४ सफर ११९६ हिजरी
१९ जानेवारी १७८२

पौा छ १० माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शुक्रवार चार घटका दिवस राहता डांकेवर मै दारोगा हरकारा .

श्री

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ताा छ ४ माहे सफर ताा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखण

आजा करीत आसिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ३० माहे मोहरम रोज मंगलवारी प्राथकाली विनंतीपत्र इंग्रजांच्या वकीलाच्या भेटी जाल्याचे सरकारचे डांकेंसमागमे सेवेसी रवाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान तिसरे प्रहरी राजेश्री नाना घराहून बाहेर डेऱ्यास गेले होते. इंग्रजांकडील वकील येक आसामी मुख्य व हरबा दुभासे यैसे उभयेता नानानी डेरा दिल्ला तेथे आले होते. नाना व हरीपंत व माथोराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकील यैसे याचा खिलवत डेऱ्यात येक प्रहरपर्यंत जाला. खिलवतीचे वेलेस डेऱ्याजवळ आसपास कोन्ही मणुश उभे राहू दिल्ले नाही. खिलवत वगैरे होऊन इंग्रजाकडील वकील आपले डेऱ्यास गेले. संध्याकाळी नाना डेऱ्याहून आपले घरास आले. खिलवतीचा भाव अद्याप कांही प्रगटात आला नाही. परंतु आंतस्थे वर्तमान आहे कीं कोन्हेही प्रकारे दारमदार करून सलूक करावा. कारण की उभयेपक्षी कलहामुळे खर्चात आले याअर्थी दारमदार करून तह करावा यैसे उभयेपक्षीही मानस आहे. कारभाऱ्याचेही मानस आहे की कोन्हेही प्रकारे दारमदार करून सलूक करावा. इंग्रजाचेही मानस आहे की कलहामुळे खराबी फार जाती. ममई वगैर येथील साहुकार वगैर याचां माल बंद पडला. खरीदी फरोखती न चाले याअर्थी साहुकार आर्जुदा. याअर्थी दारमदार करून सलूक करावा याजकरितां वकील मजकूर येथे आले. भेटी होऊन येक खिलवत जाला. पुढे खिलवत वगैर होऊन काये निश्चये होऊन दारमदार ठरतो हे पाहावे. इकडील मुदें कारभाऱ्याचे आहेत की वसई वगैर स्थळे घेतली आहेत ते द्यावी व दादासाहेबांचा पक्ष न करतां त्यास आमच्यां हवाला करावे. आणि कही कितिका प्रकारचे याचे मुदे आहेत. इंग्रजाकडीलही मुदे आहेत की दादासाहेबामुळे आम्ही खर्चात फार आलो. त्याची सोये करून द्यावी व दादासाहेबाचाही बंदोबस्त करून द्यावा याप्राणें तिकडीलही मुदे आहेत मग काये निश्चये होऊन उभयेपक्षी दारमदार होईल ते पाहावे. श्रुत होये. छ १ माहे सफर रोज

बुधवार वितिपात म्हणोन नाना डेच्यास गेलें नाहीत. घरीच होते. इंग्रजाकडील वकीलास मेजमाणी हजार रुपये नख्त व सिधां व मेवां वगैर मिठाई पाठविली. शृत होये. वदंता आहे की इंग्रजाचे बोलणे कीं वसई वगैर स्थळें तुमची घेतली आहेत हे घ्यावी व दादासाहेबाचा बंदोबस्त करून द्यावा व हैदर नायेकाचे बिघाड करावा यैसे आतस्थे बोलणे त्याचे आहे यैसे वर्तमान येकिल्यात आले. परंतु प्रस्तुत हैदर नायेकाचे बिघाडाचां मुदां हे येकतील यैसा अर्थ दिसत नाही यैसे आतस्थे कितिक त्याचे बोलणे आहे यैसा भाव येकिल्यात आला. मग निश्चयेरूप काये बोलणे होऊन येकिल्यात आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. विदित होये. छ २ माहे मजकूर रोज गुरुवार. कासीच्या राज्याचा वकीलाची भेट जाली. वकीलानी कारभार्यास दोन वस्त्रे दिल्ली. वकील मजकूर सामान पक्षातच आहेत. तीनचार घोडी व दाहा पांच मण्ड्य त्यासमागमे आहेत. विशेषे नाहीत. कासीच्या राज्याचा वकील यावयास कारण की कासीचे ठाणे वगैर इंग्रजानी घेतले आहे यां अर्थी आमची मदतगिरी करून फौज वगैर देऊन इंग्रजाचे पारपत्य केल्यास वीस लक्ष रुपये देऊ यैसे राज्याकडील बोलणे आहे. राज्याकडील वकीलाची भेट मात्र जाली. खिलवत वगैर अद्याप जाला नाही. खिलवत वगैर होऊन काये जे वर्तमान ध्याणास येईल ते सेवेमी लेखण केले जाईल. शृत होये. हैदर नायेकाकडील वकील दरबारास आले होते. नानाचा व वकीलाचा खिलवत जाला. खिलवताचा भाव येकिल्यात आला की हैदर नायेकाम ममतापूर्वक पत्रे लिहिली यैसे येकिल्यात आले. विदित होये. छ ३ माहे मजकूर रोज शुक्रवार. राजश्री गणेशपंत वेहरे कोडाई-बारीवर आहेत. राा गोविंदराव गायेकवाड याची खाणगी गुजरात प्रांताकडे जाली आहे. येथून कोस दीड कोस कूच करून मुकाम केला आहे. त्याची खर्चबिचाची अद्याप बंदोबस्ती नाही हे पूर्वी विनतीपत्री लेखण केले आहे त्याजवरून शृत जाले असेल. गायेकवाड

मजकूर याची खर्चाची बेगमी होऊन जाणे दीर्घसूत्रावर आहे. येथून दीड दो कोसावर मुकाम करून आहेत. शृत होयें. राजश्री कृष्णरावजीकडील पत्रे आली. पत्राचा भावार्थ विशेष कलल्यात आलां नाहीं. विदित होये. येथे वदंता आहे की येजमानसाहेब डेन्या-दाखल जाले. बेदराकडे जाणार येसे वर्तमान आहे. शृत होये. इंग्रजाकडील वकील बागात हरीपंताचे लस्कराजवल डेरे देऊन उतरले आहेत. आसपास श्रीमंताकडील गाडदी वगैर उतरले आहेत. विदित होये. वारानसीचे राज्याकडील वकील आले आहेत त्यास मेजमानी दीडसे रुपये दिले व सिधा दिल्या. शृत होये. पुढे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. छ २३ माहे मोहरमचे आज्ञापत्र सरकारचे डाकेंसमागमे सादर केले ते छ २ माहे मारी सेवकास पावले. पावोन संतोश जाला. सदैव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काय लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 176

७ सफर ११९६ हिजरी

२२ जानेवारी १७८२

पौा छ १५ सफर बुधवारी सरकारच्या डांकेवर आली पत्रे सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ साा नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ ७ माहे सफर माघ शुद्ध नवमी भौमवासरपर्यंत स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष छ ४ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डांकेवर रवाना केलें ते दारोग्यांचे विद्यमानें पावलें असेल. सांप्रत हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पृथक पत्रां अखबार लिहिली

आहे ते दारोग्याचे विद्यमाने पत्रें पाऊन वर्तमान श्रुत होईल. कृपा-
पत्र छ २९ मोहरमचे पाठविलें ते छ ६ सफरी पाऊन बहुत संतोष
जाहला. चिरंजीवाचें पत्राचा लिफाफा पावला. गांप्रत चिरंजि-
वास पत्र पाठविलें आहे ते पावेल. इंगरेजाचे वकीलाचें व येथील
कारपरदाजाचे बोलण्याचा खुलासा कोण्ही स्नेहिताचे मुखें सेवकाने
वैकित्याप्रमाणें पृथक पत्री वर्तमान लिहिलें आहे. कृष्णरावजीचे
पुत्र गोविंदराव प्रथम दिवसी भेटीचे समई सर्वत्र समाजांत होते.
त्याउपरी आजी छ ७ माहे मारपर्यंत गोविंदराव कृष्णराव येथील
कारपरदाजांनी शरीक मसलहत केले नांही व कृष्णराव यांसहित
वर्तमान लिहून पाठविलें नांही. राजश्री गोपाळराव गुा. मुनसी
यांनी स्वामीस पत्र व तिलशर्करेची थैली पाठवण्याविषई सेवकाचे
स्वाधीन केली ते पाठविली आहे. त्यांचे पत्राचे उत्तर पाठविल्यास
पावतें होईल. बहुत कांय लिहिणें हे विनंती.

पौा छ १५ सफर.

श्रीनिवास

विनंती जे मुंबईकर इंगरेजाकडील वकील उद्देष्टेण पुण्यास
आला आहे व पंतप्रधानाचे कारपरदाजासी व वकील मारासी दोन
वठकी जाहल्या. येकांती बोलण्याचा भाव प्रमिथ न व्हावा ये-
विषईची तत्क्युद बहुत केली आहे. याकारितां तहकीक वर्तमानाचा
गोध सांकल्यतेकडून कळत नाहीं. परंतु जे शरीक मसलहत आहेत
त्यांचे जे मुकरव त्यांजसमीप कांहीयेक उदगार निघत आहे त्या
मुकरबापकी कोण्ही स्नेहिताचे द्वारें कांही वर्तमान वैकिलें ते सेवेसी
लिहितां. इंगरेजांकडील सिलसिला बदगानजाळीकडें आहे व
उदरअलीखानाकडेंही आहे. पंतप्रधानांकडें काहींच सिलसिला
नाहो त्या अर्थी कारपरदाज मनसुबेबाज व तरदुदी नाहींत. कबळ
जाहिल आहेत हा दोष लागतो. याकारितां येथील कारपर-
दाजांनी आपले तरफेचा पैगाम दिमू न देता ज्वाबसालाकरितां

मुंबईकर व गाडराचे तरफेने वकील यावा म्हणोन सिलसिले जुंबानीं केली. त्यावरून प्रथमतां मुंबईकरानीं पत्र पाठविलें व वकील पाठवण्याविषई कारपरदाजांचे समत घेऊन उदेष्टेणास रवाना केलें. तो पुण्यास आला. कारपरदाजांचे व वकीलांचे बोलण्यांत बदकौली व बदअहदीचा दोष इंगरेजांकडे लाविला. त्याचें उतर वकीलानें केलें की रघुनाथराव आश्रयास आले त्यांची दस्त-गिरी करणें सांप्रदाय सरदारीचा आहे. याकरितां इतका बखेडा जाहला. सांप्रत करनल इपटेनाचें विद्यमानें जो करार होऊन तहनामा जाहला आहे तोच प्रमाण. त्याचे अन्वयानें पंतप्रधानानीं व इंगरेजानीं अमल करावा. कराराधितरिक्त मुळुक व किले नवीन इंगरेजानीं जे घेतले आहेत ते माघारा द्यावे व अहमदाबाद वगैरे गुजरात प्रांत व सुरत प्रांती जो रुपया इंगरेजानीं घेतला आहे तो पंतप्रधानास माघारा द्यावा व रघुनाथरायाचे कुमकेकरितां सिबंदी वगैरे जो खर्च इंगरेजास पडला आहे तो पंतप्रधानानीं द्यावा व हैदरअलीखानासी व इंगरेजासी बिगाड आहे, इंगरेजांची कुमक पंतप्रधानानीं करावी मददखर्च देऊ. कुमक न केली तरी इंगरेज व हैदरअलीखान परस्परेणें समजून घेतील पंतप्रधानांचे सरदारानी व पंतप्रधानानीं दोघाचीही कुमक न करावी याप्रमाणे उदेष्टेण बोलिला. याचें उतर कारपरदाजानी केलें.

पा छ १५ सफर.

२

पुरवणीपत्र श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

रघुनाथराव यांचे निमित्त करून प्रथमतां साष्टीचा किला घेतला व अहदसिकनी केली. त्याउपरी इपटेनाचे विद्यमानें कगार होऊन कलकतेवाल्याचे मोहरनसी तहनामा जाहला असता पुन्हां इंगरेजानीं बदमामली केली. त्यास पंतप्रधान जबदरदस्त आहेत

त्या अर्थी चिंता नाही. इंगरेजास हार येतील. सांप्रत दारमदार करणे आहे तरी बमयसाष्टी समग्र किले व मुलुक इंगरेजांनी जो घेतला आहे तो सोडावा व हैदरअलीखान पंतप्रधानाचा शरीक मसलहत आहे त्यासी चिनापटणवाल्याकडून जो पैगाम असेल त्याप्रमाणें किले व मुलुक घ्यावा व सिबंदीचा खर्च खान मारास जो पडला आहे ते रुपये देऊन बाकी मुलुक सोडून घ्यावा याप्रमाणें आम्ही म्हणतो. परंतु हैदरअलीखानांकडील वकीलास तुमचे व आमचे बोलण्याचें वर्तमान सांगून खान मारास पत्रें लिहून पाठऊं. त्याकडून उत्तर येईल त्याप्रमाणे तुम्हांसी बोलू. परंतु पंतप्रधानाचे मनोदयाप्रमाणें तुम्ही श्नेह केल्यास हैदरअलीखानासी व इंगरेजासी श्नेह परस्पर नुकसानी न होता करून देऊ. याप्रमाणे येथील कारपरदाजाचें व उदेष्टेणाचें बोलणे जाहलें. त्यानंतर उदेष्टेणान गाडर व मुबईवाल्यास पत्र पाठविले व येथील कारपरदाज आपले तरफेने व लक्ष्मणराव रास्ते व नूरमाखान व नरसिंगराव यांची पत्रें हैदरअलीखानास लिहून पाठवणार. खान माराकडून प्रत्येतर येईल त्याप्रमाणे इंगरेजाचे वकीलासी बोलतील. सदरहूअन्वये खिलवतेचे बोलण्याचा भाव येकिला तो सेवेसी व हुजूर लिहिला आहे. धुन होय हे विनती.

पैा छ १५ सफर.

श्रीनिवास १/२

अखबार पुणें अज डा छ ४ सफर लगायत छ ७ माहे मार सन ११९६ हिजरी माघ शुध मंगळवार.

छ २० मोहरमी उदेष्टेण वकील हरिपंताचे डेच्यास आला होता. बालाजी जनार्दन व माधवराव सदासिव यांनी बइतिफाक हरिपंत वकील मारासी येकांत जाहला व इंगरेजाकडील वकीलाचे लष्करांत व डेच्यास पगवानगीवितरिक्त कोण्ही न जावें याची तकयुद जाहली व हैदरअलीखानां चिन्नूर व त्रिपामूरचा किला घेऊन चिनाप-

टणाचे रुखें गेला यावितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित पत्र पाठविले तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रत प्रत्यक्ष जाहलें व यैकिलें वर्तमान दफेवार लिहिलें असे. छ ४ माहे मारीं बालाजीपंत हरीपंताचे डेऱ्यास जाऊन उदेष्टेणास बोलाऊं पाठविले. वकील मार बमोजिव तलब आला. हरीपंत व माधवराव सदासिव व दुभासी शरीक मसलहत होते. दोन घटका दिवस राहिला होता त्या समयापासून सात घटका रात्रपर्यंत खिलवत जाहली. त्यानंतर उदेष्टेण आपले डेऱ्यास गेला. इतर सर्वत्र आपले स्थळास गेले.

छ ३० मोहरमीं भवानी सिवगमानीं बंगाल्याचे मोहिमेस जावयाकरितां डेरे बाहेर उभे केले म्हणोन पूर्वील पत्रीं वर्तमान लिहिलें आहे. छ ५ माहे सफरी बालाजीपंत पंतप्रधानांचे दरबारास गेले. भवानी सिवराम बमोजिव तलब रुखमतीकरितां दरबारास गेले. पंतप्रधानानी पैठणी दोन वस्त्रें सेला व पागोटें व मोत्याची कंठी बमय पदक जमरुदी भवानी सिवगमास देऊन रुखमत केलें. छ मारी भवानी सिवगम डेरे दाखल जाहलें. दोनसैं स्वार समागमे आहेत. तजवीज बंगाल्यास पाठवावयाची परतु सरंजामाची तयारी अद्यापि काही दिसत नांही.

छ ६ माहे मारीं उदेष्टेणांची पत्रें मुंबईस रवाना जाहली. घांटापर्यंत चौकी पार करावयाकारिता पंतप्रधानाची जासूदजोडी जात आहे.

उदेष्टेण वकील पुण्यास आल्यानंतर कोकणांत बलाळगड म्हणोन टकमकचे गडासमीप आहे व बलाळगड इंगरेजांचे स्वाधीन, त्या गडचें लोकासी व टकमकवाल्यांसी लढाई जाहली. इंगरेजाचे लोक थोडके होते व बलाळगडावर जंगी सरंजाम नव्हता याकरितां सिकस्त जाहली व गड सोडून गेले. पंतप्रधानाचे लोक टकमकचे त्यानी बलाळगडांत ठाणे कायम केले.

पौ छ १५ सफर.

२

श्रीनिवास

पुरवणी अखबार पुणे छ ७ सफर सन ११९६ हिजरी.

छ ७ माहे मारी त्रितीय प्रहरी बाळाजीपंत हरीपंताचे डेन्यास गेले व लक्ष्मणराव रास्ते बमोजिब तलब गेले. दोन घटका दिवस बाकी राहजांपर्यंत त्रिवर्गाचें खिलवत जाहलें. त्यानंतर उदेंष्टेणाचा हमराही दुभासी हरीपंत यास बोलाविलें व अस्तमानपर्यंत चौघांचा येकांत जाहला. त्यानंतर नूरमादखान व नरसिंगराव यांस बोलाऊन आणिलें. सर्वत्राचे बडतिफाक आठ घटका रात्रपर्यंत खिलवतेचें बोलणें जाहलें. त्याउपरी सर्वत्र आपले मकानास गेले. छ मारी माधवराव सदासिव शरीक मसलहत नव्हते. सेवेसी श्रुत होय हे विनंती.

A. R. No. 177

८ सफर ११९६ हिजरी

२३ जानेवारी १७८२

पौ छ १५ सफर बुधवार सरकारच्या डांकेवरवर आली. सन ११९६ हिजरी.

श्री

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ता छ ८ माहे सफर मुा पुण स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथान्स्थित जाणोन स्वानंद लेखनाजा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ४ भाहे मजकूर रोज दानवारी प्रातःकाळी विनंतीपर सरकारचे डांकेभमाणमे सेवेसी ग्वाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल तदनंतर येथील वर्तमान निसरे प्रहरी इंग्रजाकडील वकील उदेंष्टीन नामे हरीपंताचे डेन्यास आले होते. नानाही डेरियास गेले होते. नाना व हरीपंत व माधवराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकील याचा

खलवत जाला. खिलवताचे वेलेस शागिर्दपेशा वगैर लोक तमाम डेच्यावाहेर काढिले. उपरांतिक खलवत येक प्रहरपावेतो जाहला. इंग्रजाच्या बोलण्यात राजश्री माधवराव सदासिव आहेत. दुसरे कोणी नांही. खिलवताचा भाव यैकिल्यात आलां कीं इंग्रजाकडील वकील बोलतो कीं श्रीमंत दादासाहेबास त्रिबकचा किला द्यावा. आनंदवली गंगातीरास ते राहतील. त्यांजवल दोन पलटणे असावी. पूर्वी त्यास माधराव कैलासवासी याणी जागीर दिल्ली होती त्यापंक्षा दाहापधरा लक्षाची अधिक द्यावी व दादासाहेबाचे पुत्राणी श्रीमंता-जवल अमावे. आमचा खर्चवेच दादासाहेबाचे समंधे जाला आहे याचा निकाल करून द्यावा व हैदर नाइकासी बिघाड करावा. या प्रौं जाल्यास तुमचा आमचा दारमदार होईल. तुमची वसई वगैर स्थले घेतली आहेत हे तुमची तुम्हास माधारे देऊ. सिवाय साष्टी व अरुणचा किला हे दोन स्थले देणार नाही या प्रौं इंग्रजाचे वकीलानी भाषण केले. त्याजवरून कारभारी याणी उत्तर केले कीं दादासाहेबास तुम्हीं आमचे स्वाधीन करून द्यावे पलटणे वगैर राहावयाचे आनकूल पडणार नाही. त्यानी आनंदवलीस गहावे. चौकीस फौज आमची राहिल पूर्वी त्यास जागीर नेमून दिल्ली आहे त्या प्रौं त्यानी घ्यावी आणि स्वस्त असावे. दुसरे, वसई वगैर स्थले तुम्ही घेतली आहेत ते आमची आम्हांस द्यावी. हैदर नाइकासी प्रस्तुत बिघाड करावा हेही होत नाही. पांचार वरपे जाली. तुम्हांमुळे आमचे स्वारीचा उद्योग राहिला यामुळे आम्ही तहखर्चात आलो. तुम्हीहीं दादामाहेवामुळे खर्चात आला. पर-राजें यैसो गोष्ट जाली. काही दिकत न घेता दादासाहेबास आमचे स्वाधीन करून द्यावे व आमचे स्थले सोडून द्यावी म्हणजे सहजच तुमचा आमचा दारमदार होईल. तुम्हीं व आम्ही प्रसंगोचित येकत्र जाल्यास मग पुढे कोणासी बिघाड करणे अथवा सलूख करणे हे धडून येईल यैमे परस्परे उभयेपक्षी मुदे भारी आहेत. त्याज-कडील मुदे यांम कबूल करणे कठीण आहेत. यांजकडील त्यास कबूल करणे कठीण आहेत यैसे परस्परे भाषणे आहेत. उभयेपक्षी

मुद्दे भारी तेंव्हा राजकारण होणे दीर्घसूत्रावर आहे. प्रस्तुत तो या प्रो उभयेपक्षी बोलणे आहे. मग पुढे काय निश्चयात येऊन वर्तमान यैकिल्यास लेखन केले जाईल. परस्पर भाषणे जाल्याचे पये इंग्रजाकडील वकीलाची व कारभारियाची ममईम गाडराकडे गेली आहेत. मग तेथील उतर काय येईल हे ध्यानास आल्या लेखन केले जाईल. या प्रो खलवत वगैर होऊन इंग्रजाकडील वकील आपले डेव्यास गेले व नाना वगैर आपले घरास आले. विदित होये. छ ५ रोज रविवार. राजश्री भवानी सिवराग डेरे दाखल जाले. पां च्यास राऊन प्रस्तुत त्यांजवळ आहेत वदंता घातली आहे की भवानी सिवराग यांची रवानगी बंगाल्याकडे केली आहे येसी आवई घातली आहे. परंतु बंगाल्याकडे त्यांची रवानगी केल्यास पंचवीस हजार फौज पाहिजे व खर्चाव्यास दोसपचवीस लक्ष रुपये तूर्त पाहिजे त्यास प्रस्तुत फौजेचेही अनकूल नाही. व पैसाचेही अनकूल नाही. येसे असतां त्यांची रवानगी बंगाल्यात कैसी होणे. त्यामध्ये मुळुगिरीचे दिवसही थोडके राहिले असा. बंगालियाची आवई घालून भवानी सिवराग यांस डेरे दाखल करविले आहे. कदाचित जाले तर त्यांस दोनतीन हजार फौजेनमी कोंडाई-बारीवर गणेशपताकडे रवाना करितील. बंगाल्याकडे तो रवाना करणे दीर्घसूत्रावर आहे. प्रस्तुत तो भवानी सिवराग डेरे दाखल जाले. मग त्याची रवानगी कोणाकडे करितील हे लेखन केलें जाईल. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला होता. माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. श्रुत होये. छ ६ सोमवार. श्रीमंत पर्वतीचे दर्शनास गेले होते. दर्शन वगैर करून मध्याकाशी घरास आले. श्रुत होये. राजश्री बज्याबा पुरंदरे याचा अडीच लक्ष रुपये खंड जाला. त्यास सोडणार हे पूर्वी तामीलवार लेखन केले आहे त्याजवरून ध्यानास आले असेल. त्यांस येवजाची निशा बोलून बज्याबास सोडणार येसे आहे. सोडल्यावर लेखन केले जाईल. श्रुत होये. श्रीमंत राजश्री दादासाहेब मुरतेस आहेत दादासाहेबाकडील बाजीराव बरवे हजार दीड हजार फौजेनसी

महेश्वराकडे गेले होते. त्यास अहिल्याबाई होलकरीन याणी त्यास धरले. हे पूर्वी लेखन केले होते. प्रस्तुत वर्तमान आहे कीं बाजीराव बरवे यास अहिल्याबाईने धरले. श्रुत होये. सिदे हिंदुस्थान प्रांतीच आहेत. अलिकडे त्यांजकडील कांही वर्तमान आले नाही. आल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. हैदर नाइकाचे वकील दरबारास आले होते. कारभारियासी व त्यांसी खलवत जाला. खिलवतीचा भाव यैकिल्यात आला कीं हैदर नाइकाचे चितात की इंग्रजाचे राजकारण आपल्या मुद्या प्रो जाले तर करावे. नाहीतर पंचवीसतीस हजार फौज कृष्णातीराकडे पाठवावी. मग जे मसलत करणे ते करूर यैसे नाइकाकडील वकीलाचे बोलण्याचा भाव यैकिल्यांत आला. श्रुत होये. छ ७ रोज मंगलवार. नाना हरीपंताचे डेरियास गेले होते. उभयेताचा खिलवत जाला. खिलवत होऊन नाना आपले घरास आले. खलवतीचा भाव यैकिल्यांत आला की इंग्र

पैा छ १५ सफर सन ११९६ हिजरी.

२

पुरवणी

जाचे राजकारणाविशी जाला. त्यास इंग्रजाचे बालण्यात मुदे भारीन आहेत व कारभारियाचेही बोलण्यात मुदे भारीच आहेत. त्यास उभयेपक्षी राजकारण होऊन दारमदार होणे कठीण आहे. प्रस्तुत तो याप्रकारे प्रसगाचे बोलणे आहे. पुढे जे वर्तमान यैकिल्यात येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. विदित होये. येजमान-साहेब छ २१ मोहरमीस डेरे दाखल होऊन छ २५ कूच दो कोसाने जाले. वेदगकडे येतात यैसे वर्तमान येथे आहे. विदित होये पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. श्रुत होये. मेवकाचे गांव खेड्यापासून सिवगमपंत येते, फडणीस खांदेशचे सुभ्याचे, यांणी दहकपटी व मुभेपटी मिळोन मनमाने तो यैवज जमावंदी प्रोच घेतला.

येविसी सरकारची पत्रे त्यांस सादर जाली कीं मोगलाई जागिरी-पासून दहकपटी व मुभेपटी घ्यावयाचे प्रयोजन नांही, यैवज घेतला आसेल तो माघारा देणे. यैसी पत्रे असतां व कृष्णरावजीनी त्यांस समक्ष ताकीद केली असतां ते यैवज माघारा देत नाहीत. धटाई-च्या गोष्टी सांगतात. दुसरे, याजकडील होलकर वगैर सरदार यांणी घासदाणा म्हणौन मनमाने तो यैवज घेतला तो उपद्रव कोठपर्यंत ल्याहावा. येविसी पूर्वीही दोनच्यार विनंतीपत्री लेखन केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. प्रस्तुत कृष्णरावजी तेथे आहेत. त्यांस निक्षुण ताकीद करून सांगितले पाहिजे कीं सिवरामपंत वगैर यांणी यैवज घेतला आहे तो माघारा देवणे. या प्रो त्यांस निक्षुण ताकीद जाली पा येविसी रावजीचे पत्र येथे त्यांचे चिरजीवास आले पाहिजे. सर्वप्रकारे सेवकाचे आभिमानी स्वामी आहेत. पहिलेपासून सर्व साहिता स्वामीपासूनच होत आली आहे. विनंती मान्ये करून येविसी रावजीस सांगोन रावजीचे पत्र त्यांचे चिरजीवास आले पाहिजे कीं सिवरामपंत वगैर यांणी यैवज घेतला आहे तो पत्रदर्शनी माघारा देणे यैसे पत्र अगत्य आले पाहिजे. श्रुत होये. छ २९ माहे मोहरमचे आज्ञापत्र सादर डाकेसमागमे जाले ते छ ६ माहे भारी पावले. पावोन बहुत मंनोग जाला. सदैव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 178

११ सफर ११९६ हिजरी

२६ जानेवारी १७८२

पां छ १८ माहे सफर मंन ११९६ हिजरी रोज शेनिवार संध्या-काळो डांकेवर मै दारोगा प्रहर रात्री.

श्रीनिवास

पांष्य हंबतराव गोपाळ साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी येथील बतमान ता छ ११ सफर माघ शुध द्वादसी मंदवासरपर्यंत वास्तव्य

पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे . विशेष पूर्वी छ ८ माहे मारी हुजूर अर्जी व अखवार व स्वामीचे सेवेसी पत्रं डांकेवर पाठविलें ते दारोग्याचे विद्यमानें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल . सांप्रत हुजूर अर्जी व अखवार व पृथक पत्री अखवार आपले सेवेसी लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केलीं आहेत . भवानी सिवराम बंगाल्याचे मोहिमेस जावयाकरिता डेरे दाखल जाहले व गाडगकडील वकील उदेष्टेण जवाबसालाकरितां पुण्यास आला आहे . उभयतांकडील वर्तमान हैदरअलीखानास लिहून पाठविलें आहे . करागप्रमाणें पेशकसी बाा रुपये वारी लाख व कर्ज हमना आठ लाख, येकोन वीस लाख रुपये व इंगरेजासीं दारमदार कोणे तऱ्हेने करावा . येविषईची सलाह याचे उतर खान मारनुलेकडून आल्यानंतर भवानी सिवरामाची रवानगी व उदेष्टेण वकीलासी उतर प्रत्योतर करतील . सेवेसी श्रुत होय . बहुत काय लिहिणें हे विनती .

श्रीनिवास

अनवार पुणें अज झा छ ८ सफर लगायत छ ११ माहे मार सन ११९६ हिजरी शनिवार .

बंगाल्याचे मोहिमेस जावयाकरितां भवानी सिवराम यास छ ५ माहे मारी पंतप्रधानानी वस्त्रे व मोत्याची कंठी देऊन हखसत केले व छ ७ माहे मारी हैदरअलीखानाचे वकीलासी व कारपरदाजामी खिलवत जाहली व वकीलानी खान मागकडे पत्र रवाना केलीं या त्रितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखवार व स्वामीचे सेवेसी पत्र लिहून डांकेवर रवाना केलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहले असेल . सांप्रतचें वर्तमान दफेवार लिहिल आहे .

तुकोजी होळकराचे पुत्राचा विवाह माघ भासी होणार म्हणोन पूर्वी वर्तमान लिहून पाठविलें आहे . माघ वद्य सप्तमी छ २० सफरी लग्न तिथीचा निश्चय जाहला . श्रीमंत पंतप्रधान व कारपरदाजाम लग्नास

येण्यांची सूचना व आक्षेपे द्यावयाकरितां छ १० माहे मारी रात्री तुकोजी होळकर दोनसे स्वारातसीं वाफगांवीहून पुण्यास आले व हरी-पंतासमीप उतरले. छ ११ माहे मारी हरीपंतानी होळकरांस भोजनास बोलाऊन भांडी मंगल सूचनेचे शादीकरितां होळकरास चार वस्त्रे पैठणी, मेला व मुडासें व किमखाब व जामेवार महमुदी व हमराही वीस असाभीस मेला व मुडासें हरयेकास दिवले. छ मारी रात्री शनि-प्रदोषाकरितां बालाजीपतानीं होळकरास ज्याफत केली. भोजनोत्तर होळकर व चारपाच आसामी मातबराम चार सनगें मेला व पागोटे व महमुदी व किमखाब येणेंप्रमाणें व तीस आसामीस मेला व मुडासें देऊन रुखसत केले. उदक प्राथःकाली छ १२ रोजी होळकर मार पंतप्रधानास आक्षेप देतील व श्रीमंताची ज्याफत भोजन व वस्त्रे घेऊन तुकोजी होळकर वाफगांवास जाणार.

करनल गाडगची पलटणें कल्याणीसमीप आहेत. त्यां लोकावर इंगरेजांची तक्रार बहुत याकरितां दोनसे मनुष्येपर्यंत तय्य बडुक व हत्यारे पळोन घाटासमीप आली. पंतप्रधानाकडील चौकीचे लोकानी आडवाव करून कारपरदाजास सूचना लिहून पाठविली. येऊ देणे म्हणोन परवानगी गेल्यानंतर दोनसे माणूस पुण्यासमीप येऊन उतरले आहे व नौकर राहवयाचे उमेदवार येथील कारपरदाजानी त्यां लोका-वर तक्रार चोखोची केली आहे.

पेठा छ १८ माहे सफर सन ११२६ हिजरी रोज शनिवार डाके-वर संध्याकाळी बहर रात्री

पुरवणी अगवार छ ११ सफर सन ११२६ हिजरी

गोविंदराव गाडकवाडस कारपरदाजानी उमेदवार करून ठेविले व गुजरात प्रांतात जावयाकरिता पंतप्रधा(ना)कडून रुखसत देविली.

परंतु खर्चास येक रुपया दिधला नाहीं व सावकारासमीप गाइकवाड माराची पत येक पैश्याची नाहीं यास्तव हमराही लोकानीं फाकेकसी करून उठोन गेले. गोविंदरायासही फाक्यापर्यंत नौबत आली याकरितां छ ९ माहे मारी मौजे दावडीं निबगांव, मारानुलेचा वतनी गांव, तेथें गेला.

कृष्णराव जोसी वकील याची पत्रें मरकूम छ २२ मोहरमचीं छ ८ सफरीं हैदरअलीखानाचे लश्करीहून कारपरदाजास आली. त्रिपासूरचें मकान घेऊन इंगरेजांचे लोकास कतल करून चंद्रगरीचा किला घेतला व आरकाटचे रुखं गेला. जनराल कूटानें जंगी सरंजामाची तयारी करून चिनापटणीहून पुन्हां त्रिपुसुरास आला म्हणोन खारिज यैकिलें.

कोळेंबें बदरास फरासीसांची जाहाजें जंगी सरंजामासुधां आलीं म्हणोन पूर्वीं लिहिलं आहे. सांप्रत यैकिलें कीं चिनापटणवाल्यानीं पांच जाहाजे जंगी सरजामसुधां फरासीसांचे जाहाजाचे मुकाबित्यास पाठविलीं होतीं. परस्परें लढाईत इंगरेजाची सिकस्त जाहली. दोनतीन जाहाजें फरासीसानी दस्तगीर केलीं व दोन जाहजें पळोन चिनापटणास आलीं म्हणोन खारिज यैकिलें. सेवेसी श्रुत होय हे विनती.

पौा छ १८ माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शेनिवार संध्याकाळी डांकेवर मै दारोगा प्रहर रात्री.

A. R. No. 179

१६ सफर ११९६ हिजरी

३१ जानेवारी १७८२

पौा छ २३ रोज गुरुवार माहे सफर संन ११९६ हिजरी सरकारच्या डाकेबराबर आले.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वतमान ताा छ १६ सफर माघ वद्य द्वितीया गुरुवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें

स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे . विशेष पूर्वी छ १२ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल . सांप्रत अखबार व अर्जी हुजूर व पृथक पत्रां वर्तमान लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केली आहेत . दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर व सेवेसी पावतील . अपाजीराम म्हणोन सेणवई ग्रहस्त हैदरआलीखानाचे तरफें श्रीमंत पंतप्रधानासमीप वकीलीस पूर्वी होता . सांप्रत बतरीक मुसाहब खान माराममीप आहे . त्यास स्वाराचे निगाहदास्तीकरितां रवाना केलें व बादामीस येणार म्हणोन येकिलें . याचे सिलमिल्याचा तपसील चिरंजीव राजश्री राय ग्धोतमराव यांनी सेवेसी विनती केला आहे . विशेष काय विनती ल्याहावी . राजकारणी लोंकाची चाल सर्व स्वामीस विदित आहे . बहुतेक काय लिहिणें हे विनती .

पौा छ २३ सफर गुरुवार .

श्रीनिवास

अखबार पूर्णें अज झा छ १२ सफर लगायत छ १६ माहे मार सन ११९६ हिजरी माघ वद्य गुरुवासर .

तुकोजी झोळकर श्रीमंत पंतप्रधानास लग्नसमधी आश्रित द्यावया-
करितां वाफगावीहून पुण्यास आले व हरीपत व वालाजीपतानी ज्या-
फत केलो व मुंबईकर इंगरेजांची जमीयत कल्याणीसमीप आहे त्या-
पैकी दोनसे लोक बेरुखसत उठून पुण्यास आले आहेत व हैदरआलीखान
आरकाटेसमीप व जनराल कूट चिनापटणाहून पुन्हां त्रिणामूरस आला
म्हणोन व यावेतारिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अख-
बार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें
असेल . सांप्रतचें वर्तमान हुजूर व स्वामीचे सेवेसी दफ्तार लिहिलें
आहे .

छ १२ माहे मारीं तुकोजी होळकरानी पंतप्रधानास लग्नसंमधी निमंत्रण येण्याविषई केलें . श्रीमंतानी होळकर मारास ज्याफत करून वस्त्रें दिधली . त्याउपरी रास्ते वगैरे सरदागंचे घरास तुकोजी होळकर आक्षेतेकरिता गेले होते . बापुजी होळकर व भिकाजी होळकर, तुकोजीचे पुतने, पुण्यांतील समग्र मातवराचे घरास आक्षेतेस गेले . तुकोजी होळकर छ १३ रोजी पुण्याहून वाफगांवास गेले व बापुजी व भिकाजी होळकर छ १४ रोजी गेले . बापुजी होळकर सेवकाचे बिऱ्हाडास आक्षेतेकरितां आले होते . तुकोजी होळकर वगैरेस पंतप्रधानानी वस्त्रें दिधली त्याचा तपसील .

मारानुले

मुडामें पैठणी	सेला पैठणी	ज्यामेवार	किमखाव
१	१	बऱ्हानपूर रगखाद :	१
	—	१	
		४	

बापुजी व भिकाजी होळकर व आसामी पनास हमराहा लोकास पैठणी सेला व मुडासे प्रा .

माहादाजी सिदें बडनफाव चेतमिग जमीदार कालपीस गेले म्हणोन येथील कारपरदाजांचे सांगितल्याप्रमाणे पूर्वीं वर्तमान लिहिले आहे . सांप्रत खारिज वर्तमान येकिलें की सिंदे मार माधरा आंसीस येणार व छावणीकरितां उजनीस जावयाचा निश्चय आहे .

हंदरआलीखान आरकाटेसमीप लाला पंटेवर व जनरल कूट त्रिपुःभुगसमीप आहे म्हणोन पूर्वीं लिहिले आहे . सांप्रत खारिज येकिलें की खान माराचे तरफें आपाजीराम फौजेंचे निगाहदास्तीकरितां रवाना जाहला आहे . बादामीस येऊन विज्यापूर वगैरे जित्यातील स्वाराची निगाहदास्त करणार .

इंगरेजांचे निसवती सवदागरी जाहाजें दोन लवंगा वगैरे किंग-
न्याचीं कालीकोट बंदरीहून मुबईस येत होती तें पंतप्रधानांचे ताल्-
कियांत विजयदुर्गवाल्यानी समुद्रातून पाडाऊ करून विजयदुर्गाम
आणलीं म्हणोन गोविंदराव कृष्ण यांचे जुवानी यैकिलें

छ १५ व छ १६ रोजी बालाजीपंत लश्करांत हरीपताचे डेव्याम
गेले होते. छ १५ माहे मारी उदेष्टेण वकीलासी खिलवत जाहली.
छ १६ रोजी लक्ष्मणराव रास्ते खिलवतंत होते.

पौा छ २३ सफर.

२

पुरवणी आखवार पुणें छ १६ सफर सन ११९६ हिजरी.

लग्नात्महाकरितां पंतप्रधानानी वाफगांवास यावे म्हणोन तुको-
जी होळकरानी बहुत आग्रहपूर्वक बालाजीपतास मांगोन गेले त्याम
पंतप्रधान लग्नावरितां जाणार व छ १७ माहे मारी डेरे दाखल होणार
म्हणोन खारिज वदता आहे कारपरदाजांचे जुवानी जाण्याचा निश्चय
नाहीं. बालाजी जनार्दन छ १७ रोजी डेरे दाखल हांऊन छ १८ माहे
मारी स्वार होऊन वाफगांवास जाणार व मन्दराच माघारा येणार.
बालाजीपंत माघाग आल्यानंतर हरीपत जाणार म्हणोन यैकिलें

पंतप्रधानाची व उदेष्टेण वकीलाची कायदजोडी पत्रामहित
कासीम मेस्तार हिस्तेनाकडें खाना जाहली

उदेष्टेण वकील व येथील कारपरदाजांचे खिलवनेचा खलाभा
पूर्वील पत्री खारिज यैकिल्याप्रा लिहिला आहे तराहून विशेष कांही
सांगत यैकिल्यांत आले नांही.

भवानो मिवराम स्वारांची निगाहदास्त करीत आहे. च्यारपाचसे-
पर्यंत लोक जमा जाहलें आहेत. हाजरी घेऊन नावनिर्मा व राजमरा
देण्याचा करार केला आहे.

इंगरेजाकडील दोनसैं लोक पळोन आले . त्यास बालाजीपंतानी चौकीपाहऱ्याचे तकयुदीनें ठेविलें आहे व ते लोक नौकरीचे उमेदवार . परंतु इंगरेजांचे निसवती लोकांचा विश्वास नाहीं याकरितां बंदुखा घेऊन सोडणार म्हणोन येकिलें . सेवेसी श्रुत होय हे विनती .

A. R. No. 180

१७ सफर ११९६ हिजरी

१ फेब्रुवारी १७८२

पौा छ २३ माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज गुरुवार डांकेवर मै दारोगा हरकारा .

श्री

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ताा छ १७ माहे सफर म्हा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाजा करांत आसिल पाहिजे . विशेषे येथील वर्तमान छ १२ माहे मजकूर रोज रविवारी प्राथ काली विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणा केले तं पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले आसेल . तदनंतर येथील वर्तमान होलकराचे येथे लग्न आहे म्हणोन होलकर खासां येथे आक्षत श्रीमताम वगैर द्यावयास आले होते हे विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास आले आसेल . होलकरानी श्रीमताम व कारभाऱ्यास वगैर लग्नाची आक्षत देऊन येक दिवस येथे राहून मागती वाफगावास गेले . होलकर आक्षतेस आले होते म्हणोन श्रीमंतानी व कारभाऱ्यानी वगैर होलकरास वस्त्रे दितीं . होलकराचे पुत्राचे लग्न माहे मजकुगी वद्य ७ सप्तमीस आहे . लग्नास श्रीमंत वाफगावास जाणार येसी वदता आहे परंतु निश्चयात नाही . मग जातात किवा राहनात हे पाहवे . परंतु नाना व हरीपंत वगैर सर्वत्र होलकराचे येथे लग्नास जाणार . लग्नाचा समारंभ करून मागती पुण्यास येनार . मग कारभारी वगैर लग्नास गेल्यावर लेखण केले जाईल . श्रुत होये . इंग्रजाकडील सौदागिरी ज्याहाज बंदराकडून येत होते . त्यास मुवर्णदुर्गाचा किला श्रीमंता-

कडे आहे तेथील किलेदारानी ते सौदागीरी ज्याहाज वळून आणिले. सरकारदाखल केले. ज्याहाजात दोनतीन लक्ष रुपयाचा माल होता व दाहापंधरा तोफा ज्याहाजात सापडल्यां येसे वर्तमान आले. शूत होये. दरबार वगैर जाला होता. माली मुलकी वगैर कामकाज जाले. विदित होये. छ १३ माहे मजकूर रोज सोमवार इंग्रजाचे वकीलाकडील हरबा णामे दुभासे हरीपंताचे डेन्यास आले होते. नानाही हरीपंताचे डेन्यास गेले होते. नाना व हरीपंत व माधोराव मदासिव व इंग्रजाकडील वकीलाचा कारभारी याचा खिलवत जाला. खिलवत वगैर होऊन नाना आपले घरास आले व इंग्रजाकडील कारभारी आपल्या डेन्यास गेले. खिलवतीचा भाव येकिल्यात आलां की इंग्रजाकडील वकीलानी ममईस गाडरास पत्रे लिहिली द्रोती त्याची उतरे आली येसे वर्तमान येकिल्यात आले. दुसरी वंदता आहे की उतरे आद्याप आली नाहीत यां आन्वये खिलवत जाला. इंग्रजाकडील ममईहून काये जे उतरे येतील हे वर्तमान कलत्यास लेखण केले जाईल. मुख्य प्रकार इंग्रजाचे चोळणे आहे की हैदर नायेकासी विघाड केल्यास सर्व दारमदार होतील. कारभार्याचे मानस आहे की नाईक मजकुरासी विघाड न होता दारमदार जाल्यास करावा व श्रीमंत दादासाहेबास हाती घ्यावं येसे येथील कारभार्याचे मानस आहे. परंतु इंग्रजाचे मानस आहे की हैदर नायेकासी विघाड नुम्ही केल्यास मग तुमचे दारमदार जे करणे त करू येसी त्याची भाषणे आहेत. उभयेपक्षी बोलण्याचे भाव यांप्रकारचे आहेत मग काये निश्चये होऊन ठरेल हे पाहावे. उभयेपक्षी बोलण अवघडच आहे. निश्चयात येणे दीर्घमूत्रावर दिसते. मग पाहावे विदित होये. इंग्रजाचे मातशाहाकडील नव ज्याहाजे विलायेतीहून ममईस आली. ज्याहज्यात पांचपाचने सातसातसे मणुश आहे व काही गोरेही आहेत येसे वर्तमान येथे आले. त्या ज्याहाजातून काही ज्याहाजे चिणापटनास इंग्रजाचे साहित्यास जाणांर येसे वर्तमान आहे प्रस्तुत इंग्रजानी सर्व जमाव चिणापटनाकडे मातबर केला आहे. ममईस वगैर पाचसात पण्टने मात्र आहेत. बाकीं सर्व पलटनाचा जमाव चिणापटनाकडेच त्याणी केला आहे. हैदर नायेकासी व त्यासी तिकडे लढाईचाच प्रसंग आहे

यैसे वर्तमान आहे. विदित होये राजश्री गोविंदराव गायकवाड येथून दाहापंधरा कोस कूच करून गेले. घोडनदीवर मुकाम करून आहेत. पुढे कांडाईबरीकडे जाणार. प्रस्तुत त्यांजवळ हजार दोन हजार स्वार आहेत. त्याची खर्चाची सोये नाही. देण्याचा गवगवा विशेषे. नेमल्या-प्राणे फौज जमा नाहीं यैसे आहे. प्रस्तुत रो गायकवाड मजकूर येथून कूच करून गेले. घोडनदीवर आहेत. काही खर्चाची वगैरे सोये जाल्यास व फौज जमा जाल्यास पुढे कूच करून जातील यैसे त्याजकडील वर्तमान आहे. मागती गायकवाडाकडील काये जे वर्तमान येईल ते लेखण केले जाईल. शृत होये. छ १४ माहे मजकूर रोज मंगलवार इंग्रजाकडील वकीलाचे बोलण्याचे भाव वगैरे सर्व लैहून सिद्यास व हैदर नायेकास लिहून पाठविले आहेत. उभयेपक्षी उतरे आल्यावर इंग्रजाचे वकीलासी बोलणे ते बोलावे यैसेही यांचे मानस आहे. परंतु सिद्याचे उतराची मार्ग-प्रतिक्ष्यां विशेषे आहे. त्याचे लिहिल्याप्राणे वकीलासी बोलावे यैसे आहे. शृत होये. ममईस इंग्रजाचे वकीलानी काही मेवा वगैरेच्या बंग्या पाठविल्या. इंग्रजाचे वकीलाभोंवतो याची चौकी आहे. तिकडे कोन्ही जात नाही. याजकडील येक फिरगी तिकडे गेला होता त्यास कैद करून गडास पाठविले. येकदोन बोहरी माल पाहण्यास गेला होता त्यास आनून सिक्ष्यां केली यैसे आहे. शृत होये. छ १५ माहे मजकूर रोज बुधवार. नाना हरीपंताचे डेन्यास गेले होते. इंग्रजाकडील वकीलही हरीपंतांचे डेन्यास आले होते. नाना व हरीपंत व माधोराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकील याचा खिलवत प्रहर रात्रपूर्वपर्यंत जाला. उपरांतिक नानां आपले घरास आले. इंग्रजाकडील वकीलही आपल्या डेन्यास गेले. खिलवतीचा भाव मुख्य प्रकार यैकिल्यात आला की इंग्रजाचे मानस हैदर नायेकासी बिघाड करावां, आमचे मदतेस फौज द्यावी, हैदरचे पारपत्य करावे. हा प्रकार जाल्यास तुमचे आमचे दारमदार सर्व होतील. वसई वगैरे स्थळे तुमची तुम्हास देऊ यैसी त्याची बोलणे आहे. कारभान्यानी वकीलाचा खुलासां पाहण्यास उतर केले की तुम्ही हैदरसी बिघाड करा म्हणतां व फौज मागतां त्यास आम्हाम तुमचे मसलतीमुळे खर्च फार जाला व कोठीलही मोहिम न जाली फौजेचे

खर्चास कोड रुपये तुम्ही दिल्यास हाही प्रकार घडल. आणिक कितिक प्रकारे भाशणे जाली या आन्वये खिलवतीचे वर्तमान येकिल्यात आले. पुढे येविशीचे वर्तमान जे ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. शृत होये. प्रस्तुत हरीपंत वगैर मिळून येथे फौज नवदाहा हजारापर्यंत येथे जमा आहे. शृत होये. पहिले हंदर नायेकानी यास पत्रे लिहिली होती की बंगाल्यास फौज तुम्ही रवाणा केल्यास पंचवीस लक्ष रुपये खंडणीचा येवज दुसाला तुम्हास पाठऊन देऊ. त्याजवरून बंगाल्याचे मोहिबीस भवाणी सिवराम यास डेरे दाखल करविले आहे. नाईक मजकुराकडून खंडणीचा येवज आल्यास पुढे भवाणी सिवराम याचे रवाणीचा विचार येसे आहे. शृत होये. छ १६ रोज गुरुवार राजश्री बज्याबा पुरवरे याचा खंड अडीच लक्ष रुपये जाला. त्यास सोडितात हे पूर्वी येक दोन पत्री लेखन केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. बज्याबास आनावयास दोनसे स्वार व येक कारकून गेला. बज्याबा पुन्यास येणार येथेच राहनार. शृत होये. राजश्री नाना हरीपंताचे डेच्यास गेले होते. उभयेताचा खिलवत जाला उपरांतिक नाना आपले घरास आले. खिलवताचा भाव येकिल्यात आला की उदईक श्रीमंत व नाना होलकराचे येथे लग्नास जाणार व हरीपंत येथे राहनार येसा निश्चये जाला. त्यास उदईक शुक्रवारी श्रीमंत व नाना होलकराचे येथे लग्नास वाफगावी जाणार. शृत होये. कासीचे राज्याकडील वकील येथे आला आहे. त्याची व कारभान्याची भेट जाली होती. श्रीमताची भेट जाली नवती. त्यास आज श्रीमताची भेट कासीचे राज्याकडोल वकीलानी घेतली. श्रीमतास वस्त्रे वगैर दिल्ली. शृत होये. उदईक शुक्रवारी दो प्रहंग श्रीमंत व नाना वाफगावी होलकराचे येथे लग्नास जातात. शृत होये. पुढे जे प्रमगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे. कृपालोभ कीजे हे विजाप्ती.

A. R. No. 181

१८ सफर ११९६ हिजरी

२ फेब्रुवारी १७८२

पौा छ२५ माहे सफर सन ११९६ हिजरी, शनिवार च्यार घटिका दिवस शेष राहेममई मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

पोण्य हैवतगव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ १८ सफर, माघ वद्य पंचमी, शनिवारपर्यंत वास्तव्य पुणे स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ१७ माहे मारी हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डाकेवर पाठविले तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहले असेल सांप्रत हुजूर अर्जी व अखबार व पृथक पुरवणी पत्रीं स्वामीचे सेवेसी वर्तमान लिहून डाकेवर रवानगी केली आहे. दारोग्याचे विद्यमानें पत्रे हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पावतील. माहदाजी सिद्यानीं तोतिथाचें पारपत्य केले व सखारामपत व मोरो बाबूगव वगैरेस कैद केले याचा गरूर बहुत जाहला व समग्र कारभार आपण करावयाची इच्छा करीत होते याकरितां हरीपंत वगैरे कारपरदाजांस असाध्य होऊन सिद्यांस खारज केले व होळकराचे बानीकार हरीपंत जाहले याकरितां होळकराची खातरदारी हरीपंत व बालाजीपंतास बहुत आहे. सांप्रत तुकोजी होळकराचे इच्छेप्रमाणे वाफगांवास लग्नास जावयाकरितां छ १८ माहे मारी पंतप्रधान डेरे दाखल जाहले. उदईक छ १९ रविवारी कारभाऱ्यांसहित स्वार होऊन वाफगांवास जाणार. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज झा छ १७ सफर लागायत छ १८ माहे मार सन ११९६ हिजरी, माघ मास शनिवार.

तुकोजी होळकरांनी पंतप्रधानास लग्नास यावयाची आश्चन देऊन छ १३ रोजी वाफगांवास गेले. माहदाजी सिंदे झामीस येणार व छावणी उजनीस करणार म्हणोन खारिज वर्तमान हैदरआली-खानाचे तरफेनें आपाजीराम फौजेचे निगाहदास्तीकरितां वादामीस येणार म्हणोन खारिज यैकिले व पंतप्रधान व बाळार्जा जनार्दन वाफगांवास लग्नांकरितां जाणार यावितरिक्त अवातर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविले तें पाऊन वर्तमान हुजूर व स्वामीचे सेवेसी श्रुत जाहले आसेल. न्याउपरी प्रत्यक्ष व यैकिले वर्तमान दफेवार सेवेसी लिहिले आहे.

वाफगांवास होळकराचेथे लग्नास जाण्याकरितां छ १७ माहे मार शुक्रवारी अस्तमानी बालाजीपंत डेरे दाखल जाहले व पंतप्रधानांनी सुमुहूर्तानें प्राथःकालीं डेरे दाखल व्हांवे म्हणोन निश्चय कला.

छ १८ माहे मार शनिवारी अरुणोदई पंतप्रधान हवेलीतून स्वार हांऊन डेरे दाखल जाहले. बालाजीपंत व हरीपंत वगैरे लोकानी तजरा केल्या. तोफांची शलक जाहली. छ मारीं मुकाम जाहला. छ १९ माहे मार गंववारी नव कोसाचे कृच्याचा नेम जाहला. भीमानोर पिपळगा-वासमीप मुकाम होणार. छ २० सोमवारी वाफगांवास जातील. हरीपंत वगैरे तमाम सरदारांनी हमराह जावें म्हणोन तजवीज जाहली आहे. भवानी सिवराम व खंदेराव अथबक बोछेकर पुण्यासमीप राहणार.

वज्याबा पुरंदरे चंदनगडावर कैदेत आहेत. त्यास गडाहून काढून पुण्यास आणावयाची तजवीज कारपगदाजानी केली आहे. कारकून व पागाचे स्वार शभर छ १७ माहे मारीं रवाना जाहले आहेत. मुबईस इंगरेजांची जाहाज सतरा जंगां मगजामामुधां आली म्हणोन खारिज यैकिलें.

पंतप्रधानासमागमे पांचसात हजार फौज व दोनतीन हजार बार वगैरे जाणार. डेच्याचे गिर्दनवाह व स्वारींत नेमिले लोकानी चालावें व राहावे व चौकी पाहण्याचा बंदोबस्त विशेष केला आहे.

नूरमाखान व नरसिंगराव वकील नि॥ हैदरआलीखान वगैरे समग्र श्रीमंतासमागमें जाणार. याउपरी जे विशेष वर्तमान होईल ते सेवेसी लिहीन हे विनती.

A. R. No. 182

१९ सफर ११९६ हिजरी

३ फेब्रुवारी १७८२

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता छ १९ माहे सफर मुा का पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ १७ माहे मजकूर रोज शुक्रवारी प्रातःकाली विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाना केले ते पावोन मविस्तर वर्तमान विदिन जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान होळकराचे येथे लग्नाग श्रीमंत व नाना वगैरे कारभारी जाणार यैसा निश्चये ठरला होता हे विनंतीपत्री लेखन केले होते. मागती निश्चये कारभारी याणी ठराविला की श्रीमंतास न नेता आपणच जावे व हरीपंतानी येथेच राहावे. यैसा निश्चय करून दोन घटका दिवस शेष राहातां नाना लग्नास जावयाकरितां डेरे दाखल जाले. प्रथम प्रहररात्रीस वाफगांवाहून होळकराकडून रो पाराजीपंत येथे आले. कारभारी याची भेट घेतली, सांगितले की होळकरानी लग्नास श्रीमंतांस व आपणास अगत्यरूप बोलाविले आहे. त्याजवरून कारभारी याणी निश्चये ठराविला की श्रीमंतासही लग्नास घेऊन जावे. मागील दोन घटिका रात्र शेष राहाता मोहर्त करून श्रीमंत वाफगावी होळकराचे येथे लग्नास जावयाकरितां डेरे दाखल होणार. श्रुत होये. छ १८ रोज शनवार दोन घटिका रात्र शेष राहाता श्रीमंत पंतप्रधान वाफगावी होळकराचे येथे लग्नास जावयाकरितां डेरे दाखल जाले. डेरे दाखल होता तोफा वगैरेची सिलक जाली. तमाम मुत्सदी वगैरेही लग्नास जातात. श्रीमंताचा मुकाम आज डेच्यास जाला. उद्ईक रविवारी श्रीमंत पंतप्रधान व नाना व हरीपंत वगैरे कूच करून

वाफगावी होलकराचे येथे लग्नास जातात. येथून वाफगाव तेराचवदा कोस आहे. मधे येक मुकाम करून सोमवारी लग्नाचे दिवसी वाफगावी पोहोचणार. तीनच्यार दिवस वाफगावी राहून लग्न-समारंभ करून मागती श्रीमंत व कारभारी वगैरे पुण्यास येणार. श्रीमंतासमागमे पांचसात हजार फौज जाणार. इंग्रजाकडील वकील येथे आहेत त्यांसही समागमे घेऊन जाणार, यैसी योजना केली आहे. श्रुत होये. गणेशपंत बेहरे पांच्यार हजार फौजेनसी कोडाई-बारीवर होते, त्यास होलकराकडील कांहीं हजार दोन हजार फौज व दोनतीन हजार पेंढारी मिळाले. याप्रो गणेशपंतापासी जमाव जाला. प्रस्तुत वर्तमान आहे की गणेशपंत पांचसात हजार फौजेनसी कोडाईबारी उतरून खाले गेले. इंग्रजाकडील पलटणे दोनतीन व कांही फतेसिंग गायकवाडाकडील फौज सोनगडास आहे. त्या पलटणासी व गणेशपंत बेहरे यांसी लडाई होणार यैसी वदंता आहे. मागती तिकडील वर्तमान आलिया लेखन केले जाईल. श्रुत होये इंग्रजाचे पातशहाकडून विलायेतीहून नवदहा जहाजे जंगी ममईस आली हे विनंतीगत्री लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असेल. प्रस्तुत वर्तमान आहे की विलायेतीहून इंग्रजाची जाड्जे जंगी नवदापधरा ममईस आली. ते जहाजे चिनापटणास इंग्रजाचे मदतीस जाणार चिनापटणाकडे इंग्रजासी व हैदर नाइकामी लडाईचा प्रसंग आहे यैसे वर्तमान आहे. श्रुत होये इंग्रजाकडील वकील येथे आहे. त्या पो येक इंग्रज ममईस गाडराकडे कांही जावसालास जाणार यैसे वर्तमान आहे. गेल्यास सेवेसी लेखन केले जाईल. श्रुत होये. उदईक रविवारी श्रीमंत व कारभारी भोज्यनउत्तर स्वार होऊन वाफगावास जाणार. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. छ १० माहे मारचे आज्ञापत्र डाकेसमागमे मादर केले ते छ १७ माहे मारी पावले पावोन संतोश जाला. मदेंव याचप्रकारे आज्ञापत्रे मादर होत असावी. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापती.

पौा छ ३ गबिलावल मन ११९६ हिजरी शनिवार अडीच प्रहर दिवस आल्यावर मये दारोगे हरकारे.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल तां छ २५ माहे सफर माा पुणे स्वामीचे कृपोवलोकणेकरून येथास्थित जाणून स्वानंद लेखनाजा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २१ माहे मजकूर रोज मंगलवारी प्रहर दिवस चढतां वाफगावचे मुकामीहून विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान श्रीमंत व कारभारी वगैर होलकरांचे येथे मांडवात गेले होते. नाच वगैर जाला. उप्रांतिक श्रीमंतास येक पोशाक दिल्हा चार घटका नाच वगैर पाहून उप्रांतिक श्रीमंत व कारभारी वगैर आपल्या डेन्यास आले. शून होये. छ २२ माहे मजकूर रोज बुधवार चार घटका दिवस शेश राहतां श्रीमंत होलकराचे घरास गेले होते. होलकराचा वाडा वगैर पाहिला. दोन घटका वाड्यांत बसले होते. उप्रांतिक श्रीमंत व कारभारी वगैर वाड्यांतून मांडवात आले. घटका नाच वगैर पाहिला. होलकरानी श्रीमंतास बादली पोशाक दिल्हा व मोत्याची कंठी दिलहीं व सिरपेंच दिल्हा व हाती येक लाहाणं छावा त्याजवर जरी जिण व जरी झूल होती. या सरंजामानसी हाती दिल्हा व येक घोडां दिल्हां. याप्रमाणे श्रीमंतास देऊन मांडयापामून येका बाणाचे अंतरांने टेकडी होती त्या टेकडीवर श्रीमंताम व कारभारी वगैर यांस आतशबाजीचा तमाश्या पाहावयास होलकराने नेले. दोन घटका आतशबाजीचा तमाशां पाहिला. उप्रांतिक श्रीमंत व कारभारी आपल्या डेन्यास आले. उदईक श्रीमंत रुकसत होऊन पुण्यास कारभार्यासहित जाणार. शून होये. छ २३

माहे मजकूर रोज गुरुवारी श्रीमंत व कारभारी वगैर याचे कूच जाले . होलकराचे येथे निरोपाम श्रीमंत व कारभारी व मानकरी सरदार वगैर मुतसदी गेले . श्रीमंतास येक बादली पोशांक दिल्हां व नानास पोशाक व सिरपेंच दिल्हा व हरीपंतास पोशाक व येक सिरपेंच दिल्हा व मानकरी व मन्हाटें सरदार व मुतसदी वगैर यांस माडेतीन वस्त्रे दिल्लीं . याप्रमाणे रुक्मती होऊन प्रहर दिवस शेंश राहतां श्रीमंत व कारभारी वगैर वाफगावींहुन स्वार जाले ते पांच कोस मुकामास पिपगावास आले . उदईक शुक्रवारी दोन घटका दिवस पूर्व येतां वाड्यांत दाखल व्हावे मुहूर्तानसी म्हणोन मध्येरात्री कूचाचा नगरां केला . दीड प्रहर रात्र शेंश राहता श्रीमंत व कारभारी वगैर स्वार जाले ते शुक्रवारी प्राथकाली पुण्यास दाखल जाले मुहूर्तानसी श्रीमंत व कारभारी वगैर आपल्या वाड्यांत दाखल जाले शृत होये . छ २४ माहे मजकूर रोज शुक्रवार श्रीमंत येक घटका दिवस पूर्व येतां पुण्यास आपले वाड्यांत दाखल जाले . तोफाची वगैर मिल्क जाली . नानाही आपले वाड्यांत दाखल जाले व हरिपंत बाहेर आपले डेन्यास राहिले . पाचव्या दिवस लग्नप्रसगाचाच समारंभ जाला . विशेष काही वर्तमान नाही श्रीमंत व कारभारी वगैर तीनव्या दिवस लग्नप्रसगाम वाफगावीं होणे नित्य येक पोशाक श्रीमंतास होलकर देत होते रुक्मतीच्यां वंलेस हांती व घोडां व जोहर वगैर श्रीमंतास होलकरानी दिल्ले व नानामही तीन पोशाक दिल्ले व हरीपंतामही दोनतीन पोशाक दिल्ले . बाकी लोकास वगैर वस्त्रे दिल्ली याप्रमाण पाचव्या दिवस लग्न समारंभ होऊन श्रीमंत व कारभारी वगैर पुण्यास आले श्रीमंतासमागमे पांचसात हजार फौज होती . शृत होये राजेश्री वज्यावा पुरंधरे याची मुक्दतां जाली त्यास आणावसाम स्वार व कारकून गेले होते . हे पूर्वी येकदोन पत्री लेखण केले होते त्याजवरून शृत जाल असेल . आज वज्यावा पुरंधरे पुण्यास येऊन आपले वाड्यांत दाखल जाले श्रीमंताची व कारभार्याची भेट उदईक होणार . भेटी वगैर जाल्यानंतर लेखण केले जाईल .

विदित होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल. शृत होये. छ १७ माहे मजकूरचे आज्ञापत्र डांकेसमागमे सादर जाले ते छ २४ माहे मजकुरी पावले. पाऊन बहुत संतोप जाला. पहिले दोनतीन विनंतीपत्री गावखेड्याविशी मजकूर लिहिला होता की सिवरामपंत वगैर यानी यैवज घेतला आहे ते देत नाहीत, येविशी कृष्टणरावजीस मांगावे. त्याजवरून आज्ञापत्री सादर केले की तुमचेविशी रावजीस मांगतो. त्यास सर्व प्रकारे आमचा अभिमान स्वामीस आहे. आम्हांविशी कृष्टणरावजीस खचित सांगावे की गावखेड्यास उपद्रव न होये. घेतला यैवज माघारा ये, याप्रमाणे रावजीस ताकीद व्हावी. सर्व प्रकारे माझा अभिमान स्वामीस आहे. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 184

२६ सफर ११९६ हिजरी
१० फेब्रुवारी १७८२

पैा छ ४ रबिलावल सन ११९६ हिजरी रोज रविवार मये दारोगे हरकार तीन प्रहर दिवस आल्यास पावले.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता २६ माहे सफर मा पुण स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ २५ माहे मजकूर रोज गणवारी प्रा थकाली विनंतीपत्र श्रीमंत व कारभारी वगैर वाफगावीहून लग्नप्रसंग होलकराचे येथील करून पुण्यास आल्याचे व राजश्री बज्याबा पुरधरे किल्याहून मुक्त करून पुण्यास आणिले हे सविस्तर वर्तमान लेखण करून डांकेसमागमे सेवेसी ग्वाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास येईल. तदनंतर येथील वर्तमान

राजश्री बज्याबा पुरंधरे पुण्यास आपले वाड्यात आहेत. सत्रा आठरां मानसे त्याचे निसबतीस पहिलेपासून ठेविले आहेत तितके मात्र त्याजपासी आहेत. बाकी आसपास चौकमीस आसपास पंचवीस तीस गारदो आहेत. येका दो दिवसानी श्रीमंताची व कारभारी वगैर याची व बज्याबाची भेट होणार. भेटी जाल्यानंतर चौकी वगैर उठवितील यैसे आहे. राजश्री धोंडोबा आपा पुरंधरे बज्याबास जामीन जाले आहेत. अडीच लक्ष रूपा त्याचा खंड जाला. प्रस्तुत बज्याबा आपले वाड्यात आहेत पुढे त्याजकडील जे वर्तमान ध्याणास येईल ते लेखण केले जाईल. इंग्रजाकडील वकील येथे आहेत. त्याजला कासीकडील इंग्रजाचे पत्रे आली. ते पत्रे कारभार्याकडे धरली आली. पत्रे फांडून त्याची चौकसी करणार. पत्राची चौकमी होऊन वर्तमान कलल्यावर लेखण केले जाईल. मृत होये श्रीमंत पर्वतीस देवदर्शनास गेले होते. दर्शन करून संध्याकाली वाड्यात आले. विदित होये श्रीमंतास होलकरानी मग्नप्रसंगात तीनच्यार पोशाक व हांती व घोडा व ज्यव्हायेर वगैर दिव्हे व कारभारियास वस्त्रे वगैर दिव्ही हे वर्तमान विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास येईल. विदित होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते मेवसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञप्ती

A. R. No. 185

२ रविलावल ११९६ हिजरी

१५ फेब्रुवारी १७८२

पैग छ ९ रावल फाल्गुण शुध दशमी रविवार प्रथम प्रहर राकेबरोबर पत्रे आली सन ११९६ हिजरी.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता छ २ माहे रविलावल मुग पुण स्वामीचे कृपावलोकनकरून येथ्यास्थित जाणोन स्वानद

लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २६ माह सफर रोज रविवारी प्रातःकाली विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाना केले ते पावोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल.

• तदनंतर येथील वर्तमान सिवरात्र म्हणोन श्रीमंत व नाना वगैर पाशाणाम दोन कोस देवदर्शनास गेले होते. दर्शन करून संध्याकाली वाड्यात आले. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला न होता. विदित होये. छ २७ रोज सोमवार इंग्रजाचे वकील येथे आहेत. पहिले त्यांचा येकदोन खलवत जाला त्याचा भाव पूर्वीच विनंतीपत्री लेखन केला होता त्याजवरून ध्यानास आले असेल. प्रस्तुत आठपंधरा दिवस जाले त्यांचे काही धिलवत जाले नाही. उभयेपक्षीही मुदे भारीच तेव्हा राजकारण होणे कठीण आहे. वकीलानी ममईस पत्रे लिहिली आहेत त्याचे उतर प्रतिउतर काये येऊन जावमाळ होईल हे पाहावे परंतु इंग्रजाचे राजकारण होणे दीर्घसूत्रावर आहे. श्रुत होये. हैदर नाइकाकडील वकील होलकराचे येथे लग्नास गेले होते. नाईक मजकुराकडील आहेर वकीलानी होलकरास येणे प्रोा केला. वस्त्रे व येक मोत्याची कंठी व येक भिरपेंच या प्रोा आहेर केला. आहेराचा मुवादला होलकर नाईक मारास वस्त्रे वगैर जवाहराचे डागिने येकदोन पाठविणार. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला होता माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. श्रुत होये छ २८ रोज मंगळवार राजथो मानाजी फांकडे हे डकडे बालेघाटाकडे होते. तेथून से दोनसे रावतानसी निघोन अजठ्याचे घाटाखाले फरदापुराजवळ खांदेश प्रांती डोंगरात वशागडावर भिल वगैर मेलऊन खूळ केले हे पूर्वी विनंतीपत्री लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असेल. त्यास फांकडे मजकूर याणी से दोनसे राऊत व भिल वगैर पाचसातसे माणसे मेलऊन वशागडावर खूळ केले आहे त्याचे पारपत्यास येथून दोनतीन पागा मिळून पांचसातसे राऊत पाठवावे यैसा निश्चये जाला आहे. येका दो दिवसांनी पागा रवाना होणार. रवाना जालिया लेखन केले जाईल. दुसरे, फांकडे मजकूर याणी खूळ केलं म्हणून त्याचे पारपत्यास

गहरीहून सुभ्याकडून कांही धौस गेली यैसे वर्तमान आहे. श्रुत होये. राजश्री बज्याबा पुरवरे येथे आले हे येकदोन विनतीपत्री लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असल. बज्याबाची व श्रीमंताची व कारभारी वगैर यांची अद्याप भेट जाली नाही. अद्याप त्यांजवर चौकीपाहारा आहे. जामनी वगैरचा फडशा जाल्यावर त्यांजवरून चौकी उठवावी यैसा निश्चये जाला आहे. श्रुत होये. छ २९ माहे सफर रोज बुधवार श्रीमंत पंतप्रधान व नाना जेजुरीस व मोरेश्वरान व जोगाईचे आव्यास व सिध्दटेकास वगैर देवदर्शनास जाव. सर्वत्र देवाचे दर्शन करून पधरा दिवसात पुण्यास यावे यैसी योजना जाली आहे. छ २ माहे मजकुरी शुक्रवारी दो प्रहरानंतर निघणार यैसा निश्चये आहे. निघाल्यावर लेखन केले जाईल. श्रुत होये. हैदर नाइकाकडून वर्तमान आहे की नाईक मजकुरा-सी व इंग्रजासी चिनापटणाकडे मांकाबला आहे. परस्परे लढाईही होत असते. उभयेपक्षीही जमाव भारी आहेत यैसे वर्तमान आहे. श्रुत होये. राजश्री कृष्णरावजी माहे मजकुरी येजमानसाहेबाचा निरोप घेऊन येथे येणार यैसी वदता आहे. श्रुत होये. दरवार वगैर जाग्य होना. माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. श्रुत होये. छ १ माहे मजकूर रोज गुरुवार श्रीमंत पंतप्रधान व नाना वगैर मुत्सदी मंडली श्रीजेजुरीस व मोरेश्वराम व सिध्दटेकाम वगैर देवदर्शनास जावे यैसा निश्चये जाला. सर्वत्र देवदर्शन करून दाहा-पधरा दिवसांत पुण्यात यावे यैसा निश्चये करून उदईक शुक्रवारी दो प्रहरानंतर श्रीमंत व नाना वगैर निघणार. नानाचा निश्चये आहे की श्रीमंतासमागमे जेजुरीपावेतो जावे, तेथून आपण मेन्गेलीस कृष्णातीरास जाणार व श्रीमंत मोरेश्वर वगैरस देवदर्शनास जाणार यैसे ठरले आहे. उदईक शुक्रवारी मोहोर्त करून श्रीमंत व नाना निघणार. हरीपंत येथे राहणार. मजमदाराचे येथे लग्न आहे. तेही श्रीमंतासी व कारभारी यासी रदबदली करितात की लग्नप्रसंग करून दो चौ दिवसानी निघावे. त्यांचे येथे उदईक शुक्रवारचे लग्न आहे म्हणून ते रदबदली करितात परंतु श्रीमंताचा व नानाचा निश्चये

उदईक निधावयाचा जाला आहे. दो प्रहरानंतर निघणार. तयारी वगैर करितात. मोहर्त करून निघोन स्वार जाल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. राजश्री नाना हरिपंताचे डेरियास गेले होते. उभयेताचा खलवत जाला. खलवत होऊन नाना आपले घरास आले. खलवताचा भाव येकिल्यात आला कीं उदईक शुक्रवारी छ मजकूर माहे मारी दो प्रहरानंतर श्रीमंत पतप्रधान व नाना वगैर बाहेर निघोन जेजुरी वगैर देवाचे दर्शनास जाणार व हरीपंत येथे राहणार. श्रीमंत वगैर स्वार जालिया लेखन केले जाईल. श्रुत होये. राजश्री धोडोबा आपा पुरंधरे, बज्याबाचे चुलते, ते बज्याबास जामीन होणार होते. त्यांचेच विद्येमाने बज्याबा आले. त्यांस दोनतीन दिवस समाधान वाटत नहोते. आज धोडोबा आपा पुरंधरे शांत जाले. बज्याबास सुतक आहे. श्रुत होये. शक्रमनाचे तेल शक्रायुक्त सादर केले ते पावले. तेल पावले, अज्ञापत्रे नव्हती. तेल बहुत प्रीतीकरून स्वीकारिले. सदैव अज्ञापत्री परामृश होत अनावा. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 186

३ रबिलावल ११९६ हिजरी
१६ फेब्रुवारी १७८२

पौ छ १० माहे रबिलावल संन ११९६ हिजरी रोज शेनिवार घटका रात्री डांकेवर मै दारोगा हरकारा.

श्रीनिवास ११४

पोष्य हैबतरगव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ ३ माहे रबिलावल फाल्गुण शुध चतुर्थी गनिवारपर्यंत वास्तव्य पुणं स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ २ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डांकेवर रवाना केलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें

असेल सांप्रत अवबारेसहित अर्जी व पृथक पत्री येथील वर्तमान लिहून स्वामीचे सेवेसी पाठविलें आहे. दारोग्याचे विद्यमानें पत्रे सेवेसी पाऊन वर्तमान श्रुत होईल. हैदरआलीखानांचें वकीलासी व उभयता कार-
भाऱ्यासी छ २ माहे मारचे गत्रीस व छ ३ शनिवारी येकांत बहुत जाहला. कोण्ही स्नेहिताचे मुखं खिलवतेचा खुलासा यैकिला कीं मुंबईकर इंगरेजाचा वकील उदेष्टेण ज्वाबसालाकरिता आला आहे. त्यास निश्चयरूप रुखमत कगवें व कृष्णराव बलाळ यांस हुजुरीहून बोलाऊन आणावें, दारमदाराचा ज्वाबासाल सर्वथैव इंगरेजासीं न करावा येथिपईचा निश्चय कारभाऱ्यांपामून वकीलानी करून घेतला आहे. बालाजीपंत फडनीस मेनवलीहून आल्यानंतर जें आमलांत येईल व पुन्हा तहकीक वर्तमान कळेल तें हुजूर व स्वामीस लिहून पाठवीन मौजे मुधळवाडीचे दहकचे यैवजीं व जमीदाराचा हक रुसूम त्यास न देतां श्रीमंतास द्यावा या दोन्ही बाबतीचे यैवजावर पांचमे रुपये हवल माहावत पागे यास रुपये देणे म्हणोन कारभाऱ्यानी वरान सेवयावर केली याचा विस्तार पृथक पुरवणींत लिहिला आहे. जमीदार जबरदस्तीनें स्वारा प्यादे पाठऊन हक रुसूम नेत आहेत व दहकचे रुपये ग्यतीस मिवाय जमावदी मागितल्यास पळून जातात या अर्थी येन मालात द्यावे व दोनचार वेळा पटी जाहली. परंतु सेवकास तगादा जाहला नांही. सांप्रत तगादा जाहला या अर्थी रुपये व इनामी मनदा राजश्री बालाजीपंत नाना यहरोपंतासमीप नेऊन देतों. मागंश, हुजूरचे लोकांचा उपयोगी कांही नांही याकरिता बेगरजीनें उपेक्षा करीत आहेत पुरवणीपवावरून वर्तमान सेवेसी श्रुत होईल व चिर-
जीवही विनती करतील. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

— — —

पौा छ १७ माहे रबिलावल सन ११९६ हिजरी रोज शनिवार.

श्रीनिवास

पुरवणीपत्र श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी विनती जे सेवक हुजूरचे तरफें सतराअठरा वर्षे श्रीमंतपंतप्रधानांचे सेवेंत

आहे. वैकुंठवासी माधवराव कृपा करीत होते व त्या समयापासून अजीपर्यंत कारभाऱ्यांची कृपा चितापासून होती. राजश्री कृष्णरावजीनी हुजूरचा इनायतनामा मुतजमनतलब यावा याकरितां चिरजीव राजश्री राय ग्धोतमराव यांचा गौरव कोणते प्रकारें करून चिरजीवाम हुजूर मार्गस्त केलें हे रावजीमच विदित. हुजूर गेल्यानंतर रावजी पंतप्रधानांचे नौकर असून हुजूरचे येकनिष्ठ याकरितां रावजीनी चिरंजीवाचा परित्याग करून आपले मसलहतीतून खारिज केलें व रावजीम व येथील कारपरदाजाम स्पष्ट उमजलें कीं हैबतराव गोपाळ यांसी आम्हांस कांहीच गरज नाहीं व सेवकाची रीत येकनिष्ठतेची, दुखई नाही. येक हुजूरचीच दौलतस्वाहीचें लक्ष व हुजूरचा मफा होऊन पंतप्रधानांची सेवा घडावयाचें जे काम त्याजविषई पूर्वी बहुत वार सेवा केली व सांप्रत कृष्णरावजीस इनायतनामा येण्याचा उपाय करून रावजीम हुजूर नेलें हें सर्वत्र प्रसिध्द. परंतु येथील कारपरदाजाम स्पष्ट उमजलें की हैबतराव यांजवर रियायत करावयाचें प्रयोजन नाहीं छ ४ माहे मारी पंतप्रधानासमागमें जावयाकरिता सेवक सिध्दता करून जावयाचे उद्योगात. या संधीत मुधोळवाडीचे दहकाची वगत पांचसे रुपयाची सेवकाचे नावें जाहली हें वर्तमान कळले व फडनीमाचे कारकुनांनीं सेवकाचे गुमास्त्यास बोलाऊन सांगितलें व अस्तमानी हवल माहावतानें वरान व माणसे पाठविलीं कीं रुपये बरातेंप्रमाणे बारगीर लोकांचा तगादा सख्त याकरितां राजश्री हरिपंताकडें चिरजीव केशवराव यांस पाठविलें व निरोप पाठविला की मौजे मुधोळवाडी दरोबस्त गांव सरकारांत घेणें, सनदा माधारा आणून देतो. त्यावरून हरिपंततात्यानी हवल माहावतास सांगोन पाठविले की वालाजीपतनाना येजोपर्यंत तगादा न कण्णे. त्यावरून फडनीस येजोपर्यंत तगादा होणार नाही येंसें वाटनें. वालाजीपंतनाना व हरीपंत पुण्यास आले म्हणजे वरातेंप्रमाणें पांचमे रुपये व इनामी सनदा रोा हरीपंतास व नानास नेऊन देतो इतका किंसा न्याहावयाचें कारण येंसे जे स्वामी प्रतिष्ठेनें आम्हास ठेवतील तरीच येथे प्रतिष्ठा व हे लोक भीड वागवितील. यजमानसाहबांसमीप

आमची मातबरी व येतमाद नांही त्यापक्षी यांनीं किमर्थ भीड धरवी हे विनंती .

पौा छ १० माहे रविलावल रोज शनिवार पटका रात्री डांकेवर .

श्रीनिवास

अखबार लप्कर पंतप्रधान अज झा छ २ रविलावल लगायत छ ३ माहे माग मन ११९६ हिजरी शनिवार .

श्री जेजोरी व मोरेश्वरचे यात्रेकरितां पंतप्रधान छ २ माहे मागी कूच करून थेऊरचे मुकामास जाणार वालाजीपंत व हरीपंत पंतप्रधानांचे समागमें जात आहेत व मानाजी फाकड्याचे तवीकरिता दारकोजी निवाळकर, पागे व खंडेराव व्यवक वगैरे तीन हजार फौजेनसी जात आहेत यावितरिक्त आवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविले ते पाऊन वर्तमान धृत जाहले असेल . सांप्रतचे वर्तमान दफेवार लिहिले आहे

छ २ माहे माग शुक्रवारी अडीच प्रहर दिवस आल्यानंतर पंत-प्रधान आपले हवेलीहून पालखीत वगूत स्वार जाहले व पुण्याहून दोन कोसाचे फामल्यानें मोजे वानवडीसमीप डेरे दाखल जाहले . वालाजीपंत व हरीपंत पंतप्रधानांचे हमराह मुकाम मागी डेच्याम गेले . पंतप्रधान थेऊरचे मुकामास जाणार म्हणोन पूर्वील अखबारांत लिहिलें होते . त्यास राजश्री वालाजीपतास मोजे निघोने म्हणोन पुण्याहून आठ कोस पश्चिमेस आहे तेथें माहापुरुष नतीन दोन वर्षा-पासून उत्पन्न जाहला आहे त्याचे दर्शनास जाणं जरूर व तेथोन सेतवलीमही जाण्याची जरूरी द्वितीय समथ करोन आहेत म्हणोन सर्वत्र जनवदता याकरितां कितेक मातबर , निसल लक्ष्मणराव गमने यांनी वालाजीपतास विचारिलें जनचर्चा रडकी म्हणोन उत्तर केलें साराश, वालाजीपतास छ ४ माहे माग रविवारी निघोन्यास जाणें व हैदराबलीखानाचे वकीलासी बोलून खान माराकड पत्र लिहून पाठवणें याकरितां थेऊरास मुकाम करावयाची तजवीज मक्कफ करून वानवडीसमीप मुकाम केला .

छ २ माहे मार शुक्रवारचे रात्रीस लक्ष्मणराव रास्ते व नूरमाखान व नरसिंगराव वकील नि॥ हैदरअलीखान लष्करांत बालाजीपंताचे डेन्यास गेले. हरीपंत व बालाजीपंत बइतिफाक उभयतां वकील व लक्ष्मणराव रास्ते यांसीं नव घटका रात्रपर्यंत खिलवत जाहली. त्या उपरी रास्ते पुण्यास आले छ ३ माहे मार शनिवारीं हैदरअली खानाचे वकीलासी पुन्हां खिलवत करून दोन प्रहर दिवसानंतर बालाजीपंतानी कूच करून निधोन्यास जावें व पंतप्रधानाचा मुकाम होऊन दोन प्रहर रात्रीं कूच करून जावयाची तजवीज सिध जाहली. छ ३ माहे मारीं पंतप्रधानांचा वानवडीसमीप मुकाम जाहला. हैदर अलीखानांचे वकील नूरमाखान व नरसिंगराव बालाजीपंताचे डेन्यास आले.

२

पुरवणी अखबार लश्कर पंतप्रधान छ ३ रबिलावलसन ११९६ हिजरी. तीनच्यार घटका खिलवत जाहली. त्याउपरी वकील मार पुण्यास आले व बालाजीपंतानी कूच करून मौजे निधोन्यास मिथ-पुरुषाचे दर्शनास गेले. छ मारचे रात्रीस पंतप्रधानांचे कूच होऊन वडकीचे घाटानें जेजोरीस जाणार. समागमें हरिपंत व पांचसात हजार फौज व दोन रहकले आहेत.

मौजे निधोनें, पुण्याहून आठ कोस तेथें श्री भैरवानाथ देव आहे. त्या देवाचा पुजारी गुरव, त्यानें बारा वर्षेपर्यंत अन्न न खातां दूध पिऊन देवाची सेवा व अनुष्ठान केले. देव प्रसन्न होऊन जे बोलसील त्याप्रमाणे कार्य होईल म्हणोन स्वप्नांत देवानें सांगितलें. त्याउपरी वर्षेपर्यंत निधोनचे राहणार लोकाम चमत्कार आले या गोष्टीची चर्चा प्रसिध्द जाहली व पालखीनिशीन व हत्तीनिशीन लोक यात्रेस येऊन माहा-पुरुषाचें दर्शन घेऊन दोन महिने च्यार महिने राहत आहेत ज्यास संतान नांही त्यास पुत्र जाहले व रोग्यांचे रोग जात आहेत म्हणोन सर्वत्र लोक बोलत आहेत राजश्री बालाजीपंत फडनवीस यांस पुत्रमंतान नांहीं व स्त्रिया तीनच्यार शांत जाहल्या व सांप्रत जें स्त्री आहे तें

रोगग्रस्त याकरितां बालाजीपंत फडनवीस साल गु॥ चिंचवडचे मुकामीहून तीनच्यारदां निधोन्यास गेले होते व त्याउपरी नेहमी कारकून व ब्राम्हण निधोन्यांत आहेत. सांप्रत बालाजीपंत सिधपुराचे दर्जनास गेले. शनिवार व रविवारी ज्याची जे कामना असेल त्यास दाहाबारा महिने प्रति आदित्यवारी निधोन्यास येत जावे किंवा नेहमी राहावे म्हणोन सागत आहे. शंभर मनुष्यात दाहापांचास चमत्कार येत आहे म्हणोन लोक बोलतात. प्रति आदित्यवारी पांच हजार सात हजार लोक जमा होत आहेत.

मानाजी फांकड्या तलुक वेताळासमीप बोस्वागडाचे आश्रयानें राहून पंतप्रधानाचे तालुक्यांत ताखताराज करीत आहे याकरितां छ ३ माहे मारीं दारकोजी निबाळकर वगैरे दोनअडीच हजार खार फाकडे माराचे तंबीकरितां खाना जाहले.

बालाजीपंत फडनीस द्वितीय विवाह करावा याकरितां मेनवलीस वान आहेत. छ ७ माहे मारी लग्नतिथीचा निश्चय आहे म्हणोन नक्षत्रीक खारिज येकिले.

कृष्णराव बालाळांचे पुत्र गोविंदराव, भाचीचे लग्नकरिता वारागतीस गेले आहेत.

पौ ६ १० माह रबिलावल सन ११९६ हिजरी रोज शनिवार पटका रात्री डाकेवग.

A. R. No. 187

४ रबिलावल ११९६ हिजरी
१७ फेब्रुवारी १७८२

पौ ६ १० माहे रबिलावल रोज शनिवार सन ११९६ हिजरी पटका रात्री म डक व दारोगा.

श्री

विनंती विज्ञापणा येसी जे येथील कुशल ता छ ४ माहे गेवळ मा पुण स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथस्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २ माहे मजकूर रोज शुक्रवारी प्राथकाळी विनंती

पत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित होईल. विनंतीपत्र प्राथःकाळी रवाणां केले. विनंती-पत्री लेखण केले होते की दो प्रहरा श्रीमंत पंतप्रधान व नाना व हरी-पंत वगैर मुहूर्त करून जेजुरी वगैर देवदर्शनास निघनार. त्यास दो प्रहरांनंतर श्रीमंत पंतप्रधान व नाना व हरीपंत वगैर स्वार घेऊन येथून कोस दीड कोस वानुडीस मुकामास गेले. उदईक शणवारी मध्ये मुकाम करून रविवारी जेजुरीस जाणार या अर्थी येथून कूच करून वानोडीस गेले. निश्चय ठरला होता की श्रीमंत व नाना वगैर याणी जेजुरीस वगैर देवदर्शनास जावे. जेजुरीहून नानानी मेणोवलीस जावे व हरीपंतानी येथे राहावे. येथे ठारले होते. उप्रांतिक निश्चये जाला की नाना मणोलीस जानार. श्रीमंतासमागमे कोन्ही नाही या अर्थी हरिपंतानी श्रीमंतासमागमे असावे. त्याजवरून हरिपंतही श्रीमंतासमागमे कूच करून गेले. गृत होये. छ ३ माहे मजकूर रोज शणवार आज श्रीमंताचा व हरिपंताचा मुकाम वानोडीवरच जाला. कुच्य जाले नाही. राजश्री नाना फडनीस कूच करून निधोन्यास गेले. तेथे देवदर्शन करून गरस्परे मणोलीस कृष्णातीरास जाणार. तेथे आपले वामगत लस करून दाहावारां दिवसानी पुण्यास येनार. उदईक रवि-वारी श्रीमत व हरीपंत वगैर वानोडीहून कुच्य बारातेरा कोसाचे करून श्री जेजुरीस जाणार. जेजुरीहून साहा कोस मोरेश्वर आहे. जेजुरीस येकदोन दिवस राहून उप्रांतिक मोरेश्वरी गणपतीचे दर्शनास जाणार. मोरेश्वरी येकदोन दिवस राहून माघारा फिरून पुण्यास येनार. पाचसहा दिवसातच माघारा परतून येणार येथे ठारले आहे. येथून श्रीमत वगैर कुच्य करून गेले. त्या वेळेस निश्चये होता की जेजुरी व मोरेश्वर व कुरकुंब व सिधटेक वगैर देवदर्शने करून माघारा यावे. प्रस्तुत निश्चयात आणिले आहे की सिधटेका-पावेतो न जातां जेजुरीस व मोरेश्वरास देवदर्शन करून पांचसहा दिवसात पुण्यास यावे. मग जेजुरी व मोरेश्वर करून पुढे सिधटेका पावेतो जातात किवा माघारा येतात हे पाहावे. विदित होये उदईक रविवारी कूच करणार. दो प्रहरांचे संधीस जेजुरीस दाखल होणार.

जैजुरीस येकदोन दिवस राहून मोरेख्वरी जाणार. मोरेख्वरी येक दिवस राहून श्रीमंत व हरीपंत वगैर पुण्यास येनार येमा निश्चये आहे. शृत होये. छ १ माहे मजकुरी पुण्याचे मुकामी नाना व हरीपंत याचे खिलवत होऊन दुसरे दिवसी कृत्य जाले. खिलवतान इंग्रजाकडील वकीलाम बोलाऊन आणिले होते. इंग्रजाचे वकीलामी खिलवत जाला खिलवत होऊन इंग्रजाचे वकील आपले डेन्यास गेले. खिलवतास माधोराव सदासिव नवते. कारण की त्याची मूण घात जाली म्हणोन त्यास सुतक आहे. खिलवताचा भाव येकिल्यांत आल्या की कारभार्यानी इंग्रजाचे वकीलास पुसले की तुमची पत्रे ममईस गाडराकडे गेली आहेत त्यास तीन वार होत आले. अद्याप उतरे येत नाहीत याचा अर्थ काय? त्याजवरून वकीलानी उतर केले की आमची पत्रे ममईस गाडराकडे गेली. गाडरानी आमचे पत्राचा भाव कळकत्यास लिहिला आहे. कळकत्याहून पत्रे गाडराकडे येतील त्या अन्वये गाडर मजकुर ममईहून आम्हांस लिहील येसी सध आहे. ममईहून जागची उतरे आल्यानंतर आपणांस शृत करूं येसे वकीलानी उतर केले परंतु उभयेपक्षी मुदे भारी आहेत. राजकारण होणे दीर्घमृत्वावर आहे ममईहून त्याची पत्रे वगैर आल्यास काये वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल शृत होये. श्रीमंत उदईक रविवारी वानोडीहून कृत्य करून जैजुरीस जाणार. समागमे पांचसहा हजार फौज आहे. विदित होये. माहादाजी सिदे आनंदीबाई निवाळकरांत उंचे वधू त्यास आनंदीबाईनी आपले बंदोबस्ताकगिता मिद्यास लिहिले होते की आमचे जाबसालाकरितां पुण्यास कोणास पाठवावे त्याजवरून सिद्यानी राजश्री रायाजी पाा याजला कितक कामे योजून व आनंदीबाईचे जाबसालास पाठविले. रायाजी पाा येथे येऊन दाखल जाले. सिद्याकडील कागदपत्र दिले व खिलवन वगैर तितक कामाविशी जाला. दुसरे, आनंदीबाई निवाळकर याचे जाबसालाविशी सिद्याचे पत्रे कारभार्यास दिले व आनंदीबाईचा पत्रे कारभार्यास होती ते रायाजी पाा याणी कारभार्यास दिव्ही पुढे येविशोचे वर्तमान जे ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल. शृत होये

राजश्री मानाजी फाकडे यांनी पाचसातसे स्वार व पाचसातस मनुश भिल वगैर मेलऊन अजठचाचे घाटाजवळ बोशागडास खूल केले आहे. त्याचे पारपत्यास राजश्री दारकोजी निवालकर दि॥ पागा व रंगराव बोढेकर वगैर हजार दोन हजार स्वार रवाना केले. शृत होये. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापती.

A. R. No. 188

९ रबिलावल ११९६ हिजरी

२२ फेब्रुवारी १७८२

श्री

विनंती विज्ञापना येगी जे येथील कुशल ताा छ ९ माहे रौावल माा पुण स्वामीचे कृपावलांकनेकरून येथास्थित जाणौन स्वानद लेखनाज्ञा करीन असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ६ माहे मजकूर रोज मंगलवारी प्रात.काली विनंतीपत्र सरकारचें डाकेसमागम सेवेसी रवाना केले की श्रीमंतानी श्री जेजुरीस देवदर्शन केले, देवास वस्त्रे वगैर दिल्ली, जेजुरीहून कूच करून मोरेश्वरी गणपतीचें दर्शनास जाणार, दर्शन करून येकादां दिवसा पुण्यास दाखल होणार हे सविस्तर लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान प्रहर दिवसपूर्व येतां जेजुरीहून माहा कोसाचे कूच केले. मोरेश्वरी देवदर्शन करून मोरेश्वराआलिकडे दोन कोसावर पांडेश्वरी मुकाम केला. मोरेश्वरी देवदर्शन करून माधारा मुकामास आले उदईक बुधवारी लोणीस राहणार. गुरुवारी पुण्यास दाखल होणार. श्रुत होये छ ७ माहे मजकूर रोज बुधवारी श्रीमंतानी कूच केले. भापकराचे लोणीस येऊन मुकाम केला. मध्यें आंबीकर रामचंद्रपंत बाबा यांचे बागात घटकाभर बसले होते त्यांनी वस्त्रे वगैर श्रीमंतास दिल्ली. तेथून स्वार जाले ते आमल्यास खडराव दरेकराचे घरी गेले होते तेथे घटकाभर बसले होते. दरेकरानी श्रीमंतास वस्त्रे व भिरपेंच दिल्ला व हरीपंतास वस्त्रे दिल्ली. तेथू(न) निघाले तो

मध्याकाली डेच्यास श्रीमंत वगैर लोणीस मुकामास आले. श्रुत होये. छ ८ माहे मजकूर रोज गुरुवारी प्रहर रात्र मागील शेष राहतां श्री-मंतांनी लोणीहून कूच साहा कोसाचे केले. पांच घटिका दिवसपूर्व येता महूर्तानिशी पुण्यास आपले वाड्यात दाखल जाले व हरीपंत वगैर बाहेर आपल्या डेरियास गेले. श्रीमंत आपले वाड्यात दाखल जाल्यावर तोफा वगैरची मिळक केली श्रुत होये. वैशाखमासी श्रीमंताचे लग्नाचा निश्चये जाला. सरंजाम वगैर करितात. लग्नाचे पूर्वी सातारियास जाऊन राज्याची वस्त्रे व्यावी येसी योजना जाली आहे. दुसरा निश्चये आहे की हुताशनी जालियावर पंचमीस स्वाग होऊन नाशकाजवळ गंगापूर आहे तेथे गोपिकाबाई श्रीमंताची आजी आहे तिचे दर्शन करून पुण्यास यावे, वैशाखमासी लग्न करून उपरांतिक सातारियास वस्त्रे घ्यावयास जावे येमार्हा निश्चये आहे एग हुताशनी जालियावर पंचमीचे महूर्तआधी श्रीमंत सातारियास जातात किवा गंगापूरस बाईचे दर्शनास जातात हे पाहावं. मग जे निश्चये होईल तो मेवेभी लेखन केले जाईल. परंतु हुताशनी जालियावर पंचमीस श्रीमंत सातारियास जातील आथवा गंगापूरस जातील येसे आहे. मग काये निश्चये करितील ते लेखन केले जाईल. विदित होये. इंग्रजाकडील वकील येथे आहेत त्या पैा येक गोग ममईस जाबसालाकरिता गेला आहे तो आद्याप गाडगकडून माघारा आला नाही. इंग्रजाचे वकीलानी ममईस व कलकत्यास पत्रे लिहिली आहेत तेथून उत्तर आल्यावर पुढे जावनाल होणार येसे आहे. श्रुत होये. मिदे हिंदुस्थान पाती आहेत सिद्यास कामीचा राजा येउन भेटल्या आहे. मिद्यास कामीचा राजा म्हणतो की पंचवीस लक्ष रुपये घ्यावे व कामीचे ठाणे इंग्रजपामून आमचे घेऊन द्यावे. मिदे म्हणतात की गाऊन कोड रुपये द्यावे. तुमचे कामीचे ठाणे आम्ही घेऊन देऊं येसे सिद्याकडील वर्तमान आले आहे. विदित होये. राजश्री नाना फडणीस मंगोलीस गेरे आहेत ते छ १२ माहे मारी पुण्यास येणार. श्रुत होये. होलकर बाफगावास आहेत. श्रुत होये. पुढे जे प्रमगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. श्रुत होये. छ २७ माहे सफरचे आज्ञापत्र

डाकेसमागमे सादर केले ते छ ७ माहे मारी पावले. पावोन संतोश जाला मदव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञापती.

A. R. No. 189

११ रबिलावल ११९६ हिजरी
२४ फेब्रुवारी १७८२

श्री

पौ छ १९ रौ सोमवार माहे रबिलावल संन ११९६ हिजरी डांकेवर मै दारोगा हरकारा.

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता छ ११ माहे रबिलावल मा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाजा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ९ माहे मजकूर राज शक्रवारी प्रात काली विनंतीपत्र सरकारचें डाकेसमागमे सेवेसी रवाना केले ते पावोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान राजश्री केशोपंत दातार, नारो शंकराकडील बागी होऊन गुलज्याखानास मिलोन धूमधाम करीत होते. त्यांचे पारंपत्यास पहिले फौजा गेल्या होत्या. केशोपंत सुरत प्रांताकडे होते. राजश्री चिगोजी कदम, नारो शंकराकडील, यांसी व त्रिबकराव नारायेण यासी नाखमी आहे म्हणोन कदम मजकूर येथे कारभारी पापामी आहेत. त्यास केशोपंत दातार याणी चिगोजी कदम यांचे विद्येमाने सूत्र लाविले की सरकारचा कौल व अभये आल्यास आम्ही येऊन भेटू. त्याजवरून केशोपंत दातार यांस यावयाविसी कौल सरकारचा पाठविला. सरकारचे कौलावरून केशोपंत दातार येथे आले श्रोमताम विमाजीपंत आठवले याचे विद्येमाने भेटले व हरिपंत वगैर यांची भेट घेतली. येथे आहेत नारो शंकराचे जागीरी पौ केशोपंत दातार यास पाच हजार टांची जागीर द्यावी यैसा करार जाला आहे. पांच हजार टांची जागीर त्यानी घेऊन स्वस्त असावे यैसे ठरले आहे श्रुत होये राजश्री बाजोराव बरवे इकून पूर्वी श्रीमंत राजश्री दादा-

साहेबाकडे गेले होते. तेथे त्यांची सोये न होता महेश्वरास ते अहिल्या-बाई होलकरीन इजकडे गेले. बाईपासी बाजीराव बरवे आहेत. त्यास बाजीराव बरवे यांसहि येथे येण्याविसी सरकारातून कौल पाठविला आहे. तेही येथे येणार येसे वर्तमान आहे. सटोजी भोसले व बाजीराव बरवे येसे उभयेता मिळोन मुरतेकडे गेले होते. त्यास बाजीराव बरवे तो महेश्वरास आहेत. त्याजला तो कौल पाठविला आहे. सटोजी भोसले दाहापांच राउतानसी पळोन इकडे आले. कोन्ही म्हणतात की मानाजी फाकडे यांस भेटले. कोन्ही म्हणतात की येसाजी सिंदे याजकडे कोल्हा-पुराकडे गेले येसे वर्तमान आहे. मागती त्यांजकडील वर्तमान तथ्य कळल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. छ १० रोज शनवार राजेश्री नाना मणोलीहून येका दो दिवसानी येथे येणार. श्रुत होये. वैशाख मासी श्रीमंताचे लग्न करावे येसा निश्चये आहे. त्यास लग्नापूर्वी सातारियास जाऊन राज्याचे दर्शन घेऊन वस्त्रे घ्यावी, उपरांतिक लग्न करावे येसी योजना आहे. नाना येथे आल्यानंतर हा सिध्धांत ठरून हुताशनी होऊन पंचमी जाल्यावर श्रीमंतानी सातारियास कार-भारी यासह वर्तमान राजवस्त्रे घ्यावयास जावे येसी योजना आहे. वस्त्रे घेऊन आल्यानंतर गंगापुरास नाशकाजवळ गोपिकाबाईंचे दर्शनास जावे, उपरांतिक लग्न वैशाख मासी करावे येसी घटवटणा आहे. मग काये सिध्धांत होऊन प्रथम सातारियास जातात किवा गंगापुरास बाईंचे दर्शनास जातात हा निश्चये होऊन ठरल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. राजेश्री मानाजी सिंदे याणी पांचव्यारसे राऊत व पांचमातसे भिल वगैर मेळवून अजंट्याजवळ पांचसात कोमी वोशागडास खूळ केले आहे. त्याचे पारपत्यास येथून दोन हजार फौज गेली हे सविस्तर वर्तमान येकदोन विनंतीपत्री सेवेसी लेखन केले होते त्याजरून ध्यानास आले असेल. त्यास मानाजी सिंदे याणी वोशागडास खूळ केले आहे. त्याचे पारपत्यास दोन हजार फौज पाठविली आहे. आणिकही पांचसातसे फौज पाठविणार. श्रुत होये. राजेश्री बज्याबा पुगधरे यांस आणोन आपल्या वाड्यात ठेविले आहे. त्याजवर चौकी पहारा अद्याप त्यांजवर आहेच. बज्याबास येथे आणिले

त्याअर्थी मोरोबा फडणीस यांसही येथे आणून आपल्या वाड्यात ठेवावे यासाठी योजना करितात. परंतु मोरोबाचा संशये कारभारी यांचा विशेष आहे. त्याअर्थी मोरोबास आणावयाचा प्रकार दीर्घसूत्री परंतु त्यास आणावे यासो अतस्ते वदंता आहे. मागती त्याजकडील वर्तमान कलल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. होलकर वाफगावास आहेत. श्रुत होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसां लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती छ २ माहे मजकूरचे आज्ञापत्र डाकेसमागमे सादर केले ते छ १० माहे मारी पावले. पावोन संतोश जाला. सदै (व) याचप्रकारे आज्ञा पत्रे सादर होत असावी हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 190

१३ रबिलावल ११९६ हिजरी

२६ फेब्रुवारी १७८२

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार. विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ १३ रबिलावल, फालगुण शुध चर्तुदसी, भौमवासर-पर्यंत मो पुणे स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पुर्वी छ ११ माहे मारी हुजूर आर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रत हुजूर आर्जी व अखबार व पृथक पत्रीं अखबार स्वामीचे सेवेसी लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केली आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें पत्रें पावतील व गुजरतील. गाडराकडील वकील उदेष्टेण पास रखसत करितों म्हणोन येथील कारपरदाजानीं हैदरअली-खानास लिहून पाठविलें व नरसिंगराव नूरमाखानांसी करार केला आहे. परंतु हुताशनाचे उत्सवाकरितां पांचसाहा दिवस जरूरी कामावितरिक्त दरबार होणार नाहीं. त्याउपरी जें कर्तव्य अमलांत येईल ते सेवेसी व हुजूर लिहून पाठवीन. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज झा छ ११ रबिलावल लगायत छ १३ माहे मार सन ११९६ हिजरी मंगळवार.

गोपिकाबाईचे भेटीकरितां पंतप्रधान नासिकास जाणार म्हणोन चर्चा होती परंतु जात नाहींत व बालाजीपंत मेनवलीस गेले आहेत ते लग्न करीत नाहींत व छ १२ माहे मारी पुण्यास येणार व हैदरआलीखानानें कारपरदाजास व नूरमाखान व नरसिंगराव वकीलास पत्र पाठविलें आहे कीं इंगरेजाकडील वकील उदप्टेण आला आहे त्यासी दारमदार हरगिज न करणे याप्रमाणें हरीपताचे जबांनी व अवांतर वर्तमानासहित पत्र स्वामीचे सेवेसी व हुजूर अखबार पाठविली ते पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. मांजनाचें वर्तमान दफेवार लिहिलें आसे.

बालाजी जनार्दनानीं मेनवलीस अनुष्ठान करविलें होतें. अनुष्ठान समाप्तीनंतर होम व ब्राह्मणभोजन व दक्षणा देऊन पत मार छ १२ माहे मार मंगळवारीं पुण्यास आले.

पंतप्रधानानीं पेशवाईची वस्त्रें सातारेकर राज्यापामून कारपरदाजास पाठऊन पूर्वीच आणविलीं आहेत परंतु राज्याची भेट जाहली नाहीं याकरितां छ २१ माहे मारी पंतप्रधान कारपरदाजासहित सातान्यास जात आहेत म्हणोन खारिज चर्चा सर्वतोमुखें येकिली आहे. कारपरदाजासमीप वर्तमानाचा शोध घेऊन माथाऊन तहकीक लिहून पाठवीन

हैदरआलीखानाकडील ताजे वर्तमान आले नव्ही. आलापंडनजीक आरकाटेसमीप खान मार आहे व फरासीसाकडील जमीयत येणार त्याची इंतजारी आसे म्हणोन वकीलांच जबांनी येकिलें.

माहदाजी सिंदे दतियासमीप आहेत. इंगरेजाकडील वकील इंदसेन मारनुलेसमीप आला आहे तो गोहदकर जाटाचे विद्यमाने सिंदे मारासी दारमदागकरितां कांही जबाबसाल करीत आहे म्हणोन खारिज येकिलें.

गणेशपंत बहिरे कोंडाईबारीचे घाटाखाले हळदवणासमीप व इंग्रजांची पलटणें दोन व फर्तेसिंग गाइकवाडाची फौज सोनगडाचे जिल्ह्यांत आहे. गणेशपंताचे हजारबारासे स्वार सुरत प्रांतात दौडे-

२

पुरवणी आखबार पुणें छ १३ रबिलावल सन ११९६.

स गेले होते. सुरतेहून इंगरेजांकडील लोक मुकाबल्यास आले तेसमई गणेशपंताचे लोकांनी दाहाबारा घोडीं इंगरेजाकडील पाडाऊ करून आणिलीं म्हणोन गोविंदराव कृष्ण यांचे जुबानी यैकिलें. याचे बरखिलाफ खारिज यैकिलें की इंगरेजाकडील लोकांनीं दाहाबारा घोडीं गणेशपंताकडील पाडाऊ करून नेलीं.

मानाजी फांकड्या तलुक वेताळवाडीसमीप वोसागडचे आसा-
न्यानें आहे. त्याचे तंबीस पंतप्रधानाकडील सरदार दारकोजी निंबाळकर वगैरे दोन हजार स्वार गेले आहेत म्हणोन पूर्वी लिहिलें आहे. सांप्रत यैकिलें कीं मुभानराव जाधवाचे तीनच्यारसे स्वार फांकडे मागाचे तंबीस गेले होते. परस्पर लढाई जाहली. जाधवा-
कडील लोक पसपा जाहले व पांचसात घोडीं व माणसं ठार जाहलीं व कांही लोक जखमी जाहले. फांकड्या मार भिल वगैरे जमीयत मेळऊन पंतप्रधानाचा तालुका ताखताराज करीत आहे व हरयेक गांवास चिठी घासदाण्याची रघुनाथराव यांचे निसबनीची करितो म्हणोन यैकिलें. दारकोजी निंबाळकर वगैरे कांसारबारीचा घाट उतरोन गेल्याचे वर्तमान आलें.

A. R. No. 191

१४ रबिलावल ११९६ हिजरी

२७ फेब्रुवारी १७८२

श्री

विनती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ताा छ २४ माहे रौवल
मुं ॥ पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वामंद

लेखनाजा करीत असिले पाहिजे विशेषे येथील वर्तमान छ ११ माहे मजकुरी रोज रविवारी प्राथकाळीं विनंतीपत्रें सगकारचे डांके-समागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान श्रीमंतानी वाड्यात वाघ व हांती वगैरे आणविले होते. दोन घटका वाघाचा व हांतीचां तमाश्यां केला. पाण्यातील सुसर धरून आणिली होती ती वाड्यात श्रीमंताकडे आणिली होती. श्रीमंतानी त्या सुसरीवर वाघ घालविला. वाघाणी सुसर मारिली. यां प्राणे दोन घटका तमाशा जाला. उप्रांतिक घोडी वगैरे श्रीमंतानी वाड्यात फिरविली शृत होये. (उ)दईक नाना पुण्यात येऊन दाखल होणार विदित होये. छ १२ रोज सोमवार नाना मेणोलीस गेले होते. दो प्रहरां पुण्यास येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. मेणोलीस नाना आपले लग्न करणार यैसे वर्तमान होते. त्यास लग्न रहित होऊन नानानी लग्न केले नाही. पांच दिवस मेणोलीस होते. कृष्णाशनाणं वगैरे करून मेणोलीहून दो दिवसा नाना येथे येऊन दाखल जाले. मेणोलीहून पांच कोस राये किला आहे. किला पाहाण्यास गेले होते. किला पाहून मागती मेणोलीस आले. पांचचार दिवस राहून पुण्यास आले. शृत होये. श्रीमंताची व कारभारी वगैर याची वदंता आहे कीं सातान्यास राज्याचें दर्शणार जानार. दर्शन करून वस्त्रे धेणार यैसे वर्तमान आहे परंतु अद्याप निश्चये नाही. नाना आले. नानाचे व हरीपंताचे विच्यारे सातान्यास जावयाचां योग टैरल्यांम लेखण केले जाईल. विदित होये. हैदर नायेकाकडील पत्रे आली. पत्राचा भावगभं कलत्यात आला नाही. कलत्यास लेखण केले जाईल. नाईक मजकुरासी व इंग्रजासी गह रुबकार आहे यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. छ १३ रोज मंगलवार. श्रीमंताचें लग्न वैशाख मासी आहे. लग्नाचे सरंजामाकरिता तमाम माहालोमाहाल चिटिया करितात व पुण्यातही सरंजाम करितात. ममधाची योजणां राजश्री परशरामपंत मिरजकर याची कन्या आहे. दुसरें, नासककर कोन्ही दीक्षिन आहेत त्याची कन्या आहे. मग कोणते मुलीचा निश्चये होईल हे पाहावें. शृत होये. सिद्याकडील रायाजी

पा व रामजी पा नानाकडे आले होते. नानाचा व त्याचा खिलवत जाला. खिलवताचा भाव यैकिल्यात आला कीं मिद्यास श्रीमंताचे लग्न वगैरचा मजकुराची पत्रे लिहिनार. विदित होये. अजंट्याजवल वोशागडावर मानाजी सिंदे याणी खूळ केले आहे. त्याजवर येथून फौज गेली आहे. वाघुलीकर जाधव याची पागा अधीच मानाजी सिंदे याचे पारपत्यास गेली आहे. त्या पागेसी व मानाजी सिंद्यामी लढाई होऊन जाधवाकडील दोनतीन घोडी त्याणी नेली यैसे वर्तमान आहे. मागती त्याजकडील वर्तमान आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये. राजश्री गनेशपंत बेहेरे कोडाईवारी उतरून खाले गेले आहेत. ते सोनगडाजवल इंग्रजाची पलटने दोनतीन व फतेसिंग गायेकवाड याची दोन हजार फौज आहे. त्यासी व गनेशपंत बेहेरे यासी लढाई होणार यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 192

२८ जमादिलाखर ११९६ हिजरी
१० जून १७८२

३

श्रीनिवास

अखबार पुणें छ २८ माहे जा॥लाखर सन ११९६ हिजरी.

येशवंतराव नाईक निबाळकर दहींगावकर यांनै फौज जमा करून कर्माले वगैरे तालुकियात कितेक मातवर मकानें लुटली व मुलुक नाराज केला. त्याचे तंबीकगितां हुजुरीहून खौलत जंग बहादूर तई जाहले तेम-मई नाईक मार पळोन दहींगावचे आसऱ्यास येऊन राहिला. खौलत जंग बहादूरनी पंतप्रधानांचे कारपरदाजास पत्र पाठाविलें की नाईक पुन्हां शरारत याप्रमाणें न करी व त्याजसमीप कोण्ही लोक मुर्ताफक न व्हांवे याप्रमाणें ताकीद प्रखर करावीत. त्यास कारपरदाजांनी जाहिरा येशवंतराव नाईकास पत्र पाठाविलें व त्यानेंही प्रत्योनर लिहिलें कीं या उपरी आपण सरकारआलीचे तालुकियास उपसर्ग लावणार नांही. परनु नाइकास प्रखर चितापासून ताकीद केली नांही व परशगमपंत मिरजकर दहींगावचे जवळपासून गेले परनु त्यांनी उपेक्षा केली सांप्रत

वर्तमान कोण्ही मातवराचे मुखें यैकिलें कीं यशवंतराव नाईक व माना-
जी फांकडे व बाजीराव बरवे यांनीं पंतप्रधानाचे कारपरदाजासी अंत-
स्थ यैक्यता केली व यांचे इतक्यानें फौज जमा करून सरकारआलीचे
तालुकियांत जेथवर मकदूर होईल तेथवर धामधूम करून मुळुक
मागवा व खंडणी घ्यावी व इकडील कारपरदाजांचें अंग किमपि
दाखऊं नये. किंबहुना कारपरदाजाकडून हजारांपांचमे फौज त्याजवर
तई होईल, परंतु अतरंगी यांचेच आश्रयानें येथवर राव वगैरे सरकारचे
तालुकियांत हंगामा करणार, यैकिल्याप्रमाणे लिहिलें असे. याप्रकारचें
वर्तमान पुण्याकडील अखबारनविसानी लिहिलें म्हणून हुजुरीहून
जिवाजीपंतास न कळावें म्हणोन विनंती आहे हे विनंती

पैा छ १० माहे रजेव सन ११९६ हिजरी मंगळवार साई-
काल सै डांक सरकार.

A. R. No. 193

१५ शाबान ११९९ हिजरी

२३ जून १९८५

पैा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी

धीन्यास

वडिलाचे मेवेसी अपत्यें रघोनमरायानें चरणार्गविंदी मस्तक
ठिऊत साा नमस्कार विजापना जे प्रथील वर्तमान ताा छ १५ माहें
शाबान ज्याठ वद्य प्रतिपदा गुरुवासरपर्यंत मुकाम पूणे वडिलांचे आमी-
वडिंकरून श्रेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ
० माहें मारीं सरकारचे डांकेंवर हुजूर अर्जी व आखबार व वडिलाचे
मेवेसी विनतीपत्र नवाब मुपीरुलमुलक बहादुराचे पचासाहत् पाठ-
विले तें व त्यानंतर छ १४ रोजी प्रातःकाळी तेनाती जोडीसमागमें
विनतीपत्र पाठविलें तें येसी दोन्ही पत्रें पाऊन वर्तमान श्रुत जालें
आगेल. सांप्रत छ १५ माहे मारपयत यैकिलें व जालें वर्तमान लिहून

सांप्रदायाप्रमाणें पत्रें सरकारचे डांकेवर रखमाजी नाइकाचे विद्यमाने रवाना केली आहेत . दारोगे हरकारें सेवेसी प्रविष्ट करतील . आसिर्वाद-पत्र तैनाती जोडीसमागमें छ २६ रजबचें व सरकारचें डांकेवर छ १ माहे शाबानचें पाठविलें तें छ ९ माहे मारीं पावलियाचें उतर छ १४ रोजी जोडी रवाना जाली त्याजसमागमें लिहिलें आसे . त्यानंतर छ २ माहे मारचे पत्र तैनाती जोडीसमागमें पाठविलें तें आजच छ १५ रोजी पाऊन बहुत संतोष जाला . माहाराव निंबाळकराकडील वाजबुल-अर्ज दस्तखत होऊन आली त्याची नकल पाठविली ते पावली . सविस्तारें छ १४ रोजी लिहिलें आहे त्याजरून श्रुत होईल . बहुत काय लिहिणें हे विज्ञाप्ती .

पैा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी .

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज झा छ ९ माहे शाबान लगायत छ १५ माहे मार सन ११९९ हिजरी .

पूर्वी छ ८ माहे मारपर्यंत अखबार लिहून छ ९ रोजी सरकारचे डांकेसमागमें पत्रें पाठविली तें पाऊन वर्तमान श्रुत जालें असेल . सांप्रत छ १५ माहे मारपर्यंत यैकिलें व जालें वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफे-वार लिहिलें आसे .

फतेआलीखानाचे जमीयतीपैकीं पैदल व तोफा नरगुंद्याचे माहा-सन्यावर आहेत . सवार वगैरे जमीयत धारवाड प्रांती राहून पंतप्रधाना-कडील तालुका कृष्टणेपार आहे तेथें हंगामा करीत आहेत . जमखंडी व यादवाड व मुरगुड वगैरें मकाने घेतली व शाहापूर बेळगांवचा किला घेणार म्हणून कारभारी यांस बातमी आली . त्याजरून छ २ माहे शाबानी शाहापूर बेळगांवचे किल्याचे बंदोबस्तीस च्यार तोफा कार-भारी यांणी पाठविल्या आहेत . कृष्टणेस पूर नसल्यास तोफा शाहा-पुरास जातील .

कामीपंत नामें हजार दोन हजार गाडदी व तोफा च्यार घेऊन गणेशपंताकडे गेले होते. त्यास कामीपंताकडील गाड्यापैकीं च्यार पांचमे गाडदी फितूर करून फतेआलीखानाचे जमीयतीन गेले म्हणून गैकिलें.

पौा छ २१ माहे शाबान मन ११९९.

२

मुधोजी भोंसल्याचे स्वमतीचा निश्चय नाही. बाळाजीपताचे जुबानी कळले कीं येका दो दिवसात छावणीस राहण्याचा किवा जाण्याचा निश्चय होईल येंसे छ १३ माहे मारी बाळाजीपत सेव-कामी बोलले.

हरिपंतास दर्दगिकम आहे. या दिवसात शूलक्षणक्षणा विशेष होत असतो औपधी व दैवी उपाय बहुत करितेन परंतु आराम होत नाही. बाळाजीपत बहुत चिंता करित आसते.

हरिपंताचे घरास छ ११ रोजी मुधोजी भोंसलें व छ १० रोजी तुकाजी होळकर व छ १३ रोजी बाळाजीपंत गेले होते. छ १३ रोजी बाळाजीपंतासी व हरिपंतासी खिलवत येक प्रहंगर्शन जाली.

कार्तिकस्वामीची मूर्तीची स्थापना करवयाकरिता छ ९ रोजी राव पंतप्रधान पर्वतीस गेले होते. स्थापनेचे मसई भूर्ती भंगली यास्तव स्थापना न करितां माथारा आपले हवेलीस आले.

पुण्यांत हवेल्या आहेत त्याची खानेगुमारी कारभारी थानी कर-विरी आहे. खानेगुमारी जाल्यानंतर हवेलीचे विमर्शप्रमाणे पटी करून घेणार म्हणून गैकिलें.

कण्टणराव पट्याल यांस पुण्याची हवा मवाफिकत करित नाही व सध्या मसलहानही दरपेश नाही म्हणून राव मार बारामतीस जाणार आहेत छ १५ रोजी मुधोजी भोंसले हरिपंताचे हवेलीस आले गेले. च्यारपांच घटका बगले होते. बहुधा राव पंतप्रधानाची स्वसत देवितां येंसे हरिपंत बोलले म्हणून गैकिलें.

किनुरकर जमीदारापामून गतवर्षी परशरामपंतांनीं पेशकश घेतली होती व जमीदार मार राव पंतप्रधानाचे स्नेहात होता. मांप्रत वर्तमान येकिलें की फतेअलीखानाने जमीदार मारामासी पैगाम केला. दरमाल तीन लक्ष माये पेशकश देणे. अथवा पांचसे सवार व तीन हजार जमीयत पयदल घेऊन नौकरीस येणें जमीदार मारानें नौकरी करणे कबूल केले व खान मारानें समतन मिळाला म्हणून येकिले. मेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

A. R. No. 194

१६ शाबान ११९९ हिजरी

२४ जून १७८५

पा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी.

श्रीगंकर

बिनती विज्ञापणा येमी जे येथील कुशल तागाइत छ १६ माहे गावान मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद कुशल लेखण आज्ञा करीत अमिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ १ माहे मजकूर रोज शुक्रवारी प्राथकाली बिनतीपत्र सरकारचे डाकेवोर मेवेसी पाठविले ते मेवेसी पाऊन सविस्तर मजकूर ध्यानास आला असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीये प्रहरी श्रीगंत व नाना वगैरे बागात गेले होते. च्यार घटका बागाची सैर करून उपरांतिक साठकाली आपले हवेलीत दाखल जाले व नाना आपले धराम आले श्रुत होये. चिमणलाल मुनसी गरडूर फिरंगी कलकत्तेवाले याजकडे वस्त्रे वगैरे दऊन पाठविली म्हणोन मेवेसी सविस्तर मेवेसी लेखण केले होते त्यास चिमणलाल पाच्यार दिवस कांही गुतियामळे राहिला होता. प्रस्तुत चिमणलाल स्वार होऊन कलकत्यास गेले विदित होये हुज्गहून खिलयेत व जवाहेर आले आहे ते नानाकडे रोगाविदराव कृष्ण व गोविंदराव मामा घेऊन गेले होते. नानाही जवाहर अवलोकण केले अद्याप जवाहेर व खिलयेत वांटावयास नानाची आज्ञा जाली

नाही. खिलयेत व जवाहेर वगैरे वाटिल्यास सविस्तर सेवेसी लेखण केले जाईल. सिद्याकडील वर्तमान आहे की सिद्यानी पानशाही फर्मान कायेमुदौले यांचे नावे पाठऊन मुरतेस जप्ती पाठविली व कायेमुदौले यांजला पदच्युत केलें या प्राग वर्तमान आले. मागती येविसीचे वर्तमान ध्याणाम आलियां सेवेसी लेखण केले जाईल. राा हरीपंततात्या गानी नवी हवेली बांधली. त्यास त्या हवेलीची वास्तुशांत जाली परंतु तात्या अद्याप पहिलेच हवेलीत आहेत. शरीराची भावना दोन दिवस बरी व दोन दिवस शूळाचा उपद्रव असतो. बाहेर दरवार वगैरेस कोठें जात नाहीत विदित होये. छ १३ माहे मजकूर रोज मंगलवारी भोसले घाडगे म्हणोन सरदार मन्हाटे भोसल्याचे स्वकीय आहेत त्यांचे घरी मेजमाणीस भोसले आले हांते. मेजमाणी हांऊन उपरातिक आपले डेन्यास भोसलें गेले विदित होये. छ १४ माहे मजकूर रोज बुधवारी कृष्णरावजी व गोविंदराव भगवंत राा हरीपंततात्याचे वाड्यांत आले होते. च्यार घटका रावजी तात्यापामी वसले होते. उपरातिक रावजी आपले घरस आले. विदित होये. राा मुन्धोजी भोसले अद्याप येथेच आहेत. रुखसती जाली नाही व होलकरही येथे आहेत. सेवेसी शूत होये. छ १५ माहे मजकूर रोज गुरुवारी भोसलें हरीपंततात्याचे घरी आले होते. च्यार भा घटका भोसले तात्याचे वाड्यांत वसले होते. उपरातिक साडकाजी स्वार होऊन आपले डेन्यास गेले विदित होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानाग येईल त सेवेसी लेखण केले जाईल. विदित होये बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विजाप्ती.

A. R. No. 195

(पो. ना.) २१ शाबान ११९९ हिजरी

२९ जून १७८५

प्रा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी.

श्रीनिवास

प्रा पत्र तोषस्वरूप राजश्री नाना स्वामी वडिलाचे सेवेसी

विज्ञापना जे आसिर्वादिपत्रीं आज्ञा कीं श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीची सनद मौजे रायपूरची श्रीमंत राजश्री राजे रायगयां दिया-नतवंतजी तात्याचे नांवें पाठविली ते पावली. परंतु त्याजमध्ये झा तारीख अमकी यैसे नांही. याचे कसे करावें? दुसरें, राजश्री रायसाहेब आपागयजीचे नांव दाखल नांहीं. न्याम तेथील पधत विदिन नांही वाकफकारीने अपत्याने केलें असेंल. उगऊन उतर लिहिणें म्हणून आज्ञा त्यास झा तारीख लिहिण्याचा साप्रदाय नांही. जर जप्ती जाळा असती तर तारीख लिहिणें जरूर होतें. त्यास यांचे दफ्तरी जप्तीचा अमल नाही. सबब कैलासस्वामी तीर्थस्वरूप स्वामीच येवजी इतके लिहून सनद मक्फी कायदा दफतरचे मुतसद्यानी दिव्ही याची चौकसी अपत्याने करून मग सनद घेतली. धाकटे रायसाहेबाचे नांव दाखल नाही. न्याम उभयतांचे नांवें सनद मागितली. राजश्री बाळाजीपंत नाना म्हणाले जागीरीचा अमल कैलासवासीप्रमाणें म्हटलें म्हणजे सहजच उभय-ताचा विभाग, प्रत्येक नांव न लगे यैसे म्हणाले. यास्तव संक्षेप केला. राजवरही रायसाहेबाचे नांव दाखल असले पाहिजे यैसी आज्ञा व्हावी, त्याचा उद्योग करीत हे विज्ञापना.

राजश्री बाळाजीपंत हिदवी(न)वीस मुनगी वडिलांचे सरकारचें ब्रहुशा घरास गेले आहेत. अपत्याचे तरफेनें राजश्री आनंद-राव सभापती सेवेसी हजर आहेत. मजकडील विनंतीपत्राचें प्रत्यो-तराची आज्ञा राजश्रीकडे होत आहे. वरकडही पत्रें लिहिण्याची आज्ञा राजश्रीस जाहल्यास गवेरोज हजर राहून पत्रें लिहिणे ते लिहीत जातील. माझे तरफेने सेवेसी आहेत ते वडिलांचे संग्रहोचे जाणून अमर्यादायुक्त विनंती लिहिली असे हे विज्ञापना.

A. R. No. 196

२४ रजब १२०५ हिजरी
९ अप्रिल १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना अंसी जे येथील कुशल तागाइत छ २४ माहे

रजब, मुा पुणे, स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वा-
 नंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे, विशेष येथील वर्तमान छ
 १७ माहे मार रोज शनवारी दो प्रहरा दिवसा अखबारपत्र सरकारचे
 डाकेंवरून सेवेसी खाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानाम
 आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीय प्रहरी राजश्री नाना
 फडनवीस श्रीमताचे वाड्यात गेले. दरबार जाऊ. दोन घटिका
 अर्शेमाहालात वसोन माली मुलकी कामकाज जाले. नंतर श्रीमत
 व मदारूलमहाम सानखणी वर गेले. दफ्तरचे दरकदार यास बोला-
 ऊन मामलतप्रकरणी तालेबंदे वगैरे कागदपत्र अवलोकण करून
 मागील दोन घटिका दिवस (राहता) दाखल जाहले तेथोन निघोन
 (अस्पष्ट मजकूर) विदित होये. छ १८ रोज रविवारी प्रथम दोन
 घटिका दिवस येता. राजश्री हरिपत फडके याणो रौ गमाजी पाटील
 वकील नि। गाडकवाड यासी बोलाऊन आणविल्यावर उभयेंताचे
 खिलवत प्रहर सहा घटिका जालेनंतर दहा घटिका दिवस येता, मार-
 निले आपले घरास गेले. त्रितीये प्रहरी मदारूलमहाम याचे वाड्यात
 मुत्तमी व दरकदार वगैरे आले होते. दोन घटिका कामकाज जाले.
 राजश्री जोत्याजी जाधवराव वाडीकर आपले खासगत कामाकरिता
 आले होते एक घटिका मदारूलमहाम यासी बोलणे बोलोन नंतर
 पानदान विडे देऊन जाधव मजकूर आपले हवेळीस गेले. या उपरांत
 मागील पाच घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस आपले
 वाड्यातून निघोन राजश्री हरिपत फडके याचे वाड्यात गेले तेथे रौ
 गमाजी पाटील आल्यावर त्रिवर्गाचे खिलवत दोन घटिका जाले. नंतर
 राजश्री बहिरोपंत मेहेंदळे आले. त्यासी एक घटिका भाषण करून,
 मागील दोन घटिका दिवस राहता मदारूलमहाम आपले घरास आले.
 खिलवताचा भाव राजश्री मानाजी गाडकवाड याजकडील बोलणे
 रौ गमाजी पाटील बोलावयासी येथे आले आहेत. जाबसाल शुरू
 जाला आहे. नमूदात आल्यावर सेवेसी लेखण केले जाईल श्रुत
 होये. छ १९ रोज सोमवारी मागील प्रहर दिवस राहता मदारूल-
 माहाम याचे वाड्यात मामलेदार व दरकदार आदिकरून आले होते.

नंतर राजश्री बहिरो रघुनाथ मेहेदले येऊन दोन घटिका बोलोण गेले . या उपरांत राजश्री बाबा फडके मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आले, तो मागाहून या गमाजी पा आले . त्यासी दोन घटिका बोलणे जाल्यानंतर मशारनिलं माघारा आपले घरास गेले . दफतरचे कार-कून आले होते, तेव्हा नाशिक वगैरे माहालचे हिसेवाची चोकसी होऊन नंतर अस्तमित होता राजश्री नाना बेलवागात जाऊन आले . श्रीम-ताची स्वारी घोडी फिरवावयासी मागील सहा घटिका दिवस शेष राहता रमन्यात गेली होती . च्यार घटका तेथे घोडी फिरवून बो (का.फा.) ली त्यास आपले समक्ष दाणा चारऊन नंतर तेथोन माघारा निघाले ते साइकाली आपले वाड्यात दाखल जाल . हाजरत साहा-साहेब शहर आरगावादकर याजकडील अगुराच्या डाल्या श्रीमंत व राजश्री नाना व हार्पत फडके यास आल्या त्या पत्रामहित प्रविष्ट जाल्या . वरकड मुत्सदी परचुरे व पारसनीस व चिटणीस वगैरे याजला मालाबाद पाठवीत अमनात त्या प्रो आताही सर्वत्रास पावत्या जाल्या . शृत होये . छ २० रोज मंगलवारी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते . अस्तमितपर्यंत मामलतसमंधी कामे जाली व पागा वगैरे सरंजामी लोक याच्या रोजमन्याचे यादीवरी तारखा करून दिधल्या . जेजुगी येथे चत्री पाणिमेचे दिवसी श्रीदेवाचे दर्शनास यात्रेचे लोक गडावर गेले होते . त्यास ईस्वरी इला कैसी काये जाली तो तीनच्यागे माणमे तेथे मृत्य पावली . अन्थांचा प्रकार ग्रहून जाला . अंम अघटित जाल्याचे वर्तमान सायंतपे शजीचे अखबारी .

२

त सेवेसी लेखण केलेच आहे . अंसीयासी येविसीचा शास्त्रार्थ राजश्री नाना फडनवीस याणी राजश्री ओयोशास्त्री आदिकरून शास्त्री याग विचारवायासी सागून ग्रंथातरीचे संमत ध्यानास आणिले . त्याजवरून राजश्री विठलपत वाकेनवीस सरकारचे याज-ला जेजुरीस आज दो प्रहरा दिवसा रवाना केले . समागमे राटोटा व कनाना वगैरे सरंजाम दिलहा आहे . तेथे आधी शांतिकविधी करून हावन करावे, व देवास आभिषक व ब्राम्हणसंतर्पन व दानधर्म विधियुक्त करून याप्रो धर्मकृत्य कार्य करावी म्हणोन सांगितले

आहे. त्याजप्रो मारनिले जेजुरीस करून माधारा येतील. शृत होये. छ २१ रोज बुधवारी मागील दाहा घटिका दिवस राहाता श्रीमंताचे वाड्यात दरबार जाला राजश्री नाना फडनवीस आदिकरून मंडली व मामलेदार व दरकदार असे आले होते. दोन घटिका भाळी मुलकी कामकाज जाल्यावर सातवणीवर जाऊन पो नासिक वगैरे भाहलचे तचकरियाची चौकसी जाली. नंतर राजश्री नाना (वा फा) च्यार घटिका दिवस राहाता श्रीमंताची आज्ञा घेऊन तेथोन निघाले तो राजश्री परशुरामपत पटवर्धन मिरकर श्रीमंताचे दर्शनास आले मदारुलमाहम आपले वाड्यात येऊन औपध नित्याचे घेतले. गा कृष्णाजीपंत मेलुकर मामलेदार पो उमरखेड, भेटीस आले होते. त्यास विडे देऊन मार्गस्त केले. नंतर बेलवागान जाऊन साडकाली आपले वाड्यात आले राजश्री भगवतराव नारायण पारमनीस नाशकास गंगाश्नाकरिता मिळस्त यायस जातात सबब मारनिले याणी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन नंतर साडकाली मदारुलमाहम याचे निरोपाम आले हांते. गा बाबुराव केशव कुटुंबामहवर्तमान नाशकास गेले. राजश्री तुकोजी होलकर याने पुत्र राजश्री मल्हारराव होलकर हे आपल्या न्नीर्यरूपामी रुमवा करून महेश्वरी आले होते. तेथोन आहिल्याबाईस न पुसता दोनतीनसे स्यागनसी तिथोन जेजुरीस जातो म्हणोन इकडे आले. खादश प्रांती माहालोमाहाल घामदाणा पटीचे सो घेतले. चालीस-गाव येथे तीन सवाम हांते तेथील घामदाणा घेऊन नंतर मेहूणबोकर याजवरून पुले परगण्यात गेले. पुढे थालनेराकडे सिया वादवडीस पाहावे कोणीकडे जातात. त्याचे समजाविसीस गा रामाजा वळे म्हणोन सरदार महेश्वरीहन रवाना जाऊन आले. त्याची पाची भाऊ पडल्यावर माधारा जातील की जेजुरीस येतील ते न कळे याप्रो वर्गान आले होत. शृत होये छ २२ रोज गुरुवारी प्रथम दोन घटिका दिवस येता श्रीमंत घोडी फिरवावयामी रसत्यात गेले होते. च्यार घटिका तेथे घोडे फिरवावयाची शयेर करून प्रहर दिवस येता माधारा आपले वाड्यात आले. त्रितीय प्रहरी

मदारुलमाहम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार व सुभे व मामलेदार आले होते. दोन घटिका जरूरियात कामे करून नंतर आपले वाड्यातून मागील साहा घटिका दिवसा निघाले ते राजश्री परशराम-पंतभाऊ मिर्जकगचे येथे गेले तेथे जाऊन उभयेताचेच खिलवत च्यार घटिका जाले. नंतर अतर पानदान वगैरे जाल्यावर मदारुल-माहम तेथोन निघोन आपले वाड्यात आले. साईंकालचे संध्या-वंदन जाले राजश्री खंडोजी जाधव मोकासी गाडापुरकर साता-रियाम पागेमुधा कार्तिक मामी रवाना केले होते ते सांप्रत माघारा आले. सबब जाधव मार राजश्री नानाच्या भेटीस आले होते. त्याची भेटी जाल्यावर त्यास विडे पानदान देऊन मार्गस्त केले आणि आपण घटिका रात्रीस बेलबागात जाऊन दोन घटिका तेथे राहून तिमरे घटिकेस माघारा आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ २३ रोज शुकुरवारो पहिले दीढा प्रहर दिवसा राजश्री गमाजी पाटील, वकील गाडकवाड याजकडील, मदारुलमाहम याचे वाड्यात आला राजश्री नानानी भोजन केल्यानंतर उभयेताचे बोलणे दोन घटिका होऊन मारनिले दो प्रहराचे मंधीत माघारा आपले घरस गेले. मागील नव घटिका दिवस राहाता मदारुलमाहम निद्रा करून उठिल्यावर भागानगरचे डाकेची पत्रे छ १८ माहे

३

मजकुरची राजश्री गोविंदराव कृष्ण याची आली ते राजश्री आपाजी कोडाजी याणी मदारुलमाहम याम प्रविष्ट केली. राजश्री दाजीबा व लक्ष्मणराव फडके व राजश्री नाना असे त्रिवर्ग वसोन पत्राचे अवलोकण केले. राजश्री हरिपंत फडके याची प्रकृत नीट जाहाली म्हणोन त्याजला ब्रोल्लाऊन पत्रे पाहावयासी दिली आणि मागील च्यार घटिका दिवस राहाता मदारुलमाहम आपले वाड्यातून निघाले ते अलीमरदाखा जादार गारदी याचा सरकारात चाकर आहे त्याचे येथे शादी म्हणोन पठाण मजकुराने बहुत बाजीदी केली होती. सबब त्याचे येथे गेले सेला व पागोटे त्यास आहंर केला. येक घटिका तेथे होते. तोपर्यंत अतर पानदान व नाच जाल्यावर तेथोन निघोन बेलबागात येऊन नंतर आपले वाड्यात एक घटिका दिवस

शेष राहता आले. तोपर्यंत राजश्री हरिपंततात्या व दाजीबा व लक्ष्मणराव फडके बसलेच होते. तेथे मदारुलमाहम जाऊन तीन घटिकापावेतो विलवत जाले. मध्येवरती राजश्री बहिरोपंत मेहेंदळे याजला बोलाविले होते. या प्रो. बोलणे जाल्यावर फडके आदिकरून सर्वत्र आपलाले घरास गेले. टिपूकडील वकील वाईस आला आहे त्यास राजश्री लक्ष्मणराव रास्ते येथे येणार त्याजसमागमे वकील मजकूर येईल तेव्हा बोलण्याचा भावगर्भ समजण्यात येईल. कनकगिरी येथील राज्याचा हाती तेथे विकावयामी आला होता. तो श्रीमंताचे सरकारात धरीदी केला. राजश्री नाना फडनवीस मिळवस्थ यात्रेस गगास्ता(ना)स टोक्याम वैशाख मामी जावयाचा संकेत आहे त्यास स्वारी जाण्याकरिता शुद्धपक्षी अष्टमीचे महूर्तही विचारून ठेविले आहे व खास पागा वगैरे सरंजाम याम ताकिदही जाली आहे परंतु अद्यापि निश्चये जाणा नाही. संधिधवत आहे ठरेल व्याप्रमाणे सेवेसी लेखण केले जाईल. मदारुलमाहम व राजश्री परशुरामपत भिरजकर हे उभयेता शुध ८ स नाशकाम जातात म्हणोन हेही वर्तमान आहे. शूत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानाग येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे मादर होऊन सेवकाना साभाळ करुन स्वामी समर्थ. ब्रह्म काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना

A. R. No. 197

१ शावान १२०४ हिजरी

२१ एप्रिल १७९०

श्री

नितनी विज्ञापना श्रींजी जे येथील कुशल तागार्त छ ९ माहे सावान मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकमून येश्वाम्थित जाणोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २ माहे पत्रकूर रोज शनवारी त्रितीय प्रहरी अखबारपत्र सरकारचे

डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान रोज मजकुरी मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात राजश्री हरीपंत फडके व बहिरोपंत मेहेदले आले. उपरांत राजश्री रघुनाथराव पटवर्धन कुरदवाडेकर मदारुलमाहाम याचे भेटीस आले होते. दोन घटिका परस्परे भाषण होऊन मारगिले आपले हावेळीस गेले. तंतर राजश्री नाना व हरिपंतनात्या य मेहेदले मजकूर याच विलवत इंग्रेजप्रकर्णी दोन घटिका रात्रपावेतो जाले. यावर सर्वत्र आपलाले घराग गेले. श्रीमताची स्वारी घोडी फिरवावयासी रमण्यात मागील साहा घटिका दिवस राहाता गेली होती. तेथोत माघारे येताना येक घटिका गाग पडल्या. उपरांत पाऊस पडो लागला. तैय्यात श्रीमंत आपले वाड्यात मागील दो घटिका दिवसा आले. मदारुलमाहाम साता घटिका रात्रीस आपले वाड्यातून निघोन काळ्या वावरात राजश्री मदासिवभट्ट दाते याचे येथे कीर्तन श्रवण करावयाकरिता जाऊन अकरा घटिका रात्रीस माघारा आपले घरास आले. श्रुत होये.

छ : रोज रात्रिवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार व मामलेदार वगैरे आले होते. राजश्री हरीपंत फडके व मेहेदलेही आले. मामलतसमंधी च्यार घटिका बोलणे दरकदार दफतरचे याणी येऊन केले. आली वाहादर याजकडील पत्रे व सेवेजात मथुरेचे मुकागीडून आली ते त्यानकडील कारभारी याणी श्रीमतास व मदारुलमाहाम पास पावती केली. राजश्री नाना व हरीपंत फडके, बहादराकडील पत्रे आली ते आस्तमित्तपर्यंत वाचीत वसले होते. पत्राचा भावगर्भ त्याणी आपले खासगत फौजेचे वगैरे खर्चाचा मजकूर लिहिला होता. गोसावी याची व मिंदे याची सफाई पूर्वीच जाली. आता कामकाज एके विच्यारे करून होत असते म्हणोन लिहिले होते. शाहाजी भोसले आकलकोटकर पेशजी कार्तिक मासी मृत्यु पावले त्याजवरून भोसले मजकूर याचे दोघे पुत्र राजश्री फते-मिंग व तुलजाजी भोसले चैत्र वा दशमीस आकलकोटीडून निघोन मजल दर मजल श्रीमंताचे भेटीस येथे यावयाचे केले. रोज मारी

भोसले याचा मुकाम लोणी, येथून आठ कोस आहे तेथे जाल्याचें वर्तमान सुतरसवार घेऊन आला. ते पत्रे राा जिवाजीपत वकील दाा मजकूर याणी मदारुलमाहाम व फडके यास दिली. उदईक वानोडीवर येऊन भेटीचा योग व्हावा असा निश्चये जाला. शृत हाये. छ ४ रोज सोमवारी मागील दीड प्रहर दिवस राहता राजश्री हरीपत फडके मदारुलमाहाम याचे वाड्यात गेले. दोन घटिका बोलून करून नंतर श्रीमंताचे वाड्यात जाऊन (भो) मले याचे भेटीस जावया. विसी फडके मार याणी श्रीमंतास विनंती केली. त्याजवरून स्वारीची सिध्दता होऊन मागील प्रहर दिवस राहता श्रीमत आपले वाड्यातून निघाले तो स्वारीसमागमे राा हरीपत फडके व माधोगव फडके व परशुरामपंत व रघुनाथराव मिरजकर व माधोगव पानसे व रास्ते व विनीवाले व पेठे व घोरणडे व पाटणकर आदिकरून सरदार मानकरी व सरजामी गेले होते. राा फतेमिग भोसले लोणीहून कूच प्राथ कार्याच करून वानोडीस मुकामास येऊन आपण उभयेता बंधु सरजामगुथा श्रीमंताचे भेटीस राा घासीराम कोतवाल याचे तल्या-परीकडे आले तो डकडोव श्रीमंताची स्वारी त्या स्थली गेलियावरी आधी मानकरी सरदार याच्या भेटी जाल्या नतरी श्रीमंताची व उभयेता भोसले याची भेटी जाली तो परजन्ये आतिषयेनी बोलला याकरिता काहीयंक बैठक हाऊन बोलणे विशेष चाले नाही. भोसले मजकूर माधारा निघाले ते मुकाम मजकुरी आपल लस्करात गेले आणि श्रीमंत तैय्याच पड्या पाव

२

मात माधारा निघाले ते हातीचे आंबारीव स्वारी होऊन मागील दोन घटिका दिवस शेव राहता आपले वाड्यात दाखल जाले. या उपर राा हरीपतनाल्या याणी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन निघाले ते मदारुल-महाम याचे वाड्यात आले. स्वारीसमागमे राजश्री नाना गेले नाहीत. राा बहिरोपत मेहेदले व सदासिवपंत गुणे वकील व लक्ष्मणपंत कोपर-कर पागे वगरे मुसदी यासी बोलत होते ता तेथे फडके मार याणी येऊन भेटी जाल्याचे वर्तमान मांगितले आणि तैसेच निघोन राजश्री

परशरामपंत मिरजकर याचे घरास गेले. मदारुलमहाम अस्तमिती बेलबागात जाऊन आल्यावर दो घटिका रात्रीस फडके मजकूर मिरजकराचे येथोन राजेश्री नानाच्या वाड्यात मागती येऊन दोन घटिका बोलोन पाचा घटिका रात्रीस आपले घरास गेले. बोलण्याचा भावगर्भ ध्यानास आला की मिरजकर सिव्हस्ताकरिता गंगास्नानास नाशकाम जावयाचा निरोप मागतात त्यास मदारुलमहाम याचे म्हणे की आम्हीं टोक्यास जात असता मसलतीचे प्रसंगामुळे तूर्त राहावयाचे केले याअर्थी तुम्हीही जाऊ नये. कारण की इग्नेज याजकडील राजकारण लागले आहे याकरिता फौजेची नेमनूक करून देऊन तुमची रवानगी लवकरच मिरजेस करावयाची आहे. त्यास असे प्रसंगास जावयाचे ठीक नाही. मिरजकर पाच लक्ष रुपये फौजेचे सर-जामीस मागतात त्याच उतर की सांप्रत काही द्यावयाचे नाही. वाद बरसात पाहून घेऊ म्हणोन बोलणे लागले आहे. पहावे काये ठरते. शृत होये. छ ५ रोज मंगलवारी मागील मवा प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात राजश्री हरीपंततात्या व बाबा फडके व मिरजकर व मेहेदले असे आले. दोन घटिका रात्र-पावेतो बैठक होऊन खिलवत जाले. श्रीमत मागील सहा घटिका दिवस राहाता रमन्यात घोडी फिरवायासी जाऊन माझ्काली माधारा आपले वाड्यात आले. राा महादाजीपत गुरुजी निरोप घेऊन नाशकास गेले. वोा रोा गोविंदभट निरचेऊर त्रिवकीहून माधारा काल येथे आले. शृत होये. छ ६ रोज बुधवारी तृतीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात राा हरीपंततात्या व बाबा व लक्ष्मणराव फडके आले. आकलकोटकर भोसले याजकडील बोलणे च्यार घटिका जाल्यावर मेहेदले मजकूर येऊन दोन घटिका रात्रपावेतो खिलवत जाले. भोसले मजकूर याणी वानोडीहून कूच करून राा घासीराम कोतयाल याचे तल्याजवल भवानी पेठेच्या सरहादीस उतरले आहेत. समागमे पाच हाती व पाचच्यारसे स्वार वगैरे सरंजाम आहे. शृत होये. छ ७ रोज गुरुवारी मागील दाहा घटिका दिवस राहाता राा बहिरोपंत मेहेदले राजश्री नानाच्या वाड्यात येऊन उभयेताचे बोलणे होत

होते. तो राा धोंडो महादेव किलेदार अंबक व येशवंतराव माहादेव किलेदार आमदानगर हे उभयेता येऊन संस्थान मजकूरचे बोलणे केले तो राजश्री हरीपंत फडके येऊन दोन घटिका खिलवत जाले. स्वारीबरावर दरबारचा डेरा नवा तयार बहुत थोरला करविला आहे त्याच्या साधाम लोखंडाचे किलावे तोफखान्यात कर्नावले होते ते सिध्द जाले म्हणून राा सकारामपंत पानसे येऊन च्यान्ही किलावे गजश्री नानाम व फडके यास दाखविल्यावर फरासखान्यात ठेवावे म्हणून सांगितले. मिरजकरा बोर दाहा तोफा व पानसे याजकडील कारभागे द्यावयाची परवानगी जाली तेविसीच बोलणे पानसे मजकूर बोलोन गेले. राा फर्तेसिंग भोसले याची व मदारुळमाहाम याची भेटी रोज मारी व्हावयाची म्हणून मिध्वता जाली होती मागील च्यार घटिका दिवस गहाता भोसले मजकूर उभयेता बंधू स पंनामा च्यानसी आले. राजश्री नाना व हरीपंततात्या चौकाचे दक्षणेकडील बोसरीवर येऊन बसले होते. शाहाजी भोमले याचे वेलेम मदारुळमाहाम याणी आपले वाड्याबाहेर निघोन त्यास येऊन यावे तो मिरस्ता चालावा म्हणून भोमले मजकूर याचे लक्ष वकीलानी विनंती ये- विसी केली. भोसले राजश्री नानाच्या वाड्याचे आन येऊन आधी मानकरी लोकाच्या भेटी करविल्या मदारुळमाहाम याचे मानम पूर्व सांप्रदायाचे रीतीचे नाही असे ध्यानाम आल्यावर भोमलेही पुढे येऊन बैठकीचे स्थलीच भेटी जाल्या आर्थ घटिका बेसने होते. परस्पर भाषणे होऊन नंतर आतर पानदान भोसने ग्राम दिहते. वरकड मन्हाटे लोकास विडे दिल्यावर भोमले मजकूर माधारा निघोन आपले डंग्यास गेले. राजश्री नाना व हरीपंत फडके आर्थ घटिका तेथेच बसोन नंतर राजश्री नाना बेंळबागान जाऊन साईकाली माधारा आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ ८ रोज गुरुखारी प्रातःकालीच श्रीमंत रमण्यात घोडी फिरवावयामी गेले होते. प्रहरा दिवसा माधारा आपले वाड्यात आले पागे व मन्हाटे सरदार व मानकरी संभर मवासे आसामीस श्रीमंतणी भोजनास बोलविले होते. दीढा प्रहरा सर्वत्र सरकारवाड्यात येऊन भोजने

जाली. यावर श्रीमंत दिवानखान्यात येऊन बसले आणि सर्वत्रास विडे व सुगंधी साहित्य व फुलाचे हार व गजरे या प्रोग बहुमान करून मार्गस्त केले. त्रितीय प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार वगैरे आले होते. राा बहिरोपत मेदले येऊन राजश्री नानासी बोलून आमता राजश्री हरीपतनात्याही आले. नंतर उभयेताचेच खिलवन दोन घटिका जाले. यानंतर मदारुलमाहाम भागील च्यार घटिका दिवस शेष राहता निघाले ते राजश्री आपा बलवंत याचे डेव्याम गेले. फडकेही होते तेव्हा त्रिवर्गाचे खिलवन साइकालपर्यंत जाले. यानंतर राजश्री नाना व नात्या माधारा निघांत आपले घराम फडके मजकूर आले आणि राजश्री नाना परभग नोफखान्यात जाऊन श्रीव्येकटेशाचे दर्शन करून दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. करनाटकचे स्वागीम मिरजकर याजला खाना करीतच आहेत. परंतु राजश्री आपा बलवंत याजलाही पाठविनार म्हणोन वर्तमान आहे. येविमीचा इत्य ठैरल्यावर सेवेसी लेखण केले जाईल. बोलणे लागले आहे. राजश्री नाना फडनवीस पोणिमेंचे चद्रग्रहाणास तुला-पुराम जाणार अैसी वार्ता आहे. राा गमाजी पाटील वकील द्वाा गाइकवाड याजला समाधान नाही. मारनिलेची पत्रे राजश्री मानाजी गाइकवाड याजकडे बडोद्याम गेली आहेत. त्याचे उतर आद्यापि आले नाही. आल्यावर तहान गोष्ट येईल अैसे आहे. टिपूकडील वकील वाईसच आहेत. त्याजकडील बोलणे, गस्ते मध्यस्त आहेत ते बोलतात. मदारुलमाहाम याचे मानम की वकील मार अैवज घेऊन आले आहेत, तो हास्तगत करावा, वकील येथे न येता सामदाम करून पैका घ्यावा आणि तेथोनच माधारे जावे अैसे आहे. याउपर काये निश्चये हातो पाहावे. शृत होये याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. कृपा करून सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे कृपा कोभ कीजे हे विज्ञापना नवाब कायेमुदौला नुरतकर याचा काल छ २४ माहे जाग्वरीस जाल्याचे वर्तमान आले व नवाब नजीमु-दौला खबायेतकरही मृत्य पावले, शृत होये. हे विज्ञापना.

(प्रारंभीच्या ओली फाटल्या आहेत)

हिजरी रोज शुक्रवार

पूर्वी छ ८ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ ९ रोजी सरकारचे डाकेवर हुजूर अखवार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ १५ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान साप्रदायाप्रमाणे दफेवार लिहिले असं

परशराम रामचंद्र मिरजवाले याची स्वतःची शाग्रानचे महिप्रात करणार म्हणोन पुर्वी लिहिले आहे त्यास परशरामपंत मिरजवाल्यासमागमे पचवीस हजार फौजेची नेमणूक केली आहे त्यास कृष्णराव बलवत यासमागमे जरीपटका व पागा व हुजूरगवाचे लोक व सरजामी तगैरें दाहा हजार फौजे देऊन परशरामपंत मिरजवाल्यासमागमे कृष्णराव बलवतास स्वाने करणार म्हणोन येकिलें

परशरामपंताने हमरास दाहा तोफा व दोत गरतास देणार. त्यास बाळाजीपंतानी तोफवान्याचे दारंग्यास सूचना केली की दाहा तोफा व दोत गरतास सरंजामसहित मारपीरानजीक जाऊन जख्खण त्याजवरून छ ९ रोजी मारपीरानजीक तोफा व गरतास मिळत आण व गाडदी भेभर जाऊन उतरले आहेत. हरिपंत फडक्याची नविथत दर्दमिदमाने छ १० रोजपासून वाहिली आहे दरबारास जात नाहीत.

छ ९ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली वेदार होऊन जवालाचें गायेंत येकून स्नाननंध्या देवपूजन व भोजन करून कागजावर दमखते केली नंतर आगम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून मात मजली बंगल्यात बसून गजिफा आस्तमानपर्यंत खेळून रात्री सध्या व भोजन करून आरामास माहलात गेले

बालाजीपंतानी छं मारी तिसरे प्रहरी हरीपंत व बहिरोपंत मेदळ्यास आपले हवेलीस बोलाऊन आणऊन दोन घटका रात्रपर्यंत त्रिवर्गाची ग्विलवत जाली. नंतर बालाजीपंत बेलवागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले. हरिपंत व मेंदळे मजकूर आपले हवेलीस गेले.

छ १० रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदाग होऊन येकादमी म्हणून स्वारी तयार करऊन आणऊन हाथीवर स्वार होऊन पर्वतीस देवदर्शनाकरितां गेले. राव मवमुफासमागमें रघुनाथराव नीळकंठ मिरजवाले व गंगाधरराव रास्ते व रघुनाथराव नारायण व माधवराव रामचंद्र व सखारामपत पानसे व विनिवालें व घोरपडे व पाटणकर व दरेकर व निंबालकर व घांटगे व पंवार वगैरे सरदार व म्त्तमदी मंडली व स्वार च्यास्पांच हाजार व गाडदी व शागिर्द. पेशा वगैरें जमीयेन होती. राव पंतप्रधानानी पर्वतीसच स्नानसध्यादिक करून देवदर्शन घेऊन सरदार मुनसद्यासहित उपहार करून पुन्हा हाथीवर स्वार होऊन दाहा घटका दिवसाम बेलवागात जाऊन त्रिपुण्च दर्शन घेऊन हवेलीस जाऊन आराम केला. आडीच प्रहर दिवसाम पुन्हा उपहार करून मात मजली बंगल्यावर जाऊन वसले होते. रात्री संध्या व उपहार करून कवालाचे गायेन यैकून आराम करायाम माहलात गेले.

बालाजीपंताने छ मारी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस हरिपंत व परशराम रामचंद्र मिरजवालें व बहिरोपंत मेंदळे यासी बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्यंत ग्विलवत केली. उपरांतिक बालाजीपंत बेलवागात न जाता आपले खास बागात जाऊन बागाची सयर करून तेथे संध्या करून दोन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले. हरिपंत व मेंदळे मजकूर आपले हवेलीस गेले परशराम रामचंद्र राव पंतप्रधानाचे हवेलीस जाऊन राव मवमुफासी एक घटका बोलून आपले मकानास गेले.

छ ११ रोंज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालिमखान्यात जाऊन नालमीचा हुनेर सिकून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. नंतर कागजावर दसखते करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास उपहार करून स्वारी तयार करून लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व रघुनाथराव नीलकंठ मिरजवाले व रास्ते व जाधन व पाटणकर व घोरपडे व पंवार व भापकर व निवालकर वगैरें सरदार व स्वार तीनच्यार हजार व गाडदी हजार दीड हजार व शागिर्दपेशा वगैरें जमियेत घेऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून हरणाचे रमण्यात जाऊन स्वार व गाडदी हरणाचे आसपास उभे करून हरणें धरावी इतकियात हरणे आवग्र पळून गेली. सांपडली नाहीत म्हणून आस्तमानी हवेलीस गेले. रात्री संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन तीनच्यार घटका येकून आरामास गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी हरिपंतास आपले हवेलीस बोलाऊन आणऊन दोनतीन घटका खिलवत केली. इतकियात रामजी पाटील जाधव नि।। सिंदे व नारायेणभट दीक्षित सातारकर आले म्हणून न्यामी पंत मारनिलेनी बोलून मार्गस्त करून पुन्हा बालाजीपंताची व हरिपंताची दोनतीन घटका खिलवत जाली. नंतर बालाजीपंत प्रदोष म्हणून आपले बागात आस्तमानी भोजनाकरिता जाऊन बागातच भोजन करून प्रहर रात्रपर्यंत तवाफाचा नाच पाहून हवेलीस गेले. हरिपंत आस्तमानीच आपले हवेलीस गेल.

छ १२ रोंज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानमध्यादिक करून भोजन केले. नंतर कागजावर दसखते करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून फील-खान्यातील हथी आणऊन नजरंदाजी करून सात मजली बंगल्यावर-ने जाऊन आस्तमानपर्यंत चवसर खेळून रात्री संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन येकून आराम करायस माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी परशराम रामचंद्र मिरजवाले यास आपले हवेलीस बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्यंत मिरजवाले मजकुरासी बोलून मार्गस्त केले.

हरिपंत फडके छ मजकुरी दर्दशिकमाने बहुतच कांहिली. बालाजीपंतानी एकदोन बोलाऊ पाठविली. परंतु पंत मजकूर बालाजीपंताचे हवेलीस गेले नांहीत.

गमाजी पाटील दांदा मानाजी गाइकवाड छ मजकुरी वांग घटका दिवसास बालाजीपंताचे हवेलीस जाऊन दोनतीन घटका पंत मार्गनिठेसी गाइकवाडप्रकर्णी बोलून आपले मकानास गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी प्रहर रात्रीस बालकृष्णपंत सपरें याचे घराम जाऊन दोनतीन घटका बसून हरिकथा येकून आपले हवेलीस गेले.

छ १३ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तीन घटका नीरंदाजी करून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. उपरांतिक गजिफा तीनच्यार घटका खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवहसाम द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून कवालाचे गायन येकून बंगल्यावरील छेज्यावर जाऊन पुण्याचे आबादी वगैरेची सयर करून रात्री चंद्रगहण म्हणून घटका दिवस राहता भोजन करून प्रहर रात्रपर्यंत चवसर खेळून आराम करायास माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीतच बसून माहलाती वगैरे हिशब मनास आणोन दोन घटका दिवस राहता बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले.

छ १४ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान चंद्रगहण म्हणोन प्रहरराय पिछेली राहता बेदार होऊन ग्रहणसंधीत स्नान हवेलीतच करून प्रथम एक गोदान दिल्ले. नंतर अश्वदान द्यावे म्हणून पागेतील निळा

घोडा आणऊन मये सरंजाम व रुप्याची सांकली व ब्राम्हणास पोशाक तयारी व ढाल तलवार व तरकश व दक्षणा नख्त रुपये ५०० येणे-प्रमाणें ब्राम्हणास देऊन वरकड ब्राह्मणास हजारबारासे रुपये खेरात करून होम हवन इत्यादिक करून तीन घटका दिवसा पुन्हा स्नान करून अल्प उपहार करून हरणें व बाज वगैरें आणऊन तमाशा पाहून आराम केला. तिसरे प्रहरी सात मजली बंगल्यात बसून गजिफा व चवसर खेळून रात्रौ चंद्रोदई भोजन करून लवकरच माहलात आरामास गेले.

बालाजीपंतानी चंद्रगहणसमई आपले हवेलीतच स्नान करून ब्राम्हणास खेरात व गोदाने दिली व छ मजकुरी हवेलीतच होते दोन घटका दिवस राहता बेलवागात जाऊन विष्णूच दर्शन घेऊन हवेलीस जाऊन रात्रौ चंद्रोदई भोजन केले.

छ १५ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली वेदांग होऊन स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून गजिफा तीनच्यार घटका खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी तयार करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडक व नीलकंठराव खास-गीवाले व माधवराव रामचंद्र व जाधव व भापकर व निवालकर व पाटणकर व घोरपडे वगैरें सरदार व स्वार तीनच्यार हजार व गाडदी वगैरें जमीयेत राव मंत्रमुफानी समागमे घेऊन तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन तीनच्यार घटका घोडी फेरून घटका दिवस राहता राव मंत्रमुफ हवेलीस जाऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायन ऐकून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी आस्तमानी आपले वागात मिरज-बाल्यास भोजनास बोलाविले होते. भोजन जाल्यावर परशुराम रामचंद्र व मारनिलचे कनिष्ठ पुत्र व रघुनाथराव नीलकंठ व मिवराव नीलकंठ यास साडेतीन पारचेप्रमाणें वस्त्रें व हमराही इम्म पधरा यास पागोटी, सेले, पैठणी देऊन बालाजीपतानी मिरजवाले मंत्रमुफाची

मुंदागत केली. नंतर परशरामपंत वगैरें आपले हवेलीस गेले बाला-
जीपंत दाहा घटका रात्रीस बागातून आपले हवेलीस गेले. सेवेसी
श्रुत होये हे विजापना.

A. R. No. 199

६ रमजान १२०४ हिजरी

२० मे १७९०

(आरंभीचा मजकूर फाटलेला आहे.)

पूर्वी छ २९ माहे शावान (मजकूर फाटला) मान लिहून छ ३०
रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखवार पाठविली त्याजवरून वर्तमान
श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ ६ माहे रमजानपर्यंत यैकिलें व जालें
वर्तमान सांप्रदाया प्रो दफेवार लिहिलें असे.

परशराम रामचंद्र मिरजवालें छ ४ माहे रमजानी मौजे वानवडी-
हून कूच करून मौजे हडपसरानजीक जाऊन मुकामात करून राहिले
आहेत परशरामपंताचे समागमेचा तोफखाना वगैरें सरंजाम छ ७
माहे रमजानी मिरजेस पुढे रवाना करणार. परशराम रामचंद्र छ ९
रोजी हडपसराहून कूच करून जाणार म्हणोन यैकिलें.

फतेअलीखानाकडील वकील वाईस आले आहेत. लक्ष्मणराव
रास्ते समागमे घेऊन पुण्यास येणार म्हणोन लिहिले आहेत. त्यास
लक्ष्मणराव रास्तें छ ४ माहे रमजानी पुण्यास आलें. राव पंतप्र-
धानाची व बालाजीपंताची भेटी घेंतली. छ ५ रोजी अबदुलनबीखान
व गुलामहुशनखान वकील नि।। फतेअलीखान पुण्यास आले. राव
पंतप्रधानानी विश्वामराव चिंतामण पागेवाले वकील मजकुरांस
इस्तकबाल पाठविले होते. वकील मजकुरास लक्ष्मणराव रास्ते याचे
पेठत राहवयास मकान दिल्लें आहे व वकीलाचे समागमे बेवीस बेल
होनाचे आहेत. एकंदर दोनतीन लक्ष आहेत व पाचसहा लक्ष
स्पयाच्या हुंड्या आहेत म्हणोन यैकिलें.

पुण्यात शहरात रात्री पांचसाहा दिवसापासून चौकीपाहऱ्याची बंदोबस्त होत आहे. आबादीत जागाजागा नाके आहेत तेथे हजार पांचसे स्वार तयार होऊन उभे राहत आहेत व गस्त रात्री दोनतीनसे स्वाराची कुल आबादीत फिरत आहे. राव पंतप्रधानाचे हवेलीतही चौकीपाहऱ्याची बंदोबस्ती बाळाजीपंतानी करविली आहे. याची खुलस कलत नाही. शोध करून मागाहून लिहिले जाईल.

मुंबईहून मिस्तर उकीट इंगरेज मिस्तर मालट वकील इंगरजाचे भेटीस पुण्यास येणार. सबब बालाजीपंताची परवानगी मिस्तर मालट वकीलाने घेतली. से पन्नास मनुशानिशी यावे म्हणून राव पंतप्रधानाचे दस्तके राहदारीचे देविले.

अंबोजी इंगले व बापोजी होळकर जयपूरवाल्याचे मुकाबल्यास होते. त्यास सांप्रत आंबोजी इंगल्याचे फौजेसी व जयपूरवाल्याचे कहीवाल्याचे समागमीचे फौजेसी लढाई जाली. से दोनसे लोक ठार व जखमी उभयताकडील जाली. आंबोजी इंगल्याकडील सिकस्त जाली व इस्मालबेग जयपूरवाल्यासी सामिल जाला आहे म्हणून वर्तमान येकिले.

राव पंतप्रधानाचे हवेलीत बालाजीपंतानी पांचसाहा दिवसांपासून बहुत चौकीपाहरियाची बंदोबस्ती करविली आहे. हररोज राघोपंत गडबोले राव भवभुफाचे हवेलीतच निद्रा रात्रीस करीत आहेत.

छ ३० रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून च्यारपाच घटका गंजिफा खेळून आराम केला. अडीच पहर दिवसास द्वितीये भोजन करून कवालाचे गायेन येकत बसले होते. तिसरे प्रहरी येनेमाहलान दरबार करून बसले. बालाजीपंत वगैरे मुत्सदी इजर जाले होते. दोनतीन घटका राव भवसूफ दरबारात बसून हरयक जवाबसाल मनास आणोन बालाजीपंतासहित खिलवतीस जाऊन तीनच्यार घटका खिलवत

करून राव मवसूफ बरखास्त होऊन गेले. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. राव मवसुफानी रात्री संध्या व भोजन करून चवसर खेळून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी रात्री कवालाचे गायेन प्रहर रात्र-पर्यंत येकून निद्रा केली.

हरीपंत छ मजकुरी तिसरे प्रहरी गुलटेंकडीनजीक बागात चिंतामणराव वगैरें पुत्रासहित गेले होते. तिकडून परशराम रामचंद्र मिरजवालेही बागात गेले. च्यार घट(का)पर्यंत हरिपंताचे व मिरजवाले मजकुराचे बोलणे जालें. नंतर बागातच रात्री भोजन जाली. नव घटका रात्री हरीपंत आपले हवेलीस गेले. मिरजेवाले मजकूर आपले मुकामास गेले.

बालाजी केशव नाईक थथे, राव पंतप्रधानाचे मेंव्हणे, याचे स्त्री काहिली होती. छ मजकुरी प्रहर रात्रीस थथे मजकुराचे स्त्रीचा काल जाला.

छ १ माहे रमजान रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचा हुनरे सिकून स्नान संध्या देवपूजन करून भोजन केले. नंतर आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून चिंतामणराव फडक्यास बोलाऊन आणऊन आस्तमानपर्यंत सात मजली बंगल्यात चवसर व गंजिफा खेळून रात्री संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन येकून आरामास माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस हरिपंतास व बहिरोपंत मेंदळधास बोलाऊन आणऊन दोनतीन घटका खिलवत केली. इतकियात मिस्तर मालट वकील इंगरेजाकडील बोलावणे मेंदळें मजकुरास आले. सबब मेंदळे मजकूर मिस्तर मालट वकिलाचे मकानास गेल्यावर पुन्हा अस्तमानपर्यंत बालाजीपंताची व हरीपंताची खिलवत जाली उपरांतिक बालाजीपंत संध्येस उठले. हरीपंत आपले हवेलीस गेले.

मिस्तर मालट वकील इंगरेजाने परशराम रामचंद्र मिरजवालें यांस छ मारी तिसरे प्रहरी ज्याफतीस येण्याविसी प्रातःकालीच सूचना केली. त्याजवरून मिरजवाले मजकूर इंगरेजाचे मकानास गेले होते. मिस्तर मजकूर बंगल्याबाहिर येऊन परशरामपंत व रघुनाथराव नीलकंठ वगैरेस घेऊन गेला. च्यारपांच घटकां तवाफाचा नाच जाला. उपरांतिक मिस्तर मालट वकीलाने मिरजवाले मजकुरास जंवाहिर व वस्त्रें वगैरें दिल्ली. त्यांचा तपमील.

१ परशराम रामचंद्र आसामी येक

२ जवाहिर रकमें

१ सिरपेंच मुरसा

१ जिगा

२

८ वस्त्रें सनगें

१ पागोटे पैठणी

१ सेला पैठणी

३ ज्यामेवार थाने सुमार

१ पटका

१ किमखात्री धान

१ दुशाला गुलाबी

८

५ हत्यारें

१ पस्तोल

१ पेशकबज

१ तलवार

१ दस्ताना

१ पेटी लोखंडी

५

१ घोडा रास

रघुनाथराव नीलकंठ आ॥ १

२ जवाहिर रकमें

१ सिरपेंच मुरसा

१ जिगा

२

७ वस्त्रें सनगें

१ पागोटे

१ सेला

२ ज्यामेवार थानें

१ पटका

१ दुशाला पिवली

१ किमखाबी थान

७

२ हत्यारें

१ पस्तोल

१ दस्ताना

२

हमराही इस्म मुमार ८ यास च्यारच्यार पारचे वस्त्राप्रमाणे वस्त्रें दिल्लीं.

येणंप्रमाणें जवाहिर व वस्त्रें वगैरें मिरजवाल्यास देऊन तवाजा केली. पांदान घेऊन मिर्जवाले आपले खेम्यास गेले.

छ २ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून आराम केला. आडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी सिध करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व नीलकंठराव खासगीवालें व माधवराव रामचंद्र व

घोरपडे व जाधव व भापकर व निबालकर व नाईक वगैरें सरदार व दोन आडीच हजार स्वार व गाडदी वगैरें जमीयेत समागमे घेऊन राव मव-मूफ तिसरें प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजोक मैदानात जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून हरणाचे रमण्यात जाऊन हरणाचा वगैरें तमाशा आस्तमानपर्यंत पाहून दोन घटका रात्रीस हवेलीस जाऊन रात्री संध्या व भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत आपले हवेलीतच होते. रामजी पाटील जाधव निं॥ सिंदे छ मजकुरी तिसरे प्रहरी पंत मारनिलेचे हवेलीस गेले होते. च्यारपाच घटका खिलवत जाली. नंतर बालाजीपंत संध्येस उठलं. रात्री बालाजीपंतांनी तवाफाचा नाच प्रहर रात्रीपर्यंत पाहिला.

परशुराम रामचंद्र गिरजवाल्याचे मकानास मिस्तर मालट वकील डगरेज छ मजकुरी तिसरे प्रहरी गिरजवाले मजकुराचें सूचने-प्रमाणे ज्याफतीकरिता गेले होते. दोनतीन घटका मिस्तर मालट वकील गिरजवाल्याचे खेम्यात बसला. तवाफाचा नाचही जाला. उपरांतिक जयाहिर व वस्त्रें दिल्लीं.

१ मिस्तर मालट वकीलास

- १ सिरपेंच मुरसा
- १ कलगी
- १ घोडी गंग
- १ वस्त्रें
- १ पागोटे
- १ मेला
- ३ ज्यामचार थान
- १ पटका
- १ किमखाबी थान
- १ शालजोडी

१ तलवार

- १ मिस्तर हरण यास च्यार पारचे वस्त्रें
 १ मिस्तर इठाव यास च्यार पारचें वस्त्रें
 १ हमराही इस्म आ॥ ५ यास सेले पागोटीं
 १ बहिरोपंत मेंदळ्यास साडेतीन वस्त्रें
 १ दुभासी यास च्यार पारचे वस्त्रें

येणेंप्रमाणें जवाहिर व वस्त्रे देऊन मुदारात केली. नंतर मिस्तर मालट वकील इंगरेज आपले मकानास गेला.

बालाजीपंत छ मजकुरी प्रातःकालीच भास्करपंत भानूस आराम नांही म्हणून पंत मार्गनिले परामृशाम गेले होते.

छ ३ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन कवालाचे गायेन यैकून स्नानमंध्या देवपूजन व भोजन करून तीन च्यार घटका गजिफा खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीय भोजन करून सातमजली बंगल्यात बसून अस्तमानपर्यंत चवसर व शेतरंज खेळून रात्री मंध्या व भोजन केले. उपरांतक आरामास गेले.

बालाजीपंत मजकुरी तिसरे प्रहरी पर्शराम रामचंद्र मिरजवाले वानवडीनजीक आहेत तेथे जाऊन तीनच्यार घटका मिरजवाले मजकुरासी खिलवन करून हवेलीस गेले. नंतर बालाजी केशव नाईक थथे व रंगराव त्रिबक याचे घरास मातमीस जाऊन आपले हवेलीस गेले.

छ ४ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानमंध्या देवपूजन व भोजन करून तीरंदाजी तीनच्यार घटका खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून जेगदेवराव नाईक निवाळकर अकुलुजकरास इस्तकवाल जावयाकरिता स्वारी सिध करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व रघुनाथराव

नीलकंठ मिरजवाले व घोरपडे व जाधव पाटणकर व भापकर वगैरें सरदार व स्वार दोनतीन हजार व गाडदीं मभर दोन हजार व शागिर्द वगैरे जेमियेत समागमे घेऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी हाथीवर स्वार होऊन कोंतवाल तलावानजीक गेले. तिकडून जेगदेवराव नाईक निवालकर आले. नाईक निवालकर याची स्वारी घोड्यावर म्हणून राव पंतप्रधानही हाथीवरून घोड्यावर स्वार जालें, नंतर भेटी जाली. राव मवसूफ तेथेच घोडी फेरायाम गेले निवालकर मजकूर बालाजीपंत व हरीपंताचे भेटीकरिता गेले. राव मवसूफानी तीनच्यार घटका घोडी फेरून आस्तमानी हवेलीस जाऊन रात्री संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन येकून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आपले हवेलीतच होते. तिसरे प्रहरी बहिरोपंत मेदळे व चितामणराव फडके आले त्यासी खिलवत करीत बमले. इतकियात लक्ष्मणराव रास्ते भेटीकरिता आले. भेटी जाली नंतर गेले. उपरांतिक जेगदेवराव नाईक निवालकर पंत मारनिलेचे भेटीस आले. त्याचीही भेटी जाली. इतकियात भास्करपंत भानू काहिली होते ते मृत पावले. भानू मजकूर बालाजीपंताचे विचेरे बंधु राव व अवरोध बालाजीपंतास आला. त्याजवरून सर्वत्र बगखास्त जालें.

लक्ष्मणराव रास्तें छ मजकुरी वाईहून फतेअलीखानाकडील वकील समागमे घेऊन पुण्यास आले. अवल बालाजीपंताची भेटी घेऊन साहा घटका रात्रीस राव पंतप्रधानाची मुलाजमत जाली. फतेअलीखानाकडील वकील पुण्याहून दोन कोणावर राहिले. छ ५ रोजी पुण्यास येतील.

परशुराम रामचंद्र मिरजवाले वानवडीनजीक मुकामात करून होते. छ मजकुरी कूच करून मौजे हडपसरानजीक जाऊन राहिले आहेत.

छ ५ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन कवालाचे गायेन येकून स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून आराम

केला. अडीच प्रहर दिवसाम द्वितीये भोजन करून सातमजली बंगल्यावर जाऊन चवसर व गंजिफा अस्तमानपर्यंत खेळून रात्री संध्या व भोजन करून आराम करावयास गेले.

बालाजीपंत आवरोधामुळें आपले हवेलीतच छ मजकुरी होते चिंतामणराव फडक्यासी अस्तमानपर्यंत खिलवत जाली.

अबदुलनबीखान व गुलामहुशनखान वकील निा फतेअलीखान छ मजकुरी तिसरे प्रहरी पुण्यानजीक बालाजी नाईक भिड्याचे बागा-समीप आले. राव पंतप्रधानाकडील विश्वासराव चिंतामण पाग-वाले इस्तकबाल गेले, भेटी जाल्यानंतर वकील मजकुराने विश्वासराव यास च्याग पारचे वस्त्रे दिली. उपरांतिक विश्वासराव चिंतामण बालाजीपंताकडे जाऊन वर्तमान सांगितले. वकील मजकूर लक्ष्मणराव रास्ते याचे पेंठत मकान नेमून दिले तेथे राहिलें. त्यासमागमे दोन तीनसे गाडदी वगैरें जमीयेत आहे. राव पंतप्रधानाकडिता दोन हाथी व जेवाहिर व वस्त्रे आणली आहेत व खडणीचे वैवजाचे बेबीम बैल होत भरून आणले आहेत.

छ ६ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली वेदांग होऊन कवालाचे गायेन येकून स्नानसंध्यादिक करून भोजन केले. नंतर तीरअदाजी दोन घटका करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसाम द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून अस्तमानपर्यंत गंजिफा व शेतरेज खेळून रात्री संध्या व भोजन करून आरामास गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी आपले हवेलीतच होते. तिसरे प्रहरी दफतरचे कारकुनास आणऊन कांही हिशब पाहिले. नंतर बहिरोपंत मेंदले व सदामिव दिनकर निा नारो सिवदेवासी अस्तमानपर्यंत खिलवत

(पुढील मजकूर फाटलेला आहे)

श्री

विनंती विज्ञापना असीं जे येथील कुजळ तागाडन छ १४ माहे
रमजान मुकाम पुणे स्वामीचें कुपावळोकणकडून येथामिथून जाणोन
स्वानंद लेखण आज्ञा करीत अगिले पाहिजे विषय येथील वर्तमान छ
७ माहे मजकूर रोज धनवार त्रितोये प्रहर दिवसा थपवासात सर
कारचे डाकेंवरून सेवेमी ग्याना केलें, ते पाऊन सविनय वनमा त्या-
नास आले असेल तदनंतर येथील वर्तमान त्रितोय प्रहरी म्हाळ-
माहाम याचे वाड्यात राजश्री बाबा व लक्ष्मणराव फडके व मुत्सदी
वगैरे आले होते राजश्री रघुनाथराव पटवर्धन कुरवडाडेकर राजश्री
नाना फडनवीन याचे भेटीस येऊन येक घटिका म्हाळमास सणाचि बोलणे
बोलोन साधारा गेले. नंतर अस्तमितपर्यंत किरलोरा जागताजे होऊन
फडके व मुत्सदी वगैरे आपलाळे घरास गेले. आपनार्ची स्वारी मागील
माहा घटिका दिवस राहाता रमन्यात गथा होची. तेा घोडा मिरऊन
साधारा निघाले ते साड्काली आपल्या वाड्यात आले. राजश्री हरि-
पंत फडके गुलटेकळीचे कामात गेले होते. ना त्रितोय प्रहरी राजश्री
परसराम रामचंद्र पटवर्धन हाडपसरीतून निघोन पांढके मजकूर याचे
भेटीस बागात आले. उभयताचे खिलवत होत असता राजश्री आपा
बलवंत भिड्याचे बागातून निघाले त तेथेच गेलें. त्या वाटेने रघुनाथ
मेहंदले त्या स्थली येऊन चौघाचे खिलवत आण घटिका रात्रपावेतो
जाले. उपरांत सर्वत्राणी तेथेच फगल केलें. पानदान विडे व सुगंधी
साहित्य व फुलाचे हार व गजरे या प्रेा जाल्यनंतर पहरा रात्री मिरज-
कर मजकूर व आपा बलवंत तेथोन निघाले ते आपलाळे डेयान गेले
व फडके व मेहंदले अकरा घटिका रात्रीस शहरात गेऊन आपलाळे
घरास आले खिलवताचा भाव ज्यानास आलाकी मिरजकर मजकूर

मोहिमीस निघावयाकरिता श्रीमताची आज्ञा घेऊन महुर्तेकरून डेरे दाखल जाले. त्यावर कूच करून वानोडीस येऊन राहिले असता माग-
निले याचे मुदबखाचे डेन्यातून चोराणे भाडी वगैरे वस्तभाव नेली.
तेव्हा त्या महुर्ताचे जाणे ठीक नाही. संशये प्राप्त जाला म्हणून मदा-
रुलमाहाम व फडके याचा विचार जाला की त्याजला माधारा याव-
याचे करवावे आणि मागती श्रीमंताचे दर्शण घेऊन जावे त्याजवरून
राजश्री हरीपंततात्या रोज मजकुरी बागात जाऊन येविशीची सला
करून निश्चये ठेराविला त्यांस उदईक मिरजकर मजकूर महुर्त ठाळा-
वयाकरिता आपले हावेलीस येणार. दुसरे, पेशजी तिघेजन गोदे कोण्ही
येक फिरस्ते होते. त्याणी रात्रौ कसवी लोकाचे घरास येऊन राहिले
आणि दग्याचे कर्म करून तिघी कळवाननीस जिवे मारून त्याची वस्त-
भाव घेऊन पळाले. हे वर्तमान कोतवालास कळल्यावर त्याची चौकसी
करून शोध करताना ते सापडले. सरकारात वर्तमान मागितले आणि
त्याजला कैद करून ठेविले. त्याम कितिक दिवस गुजरले तेव्हा तिघे-
जना पैा येक निराप (रा) ध दिसोन आला. त्याजला सोडोन दिले आणि
दोघे आल्याड खरे असे सिद्ध जाल्यावर सरकारातून आज्ञा जाली की
त्याजला हातीचे पाई बाधून शहरात फिरवावे. त्याजवरून दोघा-
चोरास दो हातीचे पाई बाधोन फिरविताच बुधवार पेठेचे चावडी-
जवळ त्याचे प्राण गेले. श्रुत होये छ ८ रोज रविवारी मागील सवा
प्रहर दिवस राहाता मदरुलमाहाम याचे वाड्यात राजश्री सदासिव
दिनकर वकील येऊन त्याचे खिलवत दोन घटिका जाहाले तो राजश्री
हरीपंत फडके आले. तेव्हा वकील मजकूर बरखास्त होऊन फडके व
मदारुलमाहाम या उभयेताचे खिलवत होताना मेहेदले यास बोलाऊ
पाठविले. त्यास तेही आल्यावर त्रिवर्ग वसोन चार घटिका इंग्रेज-
प्रकर्णी मसलतीचे बोलणं होत आहे तो राजश्री परशुराम रामचंद्र
मिरजकर हाडपसरचे मुकामीहून मडे स्वारीनसी तिघोन येक घटिका
दिवस शेष राहाता गावात येऊन राजश्री नाना फडनवीस याचे वा-
ड्यात आले. तेव्हा मदरुलमाहाम व हरीपंततात्या व मिरजकर व
मेहेदले मार असे दोन घटिका रात्रपावेतो बसोन खिलवत जाले.

मागील तीन घटिका रात्रीस हस्त नक्षेत्रावर मिरजकर याणी श्रीमं-
ताचा निरोप घेऊन स्वार होऊन जावे असे निश्चयात आले. त्याजवरून

२

राजश्री परमरामपंत मिरजकर याणी मदारुलमाहाम यासी बोलणे
करून निरोप घेऊन निघाले ते ती घटिका रात्री आपले हावेलीस
गेले. नंतर अर्ध घटिकानी फडके व मेहेदले मदारुलमाहाम याचे
येथून निघोन आपलाले घरास गेले. राजश्री गणपत आनंदराव
मेहेदले याजला दोन हजार फौज ठेवावयाविसी मदारुलमाहाम याणी
सांगितले आणि मिरजकरावरावर जावयाची नेमणूक केली आहे,
त्याजवरून मारानिले पाचच्यासो स्वार तूर्त टेलिले आहेत. रोज
मजकुरी त्याचे मूर्त वाहेर निघावयाचे. सव्व मेहेदले मजकूर प्रहर
रात्री श्रीमंताचे वाड्यात गेले होते. त्यास त्याजला वस्त्रे रुकसतीची
देऊन विडे दिले. मारानिले आज्ञा घेऊन निघाले ते राजश्री नानाचे
वाड्यात आले. दोन घटिकापर्यंत बोलणे होऊन निरोप घेतला आणि
मूर्त करून आपले घरीहून स्वार जाले ते मोतीबागात जाऊन डेरे दाखल
जाले श्रुत होये. छ १, रोज सोमवारी मागील च्यार घटिका रात्र
शेष राहता राजश्री हरीपंत फडके आपले घरीहून निघोन श्रीमंताचे
वाड्यात गेले तो मागाहून येका घटिकानी राजश्री परमराम राम-
चंद्रही सरकारवाड्यात आले श्रीमंत गणपतीचे दिवानखान्यांत
प्रेरित वंठक जाहली फडके मजकूर याणी श्रीमंतास विनंती करून
माघंत वृत्त पेशजी विदित केलेच आहे. त्याजवरून श्रीमंताणी
मिरजकर याम रुकसतीचे समई पोशाक वगैरे दिले.

१ पोशाक	१ ढाल	
१ मिरपेच	१ तरवार	
१ मोत्याची कंगी	१ नौबतीचा हाती	साहेबनौबत
३	सरकारातून दिली.	

३

मदरुल या प्रो. देऊन पानदान विडे दिले. मागील दीड घटिका रात्र

जेप राहता हासून नक्षत्रावर मिरजकर याणी मूर्तेकरून श्रीमंताची आज्ञा घेतली आणि तैसेच निघाले ते हाडपसरास आपले लस्करात जाऊन नंतर तेथोन रोज मारी चौ कोसाचा कूच करून लोणीस मुकामास गेले. राा जगदेवराव निबालकर अकलोद येथील याची नेमणूक मिरजकरावरावर जावयाची जाली. सबब निबालकर मजकूर श्रीमंताचे वाड्यात येऊन आज्ञा घेतली. त्याजलाही वस्त्रे व विडे श्रीमंताणी दिल्ले. मारनिले आपले सरंजामानसी मिरजकरा बोर स्वार होऊन गेले या प्रोा मिरजकर वगैरे याजला श्रीमंताणी रुसत केले आणि प्राथ स्नान करून सूर्योदयापूर्वी येकादसी करिता निघाले ते दोन घटिका दिवस येता पर्वतीस गेले. च्यार घटिका श्रीदेवीचे पूजन जाल्यावर नंतर मडलीसही तेथेच फराल करून प्रहरा दिवसा स्वारी माधारा निघाली ते येताना बेलबागात येऊन देवदर्शन घेतले आणि सवा प्रहरा दिवसाचे संधीत आपले वाड्यात दाखल जाले. मदारुमाहाम याचे वाड्यात च्यार सा घटिका प्रथम दिवस येता राजश्री लक्ष्मणराव रासने आले होते. दोन घटिका खिलवत जाले तो राा बटिरोपन मेहेदले तेथे आले. यावर रास्ते मजकूर माधारा निघोन आपले हवेलीस गेले. मेहेदले मजकूर दो घटकानी तेथून पर-भागाच इंग्रेजाकडे गेले. त्रितये प्रहरी मदारुमाहाम याचे वाड्यात राा मदारुसिव दिनकर व मुल्लदी व मामलेदार व दरकदार आले होते. त्यास दरकदार याम बोलाहून रासनेचे कामकाज दोन घटिका जाले. तो मेहेदले मजकूर आल्यावर राजश्री नाना व मेहेदले याचे खिलवत च्यार घटिकापावेतो जाहाले फिरंगी याची दोन पलटने आंबेगावचे बारीने पुढ्याचे गणपतीवरून सावताचे वाडीपलीकडून जावयास मार्ग दिल्ला आहे. सबब तिकडूनच येतात. हे बातमीचे वर्तमान मदारुमाहाम याची कलल्यावर राजश्री सिद्धेश्वरराव बिनीवाले याचे कारभाग्यास बोलाऊन सांगितले की तुमची पागा शाहापूर बेलगावचे बारीस जाऊन तिकडून दोन पलटने फिरगियाची येत आहेत त्याजला येऊन येऊन तासगावचे मुमारे आणोन राजश्री परशुराम रामचंद्र याज-पामी दाखल करणे जैसे सांगितले. श्रुत होये छ १० रोज मंगलवारी

तिसरे प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात राजश्री हरीपंत फडके व दाजीवा व बाबा फडके व बहिरो रघुनाथ वगैरे आले होते. त्यास राजश्री नाना व फडके व मेहेदले असे त्रिवर्ग वसोन च्यार घटिका खिलवत जाले. नंतर मेहेदले मजकूर रुकमन घेऊन आपले घराम गेल्यावर उभयेता दोन घटिका रावपावेतो वसले होते. नंतर फडके वगैरे आपलाले घराम गेले. मागील साहा घटिका दिवस राहाता श्रीमंताची म्यारी घोडी फेंकवयासी रमल्यात जाऊन दोन घटिका दिवस शेष राहता आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ ११ रोज बुधवारी त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात राा सदाशिवपंत गुणे येऊन मारनिळेची खानगी नागपुरास होत आहे तेविसीचे बोलणे

३

च्यार घटिका जाले. मेस्तर मालिट इंग्रेज याणी पेशजी श्रीमंताची मेजमानी केली होती तेव्हा हाती वगैरे नजर केले. त्यास तो हाती नापसंद जाला, गवळ माघारा दिल्ला होता म्हणून इंग्रेज याणी कनकगिरीचे राजियाचा हाती विकारु आला होता तोच खरेदी करून घेतला आणि श्रीमंतास दावयाकरिता पाठविला. रो बहिरोपंत मेहेदले याणी येऊन मदारुलमाहाम यास वर्तमान सांगितले आणि हाती आणऊन दाखविला ना पाहून नंतर श्रीमंताकडे घेऊन गेले. हाती मध्येम प्रतीचा होता. पसंद करून फीलव्यायात पाठविला. राजश्री रघोजी भोगले सेनामाहेव मुभा सगळ गुदस्ता येथे आले होते ते वेळेस मेधाधुरवरीची वस्त्रे राजश्री मनावापू यास दावयाचा निश्चय जायला होता त्यास सांप्रत राजश्री मदानवपंत गुणे वकील येथोन नागपुरास जातात. त्याजममाणमे येक हाती व वस्त्रे वगैरे त्याजला पाठवतात म्हणान दुसरा हाती पहावयासी आणविला होता. तोही मदारुलमाहाम याणी पाहून ठेगविला. गुणे मजकूर सत्वरच जानार कासीराव रास्ते याचा काळ रोज मजकुरी जाला. त्याची स्त्री सती निपाली याकरिता राजश्री लक्ष्मणराव व गंगाधरराव रास्ते

याजला अवरोध पडला आहे. तो निवृत्ती जालियावर टिपुकडील वकीलाचा जावसाल शुरू होईल, तोवर मंद आहे. श्रुत होये. छ १२ रोज गुरुवासरी मागील दाहा घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे दरकदार व मुत्सदी वगैरे आले होते. राजश्री सदासिव दिनकर वकील श्रीमंताकडील नाा सिंदे हे आपले गांवास दो महिन्याची आज्ञा घेऊन जाणार यास्तव मारानिले येऊन दोन घटिका खिलवत करून गेले. नंतर दरकदार दफतरचा हिसेब घेऊन आले व वसई संस्थान येथील राजश्री माहदाजीपंत काले कारभारी येऊन अस्तमितपावेतो कामकाज जाले. नंतर सर्वत्र आपलाले घरास गेले. राजश्री परशरामपंत मिरजकर मोरगावास छ ११ पोा मुकामास गल्याचे वर्तमान आले. श्रुत होये. छ १३ रोज शुकुरवारी प्रथम प्रहरात राा गमाजी पाटील वकील दाा गाडकवाड राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात येऊन दोन घटिका खिलवत जाले. नंतर मानिले आपले घरासी गेले. गाडकवाड मार याजला वकीलाणी येथील बोलण्याचा भावगर्भ येक दोणवेला लाा असता त्याचे ध्यानास येऊन तहात गोष्ट येत नाही. याकरितां मदारुलमाहाम याणी मसलत लाबनीवर ठाकिली आहे. पाहावे निश्चंये जो ठैरल्यात येईल तो सेवेसी लेखण केले जाईल. त्रितीय प्रहरी राा गणपतराव जिवाजी, सरसुभे संस्थान वसई प्रांत कोकण, याणी तेथून गाहागोशचे बचे पिंजन्यात घालोन श्रीमंतास नजर पाठविले ते प्रथम राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात आनिले होते. नंतर श्रीमंताकडे घेऊन गेले. ते अवलोकण करून सिकारखान्यात पाठविले. त्रितीय प्रहरी मदारुलमाहाम याचे येथे मुत्सदी वगैरे येऊन किरकोली कामकाजे करून अस्तमिती मागारे गेले. हिंदुस्थान प्रांतीचे वर्तमान माचडीवाल्याचे मुलकात इस्माईलबेग फौजनसी आहे. त्याजवर मथुरेहून राजश्री बापूजी होलकर व बालोजी इंगले व राणेखा वगैरे पंचवीसतीस हजार फौजेनसी गेले होते. त्यास कहीवरून याची त्याची लढाईचा प्रसंग जाला. म्हणोन तोफखान्या पाा राजश्री माहदजी सिंदे याजकडील तोफ च्यार वाटेतून जाता इस्माईलबेगाचे फौजने सदरहू तोफ च्यान्ही वलीन नेल्या व येकदोन हाती वगैरे नेले

अैसे वर्तमान अँकिन्यात आले आहे. जैपूर व उदेपूर व जोतपूर वगैरे फितुरात आहेत. इस्माईलबेगचे मिलनीत मिलोन विरुद्ध लागले आहे. हे वर्तमान मथुरेस कलतांच आणखी फौजा वगैरे सरंजाम मदतेस पाठविला. कुरूक्षेत्रावर राा कासीराव होलकर वगैरे सरदार फौजनसी सिकाचे पारपत्यास आहेत. जैपूरवाल्याचे वकील होलकराकडे येऊन खडणीचे बोलणे करितात ते सिंदे याचे चितास येत नाही. जैपूरकराचे मुलकाची खराबी करून अजमेरचा किला घ्यावा. नंतर खंडणीचा तह मुदेमाफिक जाल्यास करण तर करावा अैसे आहे. नवाब महाबत जंगबहादुर याजकडील खरिदीस पेशजी रोशनराये म्हणून आले होते. त्याणी पाचसे सिपाई चाकर ठेऊन तिकडे पोा हाली च्यारसे बंदुखी गारदी याच्या वेऊन पाठविल्या. थत्त होये याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे पाठऊन सेवकाचा सांभाल करतार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कोजे हे विज्ञापना

A. R. No. 201

२८ रमजान १२०४ हिजरी

११ जून १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना अैसी जे येथील कुशल तागाईत छ २८ माह रमजान मुकाम पुणे स्वाभीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणून स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २१ माहे मजकूर रोज शनवार दोन प्रहर दिवसा आखवारपत्र सरकारचे डाकवरून सेवसी खाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान तृतीये प्रहरी राजश्री नाना फडणवीस याचे वाड्यात राजश्री हरीपंत फडके व बहिरोपत मेहदले व मुत्सदी व दरकदार वगैरे आले होते. त्यास

महालसमंधी कामकाज च्यार घटिका जाल्यावर, मदारुलमाहाम व फडके व मेहेदले याचे खिलवत इंग्रेजप्रकर्णी अस्तमितपावेतो जाले. याचा भाव ध्यानास आला की ममईहून फिरंगी असामी २ येथे मुबा-दल्यास देऊन येथील इठाव व हारण फिरंगी अैसे दोन आ (का. फा.) त्या पलटनात जानार. यास्तव न्याजला श्रीमंताचा रु (का.फा.) पाहिजे. याअर्थी उदईक फिरंगी मजकूर आज्ञा घ्यावयासी येऊन नंतर मंगलवारी स्वार होऊन जानार, येविशीचा निश्चये ठेरला. उपरांत साइंकाली फडके व मेहेदले वगैरे आपलाले घरास गेले. राा माहदजी पाा वारीकर येथे आले होते. त्यास ठोके याजकडील कामाकाजाचा बदोवस्त जाला. सरंजामी माहाल प्रोा डांगरी वगैरे प्रांत खादेश येथील मामलत पाटील मजकुराकडे करार होऊन दोन गाव प्रोा मजकूरपैकी मीरखा ठोके याचे स्त्रीस सरकारांतून जागीर जातीचे खर्चास देविले. साहेबखा ठोके येथेच राहिले आणि पाटील मजकूर आज्ञा घेऊन आपले गावास गेले. राजश्री सदासिव दिनकरही स्वार होऊन उभयंता बराबरच गेले. श्रुत होये ह २२ रोज रविवारी मागील सवा प्रहर दिवस राहाता राजश्री हरीपंततात्या व मेहेदले मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आले. यावर दो घटिकानी मेस्तर मालिट इंग्रेज राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात आले. तेव्हा इंग्रेज मजकूर यासी वस्त्रे-वर बोलणे होऊन मदारुलमाहाम याणी त्या फिरंगियाम वस्त्रे दिली. याउपर श्रीमंताची रुकसत घ्यावयाची सबब मदारुलमाहाम व फडके व मेहेदले अैसे सरकारवाड्यात गेले. भागाहून इंग्रेजही तेथेच गेले. गणपतीचे दिवानखान्यांत वैटक जाली होती. श्रीमंत त्या स्थली आले. दरबार जाला. रुकसतीची वस्त्रे फिरंगी इठाव मजकूर पान दिली व मिरपेच १ व साडेतीन वस्त्रे अैसी दिव्ह्यांवर पानदान विडे रुकसतचे घेऊन मागील च्यार घटिका दिवस राहाता इंग्रेज मजकूर आपले स्थलास गेले. नंतर श्रीमंत उठोन आर्शमाहालात गेले. आणि मदारुलमाहाम व फडके व मेहेदले त्याच दिवाणखान्यात बसोन अस्तमितपावेतो खिलवत इंग्रेजप्रकर्णीच जाले. रोा

खंडेराव बलाल आंबडापूरकर पेशजी येथे आले होते. कारण की मारनिलेस सरकारातून पालखी वगैरेचा सरंजाम दिल्या आहे. यैसियासी मारनिलेचा विध्वापकाल जाला. यापुढे येथे यावयाचा भरवसा नाही. यास्तव चिरंजीव समागमे आणिला आहे. त्याचे नावे सरंजाम करून सनदपत्र करावे म्हणोन मदारुलमाहाम यास विनती केली च्यार सा महिणे आर्जव करून राहिले होते, त्यास श्रीमंत कृ (का. फा.) केलो ते जात-जाबता तूर्त त्याचे पुत्राचे नावे जाला. पुढे वादवरसात त्याणी येऊन कागदपत्राचा गुंता उरकावा अैसे ठरून मारनिले व त्याचे पुत्र या उभयेतास वस्त्रे जाली. गावास जाण्याकरिता श्रीमताणी आज्ञा जाली याप्रो जाल्यावर मदारुलमाहाम आदिकरून तेथोन निघाले ते आपलाले घरास गेले. राजश्री नाना बेल्वागात जाऊन साइंकाली आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ २३ रोज सोमवारी राजश्री नाना फडनवीस याचे तीर्थरूपाचे श्राध जाले म्हणोन त्रितीय प्रहरी मदारुलमाहाम याने वाड्यान मुत्सदी वगैरे मंडळी कोण्ही बहुतसे आले नाहीत. मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता राजश्री वावा फडके व मेहेदले मजकूर या दोघांस बोलाऊन दोन घटिका बोलणे जाले. नंतर ते आपल्याले घरास गेले. मागील साहा घटिका दिवस राडाता श्रीमताची स्वारी समन्यात गेली होती. च्यार घटिका तेथे घोडी फिरऊन माथारा निघाले ते आस्तमिती आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. रोज मजकुरी राजश्री लक्ष्मणराव रास्तें त्रितोये प्रहरी राजश्री हरीपंत फडके याचे येथे येऊन आस्तमीतपर्यंत उभयेताचे बोलणे जाले. टिपूकडील वकील येथे आले आहेत, त्यानी भेटी जाहालो पाहिजे येथिशीचे बोलणे होऊन

उदईक मुलाजमत व्हावी असा निश्चंगे ठरल्यात आला. श्रुत होये. छ २४ रोज मंगलवारी येकादसीस प्राथःकालीच श्रीमंत पर्वतीस गेले होते. देवदर्शन पूज्या इत्यादिक सहा घटिकापर्यंत

जाल्यावर फराल तेथेच करून प्रहरा दिवसा माघारा निघाले, येताना बेलबागात येऊन श्रीविष्णुमूर्तीचे दर्शन घेतले आणि तैसेच निघोन सवा प्रहरा दिवसा आपले वाड्यात आले. राजश्री नाना फडन-वीसही प्रति येकादशी प्रो बेलबागात जाऊन ११ घटिका दिवस येता आपले घरास आले. टिपूकडील गुलामहूसेन व अबदुल-नबी वकील रोजमारी श्रीमंताचे भेटीस येण्हार म्हणून मदारुल-माहाम याणी राजश्री नारोपंत चेकदेव बक्षी याजला बोलाऊन तमाम सरदार मानकरी व सरंजामी व पागे वगैरे यांस सागून, सरकार-वाड्यात अडचा प्रहरा दिवसा यावयाविशी सांगितले व सरकार-वाड्यात हाजारा कारंज्याकडील दिवाणखान्यात बैठक करावी व गारदी व स्वार वगैरे बदोबस्त करण्याविशीं रो राघोपंत गोडबोले व दिनकरपंत भडभडे यास ताकीद (का. फा.) दीड प्रहर दिवस राहाता राजश्री हरिपंत फडके मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आले. रास्ते याजकडील रा बालाजीपंत व नरसिंगराव वकील पुढे येऊन राजश्री नाना फडनवीस यांस विनंती केली. त्याज-वरून मागील दाहा घटिका दिवस राहता मदारुलमाहाम व फडके श्रीमंताचे वाड्यात आले, ते आर्शेमाहालात बसोन दोन घटिका माली मुलकी कामकाजे जाली. वकील मार रास्ते याचे पेठेतून निघोन इकडे यावयाचे बातमीचे समजलियावरी मदारुलमाहाम व फडके याणी दरबार बरखास्त करून तेथे उठोन हाजान्याचे हौजाकडे गेले. पेशजी ताकीद केल्या प्रौ तमाम सरदार व पागे व मानकरी से दोनसे येऊन हाजर जालेच होते. तेथे राजश्री नाना व हरीपंततात्या गेले. यावरी श्रीमंत त्या स्थली आले. राजश्री लक्ष्मणराव व गंगाधरराव रास्ते टिपूचे वकीलास घेऊन मागील साहा घटिका दिवस राहाता सरकारवाड्यात दिली दर-दांज्याने येऊन दिवाणखान्यात आले. वकील मार याणी हानीचे छद्यावे नग २ दोन आणिले होते ते श्रीमंतास नजर केले. कारचोबी बादली पोशाक येणे प्रो तौ चीरा १ जामेवार थान २ पटका १ किनखाब धान १ येकूण पाच सनगें होती, ते खोनात घालोन नजर

केली. पानदान विडे व खुशबोई सरंजाम वकील मजकुरास दिल्ल्यावर मारनिले रुकसत घेऊन माधारा आपले स्थलास गेले. राजश्री विठलराव परशराम पटवर्धन, राजश्री परसरामपंत मिरजकर याचे मधील पुत्र, येथे राहिले होते ते सांप्रत्य मिरजेस जातात याकरिता श्रीमंताचे निरोपास आले होते. त्याजला पैठणी लाल रंगाचे सेला व पागोटे व पानदान विडे देऊन मार्गस्त केले. याउपरांत श्रीमंत तेथोन उठोन आर्गेमाहालात आले. मदारुलमाहाम व फडके याणी इमारतीचे कारखाण्याचे काम पाहून तैसेच तेही आर्षेमाहलात आले. मुत्सदी वगैरे सर्वत्रास वरखास्त करून श्रीमंत व राजश्री नाना व हरीपंत फडके असे त्रिवर्ग बसोन खिलवत च्यार घटिका जाले. नंतर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता मदारुल-महाम तेथोन निधोन आपले वाड्यात येऊन नित्य कृत्याचें औषध घेऊन तैसेच निघाले, ते बंगल्याचे बागात गेले. साइंकालचे संध्यावंदन तेथेच करून दोन घटिका रात्र होता माधारा आपले घरास आले रोज मारी मागील च्यार घटिका रात्र राहाता इठाव फिरंगी स्वार होऊन गेला. समागमे गार (का.फा.) येत पाचपणास गेले. मारनिले दोही गलटणात जावयाकरिता येथून गेला. राजश्री आपा बळवंत शिड्याचे बागाजवळ राहिले होते. त्यास त्याणी रोज मारी तेथून तळ काढून दो बानाचे आतरे करून गारपीराजवळ किगड नवे तळे बांधीत आहे तेथे येऊन उतरले श्रुत होये. ह २५ रोज बुधवारी मागील सात घटिका दिवस राहाता श्रीमंत आपले वाड्यातून निधोन रा बाळाजी नाईक भिडे याचे बागात राजश्री आमरसिंग जाधव येऊन राहिले आहेत त्याचे भेटीस गेले. कारण कीं जाधव मजकूर श्रीकासीपात्रेस गेले होने ते यात्रा करून आले आणि मानकरी सरकारचे, सातारियाचे राज्याचे आप्तवर्गांत निकट, त्याचे येथे जावयाचा साप्रदाये या-करिता स्वारी तेथे गेली. समागमे राजश्री नाना फडनवीस व हरीपंत फडके आदिकरून सरदार व पागे वगैरे गेले होते. तेथे गेल्यावर जाधवराव मार याणी आपले डेन्याबाहेर इस्तकबाल

पुढे येऊन श्रीमंतास भेटले आणि डेऱ्यात घेऊन गेले. नंतर मदारुलमाहाम व फडके व पागे सरदार मानकरी याच्या भेटी जाल्या. दोन घटिका बैठक होऊन यात्रेचे वगैरे वर्तमान भाषणात आले. या उपरांत मारनिले

३

याणी वस्त्रे घ्यावयाची आणिली. पोशाक व सेले पागोटी बितौ.

१ श्रीमंताम पोशाक बऱ्हांनंपुरी उंतम १ बालाजीपंत ढोसर सेला
प्रतीचा. पागोटे

१ राघोपंत गोडबोले सेला

१ मदारुलमाहाम यास कंदीपो शाक. पागोटे.

१ हरीपंत फडके यासही कंदी पोशाक १ दिनकरपंत भडभडे

२ मऱ्हाटे सरदार आा २. यासी सेला व पागोटे.

१ दारकोजी निंबालकर सेला पागोटे. १ बालाजीपंत केलकर

१ सटवाजी गावडे सेला व पागोटे. सेला पागोटे.

२

४

५

९

सदरहू येणे प्रौ नव पोशाक व सेले पागोटी दिली. आतर पानदान जाल्यावर श्रीमंताची स्वारी तेथोन माधारा निघाली ते मागील दोन घटिका दिवस राहाता आपले वाड्यात आले. मदारुलमाहाम येताना बेलबागात येऊन देवदर्शन घेऊन नंतर आपले घरास आले. श्रुत होये. छ २६ रोज गुरुवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मत्सदी व दरकदार व मामलेदार आले होते. राजश्री दाजीबा फडके व लक्ष्मणराव फडके व सकारामपंत पानगे आले होते. ज्येष्ठ वा ७ रोज शुावारी छ २० माहे मजकूर आरंबी सन तिसैनचं आखर साल होऊन छ २१ रोज शनवारीपासून मृगनक्षत्रापासून पुढे नवे साल, सन इहिदे तिसैनचे अवल साल गुरू जाले. यैसियामी आरब वगैरे गारदी सरकारात चाकर आहेत त्याची हाजगी आखर साली मदारुलमाहाम आपण आपले समक्ष घेत असतात. सत्रव रोज मारी हाजरी घ्यावयाची शुखात केली. रौ राघोपंत

गोडबोले यासी बोलाऊन सैद अहमद जादार अर्बाचा याचे बिरादरी पां थोडीबहुत हाजरी आस्तमितपर्यंत घेतली. नंतर बेलवागात जाऊन आले. श्रीमंत मागील साहा घटिका दिवस राहता रमल्यात गेले होते. तेथून माघारा आस्तमिती येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले पाच घटिका रात्रीस मदारुलमाहाम याणी राजश्री सदासिवपंत गुणे वकील यास जैनावादी सेला पागोटे देऊन नागपुरास जावयासी निरोप दिलहा. मारनिले आमात्राश्या जालियावर सत्वरच स्वार होऊन जाणार. श्रुत होये. छ २७ रोज शुकुरवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याणी सैद आहामद आरबाचे जादार याचे बिरादरीची हाजरी घेतली. नंतर मागील तीन घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस आपले वाड्यातून निघोन मोरोपंत दमढेरे दरकदार दफतरचे पाचा मृत्य जाला म्हणोन मारनिलेचे घरी जाऊन त्याचे बंधूस सेला पाघरविला आणि तेथून निघाले ते बेलवागात गेले. देवदर्श करून तैमेच परभारा बंगल्याचे बागात जाऊन सध्यात्रंदन तेथेच केले. आणि दोन घटिका रात्र होता माघारा येऊन आपले वाड्यात आले. टिपूकडील वकील यास पाचाश्या मानसाचे बेगमीचा सिदा श्रीमंताचे सरकारचा मदारुलमाहाम याणी यादी ठेराऊन दिलहीं, त्या प्रो पाटविला. राजश्री परशराम रघुनाथ तामगावीहून पुढे मिरजेचे नजीक कृष्णांतीरास जाऊन मुकाम केला आहे. येथून तोफवाना व फौजा वगैरे सरजाम त्याजकडे जावपाचा, त्याची मार्गप्रतीश्या करितात. साहा तोफा येथून गेल्या च्याणिक जाणार आहेत पागे व सरदार व गारद वगैरे नेमणुकी प्रो रवाना होत आहे इंग्रेज याजकडील पलटने २ दोन ममईहून आवेगंधचे बारीने येऊन मिरजकराचे फौजेत मिळनार. पलटणे घाठाजबल आली आहेत. श्रुत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान व्यानाम पेईल ते मेवेसी लेखण केले जाईल सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा साभाल करुन स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणें. कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

विनंती विज्ञापना अैसी ज येथील कुशल तागाइत छ १२ माहे शवाल मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ ५ माहे मजकूर रोज शनवारी त्रितीये प्रहर दिवसा अखवारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेमी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान राजश्री नाना फडणवीस याचे वाड्यात मागील प्रहर दिवस राहाता मुत्सदी व दरकदार आदिकरून सर्वत्र आले होते. त्यास काही जरूरियात कामकाजे दोन घटिका जाहाली. यानंतर दिली शहर येथील आखवार आली होती. ते पत्रे व आणखी संस्थान वगैरे जागाची पत्रे आली ते मदारुलमाहाम याणी येकीकडे बसोन अस्तमीतपर्यंत वाचून पाहिली. उपरांत सर्वत्र आपलाले घराम गेले रोज मजकूर

(ओळ फाटली)

डी फेरावयासी गेले होते. ते (का. फा.) स्वारी माघारा येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. श्रुत होये. छ ६ रोज रविवारी मदारुलमाहाम मागील सवा प्रहर दिवस राहाता निद्रा करून उठिल्यावर आलीमदाखा जमादार याचे बिगदरीची हाजरी पाच घटिकापर्यंत बसोन घेतली. नंतर राजश्री त्रिबकराव सबनीस याणी आपले राहावयाची हावेली नवी बाधिली आहे. माडी वगैरे जागा तरतूतीची केली म्हणोन मारनिलेनी राजश्री नाना फडनवीस यासी विनंती करून जागा पाहावयासी मेजमानीचे निमित्त न्यावे असा मकेत जाहाला होता. त्याजवरून मागील चार घटिका दिवस राहता मदारुलमाहाम सबनीस मजकूर याचे घराम गेले. तां तिकडून परभाग राजश्री हरिपंत फडकेही तेथेच आले. यावर दोन घटिका नाच जाला. आतर पानदान होऊन नंतर मारनिले याणी वस्त्रे येणे प्रो

१ मदारुलमाहाम यासी केशरी
पागोटे व दुपठा .

१ बाबूराव केशव सेला व पागोटे
चदेरीचे सुफेद .

१ हरिपंत फडके यासी
(सेला) व पागोटे चदे-

रीचे सुफेद .

१ राघोपंत गोडबोले सेला
व पागोटे पैठणी कुसंबी .

सदरह दिलह्यावर मदारुलमाहाम मागील दोन घटिका दिवस राहाता आपले घरास आले व फडके वगैरे आपलाले घरास गेले . यावर रो गोपाळजी गंड मदारुलमाहाम याजकडील यास सबनीस याणी बोलाऊन सेला पागोटे दिले . वसाई किला प्रांत कोकण येथील (का . फा .) साळवे हावलदार सस्थान मजकूरचे येथे आले आहेत . सबब मारनिलेस राजश्री माहादाजीपंत काले कारभारी द्या सरसुभा याणी मदारुलमाहाम यास भेटविले . त्याणी सेला व पागोटे देऊन भेट घेतली . राजश्री बलवतराव कासी पेशजी भिलाचे पारपत्याकरिता खांदेश प्रांती पाठविले होते . त्यास भिलाचा बदोबस्त येथे समझ होऊन कन्हैरगड किला राजश्री मालोजी जाधवराव बाधोलीकर याजकडेस सांगितला आणि मारनिलेस बोलाविले होते . त्याजवरून त्याणी सरकार आज्ञे प्रो किला जाधवराव मजकूर याचे जिमेस करून आपण गारद वगैरे सरजामसुद्धा माधारा पंथ आले . सबब मारनिले याणी श्रीमंताचे दर्शण घेऊन नंतर मदारुलमाहाम याची भेटी घेऊन आपले घरास गेले . श्रुत होये छ ७ रोज सोमवारी पहिले दीढा प्रहरा दिवसा राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात रा

(ओळ फाटली)

यासी दोन घटिका खिलवन आपले येथे घरकृत्य कळवें लागला आहे ते (का . फा .) चे करून माधारा गेले . नंतर त्रितीये प्रहरो मदारुलमाहाम (का . फा .) माहा घटिकापावेतो शामीरखा जादार याचे बिरादरीचे आरब व गारद आहेत त्याची हाजरी घेतली . नंतर राजश्री हरिपंत फडके व रामजी पाटील वकील निा सिंदे असे आले . येसियासी मुरत शहर, प्रांत गुजराथ, येथे कोणही गुजराथी वगैरे याचे गुरू राहातात

ते प्रतिवर्षी श्रीमंत व रौ नाना फडनवीस व हरिपंत फडके याजला वस्त्रे पाठवीत असतात. त्या प्रौ सांप्रत्यही त्रिवर्गास वस्त्रे आली आहेत. ते रामजी पा घेऊन आले होते. त्यास मदारुलमाहम याची वस्त्रे देऊन श्रीमंताची वस्त्रे राजश्री नानास दाखविली. याउपरी श्रीमंताचे सेवेसी प्रविष्ट करतील. फडके याची वस्त्रे होती ते त्यास दिली. राजे बहादर राजश्री रघुपतराव नारायेण व रंगराव त्रिवक या उभयेतामधे कटाक्ष आज रात वर्षे लागला आहे. यैसियासी त्याचा कजिया विल्हे लाऊन बदोबस्त करून घ्यावा म्हणोन (का.फा.) माहादजी सिंदे याची पत्रे मदारुलमाहाम व फडके यास येतात. हाली दोघाची वाटणी व्हावीसे ठैरले आहे. दोन हिसे रंगराव त्रिवक

२

याचे आणि रघुपतराव दत्तपुत्र म्हणोन त्याचा येक हिंसा या प्रो बोलण्यात येऊन यादी जाहल्या आहेत. मालेगाव प्रो निबाईत प्रांत खादेश येथे कैलासवासी नारो शकर याणी किला मानवर बाधिला आहे. त्यास तेविंसी उभयेताचा लढा पडला आहे म्हणोन फडके मजकूर व रामजी पाटील मदारुलमाहम यासी बोलावयासी आले होते. आद्यापि निश्चंये ठैरला नाही, पाहावे. दोन घटिका बलोण फडके व वकील मार माघारा आपलाले घरारा गेले आणि आस्तमिती राजश्री नाना बेलबागात जाऊन आले. श्रुत होये. छ ८ रोज मंगळवारी येकादसी म्हणोन प्राथःकालीच श्रीमंताची स्वारी पर्वतीस गेली होती. त्यास प्रहरा दिवसा तेथोन माघारा निघोन येताना बेलबागात आले. तेथे श्री विष्णुमूर्तीचे दर्शन घेतले आणि दाहा घटिका दिवस येता आपले वाड्यात आले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याणी च्यार घटिका गारद्याची हाजरी घेऊन नंतर दफ्तरचे कारकून बोलाऊन दोन घटिका हिंसेबाचे कामकाज जाहले. यावर राजश्री नाना मागील दोन घटिका शेष दिवस राहाना आपले वाड्यातून निघाले. ते वो राजश्री गोविंद-भट निरचेऊर याचे जेष्ट बंधु मृत्य पावले निमित्त त्याचे घरस सेला पाघरवावयाकरिता जाऊन तेथोन बेलबागात गेले. देवदर्शन करून सांडकाली मागती आपले वाड्यात आले. हिंदुस्थान प्रांतीचे वर्तमान जैपूर व जोतपूर वगैरे येथील राजेरजवाडे यासी व इस्माईल.

बेग यासी अक्येता होऊन आलीबाहादर व सिदे व होलकर या त्रिव-
 र्गसी व त्यासी वैमनस्व लागले आहे म्हणून मथुरेहून राजश्री बापूजी
 होलकर व आंबोजी इंगले व आबा चिटणीस वगैरे फौजा त्याचे
 पारपत्यास गेल्या असता सांप्रत त्याची व याची लढाई जाली इस्मा-
 ईलबेग याजपासी दोनच्यार हाजार गारद वगैरे होती त्यात होलकर
 व इंगले याणी फितूर करून त्याजला दोन लक्ष रुपये देऊ केले आणि
 करार ठेराविला की समयाम तुम्ही कामकाज करू नये, असे जाले
 होते. तेव्हा लढाईचा प्रसंग छ ८ रमजानीस येऊन प्राप्त जाला
 ते समई त्याणी संकेता प्री कमती केरी तेणेकरून इस्माईलबेग
 याचे फौजेची सिकास्त जाली पाचच्यार कोस हातन भागे पळाले
 तेव्हा त्याचे तळावर होलकर व इंगले याणी जाऊन सकाम केला
 च्यारपाचसे माणूस लढाईत कामास आले या प्री जाव्यामळ तून
 त्याचा मोड होऊन कमजोर जाले गारद वगैरे याची फितूर करून
 फोडली होती ते याजपासी (का फा) मिळाले तेथल्या तगर
 त्यासी केला होता त्यास येक लक्ष रूपये त्याजला सिंह आणि आपल्या-
 जवळ ठेऊन घेतले आहे राजश्री कासीराव होलकर वगैरे फौज
 गुलाम कादर याचे भावावर व निकावर मरु होते त्यास त्याचीही
 लढाई पूर्वी येकदोन जाली तेणेकरून सिक भागीरथीपार माधारा
 टळून गेले. इकडे लढाईचा प्रसंग पडल्यामुळे री बापूजी होलकर
 याणी रा कासीराव होलकर याजला फौजेमुखा आपण मदतेस बोलाऊन
 घेतले व मथुरेहूनही पत्रे त्यास या प्रीच गेली त्याजवरून कासीराव
 होलकर ते संध्यान सोडून याजकडे यावयास माधारा निघाळे येक
 कंपू फिरगी बापू होलकर वगैरे याजपासी मथुरेहून मदत गेले जमोयेत
 पोहून जाली हे इस्माईलबेग व जैपूरवाले यासी सपजले त्याजवरून
 सख्यत्वाचा पैगाम वकील मथुरेस आहूत ते आलीबाहादर याचे विद्य-
 माने बोलणार आजमेरचा किला माधारा याचा हे गिदे याचे
 बोलणे त्यास बहुतेक किलाही माधारा देऊन खडगीनात नह करतील
 येसे वर्तमान डाकेंवरून आले आहे याज्ञाने काये ठगने ते न करे श्रुत
 होये छ १ रोज बुधवारी दुसरी येकादसी राजश्री नाना फटनवीस याची

याआर्थी प्रायःकालीच बेलबागात जाऊन स्नानसंध्या व देवाचे पूजन येका प्रहरात करून नंतर माधारा आपले घरास आले. त्रितीये प्रहरी च्यार घटिका गारद्याची हाजरी जाली. या उपरी रास्ते याजकडील वकील टिपूकडील जाबमाल बोलावयासी आले होते. राजश्री तात्या जोसी या बोलण्यात आहेत. तेही आले होते. दोन घटिका खिलवत करून गेले नंतर वो राजश्री गोविदभट निरचेऊर येऊन राजे बाहादर याजकडील बोलणे अस्तमीतपावेतो बोलोन गेले (का. फा.) दाजीबा फडके व सखारामपंत पानसे व बाबुराव केशव वगैरे आले होते. काही कामकाजही जाले. श्रीमंताची स्वारी रमन्यात गेली होती तेव्हा पाच घटिका दिवस होता. त्यास च्यार घटिका तेथे घोडी फिरवून साइंकाली माधारा आले. स्वारीसमागमे राजश्री माधवराव रामचंद्र व लक्ष्मणराव व माधोराव फडके व माहादाजी-पंत बेहरे व बिनीवाले व पेटे व पागे व सगदार या प्रो गेले होते दाहा तोफा पौ च्यार तोफा जाणे गहिल्या होत्या. त्याही येथून रवाना होऊन राजश्री परमराम रामचंद्र मिरजकर याचे लस्करात गेल्या श्रुत होये.

A. R. No. 203

१९ शव्वाल १२०४ हिजरी

२ जुलै १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना अैमी जे येथील कुशल तागार्दत छ १९ माहं शवाल मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथारियत जाणोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ १२ माहं मजकूर रोज शनवारीं मागील प्रहर दिवस राहाता आखबारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले, ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान मागील सवा प्रहर दिवसा मदारल-माहाम याचे वाड्यात मुन्मदी व दरकदार व मामलेदार वगैरे सर्वत्र आले होते. राजश्री बहिरो रघुनाथ मेहेदले आपले कुलदेवीचे दर्शनास गेले होते. ते काल माघारे आले. सबब मारनिले राजश्री

नाना फडनवीस याचे भेटीस येऊन वरचेवर तैमेच आपले घरास गेले. यावर राजश्री हरीपंत फडके तेथे आले. तेव्हां काहीयेक कामाकाजा (का. फा.) मामलेदार याचे दोन घटिका जाले. नंतर मदारुलमाहाम (का. फा.) खिलवत सहा घटिकापावेतो जाले. त्याचा भावगर्भ ध्यानास आला की टिपू याणी वकीलाबराबर येक साला अँवज पाठविला आहे. रास्ते मध्यस्ततेविसी बोलणे करितात की त्याणी जो अँवज पाठविला आहे तो घ्यावा माघारा फिरऊ नये. यैमियांस राजश्री परश-राम रामचंद्र याचीही पत्र आली की च्यार साला खंडणीचे करारा प्रो पैका यावयाचा. त्यात येक साला बारा लक्ष रुपये आले आहेत ते तूर्त घ्यावे त्याजवळून उभयेताचा विचार होऊन अँवज दाखल करा-वयाविसी रास्ते यास मांगितले मोहोरा व पुतळचा व होण या प्रो भरती आहे त्यास रोज मागी पाचा लक्ष्या रुप्याचा भरणा सरकारचे जामदारग्वान्यात केला आस्तमीतपर्यंत मसलतप्रकरणी उभयेताचे बोलणे होऊन फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना श्रेयवामात जाऊन आले. मागील साहा घटिका दिवस शेष राहता श्रीमंत रमल्यात गेले होते तेथे गेल्यावर च्यार घटिका घोडी फिर-विली. या उपरांत श्रीमंत तळचावर जाऊन रमल्यातील हारणे कालवीट वगैरे आणविशी त्याची परस्पर लढाई लावविली होती ते आवलोकण करून त्यास दागा भक्ष्यावयासी देवविला आणि आस्तमिती स्वारी तेथोन माघारा निघोन दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात दाखल जाले श्रुत होये क १३ रोज ग्विवागी मागील दीड प्रहर दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस निद्रा करून उठिलावर राजश्री हरिपंत-तात्या याजला बोलाऊ पाठविले दरकदार दफतारचे व मामलेदार वगैरे हाजर जाले होते. त्यासी मामलतीचे बोलणे दोन घटिका जाले तो फडके मजकूर तेथे आले रास्ते याचे यावयाचा सफेत जाला होता यास्तव याजकडील री वाळाजोपत देकने वगैरे पुढे येऊन मदारुल-माहाम व फडके यासी विचारिले त्याजवळून मागील साहा घटिका दिवस राहता राजश्री लक्ष्मणराव व गंगाधरराव रास्ते राजश्री नानाचे वाड्यात आले. तेव्हां मदारुलमाहाम व फडकेव रास्ते याचे

खिलवत च्यार घटिकापर्यंत जाले. यावर मागील दोन घटिका दिवस राहता रास्ते मोठा माघाग निघोन परभारा राजश्री हरिपंततात्याचे वाड्यात गेले. आस्तमिती फडके मजकूरही आपले घरास आल्यावर दाहा घटिका रात्रपावेतो रास्ते तेथे राहून बोलणे बहुतच जाले. नंतर रास्ते मजकूर (का. फा.) गेले. खिलवताचा भाव ध्यानास आला की (का. फा.) परशुराम रामचंद्र तामगावा (का. फा.) दो को- (मावर) कौटे म्हणोन गाव कृष्णच्या उतर तीराम आहे तेथे उतरले आहेत. परंतु तेथून टिपूचे सरहादेचे गाव आहेत त्यास उपद्रव करावा या उद्योगात आहेत विहध्याचा प्रकार जाणोन कलहे निर्माण करावा या आर्थी हा विचार योजून उपद्रवास कारण करनार. इंग्रेज याज- कडील दोन पलटने व तोफा व चालीस गा (?) पंनास गोरा मिरजकरा- जवळ येऊन मुकाम केला. येथून नेमनुकी प्रो सरदार फौजासुधा तेथे जाऊन पोहोचावे हे मार्गप्रतीक्ष्या करितात आणि येविसी त्याची पत्रे दर- रोज येत आहेत. येमियासी हे सविस्तर वर्तमान टिपूस कळल्यावरून त्याणे रास्ते याम व आपले वकीलस पत्रे पाठविली ते काल दीढा प्रहरा रात्रीस येथे पावली तेविसीचे बोलणे रास्ते बोलावयासी आले होते की वकील मार वारा लक्ष रुप्यांचा भरणा करून देतात. पुढे जावसाल लागलाच आहे, या आर्थी तूर्त उतावली मिरजकर याणी करू नये, येसी रद्दबदलीचा जावसाल लागला आहे. पाहावं काये निश्चये होतो. या परशुरामपंत याचे पुत्र या हंगव याजला बहुत समाधान न होते सांप्रत काहीयेक

२

आराम आहे. श्रुत होये. ल १४ रोज सोमवारी राजश्री नाना फडनवीस याणी धोडवन केले शंभरदीडशे ब्राम्हण दीढा प्रहरा दिवसा भोजनास आपले वाड्यात घेउन आधेली दक्षणा या प्रो सर्वास दिले. त्रितीयं प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात राजश्री हरिपंत फडके आले राजश्री लक्षमणपंत कोपरकर याजकडे हजरान पागेचे हिमेवाचं दफतरे आहेत, यास्नव कोपरकर मजकूर यास बोलाऊन च्यार घटिकापावेतो पागा याचे हिसेब ध्यानास आणिले. नंतर मदारुलमा-

हाम व फडके याचे भाषण दोन घटिका जाले. रोज गणपतराव जिवाजी सरमुभे प्रांत कोकण यासी बोलाऊन आस्तमितपर्यंत त्याजकडील बोलणे प्रांत मजकूर वसई किला येथील संस्थानचे जाले. या उपरांत फडके वगैरे सांडकाली आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना फडनवीस बेलवागात जाऊन घटिका रात्रीस आपले घरास आले. रोज गणपत आनंदराव मेहेदले घासीराम कोतवाल याचे तल्यावरून कूच करून गेले. ते हाडपमर व वानोडी दोहीचे दरमियान जाऊन मकाम केला. टिपूकडील येक साला खंडणीचा अवज बारा लक्ष रुपये याचा भरणा होण व पुतल्या व मोहोरा या प्रोग सरकारात दाखल जाले. श्रुत होये. छ १५ रोज मंगळवारी राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे त्रितीये प्रहरी राजश्री रगराव त्रिबक राजे बहादर येऊन दोन घटिका खिलवत करून गेले. नंतर मच्छदी व दपतरचे कारकून वगैरे याच्या कामाकाजाची बोलणी जाली. तो राजश्री हरिपंत फडके तेथे आले. यावर कोकणप्रकर्ण वसईकर सरमुभे याणी दोन घटिका बोलणे केले. या उपरांत मदारुलमाहाम व फडके याचे खिलवत होऊन मागील दोन घटिका दिवस शेप राहाता फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना फडनवीस बंगल्याचे बागात जाऊन आस्तमिति बेलवागात आले. तेथेच संध्यावंदन करून देवदर्शण घेतले. यावर माघारा निघोन दो घटिका रात्री आपले घरास आले. श्रीमंताची स्वारी मागील साहा घटिका दिवस राहाता निघाली ते रोज मजकुरी आंगारिका चेतोर्थी म्हणोन श्रोगणपतीचे दर्शणास कसब्यात गेले होते. नंतर तेथोन माघारा निघोन तेथेच परभारा स्वारी रमन्यात गेली. ते घटिका रात्र होता माघारा येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. रोज दादा गजरे, किले रायेगड येथील सरमुभे, याणी मदारुलमाहाम याची मेजमानी केली. भवच पाचा घटिका रात्रीस राजश्री नाना फडनवीस गजरे मजकूर याचे घरास गेले. रात्रीचे भोजन तेथेच कले. नंतर आतर पानदान जाल्यावर च्यार घटिका नाच जाला. गजरे मजकूर याणी मदारुलमाहाम यास केशरी शमोने व दुपटा दिल्या. या उपरांत आकरा घटिका रात्रीस तेथोन माघारा निघाले ते आपले हावेलीस आले. श्रुत होये. छ १६ रोज बुधवारी

श्रीमंत सौवती मानुश्री रमाबाईसाहेब आपले माहेरास बुधवार पेठेत राजश्री बालाजी केशव थने याचे येथे गेली होतीत. त्यास तेथोन आडचा प्रहरा दिवसा माघारा निघोन स्वारी आपले वाड्यात येत आसता राजश्री माहालिंगराव घोरपडे त्याच रस्त्या जात होते. तो बाजारचा रस्ता स्वारीचे जिलेबीचे लोक खासबरदार व खिागार वगैरे यासी व घोरपडे याचे लोकामी परस्परे दाटी जाल्यामुळे उपाध जाली. श्रीमंत बाईसाहेब याची स्वागी पालखीत होती. त्यास पालखी तो वाड्यात दाखल जाली. मागे लोकामी कटकट वाहडली. हे घोरपडे मजकूर याणी पाहून समजूत करावी आणि कटकटीचे निवारण करावे असे आमता सरकारवाड्यातून व मदारुलमाहाम याचे वाड्यातून लोक तेथे आले. त्याणी बेकंदीचा प्रकार पाहिल्यावरून घोरपडे मार यासी बोलिले आणि मारनिलेस घोड्याखाले उतरऊन त्याजला राजश्री नानाच्या वाड्यात घेऊन गेले. घोरपडे मजकूर तेथे आल्यावर सदर बाग्रीर व मिलेदार लोक चौकीस आसतात तेथे बसोन भाषण केले की आमचा आपराध काये जाला की सरकारचे लोकाणी गैर-आबरू करून येथे घेऊन आले याची चौकसी करावी. तेव्हा मदारुल-माहाम याणी निद्रा करून उठिल्यावर राजश्री हरिपंत फडके यासी बोलाऊन आणविले आणखीही मुत्तमीदी वगैरे दरोबस्त आले होते. तो फडके मजकूर येऊन आधी मदारुलमाहाम यासी बोलोन नंतर घोर-पडे बमले होते त्याजपासी आले. समाधानाच्या च्यार गोष्टी सांगि-तल्या त्या प्रथम त्याच्या ध्यानास न आल्या म्हणोन काही दाब व काही समजत या प्रो बोलोन घोरपडे यांसी फडके मार याणी आपले वाड्यात वाटे लाविले. राजश्री नारोपत चक्रदेव बक्षी त्याचे समागमे दिल्ले की याजला समजाऊन वाटे लावावे. या प्रो करून घोरपडे यांसी फडके मार याणी तूर्त आपले हावेलीस पाठऊन आपण मागती राजश्री नानाजवल गेले. यावर मदारुलमाहाम व फडके व बहिरोपंत मेहेडले याचे खिलवत इंग्रेजप्रकर्णी च्यार घटिका जाले व काही कामकाजे यादी वगैरे कागदपत्र असे दोन घटिका रात्र पो जाल्यावर सर्वत्र आप-लाले घरास गेले. फडके मजकूरही आपले वाड्यात गेले. तो तोपर्यंत

राजश्री माहालिंगराव घोरपडे तेथेच बसले होते. तेव्हा फडके मजकूर याणी त्याचा समजाविश करून च्यार

३

घटिका रात्रीस घराम वाटे लाविले सारांश घोरपडे मजकूर मातबर सरदार, गानकरी मरकारचे पदरचे, त्याची भीड विशेष जाणौन महत्त्व ठेवितान. श्रुत होये. छ १७ रोज गुरुवारी मागील दाहा घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात भुत्सदी व दरकदार आदिकरून सर्वत्र आले होते. राजश्री हरिपंत फडके आल्यावर रौा रामजी पाटील वकील निा सिंदे मदारुल-माहाम याचे भेटीस आले होते. उतर प्रांतीची पंचे आली होती ते त्याणी वाचून दाखविली. राजश्री सिवाजी विंठल विंचुरकर भरार पाचा हाजारा फौजेनसी राजश्री माहदजी सिंदे याजवराबर आहेत. त्यास त्याचे पुत्र आमंतराव होते त्याचा काल जेष्ठ वद्ये ३० आमावा-द्येस जाला. नेही त्याच प्रांती लस्करात होते. हे वर्तपत्रात लाा होते ने मदारुलमाहाम व फडके याणी श्रवण करून बहुतच असंतोष मा-निला. पाटील मार यासी दोन घटिका बोलणे जाल्यावर मारानिले आपले घराम गेले. गढेकोटा प्रांत हिंदुस्थान येथील राजश्री मईनासिंग राजे याणी तेशून श्रीमंतास पोशाक वगैरे नजर पर्वतीसिंग वकील याज-बोर पाठविले. ते पेशजीच भाभगड्यात येऊन राहिले आहेत. मदारुल यास वस्त्र वगैरे पाठविले आहेत. ते रोज मारी वकील मार याणी आणोन राजश्री ना (ना) फडनवीस यास पोशाक १ व बंदूख सोनेरी मुलभेदार १ पैस व घोडा १ पैसे दिले. राजश्री हरिपंततात्या याजलाही या प्रोच आनिले आहे ते नेथेच दाखऊन नंतर फडके याचे घरी पावते केले. वकीलाणी फडके मजकूर याचे विद्येमाने भेट घेतली. यावर विडे देऊन त्याजला मार्गस्त केले. श्रीमंतास पोशाक वगैरे आणिले आहेत ते राजश्री नानास दाखविले. दरबार होईल ते दिवस द्यावगाचा निश्चये सागि- (त) ला. या उपरांत मदारुलमाहाम व फडके व बहिरोपंत मेदले असे बोलत बसले होते तो रौा मोरो गंगाधर निफडकर ग्रहस्त श्री कासीयात्रेहून आले म्हणौन मारानिले राजश्री नानाचे भेटीस येऊन

सेला पागोटे दिल्ले. नंतर मूसा मूतरम फिरंगी येथे आहे ते मदारुल-
माहाम याचे भेटीस आले त्याजलाही विडे देऊन रुकसत केले. यावर
हिसेब वगैरे कागदावर व कामकाजे आस्तमितपर्यंत होऊन राजश्री
नाना फडनवीस बेलबागात जाऊन दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात
आले श्रुत होये. छ १८ रोज शुक्रवारी मागील दाहा घटिका दिवस
राहाता मदारुलमाहाम श्रीमंताचे वाड्यात गेले. राजश्री हरिपंत फडके
आदिकरून मुत्सदी व दफतरचे कारकून व संस्थानिक मुभे व मामलेदार
वगैरे सर्वत्र आले. आर्सेमाहालात श्रीमंत आल्यावर दरबार जाला
च्यार घटिका माली मुलकी कामे जाली. राजश्री मईनसिंग राजे
गढेकोटेकर याजकडील वकील पर्वसिंग याजला फडके याणी
श्रीमंताचे भेटीस आणिले होते. वकील मार याणी येक मोहोर नजर
करून भेटी घेतली. पोशाक वगैरे येणे प्रो श्रीमंतास

१ पोशाक

१ बंदूख सोनेरी मुलमेदार

१ पागोटे

१ ढाल गेड्याची

१ गालजोडी १ फर्दा २

२ जामेवार

१ किनखाब थान

२ आंबटे रंगीन

१ मदरहू दिल्ले श्रीमंताची स्वारी रमन्यात जावयांसी मिट्ट जाली.
तेव्हा दरबार बरखास्त करून श्रीमंत सातखणीवर गेले. वगबर मदारु-
लमाहाम व फडके जाऊन येक घटिका विलवत केले. राजश्री नाना
फडनवीस सिव्हस्तानाकरिता गंगातीराम जावयाचे त्याचा निश्चये.
छ २१ माहे मार रोज सोमवारी मागील दोन घटिका दिवस राहाता
रेवती नक्षेत्रावर आपले वाड्यातून निघोन बंगल्याचे बागात जाऊन
प्रस्तांनी राहावे आमे ठरले. गंगातीरचे मुभे व मामलेदार यास पत्रे
साहित्याविसी गेली. पंधरा निदान वीसा दिवसात जाऊन माघारे यावेसे
बोलण्यात आले. मागील पाच घटि दिवस राहाता श्रीमंत घोडी फेरा-
वयासी जाताना गढेकोटेकर वकील यास विडे दिल्ले आणि स्वारी रम-

न्यात गेली. मदारुलमाहाम व फडके व कार्याकारण मुन्सदी वगैरे सातखणीवरच बसोन कागदपत्र व जावसाल कामाकाजाचें जालें. यावर मागील दोन घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना तेथोन आपले वाड्यात आले आणि औषध घेऊन तैसेच निघाले ते तोफखान्याजवळ श्रीव्यंकटेश आहेत त्याचे दर्शनास जाऊन बेलबागात आले. तेथोन घटिका रात्र होता माघारे आपले घराम आले. याउपरांत श्रीमंताची स्वारी रमन्यातून माघारा येऊन दो घटिका रात्री आपले वाड्यात दाखल जाले. श्रुत होये याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण कंले जाईल सद्व कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवका ना सांभाळ करनार स्वामी मर्मथ वहुत काये लिहिणे. कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 204

२२ जमादिलावल १२०५ हिजरी
२७ जानेवारी १९११

श्री

अखवार पुणें अज शा छ १९ माहे जमादिलावल ता छ २२ माह
मजकूर सन १२०५ हिजरी रोज गुरुवार

पूर्वी छ १८ माहे मजकूरपयेत वर्तमान लिहून छ १९ रोजी सर-
कारचे डांकेवर हुजूर अखवार पाटविली व्याजवरून वर्तमान श्रुत
जाले असेल. सांप्रत छ २२ रोजपर्यंत येकिळे व जाले वर्तमान
सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असे.

हरिपत सिध्दटेकावर मुकामात करून होणे. त्यास तेथून कूच
करून पंढरपुरास जाण्याविशी बालाजीपंतार्ची पत्रे गेली त्याजवरून
हरिपंतानी सिध्दटेकाहून कूच छ १९ रोजी करून पंढरपुरास दरकूच
गेले.

भीमाशंकरास जाऊन माहदेवचे दर्शन घ्यावे म्हणून बालाजी-पंताचे बहुत दिवसापासून मानस आहे. त्यास आजपर्यंत जाणें जाल नाहीं. याजकरिता सांप्रत जमादिसानीचे महिन्यात भीमाशंकरास जाऊन देवदर्शन घेऊन यावें म्हणून पंत मारनिलेनी निश्चये केला आहे म्हणून यैकिले. शोध करून मागाहून लिहू

बालाजीपंतास दोधी स्त्रिया. त्यापैकी वडील स्त्रीस छ २२ रोजी उपःकालीच ऋतु प्राप्त जाला. ऋतुशांति जमादिलाखरच महिन्यांत करणार.

माहदाजी सिदे अजमेरीवर आहेत. जोतपूरवाल्याकडील पेश-कसीचा जवाबसाल ठरून सलूक होंणार म्हणून पेशजी लिहिले आहे त्यास साट लक्ष रुपये व अजमेर वगैरें च्यार मकानें देऊन सलूक जाला. जयेपूरवाल्याकडील जवाबसाल लागला आहे म्हणून रामजी पाटील जाधव वकील निंता सिदे याजला सिदे मजकूरानी लिहिले आहेत. परंतु राव पंतप्रधानास आद्यापि पत्रें आली नाहींत मागाहून येणार म्हणोन यैकिलें.

परशराम रामचंद्र मिरजवाले यांनी धारवाडचे किल्यातजीक मोरचे चालविले आहेत. कामाटी लाऊन किल्याचा खंदक भरायास लागले आहेत. खंदक जमीनीसमान करून हला करून लवकरच किला हस्तगत करितो. किल्यातील लोक हवालदिल जाले आहेत म्हणून छ २२ रोजी मिरजवाले मजकूराची पत्रें बालाजीपंतास आली.

बालाजीपंताचे स्त्रीस ऋतु प्राप्त जाला आहे. त्यास ऋतुशांति छ ३ माहे जमा(दि)लाखरी करणार

छ १९ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचा हुनेर सिकून स्नानसंध्या देवपूजन समई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर

दिवसास द्वितीये भोजन करून कागजावर दसखते केली. तीरंदाजी करून पतंग उडविले दोने त्याची सयेर अस्तमानपर्यंत करून रात्री सध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून गंजिका वगैरे खेळून आराम करायस माहालात गेले.

बालाजीपंतांनी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस बहिरो-पत मेंदळे व गोविंदभट निदमुरेस बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्यंत खिलवत करून पंत मार्गनिले बेलवागात जाऊन संध्या करून देवदर्शन घेऊन तीन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले.

छ २० रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानमध्या देवपूजन करून कवालाचे गायेन येकून भोजन केले. पतर आराम केल्या. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून कागजावर दसखते केली. तीरंदाजी करून राव मवसूफ येनेमाहालातील दिवाण-खान्यात वसून कृष्णराव बलवंत व चिंतामणराव फडकगास बोलाऊन नेऊन दोन घटका खिलवत करून बरखास्त होऊन गेले. रात्री सध्या-समई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून गंजिका व चवसर खेळून राव मवसूफ आरामास माहालात गेले.

बालाजीपंतांनी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस चिंता-मणराव फडके व रामचंद्रराव फडके व कृष्णराव बलवंतास बोलाऊन आणऊन पत्रे लिहून हरिणाकडे शतरस्वागमभागम रवाने करून बहिरोपत मेंदळे व गोविंदभट निदमुरेस बोलाऊन घेऊन दोन घटका रात्रपर्यंत खिलवत करून पंत मार्गनिले बेलवागात जाऊन संध्या करून देवदर्शन घेऊन चार घटका रात्रीस बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले.

परशुरामपत मिरजवाल्याकडील छ मारी तिसरे प्रहरी बालाजी-पंतास पत्रे आली नागोपंत चक्रदेव दफतरनवीसास छ मजकुरी प्रातः-काली बालाजीपंतांनी वस्त्रे मेला पागोट देऊन हरीपंताकडे जाण्या-करिता निरोप दिल्या.

छ २१ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन कवालाचे गायेन यैकून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून कागजावर दमखते करून स्वारी मिथ करविली. चिंतामणराव फडके व नीलकंठराव खामगीवाले व गोविंदराव बाजी व सयाजीराव भापकर व वेंकटराव घोगपडे व देवलाते वगैरे सरदार व स्वार दोनतीनसे व गाडदी वगैरे जांमियेत आणऊन राव मवमूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन चार घटका घोडी करून घटका दिवस राहता हवेलीस जाऊन पतंग उडविले होते त्याची सयर घटकारात्रपर्यंत करून संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून गंजिका वगैरे खेळून आराम केला.

बालाजीपतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस चिंतामणराव फडके व रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन दोनतीन घटका खिलवत करून वेतालपेटेत माहपुरुषाचे दर्शनास जाऊन माहपुरुषास शालजोडी पांघरऊन बालाजीपंत लेल्याचेथे जाऊन लेले मजकुराचे पुत्राची समाधानी करून हवेलीस जाऊन मेंदले मजकूर व निदसुरेसी घटका रात्रपर्यंत खिलवत करून पत माग्निले संध्येस उठून गेले.

लक्ष्मणराव फडके व माधवराव फडके व नारोपंत चक्रदेव छ मजकुरी पुण्याहून हरिपंताकडे गेले.

छ २२ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन करून प्रहर दिवसास भोजन करून मस्त हाथी मौजे भांबरड पुण्यानजीक तेथील कफेदस्त मैदानात हाथीचे गंडस्थली चिरकुटाचा पुतला बसऊन सोडला होता. त्याची मयेर सात मजली बंगल्यावरून दुबिनीतून तिसरे प्रहरपर्यंत करून यैनेमाहालातील दिवाणखान्यात जाऊन बालाजीपतास बोलाऊन घेऊन एक घटका खिलवत करून पुन्हा राव मवमूफ सात मजली बंगल्यावर

जाऊन अस्तमानपर्यंत हाथीचा तमाशा पाहून हाथी माणस भारील म्हणून राव मवसूफानी हाथीच आसपास च्यारपांचमे स्वार पाठविले होते. रात्री राव मवसूफानी संध्या व भोजन करून कवालचे गायन ऐकून आरामामा माहलात गेले. बालाजीपंत आपले हवेलीस जाऊन बहिरोपंत गोविंदभट निदमुरेसी खिलवत घटका रातपर्यंत करून पंत मारतिले संध्येस उठले.

बालाजीपंतास दोघी स्त्रिया त्यापैकी वडील स्त्रीस छ मजकुरी उष कालीन ऋतू प्राप्त जाला.

रघुनाथराव चिमणाजी संचीव मोजे भोगहून छ मजकुरी पुण्यास येऊन बालाजीपंताचे हवेलीस निमरे प्रहरी जाऊन पंत मारतिलेची भेटी घेऊन आपले हवेलीस गेले.

राव पंतप्रधानांनी छ मजकुरी च्यारपांच चार कैदेत होते त्याचे मिरछेद करविले. सेवेसी श्रुत होये ते विज्ञापना.

A. R. No. 205

१३ जमादिलाखर १२०५ हिजरी

१७ फरवारी १७९१

(आरंभीचे पाल अनुपलब्ध)

२

श्रुत होये. छ १ रोज रविवारी मागील साह्या घटिका दिवस राहता मदारुलमाहाम आपले घरीहून निघोन आलीबाहादर याचे बाड्यात गेले कारण की श्रीमंत तथे आहरे करवपाचा संकत जाला होता तेव्हा श्रीमंतही तथे आहरे बाहादर याचे चिरंजीवाम आहरे केला. बितपसील.

१ वस्त्रे वादली पोशाक गे वितखाव तगरे.

१ कंठी मोल्याची.

१ सिरपेच.

३

या प्रोग आहेर केल्यावर आतर पादान घेऊन अगोधर राजश्री नाना फडनवीस तेथोन निघाले ते राजश्री लक्ष्मणराव रास्ते याचे हवेलीस आले. श्रीमंताचे स्वारीची सिद्धता जाहली होती. त्यास मागील च्यार घटिका दिवस राहाना श्रीमंत निघाले ते अंबारीत स्वार जाले. खवामीत राा दाजीबा फडके बसोन स्वारी निघाली ते रास्ते मार याचे हवेलीजवळ मिवपुरीत श्रीमंत दाखल जाले. सांप्रदाया प्रोग राा लक्ष्मणराव रास्ते इस्तकबाल येऊन श्रीमंतास बैठकीचे स्थली घेऊन गेले तो नाचाची गुरूवात जाली. तेव्हा रास्ते मार याणी मेजवानीची वस्त्रे वगैरे येणेप्रमाणे

श्रीमंतास

राजश्री नाना फडनवीस यान

१ मोत्याची कंडी

बन्हानपुरी सेला १ व पागोटे १

१ पोशाक बन्हानपुरी

लाल बुटीचे रंगाचे व जामेवार

जरी बुटीदार

व कितखाब थान येकूण

१ सिरंगी घोडी रास येक

च्यार वस्त्रे मिळून पोशाक १

----- सरंजाममुधा

३

यासिवाये राजश्री बाबा पुरंधरे व आपा बलवंत व दाजीबा फडके व खासगीवाले व माधोगव रामचंद्र व राघोपंत गोडबोले आदिकरून तीस असामीम सेले पागोटी दिल्ली. आतर पानदान विडे व फुलाचे हार गजरे यैसे दोन घटिका जाल्यावर रास्ते याणी श्रीमंतास व मदारुलमाहाम वगैरे यांस आपली नवी हवेली दरोबस्त दाखविली. नंतर बाहेर आल्यावर नवे पाणी आनिले आहे तो होजे व नवे देवाल्ये होत आहे ते यैसे सर्व दाखविले. याउपरांत श्रीमंत तेथोन निघाले ते आस्तमिति माघारे आपल्या वाड्यात आले राजश्री नाना आपले घरी आल्यावर मागती तैसेच निघाले ते गावात ग्रहस्त मंडली व भिक्षुक मंडली याचे घरी लग्न व मुंजी आहेत म्हणोन चौ पाचा घरास जाऊन आहेर करून तीन घटिका रात्रीस माघारे आपले वाड्यात आले. रात्री अलीबहादर याचे येथील शर्गस्त निघाली

होती. श्रीमंताणी बहादर मजकुराचे घरी शादीचे खर्चाकरिता रोख पाच हजार रुपये व साहित्य सरंजाम मिळून बारा पंधरा महश्यापर्यंत दिले. श्रुत होये. छ १० रोज सोमवारी एकादसीस मागील तीन घटिका रात्र शेष राहाता राजश्री नाना फडनवीस बेलबागात जाऊन पूजन करून प्रहरा दिवसा आपले घरास आले. आणि श्रीमंत मागील दो घटिका रात्रीस पर्वतीस गेले. देवाची पुज्या जाल्यावर फराल करून स्वारी माघारा येता बेलबागात येऊन श्री विष्णु-मूर्तीचे दर्शन घेतले. नंतर आपले वाड्यात दाहा घटिका दिवसा दाखले जाले. त्रितीये प्रहरी मदारलमाहाम याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. मागील साहा घटिका दिवसा श्रीमंत मेजमानीस रो कृष्णराव भिवजी सेलुकर सुभे आमदावाद याचे येथे गेले. समागमे रो आपा बलवंत व दाजीबा फडके व बाबूराव केशव व खासगीजाले वगैरे होते. सेलुकर याणी श्रीमंतास पोशाक बन्धानपुरी गिवले रंगाचा व जामेवार व किनखाब येकूण पाच वस्त्रे व कंठी मोत्याची १ व सिर-पेच १ येसे दिले. वरकड मंडलीस सेले पागोटी दाहाबारा आसामीस देऊन अंतर पानदान जाले. नाचही जाला. या प्रो दोन घटिका होऊन श्रीमंत तेथोन माघारे निघाले ते साडेतीन घटिका दिवस शेष राहाता आपले वाड्यात आले. राजेश्री नाना फडनवीस याचे येथे सर्वत्र आल्यावर किरकोली कामकाजे च्या घटिकापावेतो जाली. मागील दोन घटिका दिवस राहाता मदारलमाहाम आहरे करावयासी निघाल ते

१ बलवंतराव जकातदार

१ त्रिंबकराव सबनीस

१ गोविंदपंत देवधरे

१ प्रतिनिधीचे बालाजीपंत

१ माहादाजीपंत ढेरे

१ रामचंद्रपंत गोडबोले

येस पाचसाहा ग्रहस्ताचे घरी जाऊन आहरे करून च्या घटिका रात्रीस आपले वाड्यात माघारा आले. समसेर बाहादर अलीबहादराचे पुत्र, याच्या मुंता रोज मजकुरी तेरा घटिका दिवसा जाल्या. सबब दाहा बार तोफेचे जाले. राजश्री हरीपंततान्या भंडारकोठ्यास दाखल जाले श्रुत होये. छ ११ रोज मंगलवारी त्रितीये प्रहरी श्रीमंताचे वाड्यात जेठी याची कुस्ती होणार म्हणोन मागील सा घटिका दिवसा

मदारुलमाहाम सरकारवाड्यांत गेले. रो आपा बलवंत व दाजीबा फडके व बाबा पुरंधरे व बहिरो रघुनाथ मेहेदले व खासगीवाले वगैरे आल्यावर हजार कारंज्याचे दिवानखान्यात बैठक जाली होती. तेथे श्रीमंत आले. त्याम प्रथम पाचसात पहिलवानाच्या जोडीच्या कुस्त्या जाल्या. नंतर नरसू व फुंला जेठी या दोघामी वज्रमुष्टीची शुरुवात जाली. ते च्यार घटिकापर्यंत कडो विकडीचे प्रकार दोघाचे बहुतच जाले. कसब होताना दोघेही समतोलच राहिले. त्यात एकाची जुंज कोवतल काहीयेक जास्त जाल्यावरून श्रीमंताणी त्याजला सोण्याचे कडे वजन आठरा तोल्याचे देविले व दुमग्यामी पंधरा तोल्याचे येकूण दोन कडी दोघाम सेले पागोटी या प्रो वक्षीम दिल्ले. मागील दोन घटिका दिवस राहता बग्खाम्त होऊन सर्वत्र आपलाले घराम गेले. पाच घटिका रात्रीस राजश्री नाना फडनवीस रो कृष्णराव भिवाजी सेलुकर मुभे आमदावाद याचे येथे मेजमानीस गेले. समागमे राघोपत गोडबोले वगैरे गेले होते. आधिकोतर मंडली कोण्हीच नवते. सेलूकर याणी मदारुलमाहाम याजला मोत्याची कंठी १ व सेला पागोटे बसमेदार व जामेदार व किनखाव थान येकूण पोशाकाची वस्त्रे उत्तम प्रतीची दिल्ली. गोडबोले व यादोराव देवकाने राजपागे वगैरे यास सेले पागोटी दिल्ली अतर पानदान जाल्यावर च्यार घटिका पर्यंत नाच जाला उपरांत राजश्री नाना तेथोन माघारा निघोन बारा घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. श्रुत होयं. छ १२ रोज बुधवारी त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे सर्वत्र आले होते. राजश्री आपा बलवंत व सकाराम येशवत पानमे व वाजीराव वरवे व माधोराव रामचंद्र वगैरे पागे राजश्री हरीपत फडके याचे लस्करात जावयाकरिता श्रीमंताची आज्ञा घेऊन नंतर मदारुलमाहाम याचा निरोप घेऊन गेले. आपा बलवंत सासोडास जाऊन नंतर तेथोन परभारा लस्करास जाणार व राजश्री बाबा पुरंधरे याचे द्वितीये संमधाचा निश्चये जाला म्हणोन मारनिले लग्न करावायामी सासोडाग निरोप घेऊन गेले. नंतर राजेश्री रंगराव त्रिबक राजे बाहादर व दाजीबा फडके व गोविंदभट निरचेऊर येऊन च्यार घटिका बाहादर

माराचे सरंजाम वाटनीविसींचे बोलणे जाल्यावर मागील दो घटिका दिवसा राजश्री नाना आपले घरीहून निघाले ते शनिवार पेठेत श्री आमृतेश्वर माहादेव याचे देवालय श्रीमंताणी जीर्णोद्धार करून नवे सिद्ध करविले, रोज मारी देवाची स्थापना जाहाली म्हणून दर्शनाकरिता जाऊन बेलवागात आले. संध्यावंदन नवे हवेलीस करून माघारे निघाले ते घटिका रात्रीस आपले घराम आले. मागील सहा घटिका दिवस राहता श्रीमंत रमान्यात गेले होते. त्यास अस्तमिती स्वारी माघारा येऊन साइंकाल होता आपले वाड्यात दाखल जाले श्रुत होये. छ १३ रोज गुरुवारी रोज कण्णराव भिवाजी सुभे आमदावाद याजला मदाहलमाहाम याणी बन्हानपुरी सेला व पागोटे व त्याचे उभयेता चिरंजीवास बन्हानपुरी कचं रगाची सेले व पागोटी उंच पासीची देऊन मारानिले संस्थान मारी जातात. सबब निरोप काल दिल्यां. रोज मारी त्रितीये पहरी राजेश्री नाना फडन. वीस याचे वाड्यात सर्वत्र आले. यावर रोज बहिरो रघुनाथ मेहेदले येऊन मदाहलमाहाम याचे व मेहेदले मार या उभयेताचे खिलवत समलत प्रकर्णी साइंकालपर्यंत येऊन सर्वत्र आपल्याले घराम गेले. खिलवता-खेरीज आणखी कामकाज जाहले नाही. हिंदुस्थान प्रांतीचे वर्तमान राजेश्री माहादजी सिंदे आजमेरीकडून निघोन मेकाड प्रांती आले. शापूर देवले येथे मुकाम आहे. मीकानी चाल पुढे व्हात केली. मथुरेस येऊन दोन पुरे लुटून गेले उपद्रव फारच केला राजेरजवाडे व इरमाल-वग व गीक वगैरे येकचित् जाले आहेत. होलकर व अलीवहादर याचेही सूत्र आवून राज्यासी आहे. खंडनी किंवा सन्ध्व जोनपूर व जैपूर-कराचा व्हावा येसे ठीक दिसत नाही. पुढे मिकाना चाल करून मागे गिलबर्ही आहेत. पाहावे काये करतील ते न कळे मिंदे याचे कुटुंब किले ग्वालेरीस होते ते उज्यनीस खाना करविले आणि आपणही उज्येनीस

(अपूर्ण)

(आरंभीची पाने अनुपलब्ध)

३

श्रीमताचे वाड्यात दाहा घटिका रात्रपर्यंत नाच व तमाशा जाला. श्रुत होये. छ १५ रोज सोमवारी श्रीमंत दो घटिका दिवसा आपले वाड्याबाहेर आले. तो फडके आदिकरून सर्वत्र आले. हे वर्तमान समजताच राजश्री नाना फडनवीस तेथेच गेले. साहा घटिका पावेतो सर्वांचे खेळने जाल्यावर मदारुलमाहाम माघारे आपले घरास आले. आणि श्रीमंत आपले वाड्यात जाऊन दिवानखान्यात बसले. पहिलवान व जेटी व शागिर्द पेशा वगैरे हजरच होते. त्यानी कुस्त्या व नाना प्रकारचे खेल बारा घटिका दिवसपर्यंत केले. ते जाल्यानंतर सर्वत्र आज्ञा घेऊन आपलाले घरास गेले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. त्यास रो माहादाजीपंत गुरुजी याचे घरी लग्न जाले म्हणून त्याचे येथे राजश्री नागा फडनवीस मेजमानीस गेले. तेव्हा मारनिलेनी मदारुलमाहाम यास मेला व पागोटे जामेवार व किनखाबाचे थान येसी च्यार वस्त्रे दिली. आतर पानदान जाले. दोन घटिका नाच जाल्यावर राजश्री नाना माघारे आपले घरास आले. वो रो गोविदभट निरचेऊर व बहिरोपंत मेहेदले आ (ल्यावर) त्यासी दोन घटिका बोलणे जाले. नंतर रो त्रिबकराव परचुरे वगैरे दरकदार येऊन मामलतीचे कामकाज थोडेबहुत होऊन साइंकाली सर्वत्र माघारे गेले. सरकारवाड्यात नाच दीड प्रहर रात्रपर्यंत जाला. श्रुत होये. छ १६ रोज मंगलवारी श्रीमंत प्रायःकाली वाड्याबाहेर येऊन दरोबस्त मंडलीस बोलाविले. रा दाजीबा फडके याचे शरीर बहुत आशयत यास्तव त्याचे यावयाचा आनमान. तेव्हा श्रीमंताणी दफतरचे कारकून याजला फडके माराकडे पाठऊन त्याजला आणविले आणि विनोदार्थ फारच शोभा करविली. चिखलमाती डाहारियात घालोन मंडलीस त्यात परस्परे लोटविले. रा नारो निलकठ भजमदार बाजलाही डाहारियात ठकविले होते. साहा घटिका दिवसा मदारुल-

माहाम तेथे आले . ते दोन घटिका बसोन मागती आपले घरास गेले . नंतर खेळ पहिलवानाचा जाला . या प्रोा सिमग्याचे माहात्म प्रतिपदे-पासोन चालत आहे . दीढा प्रहरा दिवसा मंडलीस आज्ञा देऊन श्रीमंत भोजनास आपले वाड्यात गेले . नंतर त्रितीये प्रहरी रमन्यात स्वारी जाऊन तेथे घोडी फिरविली . अस्तमित होता माधारी निघाले ते आपले वाड्यात आले . मागील प्रहर दिवसा मदारुलमाहाम याचे येथे मुत्सदी व दरकदार व सुभे मामलेदार येसे येऊन आपलाले निस-बतची कामकाजे च्यार सा घटिकापर्यंत जाली . नंतर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता राजश्री नाना फडनवीस वेलवागात जाऊन साइंकाली आपले घराम आले . रात्री नाच व तमाशा श्रीमंताचे वाड्यात व मदारुलमाहम याचे येथे दीड पावणेदोन प्रहर रात्रपर्यंत जाला . श्रुत होये . छ १७ रोज बुधवारी श्रीमंताचें वाड्यापुढे दीड प्रहमपर्यंत चिखलमातोचा खेळ जाला . नंतर त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे येथे सर्वत्र आले होते . रा। विसाजीपंत वार्धेकर वकील दि। राजश्री परशराम रामचंद्र येऊन च्यार घटिका त्यासी विलवत जाले . त्याचा भाव ध्यानास आला की धारवाड येथून मिरजकराणी निघोन पुढे व्हावे . हे मानस येथील मुख्याचे . परंतु विरश्रीत गोष्ट पडली आहे . याआर्थी हे मल्हा मिरजकर मार याचे ध्यानास येत नाही म्हणोन वार्धेकर वकील मजकूर याजला धारवाडासी पाठऊन मिरज-करासी बोलणे करावे यासा काहीयेक विचार दिसे . येदर्धी च्यार घटिकापर्यंत विलवत होऊन रा। नाना फडनवीस आपले घरीहून निघाले . ते आहेर कगवयासी रो। कुशाबा भागु फडनवीस सातारेकर याचे येथे जाऊन तेथून माधोराव सदासिव याचें घरस गेले . नंतर नारायेणपेडेंत कोणे ग्रहस्ताचे येथून होऊन आपलें घरस दोन घटिका दिवस शेष राहाता आले . तो सातारेकर कोण्ही रा। त्रिचकजी भोसले येथे आले होते . ते भेटीस आले होते . त्याजला विडे देऊन मागेस्त केले . नंतर रा। बहिरो ग्धुनाथ मेहंदले आले त्यासी येक घटिका बोलणे होऊन आस्तमानी मदारुलमाहाम तब्या वाड्यात गेले . वेलवाग करून तेथून दो घटिका रात्रीस माधारे आपले वाड्यात आले . रात्री नाच

तमाशे श्रीमंताचे वाड्यात व मदारुलमहाम व राा हरिपंत फडके याचे येथे जाले. किले धारवाड येथे दारुगोल्याचे शंभर उट भरून पेशजी राा जनार्दनपंत मिलेदार कारकून याजबो किले मजकुरी पाठऊन दिले होते ते कारकून मार पावते करून माधारा आला. आणखीही सरंजाम मिरजकराकडे जावयाचा. सबब मदारुलमहाम याणी मेस्तर मालीट वकील दिला इंग्रेज याजला सागोन ममईहून परभारा दारू वगैरे सरंजाम

४

धारवाडास पावता करविला. हिंदुस्तान प्रांतीचे वर्तमान तर राजश्री माहादजी सिंदे याचे ठाणे आजमेरचे किल्यात छ २३ माहे जमादिलाखरीम दाखल जाले. सांप्रत सिंदेही तेथेच आहेत. किल्याची सैर करितात. होलकर व आलीबहादर जैपूर प्रांतीच आहेत. या प्रो वर्तमान येकिल्यात येत आहे. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याची फौज च्यार हजार राा बलवंतराव भवानी घेऊन निघाले ते वर्धा नदी उतरून वासीम प्रांती आले आहेत. मजल दर मजल जाऊन राजश्री हरिपंत फडके याजला भेटनार श्रुत होये. छ १८ रोज गुरुवारी प्रथम प्रहरी राा बलवंतराव कासी धारवाडास जावयाकरिता श्रीमंताची आज्ञा घेऊन नंतर मदारुलमहाम याचा निरोप घेतला. राा विसाजीपंत नार्धेकर वकील मिरजकराकडील याची रवानगी धारवाडास होते. सबब वकील मार प्रस्थानी जाऊन राहिले आहेत. रोज मारी पंचमीचा रंग श्रीमंताचे वाड्यात होणार म्हणून मागील साहा घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघोन श्रीमंताचे वाड्यात गेले फडाचे दिवानखान्यात बैठक जाली. दरोबस्त मंडलीस बोलावनी गेली होती. त्याजरून राजश्री पंतसचिव व बाबा पुरधरे व माधोराव पेठे व रामचंद्र नारायेण व त्रिबकराव जनार्दन सरसुभा प्रांत पुणे व रंगराव त्रिबक व रघुपतराव नारायेण राजे बाहादर व माहाराव निंबालकर व मानाजी सिंदे फाकडे व सयाजीराव भापकर व माहालिंगराव घोरपडे व पाटणकर व पाग व मानकरी सरदार व सिलेदार व सरंजामी व नारो निलकंठ मजमदार

व त्रिवकराव चिटणीस बहिरोपंत मेहेदले व गोविंदभट निरचेऊर व दाजीबा व बाबा फडके व पानसे व खासगीवाले व थते व साठे आदिकरून मुत्सदी व दफतरचे दरकदार व वकील संस्थानिक वगैरे सर्वत्र श्रीमंताचे वाड्यात आल्यावर श्रीमंत त्या दिवानखान्यात मागाहून आले. मदारुलमाहम येक घटिका बसोन पुढे रंगाचा समारंभ होणार या आर्थी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन राजश्री नाना फडनवीस विडे घेऊन निघाले ते बेलबागात गेले. इकडे श्रीमंताचे वाड्यात सर्वत्र आल्यावर आरंभी गर्वास विडे दिले. नंतर आतर व फुलले व गुलाल व बुका याची भडमार जाली. उपरांत रंगाची शुरुवात जाली. ते च्यार घटिकापर्यंत मोठीच धूम जाली. रंगे करून सर्वत्र त्तर करून दिले. दोन घटिका नाचही जाला. याप्रो रंगाचा समारंभ येथस्थित जाल्यावर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहता सर्वत्राणी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन आपलाले हवेलीस गेले छ १२ माहे रजवची आखवार राजश्री रामचंद्र उद्धव याची भरकारात आली. त्या आखबारीतील वर्तमान ध्यानास आले की हजरत बंदगानआलीसाहेब याणी पानगलाहून राजश्री हरिपंत फडके याचे भेटीचे उद्येधे कूच करून गदवालचे गुमारे आले व राजश्री गोविंदराव कृष्ण याणी हुजूरची आज्ञा फडके मार थाजकडे जावयाची घेऊन उभयंता गोविंदराव याच्या भेटी छ १२ रजवी राजश्री हरिपंततात्या याच्या जाल्या. पुढे हुजूरच्या भेटी सत्वरच होणार म्हणोन वर्तमान आले. श्रुत होये. याउपर पुढे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. मदैव कृष्ण करून आज्ञापत्रे मादर होऊन सेवकाचा सांभाल करणाऱ्या स्वामी समर्थ बहुत काये लिहिणे, कृपाओभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 207

८ शाबान १२०५ हिजरी

१२ एप्रिल १७९१

श्री

पोष्य बलवतगव नागनाथ सां नमस्कार विज्ञापना जे येथील

वर्तमान ता छ ८ माहे शाबान चैत्र शुध नवमी भौमवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें येथें स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ५ माहे मजकुरी सरकारचे डांकेवर हुजूर आर्जी व आखवार व नवाब आजमलउमरा बहादर व स्वामीचे सेवेमी विनतीपत्र पाठविलें ते पाऊन सविस्तार वर्तमान श्रुत जाले अमेळ. सांप्रत छ ८ रोजपर्यंत वर्तमान लिहून सांप्रदायाप्रमाणें पत्राची खानगी केली आहे. पत्रावलोकनी विस्तारें वर्तमान ध्यानासह होईल. सेवेमी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना.

A. R. No. 208

१९ शाबान १२०५ हिजरी

२३ एप्रिल १७९१

श्री

पोष्य बलवंतराव नागनाथ सांग नमस्कार. विज्ञापना जे येथी ४ वर्तमान ता छ १९ माहे शाबान चैत्र वद्य पंचमी मंदवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें येथें स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ १३ माहे मजकुरी सरकारचे डांकेवर हुजूर आर्जी व आखवार व नवाब आजमलउमरा बहादर व स्वामीचे सेवेमी विनतीपत्र पाठविलें ते पाऊन सविस्तर वर्तमान श्रुत जाले आमेळ. सांप्रत छ १९ रोजपर्यंत वर्तमान लिहून सांप्रदाया प्रमाणें पत्राची खानगी केली आहे. पत्रावलोकनी विस्तार वर्तमान ध्यानासह होईल. सेवेमी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना.

श्री

आखवार पुणें अज झा छ १३ माहे शाबान ता छ १९ माते मजकूर सन १२०५ हिजरी रोज शेनिवार.

पूर्वी छ १२ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ १३ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ १९ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असे.

इंगरेजाकडील कुल जमियेत बेंगरूळानजिक आहे व फतेअली-खान घाठाखाली होता. ते इंगरेजानी बेंगरूळचा किला घेतल्याचे वर्तमान यैकून उडबालचे घाठाने वरते येऊन इंगरेजाचे गिर्दनवाहीम आहे. इंगरेजाकडील कहीकबाड व रस्त खान मजकुराने बंद केली आहे व हररोज गोळागोली होत आहे म्हणून यैकिलें.

हुजूरची जमियेत इंगरेजास कुमक गेली हे वर्तमान फतेअली-खानाने यैकून हुजूरचे जमियेतीचे खुवावर खान मजकुराने पूरण-याभमागमे जमियेत देऊन रवाने केले म्हणून यैकिले.

परशराम रामचंद्र धारवाडाहून कूच करून श्रीरंगपटणचे रुग् तुगभद्रा नदीपर्यंत गेल्याचे वर्तमान आले तेथून दरकूच सिन्याचे जंगलात जाणार म्हणून यैकिले.

फतेअलीखानाकडील पत्रें राव पतप्रधानास लक्ष्मणराव रास्त्याचे मार्गातीने आली आहेत म्हणून पेशची लिहिलेच आहे त्यास रास्ते मजकुराकडील सुबराव नामे वकील याजला बालाजी-पतांनी पुन्हा छ १४ माहे शाबानी राव रास्त्याकडे वाईम रवाना केले आहे. जवाबसाल करून उतर येईल त्याप्रमाणें खान मजकुराचें पत्राचा तवाब देणार म्हणून यैकिलें.

माहदजी सिंदे आजमेरीहून जरीदा पुष्करतीर्षीचे स्नानास गेले आहेत त्यास सिंदे मजकुरानी आजमेरचे किल्यास रस्त पाठविली होती. त्यास मार्गाने दोनतीन हजार बेंदड येऊन रस्त लुटून नेली. त्यास जयपूर प्रांती तुकोजी होळकर व अलीबहादर आहेत. या उभयता सरदारांनीच रस्त लुटून नेली याखेरीज या प्रांती रस्त लुटून नेणार कोण म्हणून सिंदे मजकुरानी बालाजीपंतास पत्र छ १ माहे

शाबानचे पुष्करतीर्थाचे मुकामीहून पाठविले ते पंत मारनिलेस छ १८ रोजी आली.

होळकराची व माहदजी सिद्याची फारच नाखुपी आली आहे म्हणून येकिलें.

मल्हारजी होळकर पैठणावर मुकामात करून तालुक्यात उपद्रव केला. सबब अजमुलमुलक बाहदराकडील जमियत सानआठश व राव पंतप्रधानाकडील पांचसातमे जमियत यकत्र होऊन होळकर मजकुरावर चालून गेली. छ ९ माहे शाबानी लढाई जाली. त्यास बाहदर मयसूफाकडील व होळकराकडील शे दोनसे माणूस जखमी व ठार जाली म्हणून राव पंतप्रधानास वर्तमान आले. त्याजवरून बालाजीपंतानी बहिरो आनत पागेवाले सरदाराची छ १९ रोजी पुण्याहून खानगी केली. त्यासमागमे पांचसात पागा व केशव माहदेव कोपरगावी दोन हजार जमियतीने आहे त्यापैकी हजार जमियत खानगे केली.

पुरंधरचे किल्यावर दारुगोली व जकीरा दाणे वगैरे कमी म्हणून बालाजीपंतानी किले मजकूरचे किलेदाराम बोलाऊन आणऊन दारुगोली व दाणे व वैरण वगैर जंगी सरंजाम तयार करून ठेवण्याविशी ताकीद केली. त्याजवरून सरंजाम ज्यारी आहेत व हरयक किलेदाराम याचप्रमाणे सूचना केली आहेत.

छ १३ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रात काली वेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन वस्त्री कवाळाचे गाथेन येकून भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून तिभरे प्रहरी मिस्तर मालट वकील इंगरेज आपले हवेलीस येणार म्हणून बालाजीपंताम तेसमई हजार होण्याविशी तलय केली. त्याजवरून पंत मारनिले राव मयसूफासमीप हजार जाले होते. इतकियात मिस्तर मालट वकील राव मयसूफाचे हवेलीनजीक येताच बालाजीपंत गणपतीचे माहलात गेले वकील मजकूरही पंत मारनिलेसमीप

जाऊन बसला. बाद राव पंतप्रधानही जाऊन बसले. धारवाडचे किल्याची फते जाल्याचे वर्तमान येकून वकील मजकूर मुबारकवादी करितां आले आहेत म्हणून बालाजीपंतानी राव मवसूफास मार्गितले. उपरांतिक लाड कानवस इंगरेजाचे पत्राची थैली वकील मजकुराने राव मवसूफास दिली. दोन घटका निशस्त जाली. नंतर राव मवसूफानी अतरपांदात देऊन बरखास्त होऊन गेले. मिस्तर माल्ट वकील इंगरेज आपले मकानास गेला. बाद राव पंतप्रधान पुन्हा गणपतीचे दिवाण-खान्यात जाऊन बसले. बालाजीपंत व बहिरोपंत मेंदले हजर होते फतेअलीखान कोणते घाडाने बेंगळूरानजोक आला म्हणून नकशा पाहिला बातनीचे पत्र आले होते ते पाहून दोन घटका खिचवत करून राव मवसूफ बरखास्त होऊन पेंनेमाह्यात जाऊन नी-दावी करून रात्री संध्या व भोजन केले. कवालाचे गायेन येकून आराम करायास माहलात गेले. बालाजीपंत आपले हवेलीस अण्णमानीच गेले.

छ १४ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रात काली वेदार् होऊन रगानसंध्यादिक व भोजन करून कागजावर दसखते केली. नंतर आराम केला. दोन प्रहर दिवसाग रात्री चंद्रग्रहण म्हणून भोजन करून दाने करायाची नेमणूक करून पांच घटका रात्रीस चंद्रग्रहण-समई राव मवसूफानी आपले हवेलीतच हाव जावर स्नान करून अश्वदान एक व गोदाने ५ दक्षणा वगैरे च्यारपाच हजार रुपयेपर्यंत ब्राह्मणाम खैरात केली. नंतर जपज्याय करून वारा घटका रात्री नंतर मुक्तस्तान करून भोजन केले. राव मवसूफाचे वकीलानेही गोदाने वगैरे खैरात केली.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस राम-चंद्रगव फडके व बहिरोपंत मेंदले गोविंदभट निदमुरेग बोळाऊन आणऊन च्यार घटका खिचवत करून पंत मार्गितले दीक्षितबावा माहगुरुषाचथे हणमंतजयती म्हणून तेथे जाऊन अणभर वसून बेलबागात गेले. संध्या करून देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले चंद्रग्रहण-

समई स्नान दान व गोदान व दक्षणा वगैरें देऊन बारा घटका रात्रीस मुक्तस्नान करून उपहार केला. नंतर निद्रा केली.

छ १५ रोज मंगळवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचे कितेक हुनर सिकून स्नान संध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेंन गायेंन यैकून भोजन केले. नंतर आगम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी तयार करायास सांगून नीलकंठराव खासगीवाले व नारोपंत मुजमदार व वेंकटराव घोरपडे व जोत्याजीराव व मलोजीराव जाधव वगैरें मरदार व स्वार हजारबारासे व गाडदी मातआठश वगैरें जमियत आणऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेहून शराचे व हार्थीचे लढाईचा तमाशा पाहून राव मवसूफ हार्थीचे किलावियात स्वार होऊन अस्तमानी हवेलीस जाऊन रात्री सध्येसमई कवालाचे गायेंन यैकून भोजन केले. चवसर खेळून आगमास गेले.

बालाजीपतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस गोविंदभट निदमुरे व बहिरो रघुनाथ मंदल्यास बोलाऊन घेऊन अस्तमानपर्यंत खिलवत करून पंत मारनिले बेलवागात जाऊन संध्या तेथेच करून विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेली दोनतीन घटका रात्री गेले.

हरीपंताची व गोविंद कृष्णाकडील पत्रें छ ७ रोजची छ मजकुरी प्रातःकाली बालाजीपंतास आली.

छ १६ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन कवालाचें गायेंन यैकून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. कागजावर दमखते करून आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात च्यार घटका वसून चवसर खेळून यैनेमाह्लात जाऊन तीरंदाजी केली. रात्री संध्यासमई कवालाचे गायेंन यैकून भोजन केले. नंतर शतरंज खेळून आरामास माह्लात गेले.

बालाजीपतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस रामचंद्रगव व चिंतामणराव फडके व गोविंदभट निदमुरे व बहिरोपंत

मेंदल्यास बोलाऊन आणऊन सोलापूरवाले आमीलाचे हिशबची चवकसी दोनतीन घटका करून चिंतामणराव फडक्यासी आस्त-मानपर्यंत खिलवत जाली. उपरांतिक बालाजीपत बेलवागात जाऊन तेथेच संध्या करून देवदर्शन तीन घटका रात्रीनंतर हवेलीस गेले.

छ १७ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकालीन वेदार होऊन नालीमखान्यान जाऊन तालमीचे किलेक हुनर सिकून स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. कागजावर दसखते करून आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून दोन तीन घटका हरणाचे लढाईचा तमाशा पाहून च्यारपाच हाथी आणऊन फेर देविले. अस्तमानी येनेमाह्यात जाऊन दोन घटका वसले राम-चेद्राव फडके वगैरें हजर होते. नंतर राव मवसूफ बरखास्त होऊन गेले. संध्येसमई कवालीचे गायेन यैकून भोजन केले. गंजिफा दाहा घटका रात्रपर्यंत खेळून आराम करायास माह्यात गेले.

बालाजीपतानी छ मजकूरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस राम-चेद्राव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन दोन घटका बोळून रंगराव त्रिवक आले त्यासी दोन घटका खिलवत केली. नंतर पंत मारनिले पुन्हा आस्तमानपर्यंत निदसुरे व मेंदले मजकुरासी खिलवत करून बाहिरो आनंत पागेवाल्यास बोलाऊन घेऊन मल्हारजी हांडकराचे पारपत्यास जाण्याविशी निरोप देऊन वेळवागात गेले. वागात संध्या करून देवदर्शन घेऊन च्यार घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले.

गोविंदराव कृष्णाकडील पत्र छ ११ रोजची ते छ मजकूरी तिसरे प्रहरी बालाजीपताना आली.

छ १८ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली वेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. कागजावर दसखते करून आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून म्यारी मिध करायास सागून चिंतामणराव फडके व

नारो नीलकंठ मुजमदार व जोत्याजीराव व मलोजीराव व संभाजीराव जाधव व धायेगोडे वगैरें सरदार व स्वार सातआठश व गाडदी वगैरें जमियत आणऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून हरणाचे रमण्यात जाऊन हरणे नजीक आणऊन दाणे घालून अस्तमानपर्यंत तमाशा पाहून राव मवसूफ हाथीचे किलावियात स्वार होऊन दोन घटका रात्रीस हवेलीस जाऊन संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. चवसर खेळून आराम करायास माहलात गेले.

वालाजीपंत छ मजकुरी प्रातःकालीच आपले बागान जाऊन स्नान सध्यादिक करून बागातच भोजन केले. दोन प्रहर दिवसास हवेलीस आराम करायास गेले. तिसरे प्रहरी रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरेस बोलाऊन घेऊन हरिपंताकडील व गोविंदराव कृष्णाकडील पत्राचे जवाब घटका रात्रपर्यंत लिहून पत्रें रवाने करून पंत मारानिले बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन आपले हवेलीस गेले

माहदजी सिद्याकडील छ १ माहे शावानची पत्रें छ मजकुरी तिसरे प्रहरी वालाजीपंतास आली.

छ १९ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसध्यादिक व भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून चिंतामणराव फडके व नारोपत मुजमदार व जोत्याजीराव व मलोजीराव व संभाजीराव जाधव वगैरें सरदार व स्वार आणविले. परंतु स्वारीस न जाता च्यार घटका कागजावर दसवते करून तीरंदाजी केली. रामचंद्र सिवाजी किलेदार सोलापूर-वाल्यासी दोन घटका बोल्न रात्री संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम करायास माहलात गेले.

वालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस चिंतामणराव फडके व बहिरोपत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन दोन घटका बोल्न रामचंद्र सिवाजी किलेदार सोलापूरवाल्यासी दोनतीन

घटका खिलवत करून किलेदार मजकुरास सोलापूरास जावया-
करिता निरोप देऊन गोविंदभट्ट निदमुरेस बोलाऊन घेऊन दोन
घटका बोलून बेलवागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले.

बहिगे आनंत पागेवाल्यास छ मजकुरी बालाजीपंतानी मल्हा-
रजी होलकराचे पारपत्याकरिता पुण्याहून रवाने केले. पागेवाले
मजकूर वाघोलीचे मुकामास गेले. तेथून दरकूच पंढणाम जाणार.
सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

A. R. No. 209

१७ रमजान १२०१ हिजरी
२० मे १७९१

श्री

पोष्य बळवंतराव नागनाथ सां नमस्कार विज्ञापना जे प्रेशीठ
वर्तमान ता १७ माहे रमजान वैशाख वद्य चतुर्थी मंदवासपर्यंत
वास्तव्य पुणें येथे स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाजा
केली पाहिले. विशेष पूर्वो छ ११ माहे मजकुरी सरकारचे डाकेवर
हुजूर आर्जी व आखवार व नवाब अजमलउमरा बाहादर व स्वामीचे
सेवेसी वितनीपत्र पाठविलें ते पाऊन सविस्तार वर्तमान श्रुत जालें
असेल. सांप्रत छ १७ रोजपर्यंत वर्तमान लिहून डाकेवर पत्राचीं
रवानगी केली आहे. पत्रावलोकनी विस्तार वर्तमान ध्यानाकड
होईल. सेवेसी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे वितनी

(दुसऱ्या पानावरील आरंभीचा मजकूर काढला आहे)

वर मुकामात करून होते. सांप्रत तेथून कूच छ २६ माहे शाबानी
करून आजमेर व किसनगडचे दरम्यान मुकामांत करून राहिल्याचे
वर्तमान राव पंतप्रधानास व बालाजीपंतास आले

तयेंमूरशा ब्रह्मशाकडील वकील माहदजी सिधाकडे आला होता.

न्यासमागमें सिंदे मजकूर बादशास जवाहीर वगैरें खाने करणार म्हणून पेशजी लिहिल आहें. त्याप्रमाणे सांप्रत जवाहीर व वस्त्रें व हाथी घोडा व तोफा खान्या केल्याच वर्तमान राव पंतप्रधानास आलें.

हरिपंत हंडे आनताचे मुकामीहून इंगरेजाकडे छ २४ माह शावानी कूच करून गेल्याची पत्रें राव पंतप्रधानास व बालाजीपंतास छ ४ माहे रमजानी आली.

छ ११ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. काग-जावर दसखते करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी सिध करायाम सांगून बाबूराव केशव व नारोपंत मुजम-दार व मदामिव रघुनाथ व राघोपंत गोडवोले व साबाजी नाईक निवांलकर वगैरें सरदार व स्वार च्यारपांचसे व गाडदी वगैरें जमीयत आणऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वती-नजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून बोथाट्या खेळून हाथीचे किलावियात स्वार होऊन अस्तमानी हवेलीस जाऊन रात्रौ संभ्ये-समई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून अराम केला.

बालाजीपंतानी छ मारी तिसरे प्रहरी अपले हवेलीस रामचंद्र-राव फडके व बहिरोपंत मेंहले व गोविंदभट निदसुरे व गोपाल भगवंत नायब मुनसीस बोलाऊन घेऊन आलाहिदा अलाहिदा बोलून च्यार-पाच मकानी मुतसदी याचेथे शादी म्हणोन पंत मारनिले गेले. वस्त्रे देऊन बेलवागात जाऊन देवदर्शन घेऊन अपले हवेलीस गेले. रात्रौ यशवंत नरसिंगराव पाग्याचे धरी नरसिंहजयंतीचा उत्साहा सद्य प्रहर रात्रीस तेथे जाऊन हरिकथा दोनतीन घटका यैकून हवेलीस गेले. भवानराव घांटगे मलवडीकर याम राव पंतप्रधानानी हरीपता-कडे जावयाकरिता छ मजकुरी तिसरे प्रहरी रुखसत केले.

छ १२ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसात

द्वितीये भोजन करून हरणे आणवून च्यार घटका तमाशा पाहून तीरं-
दाजी दोनतीन घटका केली. रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन येकून
भोजन केले. गंजिफा खेळून अराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी अपले हवेलीस राम-
चंद्रराव फडके व गोविंदभट निदमुरे व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन
आणून आलाहिदा अलाहिदा खिलवत करून रामजी पाटील जाधव
वकील निा महादजी सिद्यास बोलाऊन घेऊन सिदेप्रकर्णीची
खिलवत अस्तमानपर्यंत करून पंत मारनिले संध्येस उठून गेले

छ १३ रोज मंगलवारी रात्र पंतप्रधान प्रात काली बेदार होऊन
स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून अराम केला. अडीच प्रहर दिव-
मास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यांत च्यार घटका वसून
चवसर खेळून येनेमाह्लांत जाऊन तीरंदाजी दोनतीन घटका करून
रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन येकिले. नंतर भोजन करून प्रहर-
रात्रपर्यंत गंजिफा व चवसर खेळून आराम कन्यास माहलात गेले

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी अपले हवेलीस गोविंद-
भट निदमुरेस बोलाऊन घेऊन दोनतीन घटका खिलवत करून रामजी
पाटील जाधव निा महादजी सिद्यासी अस्तमानपर्यंत खिलवत जाली.
नंतर पंत मारनिले संध्येस उठून गेले

छ १४ रोज बुधवारी रात्र पंतप्रधान प्रात काली बेदार होऊन
नालीमखान्यात जाऊन तालमीचे कित्येक हुनर सिक्कून स्नानसंध्या
देवपूजन व भोजन करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये
भोजन करून म्वारी घोडी फेरायाम जाययाकरिता मित्र करून
आणविली. इतकियात प्रजन्य आला म्हणून रात्र मंत्रमुक्तांनी प्वारी
मक्कफ करऊन कागजावर दसखते केलो. रात्रौ संध्येसमई कवालाचे
गायेन येकून भोजन केले. गंजिफा खेळून अराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आपले हवेलीतच तिसरे प्रहरी बसून फडनविसी दसखते दोनतीन घटका कागजावर करून माहादाजीपंत जत्फते व विसाजी भिकाजी जकातदाराचेथे शादीचे मजलसीत जाऊन वस्त्रे देऊन बेलबागांत जाऊन देवदर्शन घेऊन आपले बागात गेले. रात्री बागातच भोजन करून बारा घटका रात्रपर्यंत तवाफाचा नाच पाहून हवेलीस गेले.

छ मजकुरी दिवसा व रात्री प्रजन्य अतिशये पडला. बिजली पडून पर्वतीस स्वामी कार्तिकाचे देवलाचा कलस पडला व देवत्यही भंग जाला.

छ १५ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालमीचे हुनेर सिकून स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. कागजावर दसखते करून अराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून दुर्बिनीतून जंगलाची व पर्वतीची च्यार घटका सयर करून तीरंदाजी दोनतीन घटका केली. रात्री संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. चवसर खेळून अराम केला.

बालाजीपंतांनी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन अस्तमानपर्यंत खिलवत करून पंत भारनिले बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले

बालाजीपंत मुनसी वकील निा गाइकनाड व गोपालराव वकील निा फिरंगी गोवेकर छ मजकुरी तिसरे प्रहरी बालाजीपताचे हवेलीस जाऊन पंत भारनिलेमी आलाहिदा आलाहिदा बोलून आपले मकानास गेले.

छ १६ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानमध्या देवपूजन करून भोजन केले. कागजावर दसखते करून

अराम केला तिसरे प्रहरी चिंतामणराव फडके व नारो नीलकंठ मुजमदार व सदासिव रघुनाथ व साबाजी नाईक निबालकर व जाधव वगैरें सरदार व स्वार सातआटश व गाडदी वगैरें जमियेत आणऊन राव मवसूफ घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून बोथाट्या खेळून हाथी आणऊन फटेकड्यावर घालऊन दोन घटका तमाशा पाहून हाथीचे किलावियात स्वार होऊन घटका दिवस राहता हवेलीस जाऊन रात्री संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन येकून अरामास माहालात गेले.

बालाजीपंतांनी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपल हवेलीस रामचंद्रराव फडके व बहिरोपंत मेदल्यास बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्यंत खिलवत करून पंत मारानिले रामचंद्र नाईक पराजपे याचे घरी लग्न म्हणून तेथे जाऊन पराजपे मजकुरास वस्त्रें देऊन बेलबागात गेले. विष्णुदशन घेऊन दोन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले.

भवानी शंकर पंत राजाज्ञा लग्न म्हणून बालाजीपंतांचे हवेलीस जाऊन पंत मारानिलेस आक्षद देऊन गेले

छ १७ रोज शेनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली वेदार् होऊन रानासध्या व देवपूजन करून भोजन केले कागजावर दसखते करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास बालाजीपंतास दरबाराम यण्याविशी सूचना केली होती त्याप्रमाणे पंत मारानिले राव पंतप्रधानाचे हवेलीस जाऊन थोरल चौकातील चापेखणात च्यार घटका बसून दिवाणी फडतविशी दसखते कागजावर करून राव मवसूफ येने-महालांत बसले होते तेथे जाऊन अस्तमानपर्यंत खिलवत जाली उपरांतिक राव पंतप्रधान बरगवास्त होऊन गेले.

(अपूर्ण)

श्री

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल तागाईत छ ५ माहे मोहरम मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ १ माहे मजकूर रोज गुरुवार त्रितीये प्रहर दिवसा अखबार पत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे सर्वत्र आले होते. मागाहून राा गोविंदभट निरचेऊर व बहिरो रघुनाथ मेहेदले आल्यावर उभयेता व मदारुलमहाम या त्रिवर्गाचे खिलवत मसलतसमंधी वगैरे मागील च्यार घटिका दिवसापासोन ते पाच घटिका रात्रपावेतो जाले. उपरांत निरचेऊर आदिकरून आपलाले घगस गेले आणि प्रहरा रात्रीस मदारुलमहाम आपले येथून निघाले ते बेलवागात जाऊन तेथून परभारा राा बलवंतराव घोठोलेकर याचे घरी गेले. दोन घटिकापर्यंत कीर्तन श्रवण केल्यावर माघारा निघाले ते दीढा प्रहरा रात्रीस आपले घरास आले. सरकारवाड्यात त्रितीये प्रहरापासोन च्यार घटिका नाच जाला. नंतर दो घटिका रात्रीस कीर्तनास आरभ होऊन दाहा घटिका रात्री समाप्ती जाली. येसे प्रतिपदेपासांन नित्यशा होत आहे. श्रुत होय. छ २ रोज शुक्रवारी भाद्रपद शुभा ४ म श्रीगणपतीचे उछाहाचा दिवस. त्यास श्रीमंताचे वाड्यात सर्व राहित्याची सिध्दता जाली. दीढा प्रहरा मृत्तिकेचे गणपतीची स्थापना होऊन पूज्याअर्च्या मोठ्या गजेर करून जाली. वीसपंचवीस तोफेचे बार जाले व गारद्याच्या सिलका वगैरे जाल्या या प्राा राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे व राजश्री दाजीबा फडके याचे येथे पूज्याविधी येथास्थित जाली. त्रितीये प्रहरी श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले ते राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात

आले. श्री (गण)पतीचे दर्शण घेऊन अनेमाहालात दोन घटिका बेंठक जाली. मदारुलमहाम याणी श्रीमंतास पोशाक हिरवा वन्हानपुरी दिल्हा. अतर पानदान व सर्वास विडे व फुलांचे हार व गजरे यैमे दिल्लें यावर श्रीमंत तेथून निघाले ते आइतवार पेठेत राजश्री दाजीबा फडके याचे हावेलीम गेले. मदारुलमाहाम समागमेच होणे. तेथे देवदर्शण जाल्यावर येक घटिका स्थिर जाले. तेव्हा फडके मजकूर याणी श्रीमंतास कुसंबी पोशाक दिल्हा. आतर पानदान इत्यादिक मुदार्तीचे साहित्य सर्वास पावल्यावर, श्रीमंत तेथून निघाले ते कमठ्यात श्री गणपतीचे देवालये आद्रे त्याचे दर्शणास येऊन, नंतर तैमेच आपले वाड्यात माघारा गेले. राजश्री नाना फडनवीस व दाजीबा फडके आदिकरून सर्वत्र सरदार सरकारवाड्यात येऊन गणपतीचे दिवानखान्यात श्रीमंत जाऊन बसल्यावर नाच व गायेनादिक तीन घटिकापर्यंत जाले. नंतर सर्वास विडे दिल्ल्यावर मदारुलमहाम वगैरे आज्ञा घेऊन निघाले ते आपलाले घरास माघारा आले. रात्री श्रीमंताचे वाड्यात व मदारुलमहाम व दाजीबा फडके वगैरे याचे घरी कीर्तन जाले. घासीराम कोतवाल मेला. गेला त्याचे कलेवर गागपीरापलीकडे दोन दिवस तैमेच पडले होते आग्निसंस्कार जाला नाही तेव्हा मरकारची परवानगी मोठ्या रदवदली करून जाली. पाच मन लाकडे देविली

२

मारनिलेचा मेहुना वगैरे पाचसात जने जाऊन घासीरामाचे शरीर आग्नीत घातले मारनिलेचा स्त्री व दोघे पुत्र व मुना व मेहुने व कारकून व दिवान कारभारी व जादार व प्यादे यैसे दरोबस्त कैद केले आहेत त्यात दोघे पुत्राचे व दिवान कारभारी वगैरे जे जे अग्रमर का(मा)काजात होते त्याचे पायांत शकला घातल्या. (धराम) ताडा पेशजीच जाला आहे. त्याची आना मौजूदाद व द(रा)वस्त चौकसी होत आहे. चौकसीचे आन्वये जे जे ठिकानी पडेल तेथवर सरकारात जप्त होईल तूर्त कोतवालीचे कामाची देखरेख सा राधा विस्वनाथ गोडबोले याजकडे सांगितली आहे.

पुढे निवल जाल्यावर कोण्हाकडे निश्चंये होऊन कामकाज सागतील ते पाहावे. घासीराम याचे अविच्यार वर्तनुकीचा विच्यार केवलच अघटित होता. त्याचा विस्तार आता सर्वास जाहिरा समजल्यात येऊ लागला. पापाचरण अतिपयेसी केले. ते आजपर्यंत लोटले गेले. सेवटी उघड जाले तेव्हा मारनिलेचे कोठे ठिकान राहिले नाही. चौकसी होत आहे. माद्यंत पकेपणे ध्यानास आल्यावर सेवेसी लेखण केले जाईल. तळघगत चौतीसा ब्राम्हणापैकी बारा ब्राम्हण सजीव राहिले होते. त्यात पाच ब्राम्हण व येक ब्राम्हण स्त्री येसी साहाजने मेली. येकूण पहिले व हालीचे मिलोन सता-वीस जीव मृत्य पावले. आणखी काये होईल ते न कले. श्रुत होये. छ ३ रोज शनवारी मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडन-वीस आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात गेले. आर्शेमाहालात येक घटिका वसोन कागदापत्रावर तेरखा वगरे केल्या तो श्रीमंत तेथे आले. तैमेच बंगल्यावर गेले. मदारुलमहामही तेथे जाऊन अर्ध घटिका उभयेताचे खिळवत जाले. नंतर श्रीमंत व रोा नाना फडनवीस गणपतीचे दिवानग्यान्यान आले. नाचाची शुरुवात जाली होती. त्यास राजश्री महाराव निवालकर व व्यंकटराव घोरपडे व खंडेराव बोडेकर व रामजी पाटील जाधव वकील निा सिंदे व पानसे व खासगीवाले व यादोराव मोरेश्वर आदिकरून सरदार मानकरी व मुत्सदी व दरबदार व सुभे येसे बोलाविले होते. सांप्र-दाया प्रोा दस्तूरच्या यादी सालाबांद नावनिसीवार जाऊन त्या प्रोा सर्वत्र बोलावण्याचे आन्वये येतात. त्यास मदरहू प्रोा तेथे आले होत. च्यार घटिका नाच जाला आतर पानदान व विडे मर्वमि दिलेहे. नंतर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता निवालकर आदिकरून आपलाले घराम गेले. मदारुलमहाम आपले वाड्यांत आल्यावर वोा रोा गोविंदभट निरचेऊर यासी बोलाऊन साइकालपर्यंत त्यासी भाषण केले. नंतर महा घटिका रात्रीस गजश्री नाना फडनवीस आपले येथोन निघोन राजश्री दाजीबा फडके याचे येथे कथा श्रवण करावयांकगिता गेलें. दोन घटिका

नंतर माघारा निघाले ते आपले घरास आले. श्रुत होये. छ ४ रोज रविवारी प्राथःकाली श्रीमंताची स्वारी आपले वाड्यातून निघोन मौजे भामरड्यास गेले. शामसुंदर हाती मस्त तेथे बांध-बिला आहे. त्याजला सोडऊन त्याचे माहोताकडून त्या हाती फेरविले. नंतर श्रीमंताणी दोन घटिका तेथे घोडी फेरून माघारा निघाले. ते प्रहरा दिवसा आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे येथे सर्वत्र आले. रो बहिरो-पंत मेहेदले येऊन त्यांसी दोन घटिका खिलवत जाले. उपरांत राजश्री नाना आपले येथून (निघोन) सरकारवाड्यात गेले ते आर्शेमाहालात अर्ध घटिका बसोन कागदपत्र जरूरियात केले. श्रीमंतही तेथे आले होते तो तसेच बंगल्यावर जाऊन श्रीमंत व मदारुल-महाम याचें भाषण होत होते. रो मानाजी सिंदे फाकडे याजला राजश्री दाजीबा फडके याणी आपले येथून बोलाऊ पाठविले की नाचास यावे. यैसियासी सिंदे मजकूर

३

याचे समजल्यात आले की सरकारवाड्यातील बोलावणे आहे. सबब सिंदे मार वाड्यात येऊन आर्शेमाहालात आले. हे वर्तमान विदिन जाल्यावर श्रीमंत व मदारुलमहाम बंगल्यावरून तेथे आले. सिंदे मार यासी भाषण वरचेवर जाले. नंतर आतर पानदान दिले. ते घेऊन रा मानाजी फाकडे माघारा आज्ञा घेऊन निघाले ते फडके मार याचे येथे येऊन नंतर आपले ठिकानास भबानी पेठेत गेले. श्रीमंत व रा नाना मागती बंगल्यावर जाऊन येक घटिका बोलणे जाले. रोज मारी पंडित व शास्त्री यास बोला-विले होते. त्याजकडून ते समस्त येऊन गणपतीचे दिवानखाण्यात सभा जाली. तेथे श्रीमंत व मदारुलमहाम गेले. च्यार घटिका-पयेंत नाच जाला. सर्वास सुगंध द्रव्ये येथास्थित देऊन नंतर श्रीमंत उठोन देवग्रहात गेले आणि राजश्री नाना आपले घरास आले तो बहिरोपंत मेहेदले व गोविंदभट निरचेऊर बमलेच होते. न्यासी बोलणे साइंकालपर्यंत होऊन सर्वत्र माघारा गेले. राजश्री

मल्लहारराव होलकर छ २ माहे मार रोज शुक्रवारी वाफगावीहून बाहेर येऊन राजश्री रंगराव त्रिंबक राजेबहादर यासी भेटले. राा भगवंतराव बलाल दिवान पूर्वीच लस्करात आला होता. होलकर मजकूर आल्यावर इथःपर येथे यावे. त्यांसी सिंदी वगैरे गारद होलकरापासी चाकर आहे. त्याणी आपले तलबेकरिता गौगंवा केलां. हे वर्तमान मविस्तर राजेबहादर याणी येथे लेहून पाठविले. त्याचे उतर गेले की गारदी वगैरे याचा हिसेब करून तुम्ही हावाला घ्यावा. त्याजवरून हिसेब होत आहे. काही येवजही येथून रंगरावजीकडे रवाना जाला. काल छ ३ रोज शनवारी होलकर मार यास रंगराव याणी मंजमानी केली. येका दो दिवसात सिबंदीचे लोकाचा निकाल पडल्यावर होलकर याजला घेऊन रंगराव वगैरे फौज येथे सत्वरच येणार. होलकर रंगरावजीचे लस्कराजवलच उतरले आहेत. वाफगावी बज्याबा वगैरे दोन-तीनसे स्वार ठेविले आहेत. या प्रो होलकराकडील वर्तमान आहे. घासीराम कोतवाल याचा भाऊ शहर अवरंगाबादेस होता. तो काल येथे आला. त्याजलाही कैद केले. नित्यशा मारनिलेचे वस्तभाव वगैरेची चौकसी होत आहे. साठ हाजार रुपये हाली सिका व चालीस हाजार रुपये सिका चादवड व च्यार हाजार मोहोरा यासिवाये सोणे व रुपे याचे डागिने व बाहेर सावकाःयात वगैरे अमानती या प्रो मारनिलेचे येथे निघाले. आणखी शोध कर्ता काये काये जे ठिकानी लागेल ते न कले. कंण्यागत ममाप्त होत आला यास्नव कृष्णांश्नानास श्रीमंत जातात. द्वादसीसह त्रयोदसी रोज शुक्रवारचे मुहूर्त आहे. राजश्री नाना फडनवीस हेही स्वारी-बराबर जाणार म्हणून वर्तमान आहे. येक वर्तमान की श्रीमंतच जातात. मदारुलमहाम तूर्त जात नाहीत. येसी दोण्डीही वर्तमाने आहेत. याचा निश्चये अद्यापि जाला नाही. आजउद्यात सिध्धांत जाल्यावर ध्यानास येईल. सारांष, स्वारी कृष्णांश्नानास जात आहे यात गुंता नाही. पुढे आस्विन मासी पोर्णिमेस चंद्र-ग्रहण आहे. हेही सध्धी आहे. स्वारी मास पक्ष बाहेर राहून

कृष्णांश्नान व धुम महाबलेश्वर इत्यादिक देवदर्शन करावयास जाणार येसी वदंता दाट आहे. रोज मारी च्यार घटिका रात्रीस श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले ते राजश्री दाजीबा फडके याचे येथे गेले. मागाहून मदारुलमहाम बेलबाग करून तेथे आले तीन घटिकापर्यंत बैठक होऊन कीर्तन श्रवण केले. नंतर आतूर पानदान घेऊन तेथून श्रीमंत माधारा निघाले ते सात घटिका रात्र होता आपले वाड्यात आले. उपरांत वाड्यातील कीर्तनाची समाप्ती जाली मदारुलमहाम फडके याचे येथून निघोन राा नारो नीलकंठ मजमदार व जिवबा चिटणीस व दादा गद्रे याचे येथे जाऊन कीर्तन श्रवणानंतर अकरा घटिका रात्रीस आपले घरास माधारा आले. श्रुत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 211

१० जमादिलावल १२०६ हिजरी

५ जानेवारी १७९२

श्री

पोष्य बलवंतराव नागनाथ साा नमस्कार. विज्ञापना जे येथील वर्तमान ता छ १० माहे जावळ पोष्य शुध द्वादसी गृह्वासंगपर्यंत वास्तव्य पुणे येथे स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाजा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ४ माहे मारी सरकारचे डांकेवर हुजूर आर्जी आखबाग व नवाब आजमलउमरा बाहादर स्वामीचे सेवेसी तिनतीपत्र पाठविले ते पाऊन ते सविस्तार वर्तमान श्रुत जालें आसेल सांप्रत छ १० रोजपर्यंत वर्तमान लिहून साप्रदायाप्रमाणें पत्राची खानगी केली आहे पत्रावळोळनी विस्तार वर्तमान ध्यानारूढ होईल. सेवेसी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना.

१७२

A. R. No. 212

१ जमादिलाखर १२०६ हिजरी

२६ जानेवारी १७९२

पौा छ १३ जाखर

श्रीनिवास

श्रीमंत राजश्री राज्याजी स्वामीचे सेवेसी

पौा हायेपतीराये गोपाल सां नमस्कार. विनंती उपरी येथील कुशल माघ शुद्ध ३ त्रितीया छ १ जमादिसानी गुरुवार येथ्यास्थित जाणौन स्वकीय कुशल लेखन करीत असावें. विशेष चिरंजीव राजश्री राजे रघोत्तमरायेदादा याची पत्रं पानगलीहून चिरंजीव राजश्री मारायेणरायबापू याजकडें दुर्गास पां तें पत्र बापूनी खेडास पाठविली. त्या पत्राचें प्रत्योत्तर चिरंजीव राजश्रीचे नावे लिफाफा करोन पाठविला आहे. कृपा करोन सरकारचे डाके बोर रवाणा करोन द्यावा. पूर्वी मदनूरचे मार्ग चिरंजीव राजश्रीचे नांवच पत्र लिफाफा आपले सेवेसी पाठविला होता तो चिरजीवाकडं रवाना जाह्ला असेल. बहुत काय लिहिणं, कृपावृधी करावी हे विनती.

A. R. No. 213

२ रजब १२०६ हिजरी

२५ फेब्रुवारी १७९२

श्री

विनंती विज्ञापना अैसी जे येथील कुशल तागाईत छ २ माहें रजब मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथ्यास्थित जाणौन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २८ माहें जमादिलाखर रोज बुधवारी प्रथम प्रहर दिवसा आख-बारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे येथे राा सदासिव दिनकर वकील आले होते त्याणी राजश्री नानासी दोन घटिका भाषण केले. नंतर मामलत-आजमास वगैरे कागदपत्र अवलोकण होऊन राजश्री दाजीबा फडके संमधी दरकदार दफ्तरचे व मामलतदार येऊन दोन घटिका माहलचे

याचे व मदारुलमहाम याचे खिलवत साइकालपर्यंत होऊन सर्वत्र आपलाले घरास गेले. प्रहरा रात्रीस मदारुलमहाम आपले पेंथून निघाले ते राा बापू मोघे याचे घरी कीर्तन श्रवणास गेले होते ते आकरा घटिका रात्रीस माघारे आपले येथे आले. रोज मारी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले होते. ते दो घटिका रात्रीस माघारे आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. श्रुत होये. छ २९ माहे जाखर रोज गुरुवारी मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस निद्रा करून उठिले ते बेलबागान जाऊन देवदर्शन करून आपले घरास आले. मृतसदी व दरकदार आदिकरून सर्वत्र मदारुल-महाम याचे वाड्यात आले होते. राजश्री व्यंकटराव घोग्पडे येऊन राजश्री नानासी भाषण करून वरचेवर माघारे गेले. नंतर मदारुल-महाम याणी कागदपत्र दोन घटिका केले. यावर मागील तीन घटिका दिवस शेष राहाता पानगलची डाक आली होती ते पत्रे गा आपाजी कोंडाजी याणी आणोन दिलहयावर मदारुलमहाम याणी ते पत्रे वाचून उपरात राा बहिरोपंत मेहेदले यासी बोलणे तीन घटिका-पर्यंत होऊन घटिका रात्रीस सर्वत्र माघारे गेले. श्रुत होये छ १ माहे रजव रोज शुक्रवारी आंमृतसिध्दोयोगावर राजश्री नाना फडनवीस याचे कनिष्ठ स्त्रीचे फलशोभन जाहाले. स्त्रीस रज्योदर्शन जाल्यास तो दिवसगत जाले परंतु रतुशांती केरी नाही. कारण की वो राजश्री शंकर जोसी राजश्री नाना फडनवीस याजपासी आहेत. ते ज्योतिषविद्येत बहुत निपुन आहेत. त्याणी नेग मागितला होता त्या प्रो शांतीचा विधी करावा येसे हांते. माप्रत महर्ताची सध्दी जोसी मार याचे विच्यागम आली आणि रतूचा योगही घडून आला म्हणोन कालपूर्व दिवसी

शांतीचे हावण मात्र केले आणि आज गर्भाधानविधीचा निश्चये जाला होता त्या प्रो प्रथम प्रहर दिवसात फलशोभन जाले. राजश्री दाजीबा फडके व बाबूराव केशव व दांदा गजरे व मेहेदले

आदिकरून सर्वत्र विधीप्रसंगाचे समई आले होते. सर्वही आहेर आणिले होते. परंतु राजश्री नाना फडनवीस याणी आपले श्वशुराचा आहेर मात्र घेतला. वरकड आणखी कोणाचा आहेर येकरूप घेतलाच नाही. राजश्री दाजीबा फडके वगैरे याणी विचारून पाहिले. परंतु नकाराचेच उतर जाले. आठदाहा घटिकापर्यंत शांतीचा समारंभ येथारिथित जाल्यावर सर्वत्रास विडे दिले. नंतर फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार व सुभे मामलतदार आले होते. राजश्री रंगराव त्रिबकराव राजे बहादुर आले होते. त्यासी येक घटिका भाषण जाल्यावर बाहादुर मार माघारे गेले. नंतर काही कागदपत्र तेखा वगैरे करून दिले. उपरांत मागील च्यार घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात जाऊन आर्गमाहालाच बंगल्यावर गेले. श्रीमंत तेथेच होते तेव्हा मदारुल याणी श्रीमंतासी अर्ध घटिका वरचेवर भाषण केले तो रमन्यात स्वारी जावयाची सिध्दता जाली होती तेव्हा तीन घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत बंगल्यावरून उतरोन आपले वाड्याबाहेर निघाले ते रमन्यात गेले आणि मदारुलमहाम तेथून आपले घरास आले तो गा माहादाजीपंत काले, कारभारी दाा सुभा वसई, प्रांत कोकण, याजला बोलाऊन रत्नगिरी तालोक्याचे तफावतीचे बोलणे आस्तमितपर्यंत जाले व किरकोली लोकाची बोलणी जरूरयातीची होणे होती तेही थोडीबहुत जाहाली. सांडकाली सर्वत्र माघारे आपलाले घरास गेले ते राजश्री माहादजी सिंदे उज्येनीहून तीसा कोमावर होते ते बागापथरा कोस देवाशास आले. तेथे राा कृष्णाजी पवार याचे घरी मेजमानी होणार. नंतर मजल दर मजल पुढे येऊन हुताशणी बन्हानपूरचे शुमारास करतील. महेश्वरावरून आंहिल्याबाईची भेट घेऊन येणार. येक वर्तमान की परभाराच येणार. मग पाहावे कोणत्या मार्गे येनात. दक्षणेकडील वर्तमान राजश्री परशराम रामचंद्र कूच करून पटनाकडे आले. बीसा कोसाचा नफावत राजश्री हरिपंततात्यासी राहिला होता म्हणोन पत्रे आली होती. श्रुत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान

ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करतार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 214

९ रजब १२०६ हिजरी

३ मार्च १७९२

श्री

विनंती विज्ञापना अैसी जे येथील कुशल तागाईत छ ९ माहे रजब मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावकनेकरून येथास्थित जाणौन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत आसिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २ माहे मजकूर रोज शनवारी प्रथम प्रहर दिवसा आखवारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीय प्रहरी मदारुलमहाम याचे वाड्यात राजश्री बाबा फडके व बाबूराव केशव आदिकरून मुत्तमी व दरकदार वगैरे आले होते. दोन घटिका दफतरचे कामकाज जात्यावर छ २५ माहे जमादिलाखर्ची पानगलची डाकेची पत्रे आली ते मदारुलमहाम याणी वाचून पाहिल्यानंतर राा बहिरो रघुनाथ मेहेदले याजला बोलाऊन आस्तमितपर्यंत मसलतप्रकर्णी खिलवत करून साइकाली राजश्री नाना बेलवागात जाऊन दो घटिका रात्रीस माघारे आपले घराम आले. पत्राचा भाव ध्यानास आला की पटनावर छ १० माहे जाखरीस टिपूमी व आपले फौजेसी लढाई मातबर जाली. टिपूने सिकस्त खाऊन मागे निघोन गेला. पटनानजीक बातेच्या होत्या त्या आपले फौजेने घेऊन तेथे मोर्चे कायम केले. या प्रोगे वर्तमान पानगलास आले. खुर्मीच्या तोफा जाल्या. ईस्वरसतेकरून शत्रूचे पारपत्य लौक-रच व्हावे येसे वर्तमान आले. परंतु राजश्री हरिपत फडके याची पत्रे आद्याणि आली नाहीत श्रुत होये छ ३ रोज रविवारी राजश्री नाना फडनवीस बंगल्याचे बागात प्राथकालीच भोजनास गेले. स्नानसंध्यादि

तेथेच करून दीढा प्रहरा भोजने जाली. पानदान विडे घेऊन माघारें येताना बेलबाग करून दो प्रहरा आपले घरास आले. त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात गेले. ते आर्शो-माहालाचे बंगल्यावर गेले. तेथे राजश्री बालाजीपंत ढेकने दिला रास्ते याजला बोलाऊन दोन घटिका त्यासी बोलणे जाले. श्रीमंताची स्वारी कृष्णांस्नानास वाईस गेली होती. तेसमई रास्ते याणी दोन लक्ष रुपये नजर द्यावयाचे भाषणात आणिले आहे. तेविसीचे मारनिलेसी बोलोन माघारे मारनिले गेले. उपरांत रा बहिरोपंत मेहेदले व राघो विस्वनाथ गोडबोले यांसी आस्तमितपावेतो खिलवत होऊन मदारुलमहाम साइंकाली आपले घराम आले. मागील पाच घटि दिवस राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले होते. घोडी फिरविल्यावर हातीचा तमाशा दोन घटिका पाहिला. नंतर तेथून स्वारी माघारे निघोन दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. शृत होये. छ ४ रोज सोमवारी श्रीबनेश्वर माहादेव येथून बारा कोम आहे त्याचे दर्शनास श्रीमंताची स्वारी जावयाची रोज मारचा नेम जाला होता त्याजवरून डेरे राहुट्या वगैरे सरंजाम काल पूर्व दिवसी येथून रवाना होऊन तेथे तरतूत जाली. हाती व रथ व घोडी याच्या डाका जागा जागा बसविल्या की आजच स्वारी तेथे जाऊन माघारे यावे म्हणून मागील प्रहर साहा घटिका रात्रीपासोन स्वारीची तयारी

२

जाली. च्यार घटिका रात्र शेष राहाता श्रीमंत आपलें (वा) ड्यातून निघोन आंबारीत स्वार जाले. खवासीत रा दाजीबा फडके होते. राजश्री नारो नीलकंठ मजमदार व त्रिबकराव चिटणीस व सदासिब रघुनाथ गजरे व व्यंकटराव घोरपडे व व्यंकटराव रास्ते व पेठे व पानमे आदिकरून मुत्सदी व सरदार सरंजामी मिलोन दोनतीन हाजार स्वार व दोन हाजार गारद वगैरे सरंजाम स्वारीबराबर होता. कातरजचे घाठाने स्वारी जाऊन साहा घटिका दिवस येता श्रीमंत बनेश्वरी दाखल जाले तेथे स्नानसंध्या जाल्यावर दीढा प्रहरा भोजने

जाली. मुत्सदी व दरकदार व मानकरी मन्हाटे सरदार पंचवीस चालीस येकूण शंभर पात्र भोजनास जाले. नंतर पानदान विडे सर्वास दिव्हे. दोन घटि बैठक होऊन दो प्रहरा श्रीमंत तेथून माघारे निघाले ते डाकेंवर हाती व रथ व घोडे स्वारीस ठेविले होते त्याजवर बसोन कातरजचे तल्यावर आले. तेथे बागात द्वितीये समईचे भोजन त्रितीये प्रहरी जाले. तल्याचा तमासा पाहिला. उपरांत आंबारीत बसोन निघाले ते मागील तीन घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. श्रीबनेश्वर माहादेव याजपासी श्रीमंताणी येक मोहोर व येक श्रीफल ठेविले. मदारुलमहाम येथेच होते. त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. कागदापत्रावर तेखा वगैरे कामकाज होऊन मागील च्यार घटिका दिवस राहाना मदारुलमहाम आपले घरीहून निघाले ते मदासिव पेठेत राजश्री सदासिवभट दांत्ये याचे येथे लग्नाचे मेजमानीस गेले. दांत्ये मार याणी राजश्री नानास बन्हानपुरी आबासी रंगाचा पोशाक दिव्हा नाच जाल्या. आतर पानदान घेऊन निघाले ते व्यंकटराव दाभोलकर याचे घरी मेजमानीस आले. तेथे मारनिलेनी मदारुलमहाम यांस केसरी पोशाक दिव्हा. आतर पानदान जाल्यावर माघारे निघाले ते आपले नवे वाड्यात येऊन तेथे संभ्या केली. उपरांत बेलबागात देवदर्शन घेऊन निघाले ते घटिका रात्र होता आपले वाड्यात आले. गृत होये. छ ५ रोज मंगलवारी मागील माहा घटिका दिवस शेष राहाता मदारुलमहाम याचे वाड्यात मिस्तर मालिट वकील व दुसरा मेस्तर असापी येक व नुरदी हुसेनखा दुभासिया वगैरे आले. कारण की छ १० माहे जाखरची लढाई पटनावर जाल्याची पत्रे इंग्रजाची आली सबब वकील मार पत्रे घेऊन वर्तमान सागावयासी आले. मदारुलमहाम यास पत्राचे वर्तमान निवेदन मेले. उपरांत मदारुलमहाम व बहिरोपंत मेहेदले व मेस्तर मार व दुभासिया येसे बसोन च्यार घटिकापर्यंत मसलाप्रकणी खिलवत जाले. यावर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता वकील मार वगैरे माघारे निघान आपले ठिकानास गेले उपरांत राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघाले ते रा बाळाजी हरी भिडे याचे येथे

मेजमानीस गेले. भिडे मार याणी मदारुलमहाम यांस आंबासी पोशाक दिव्हा. येक घटिका नाच जाला. आतर पानदान घेऊन माघारे निघाले ते बेल्वागात येऊन देवदर्शन घेतलें आणि घटिका रात्र जाली तो आपले घरास आले. पाचा घटिका रात्रीस भोजन जाले. उपरांत साहावीचें आमलात मदारुलमहाम मागती आपले येथून निघाले ते राजश्री बापूजी बलाल लेले, फडचे सरदपतरदार याचे घरी लंग्न मार्गनिलेचेच पेशजी जाले आहे सबब त्याचे

३

येथे मेजमानीस गेले. लेले मजकूर याणी मदारुलमहाम यास कंदी पोशाक दिव्हा व वो राजश्री गोविंदभट निरचेऊर यास सेला पागोटे दिव्हे. नाच दोन घटिका जाला. अतर पानदान घेऊन माघारे निघाले ते नव घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. शृत होये. छ६ रोज बुध-वागी मागील सात घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघोन सरकारवाड्यात गेले. रोज मारी मिस्तर मालिद वकील निग इंग्रेज कलकतेकर याचे येण्याचा निश्चय ठरला होता. त्याजवरून गणपतीचे दिवानखान्यात बैठक जाली. मदारुलमहाम तेथे गेले. गोतहिरो रघुनाथ मेहेदले व जरूरियात मंडली दरकदार वगैरे तेथे आले. यावर पाच घटिका दिवस शेष राहाता मिस्तर मालिद वकील व च्यार असामी मिस्तर आणखी व नुरदी हुसेनखा वगैरे येमे दिवानखान्यात आले. तेव्हा मदारुलमहाम यासी व वकील मार व दुभासिया व मेहेदले यासी दक्षण प्रांती छ १० माहे जाखरीस लढाई जाली तेविसीचे बोळणे हांत आहे तो श्रीमंत तेथे आले. लढाई जाल्याची पत्रे इंग्रेजाची आली होती त्याचे वर्तमान वकील मार याणे श्रीमंतास विदित केले चौदावे तेरखीस जालबाग घेतला. पटनाजबल बानेच्या हांत्या त्या घेऊन आपले मोरचे पटनास लागू जाले. टिपूची सिकस्त जाली मागे हाटून गेला म्हणून आपल्याकडील फते जाल्याचें वर्तमान आले ते श्रीमंतास वकील माराणे निवेदन केले. त्याजवरून इंग्रेजाचे वकील याची खातरपाश, सबब पंनास तोफा खुसीच्या सोडावयाची परवानगी

जाली. आज्ञे प्राप्ता पानसे याणी सदरहू पंनास तोफा सोडिल्या. दोन घटिका वकील याची बैठक जाली. आतर पानदान दिव्ह्यावर मार-
निले रुकसत घेऊन आपले ठिकानास माघारे गेला. स्वारी रमन्यात
जावयाची तयारी जाली होती. मागील तीन घटिका दिवस शेप राहता
श्रीमंत रमन्यात गेले होते ते दोन घटिका रात्रीस माघारे येऊन आपले
वाड्यात दाखल जाले. मदारुलमहाम सरकारवाड्यातून निघाले ते
गावातील ग्रहस्त मंडली राजश्री कृष्णाजी भयेराव थने वगैरे याचे माहा
सात घरास जाऊन लग्नाचे आहारे केले आणि बेलवागात येऊन दो
घटिका रात्रीस आपले घरास माघारे आले. कैलामवासी दादासाहेब
याचे दत्तपुत्र राजश्री आंमृतराव कोपरगावी आहेत. त्याची स्त्री कार्तिक
मासी निवर्तली. द्वितीये संमध करावयाचा म्हणोन वधू येथून न्याय्यास
कारकून व पचवीस स्वार वगैरे सरजाम घेऊन कोपरगावीहून येथे
आले होते. ते वधूस घेऊन रोज मार्गी कोपरगावास गेले. त्याज बोार
सरकारचा कारकून व गारदी वगैरे दिल्ले आणि रवाना केले. शुन होयं
छ ७ रोज गुरुवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे येथे राजश्री
रंगराव त्रिवक राजे बहादुर व दाजीबा व बाबा फडके व बहिरोपत
मेहेदले व धारराव सिंदे आदिकरून मुत्सदी व दरकदार वगैरे सर्वत्र
आले होते. राजश्री तुकोजी होलकर याणी मुकाम देवासेनजीक जैपूर
येथून विलायेती मेवं जातच्या बहग्या श्रीमन्नास व मदारुलमहाम यास
पाठविल्या. दालिबे व बिदाना आगूर व सेव व नासपाती वगैरे मेवा
पाठविला. तो राजश्री दादाजी गंगाधर दिवान दिला. भारनिले याणी
श्रीमन्नास डाल्या व राजश्री नाना फडनवीस यास डाल्या येथे प्रा
प्रावष्ट केल्या व कंबू जनावर येक पाठविले आहे. ते व मेवा येस श्रीम-
न्नाचे नजर गुजरातिले. राजश्री माहाराव निवाळकर मदारुलमहाम
याचे भेटोन आले होते. भेट घेऊन पानदान विडे दिव्ह्यावर निवाळकर
मार वरचेवर माहावारीचे येवजाविसीची सूचनार्थ बोलोन माघारे
आपले हावेलीस गेले. साइंकालपर्यंत लोकाची कामकाजे होऊन सर्वत्र
आपल्याले घरास गेले आणि राजश्री नाना बेलवाग करून दो घटिका
रात्रीस आपले घरास आले. रोज मारी श्रीमंत रमन्यात गेले होते. तेथे

घोडी फिरविल्यावर हातीचा व हारणे रमल्यातील आणऊन त्याचा तमाशा पाहिला. नंतर साइंकाली श्रीमंत तेथून माघारा निघाले ते तिमरे घटिकेचे आमलात आपले वाड्यात दाखल जाले. किले राजमाची येथील किल्याचा हवालदार येथे आला आहे. त्यास मारनिलेने सेला पागोटे पैठनी देऊन मदारुलमहाम याची भेट घेतली.

४

श्रुत होये. छः रोज शुकुरवारी बंगल्याचे बागात मिस्तर मालिट, वकील इंग्रेज कलकतेकर याजकडील, याजला गुलाला पाहावयासी बोलाविले. होते सबब राजश्री नाना फडनवीस सात घटिका दिवस मागील राहा (ता) बंगल्याचे बागात गेले. रो बहिरो रघुनाथ मेहेदले याजला बोलाऊन आनिल्यावर मागील सा घटिका दिवस राहाता मिस्तर मालिट वकील वगैरे मिस्तर आसामी पाच व नुरदीहुमेनखा यैसे बागात आले. तथे बैठक होऊन नाचाची शुरुवात जाली. मेवेजात जिनस वकील माराकडे देविली. आतर पानदान जाले. मदारुलमहाम याणी मिस्तर मालिट वकील यास हिऱ्याची आंगोठी १ येक दिल्ली. चार घटिका नाच वगैरे या प्रोग जाले व गुलांला याचे तत्खियाजवल बैठक जाली होती. सदरहू तरतूत फार चागलीच करविली होती. मागील शेष दोन घटिका दिवस राहाता मिस्तर मजकूर रुकसत घेऊन तेथून निघाले ते आपले ठिकानास गेले. नंतर राजश्री नाना फडनवीस नागातून निघोन नवे वाड्यात आले. संध्या करून देवदर्शन बेलवागात घेतले. उपरांत दोन घटिका रात्र होता माघारे निघाले ते आपले वाड्यात आले. राजश्री माहादजी सिंदे नर्मदातीरास आले आहेत. हांडियाचे घाटे आशेरीस येणार. आशेर किला पाहून हुनाशनी शहर बऱ्हाणपूर येथे करावी, नंतर मजल दर मजल इकडे यावे. सिंदे याज वोर दाहा हाजार फौज वगैरे सरंजाम आहे. इकडे येऊन पुण्यास श्रीमंताचे भेटांस यावयाचा निश्चय ठेरल ते ध्यानास आल्यावर मागाहून सेवेसी लेखण केले जाईल. श्रुत होये. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. आपणापासी आज्ञा घेऊन स्वार

जालो ते काल छ ८ माहे मजकूर रोज शुकुर्वारी येथे पुणियाम येऊन पोहोचलो. येका दो दिवसानी श्रीमंताची व मदारुळमहाम याची भेट घेतो. येथील प्रसंगाचे वर्तमान सविस्तर आखबारपत्रा व वरून ध्यानाम येईल. या उपर प्रसंगीचे वर्तमान सेवेसी लेखण केले जाईल. सांप्रदाया-प्रो हुजूरचे जवाबी इनायेतनामे सादर होत असावे व आपणास विनती-पत्रे पाा आहेत याची उतरे आज्ञापत्री सादर होत असावी बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 215

मुमारे २० शवाल १२०६ हिजरी
११ जून १७९२

(आरंभीची पाने अनुपलब्ध)

५

घटिका दिवस राहाता राजश्री आपा बलवंत तेथे आले ते खिल-वतात दाखल जाले या प्रो येक घटिका रात्रपर्यंत बोलणे होऊन नंतर फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले. रोज भारी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले तेथे घोडी फिरविली व हांती सोडविले होत त्याचा तमाशा पाहून अस्तमिति स्वारी तेथून माधारा निघोन घटिका रात्र होता श्रीमंत आपले वाड्यात दाखल जाले. राजश्री माहादजी सिंदे याणि कोरेगावोहून कूच करून निघाले ते नव कोस येऊन पुण्याबाहेर मुळामुठा नदीचे पलिकडे लस्करचा मुकाम करून राहिले. छ २२ माहे मार रोज बुधवारी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंताच्या व सिंदे मजकूर याच्या भेटी व्हावयाचा निश्चय जाहला आहे त्या प्रो ते दिवसी भेटी होतील. सिंदे मार याजबरोबर च्यागपाच हजार स्वार व तीनच्यार पलटने येकून आजमासे फौज आठदाहा हजार व सिवाये किरकोली बाहिर-बुनगे आहे. तोफखाना पंनाससाट तोफा जिलेबी व मोटया. त्यापैकी

चवदा तोफा हाली बराबर आल्या आहेत. वरकड मागाहून येणार राजश्री राजे कल्याणराव निबालकर व बाबाराव वकील हेही सिदे याचेसमागमे आले आहेत. उदईक भेटीचा समारंभ होईल तेव्हा मागाहून सविस्तर वर्तमान सेवेसी लेखण केले जाईल. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याजकडील फौज पाच हजार कर्नाटकचे मोहिमीस बराबर होती त्यास मोहीम फते होऊन स्वारी माघारे आली. त्याजबराबर भोसले याचीही फौज माघारा येउन सदरहू फौज तो तुगभद्रेवरूनच परभारा नागपुरास गेली. फौजेचे सरदार राजश्री बलवंतराव भवानी होते. ते दोनमे स्वारांनसी राजश्री हरीपंत फडके याजबराबर येथे आले आहेत ते तूर्त (का. फा.) ही येथेच आहेत. श्रुत होये. हुजूरचे जवाबी इनायेतनामे आलिकडे सेवकाम सादर जाहले नाहीत. यास्तव विनंती लािा जाते की पूर्ववत साप्रदाया प्रोा सरकारचे जवाबी इनायेतनामे व स्वामीची आज्ञापत्रे सादर होत असावी. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापती.

A. R. No. 216

२ मोहरम १२०७ हिजरी
२० आगस्ट १७९२

श्री

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल तागाईत छ २ माहे मो-
रम मुा पुणे स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद
लेखण आज्ञा करीत आसिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ २८ माहे
जिल्हेज रोज शुक्रवारी त्रितीये प्रहरी अखबारपत्र सरकारचे डाके-
वरून सेवेसी स्वाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले
असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे
येथे मुत्सदी व दरकदार व सुभे मामलेदार आदिकरून सर्वत्र आले

होते. मामलतप्रकर्णी कागदपत्राचें कामकाज तीन घटिका जाल्यावर राजश्री रामजी पा वकील तेथे आले. मागाहून राजश्री हरीपंततात्या आल्यावर त्रिवर्गाचे खिलवत तीन घटिकापर्यंत जाले. नंतर वकील मजकूर माघांग गेल्यावर राजश्री नाना फडनवीस व हरीपंत फडके याचे बोळणे अस्तभीतपावेतो होऊन फडके आदिकरून सर्वत्र आपल्याले घरास गेले. रोज मजकुरी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले ते मौजे आवे वडगाव येथील रमन्यात हारणाचा तमाशा पाहावयास गेले होते ते साईकाली माघारे येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले श्रुत होये. छ २९ रोज शनिवारी भाद्रपद शुद्ध १ प्रतिपदेपामोन श्रीमंताचे वाड्यात श्रीगणपतीचे उल्लाहाम आरंभ म्हणून सरकारवाड्यात गणपतीचे दिवाग्न्याच्यात गालावार प्रो मखर वगैरे सर्व साहित्याची सिध्दता जाली. प्रह्ण दिवसा राजश्री नाना फडनवीस यांणी आपले येथे स्नानसंध्यादि करून त्रेलवागात गेले. तेंथून माघारे आले ते तैमेच परभारे मद्राळ-महाम सरकारवाड्यात गेले. तो शास्त्री पंडित आदिकरून सर्वत्र जमा जालें होते. महर्ताच्या समये समीप येताच श्रीमंत तथे आले तेव्हा दाहा घटिका दिवस येता महर्तेकरून श्रीमताणी सुवर्णाची श्रीगणपतीची मूर्ती आहे त्या मूर्तीची स्थापना त्या दिवा (नखा) न्याचे मखरात केली. पुज्याआच्या सर्व विधीपूर्वक जाल्यावर अर्तीचे समई वाद्ये गजर नाना प्रकारचा जाग. तोफवाद्यातील तोफेचे बीस बार जाले व दिली दरताज्यापुढे पाच सा तोफा आनविन्या आहेत त्याचे बारापंधरा बार या प्रो दोहीकडील तोफेचे तीस पस्तीस बार जाले समारंभ बहुत चांगला चाला या प्रो जाल्यावर राजश्री नाना आपले घरासी आले

A. R. No. 217

१३ मोहरम १२०७ हिजरी

३१ आगस्ट १७९२

श्री

अखबार पुणें अज डा छ १० माहे माहरम ता छ १३ माहे मजकूर मन १२०७ हिजरी, रोज शनिवार.

पूर्वी छ ९ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ १० रोजी सरकारचे डाकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ १३ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असें.

माहदजी सिंदे छ ११ माहे मोहरमी तिसरे प्रहरी राव पंतप्रधानाचे हवेलीस जाऊन राव मवसूफासी दोनतीन घटेका खिलवत जाली. बालाजीपंत व रामचंद्रराव फडके व कृष्णराव बलवंत व दौलतराव सिंदे व अबाजी रघुनाथ व कृष्णराव रघुनाथ व कडोजी सितोले व रामजी पाटील जाधव खिलवतीत शेरीक होते. एक घटका राव पंतप्रधानाची व मिंदे मजकूर व बालाजीपंत व अबाजी रघुनाथ चिटनवीस याची खिलवत अलाहिदा जाली. छ १२ रोज शुक्रवारी बारा घटका दिवसामाहदजी सिंदे राव मवसूफा

(अपूर्ण)

A. R. No. 218

२५ मोहरम १२०७ हिजरी

१२ सप्टेंबर १७९२

(आरंभीची पानें अनुपलब्ध)

४

यास होत आले अद्यापि मनोदयानरूप होत नाही येविसी मीर मिकारी यास सागौन अस्तमिती स्वारी तेथून माधारी निघाली. त्यास मार्गो येता श्रीमंताणी नदीवर साईकाल समयाचे संध्यावदन अंबारीत स्वार जाले. खवासीत रो अपा बलवंत होते. घटिका रात्र होता श्रीमत आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. नंतर मागाहून दो घटिका रात्रीस रात्राची नाना फडनवीस आपले घरास आले. श्रुत होये छ २५ रोज शुक्रवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात जाऊन आर्सेमाहालचे बंगल्यावर गेले. तेथे राा नारायेणराव यादव भागवत, कमाविसदार प्रो आमोद वगैरे माहाल प्रांत गुजराथ,

यांस बंगल्यावर बोलाऊन मामलतप्रकर्णी येक घटिका बोलणे जाले तो श्रीमंतही त्या स्थली आले . नंतर राा बाबूराव केशव व त्रिबकराव परचुरे वगैरे मत्सदी व दरकदार आले होते त्यासी बोलणे जाले . उपरांत दसरियाचे कापड सालाबांदचे सांप्रदाया प्रो सातारे व कोपरगाव व भागानगर इत्यादिक जागा जागा रवाना करावयाचे आहे . त्यास ते पोशाक व कापड यैसे बंगल्यावर आनऊन श्रीमंताचे समक्ष रवानागो कापडाची करणे त्याची नेमणूक केलियावर मदारुलमहाम तेथून निघाले ते कापडाचे जामदारखान्यात गेले . तेथेही हेच कार्ये कापड पाहावयाचे जाल्यावर मागील दोन घटिका दिवस शण राहाता राजश्री नाना सरकारवाड्यातून माघारी निघाले ते रोज मारी प्रदोष आहे म्हणोन परभारा बंगल्याचे बागात भोजनास गेले . तेथे घरमंडली व उभयेता स्त्रियास आणविले होते . भोजनोतर च्यार घटिका नाच होऊन आकरा घटिका रात्रीस मदारुलमहाम बागातून माघारी येऊन आपले घरास आले . शूत होये . याउपरी पुढे प्रसगीचे वर्तमान ध्यानास येईल तं सेवेसी लेखण केले जाईल . सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ . पूर्वीप्रमाणे सरकारचे ज्यवाबी इनायेतनामे व स्वामीची आज्ञापत्रे सादर होत नाहीत त्यास ज्यवाबी इनायेतनामे व आज्ञापत्रे सांप्रदायेप्रमाणे सादर होत असावी बहुत काय लिहिणें, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती

A. R. No. 219

३ रजब १२०७ हिजरी
१४ फेब्रुवारी १७९३

श्रीनिवास

पोष्य रघोतम हैबतराव सां नमस्कार विनती जे येथील वर्तमान ता छ ३ माहे रजब फालगुण शुध पंचेमी शुक्रवारपर्यंत मुक्काम पुणें स्वामीचे कृपेंकडून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा जाली पाहिजे . विशेष व पूर्वी छ २६ माहे जाखरी सरकारचे डाकेवर हुजूर अर्जी व अखबार

नवाब अजमुलउमरा बहादुर व स्वामीचे सेवेसी विनंतीपत्रें पाठविले त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान लिहून सांप्रदायाप्रमाणें पत्राची रवानगी केली असे विस्तारें पत्रावलोकनी ध्यानारूढ होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

A. R. No. 220

२६ रमजान १२०७ हिजरी

७ मे १७९३

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज डा छ २५ माहे रमजान ता छ २६ माहे मार सन १२०७ हिजरी रोज बुधवार.

पूर्वी छ २४ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ २५ रोजी सरकारचे डाकेंवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २६ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान सांप्रदाया प्रौं दफेवार लिहिले असे.

छ २४ रोजी बालाजीपंत माहदजी सिद्याचे खेम्यास जाऊन तरफियाचा मजकूर बोलून आले म्हणून म्हणोन पेशजी लिहिले आहेच. त्यास छ २४ माहे मजकुरीच बालाजीपंत व सिदे बहादुर याची कसम अकसाम जाली. पंत मारनिलेनी तुळसी सालीग्रामाच्या सिद्यास दिल्ल्या व सिद्यानी आपल्या गुरूची उदी अंगरा बालाजीपंतास दिल्ला. परस्परें जररावर नसावे आबरू हरमत उभयताची यक याप्रमाणें ठरले म्हणून येकिलें.

शिंदे मजकूर बरमातीत जामगांवी छावणी करणार. शवाल आखर येथून जामगावास जाणार म्हणून येकिलें. निश्चये ठरल व जातील ते समई लिहू. तूर्त येकिल्या प्रौ लिहिले असें.

हिंदुस्तानात होलकरासी व सिंध्याकडील जमियेतीसी बहुतकरून लढाई जाली असेल किंवा होईल या प्रॉ बोलत आहेत

मिस्तर मालिट वकील इंगरेज मुंबईस जाणार म्हणून पेशजी लिहिले आहेच. त्यास छ २६ रोजी राव पंतप्रधानाचे हवेलीस भोजनास वकील मार आला होता. दाहाबारा असामीनी भोजने केली. नंतर राव पंतप्रधानानी वकील मजकुरास एक एक कंठी मरवागिद व सिरपेंच मुरसा व चार पारचे व हमराही अहलनसार तीन असामीस च्यार पारचे व नुरदीहुशनखान वगैरें सातआठ असामीस मेले पागोटी येणे प्रॉ देऊन वकील मारास रुखसत केले. नंतर मालिट मजकूर बालाजीपंताचे हवेलीस आला. बालाजीपंतानी वकील मारास पांच पारचे वस्त्रें देऊन रुखसत केले. मिस्तर मालिट लवकरच जाणार.

परशरामपंत मिरजकरास टिपूकडील मुलक मुठला त्यापैकी गदक लक्ष्मेश्वर वगैरें तीन लक्षाचे माहल कदाम जागीरीत होते ते बदस्तूर कदीम देयाचा करार केला. मनदपत्र करून देणार.

छ २५ रोज मंगलवागी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन येऊन भोजन केले. आखरवस्ती दोनतीन धटका दिवाणखान्यात वसले होते. रात्री संध्या व भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी आखरवस्ती हरिपंतास बोलाऊन घेनले व रामजी पाटील वकील आला. त्यासी तीनच्यार धटका बोलणे जाले. उपरांतिक गोविंदराव भगवंतास बोलाऊन च्यार धटका रात्रपर्यंत खिलवत जाली. उपरांतिक बालाजीपंत संध्येन उठून गेले. हरिपंत आपले हवेलीस गेले.

छ २६ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून आराम केला. आखरवस्ती दाहा

घटका दिवस बाकीस राहता मिस्तर मालट वकील इंगरेज सूचने प्रो भोजनास आला. भोजनसमई राव पंतप्रधान बालाजीपंत व हरिपंतासहित वकीलचे परामृषास पाव घटका बसले. नंतर गणप्रतीचे दिवाणखान्यात जाऊन बसले. तवाफाचा नाच शुरू करविला होता. मिस्तर मालटास राव मवसूफानी कंठी मोत्याची व सिरपेंच मुरसा व च्यार पारचे वस्त्रें व हमराही तीन असामीस च्यारच्यार पारचे व नुरदीहुशनखान वगैरे आठ असामीस सेले पागोटी दिली. नंतर दुसरे मकानी राव मवसूफ वकील मजकुरासहित बसले. वकील राव पंतप्रधानास काही बिलवरी जिनस व वकलीचा काही जिनस देऊन बालाजीपंताचेथे जाऊन एक घटका पंत मारनिलेसी बोलणे जाले. बालाजीपंतानी वकीलास पांच पारचे वस्त्रें देऊन रुखमत करून बालाजीपंत बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले व हरिपंत आपले हवेलीस गेलें. सेवेसी श्रुत होय हे विनंती.

A. R. No. 221

७ जिल्काद १२०७ हिजरी

१६ जून १७९३

श्रीनिवास

पोष्य रघोतम हैवतराव साष्टांग नमस्कार. विनंती जे यथील वर्तमान ता ७ माहे जिल्काद जेष्ठ शुध नवमी सोमवारपर्यंत मुकाम पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा जाली पाहिजे विशेष पूर्वी छ ५ रोजी सरकार डांकेवर हुजूर अर्जी व अखबार व नवाब अजमुलउमरा बहादूर व स्वामीचे सेवेसी विनंतीपत्र पाठविले त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ ६ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान लिहून सांप्रदायाप्रमाणे पत्राची खानगी केली असे. विस्तारें पत्रावलोकनी ध्यानारूढ होईल. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विनंती.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज झा छ ५ माहे जिलकाद ताा छ ६ माहे मजकूर सन १२०७ हिजरी रोज रविवार .

पूर्वी छ ४ रोजचे वर्तमान लिहून छ ५ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजरून वर्तमान श्रुत जाले असेल . सांप्रत छ ६ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान सांप्रदाया प्रों दफेवार लिहिले असें .

माहदजी सिंयाकडील सरदारासी व कासीराव व बापूजी होलकर वगैरेंसी लढाई छ १७ व छ १८ व छ २१ माहे शवाली जाली . याचे वर्तमान पेशजी लिहिलच आहे . सांप्रत तुकोजी होळकर व कासीराव व बापूजी होलकर वगैरें रामपुरा व भानपुरा व हिंगळाजगडचे खे आले व सिंयाकडील सरदार चमेल नदी उतरून होळकराचे ताकुबावर आहेत . छ २१ माहे शवालीचे लढाईत होळकराची खराबी फार जाली . सध्या होलकर पाच हजार जमलें . वरकड बुनग वगैरे फार लुटले म्हणून येकिले

अली बाहदर झरने परण्याचे मकानाम बहुत दिवसपासून महसरा करून होते . त्याम छ १० शवाली तेथील बारी घेतली त्याज (व) रून धोकलसिंग राजा पटवी व खठोले नामो मकान आहे तेथे पलून गेले बाद अलीबाहदरानी झरने परण्यात ठाणें छ ११ शवाली बसविले . दोन हाथी व बाग तोफा बाहदर मवसूफास सापडलें म्हणून येकिलें . झरने परणे तालुका वीस पंचेवीस लक्ष रुपयाचा आहे म्हणून वर्तमान आलें .

छ ५ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातः काली वेदार होऊन स्नान संध्यादिक व भोजन केले . आखरवस्ती राव मवसूफानी बालाजीपंत व हरिपंतास तलब केली . बर्मोजब तलब उभयेता पंत मारनिले

हजर जालें. येक घटका बोलणे जाले. च्यार घटका दिवस राहता राव पंतप्रधान बालाजीपंत व हरिपंतासहित गोविंदराव नीलकंठ खासगी-वाले याचे हमसीराची शादी जाली म्हणोन जियाफतीस गेले. दोन घटका तवाफाचा रकस जाला. नंतर खासगीवाले मजकुराने राव मवसूफास तयारी पोशाक पागोटे व दुपठा पैठणी आबासी रंगाचे व सफेद ज्यामा व किमखाबी पायज्यामा दिल्हा. बालाजीपंत व हरिपंतास वस्त्रे दिल्लीं नाहींत. आतर पांदान राव मवसूफास देऊन तवाजा केली. राव मवसूफ उभयता कारपरदाजासहित हवेलीस जाऊन घटका रात्रपर्यंत धारवाडप्रकर्णी हिशब पाहिला. नंतर बरखास्त होऊन रात्री व संध्या व भोजन करून आराम केला. बालाजी-पंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन हवेलीस गेले. हरिपंत आपले हवेलीस गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी वैजनाथभट, पत मजकुराचे सामरे, माचे घरास मये कबीले भोजनाम आकरा घटका दिवसाभ जाऊन भोजन केले. नंतर भट मजकुराने सेला पागोटे ज्यामा व किमखाबी पायेजामा दिल्हा. पंत मजकूर आपले हवेलीस गेले.

छ ६ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली वेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. आखर वस्ती राव मवसूफानी बालाजीपंत व हरिपंतास बोलाविले होते. गोविंदराव भगवंतही हजर जाले होते. अस्तमानपर्यंत धारवाडचा हिशब पाहिला. नंतर दोन घटका बोलणे जाले. राव मवसूफ बरखास्त होऊन रात्री संध्या व भोजन करून च्यार घटका शतरंज खेळून आराम केला. बालाजीपंत व हरिपंत आपलाले हवेलीस गेले. साहा घटका रात्रीस बालाजी-पंत विश्वनाथ जोसी याचे घरी शादी म्हणून तेथे जाऊन शादीचे मजलसीत दोनतीन घटका बसले. तवाफाचा नाच जाला. नंतर पंत मारनिले नव घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले. सेवेसी श्रुत होये हे विनंती.

A. R. No. 222

२९ जिलकाद १२०८ हिजरी

२८ जून १७९४

श्री

पाष्य आनंदराव केशव दाा राजे रघोतमराव साष्टांग नमस्कार
विनंती जे येथील वर्तमान ता छ २९ माहे जिलकाद आपाढ शुध
प्रतिपदा मदवारपर्यंत मुकाम पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणौन
स्वानंद लेखनाज्ञा जाली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ २२ माहे मजकुरी
सरकारचे डांकेवर हुजूर अर्जी व अखबार व नवाब अजमुलउमरा
बहादुर व स्वामीचे मेवेमी विनंतीपर्यें पाठविले त्याजवरून विस्तारें
वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २८ रोजपर्यंत येकिले व जाले
वर्तमान लिहून सांप्रदाया प्रो पत्राची खानगी केली असे. विस्तारें
पत्रावलोकनी ध्यानाम्ह होईल हे विज्ञापना.

श्री

अखबार पुणें अज डा छ २२ माहे जिलकाद ता छ २८ माहे
मजकूर सन १२०८ हिजरी रोज मुक्रवार

पूर्वी छ २१ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ २२ रोजी
सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान
श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २८ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान
सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असे.

इंगित फडक्याचा इंतकाल जाल्याचे वर्तमान पूर्वी लिहिले
आहे. त्यास मार्गनलेचे पुत्र चितामणराव व रामचंद्रराव फडके
इंगित मुतवफाचा आखर लवाजमा मिधटेकी करून पुण्यास आल्या-
नंतर राव पनप्रधान आकळ मातमीची खिलवत देऊन बाद फौजेचे
बक्षीगिरीचे काम त्याजकडेच वहाल ठेऊन खिलवत देणार म्हणौन
येविले.

हरिपंत फडके मुतवफाचे पुत्राचे समाधानीकरिता राव पंत-
प्रधानानी कृष्णराव बलवंतास छ २५ माहे जिलकादी रुखसत केले .
मारनिले छ २६ रोजी पुण्याहून स्वार होऊन सिधटेकास गेले .

श्रीधर लक्ष्मण मुनसी निा रघोजी भोसले छ ३० माहे जिल-
कादी गारपीरानजीक जाऊन राहणार व छ ३ माहे जिल्हेजी तेथून
कूच करून नागपुरास जाणार .

दौलतराव सिद्याकडील मुतसदी आपस आपमात कजिया
करून नाखुप होऊन अवाजी रघुनाथ चिटनवीस महिना पंधरा दिवसा-
पासून कामकाज सोडून आपले मकानी वसून राहिले होते . सांप्रत
छ २६ रोजी दौलतराव मिदे त्याचे मकानास जाऊन आवाजी रघुनाथ
चिटनवीमाची समजावीश केली . चिटनवीस मजकुरानी सिद्यास च्याग
पारचे व घोडा रास यक दिल्ला .

राव पंतप्रधानानी स्वाराची नवनिगा (दा)स्त करविली आहे .
त्यास पुण्यात बाजे सरदार लोक नवनिगादास्त करीत आहेत व
गाड्याचीही निगादास्त होत आहे .

गोविंदराव भगवंत हरिपंत फडक्याचा इंतकाल जाला म्हणून
खबर येकून इंदापुराहून मातमपुरसीकरिता सिधटेकास गेले तेथून
मारनिले पुण्यास लवकरच येणार .

दौलतराव मिदे राव पंतप्रधानाचे सूचने प्रॉ हिंदुस्तानातील
जमियेती पैा कांही फौज वगैरें जमियत आणवण्याविशीची तजवीज
करीत आहेत म्हणून येकिलें .

परशरामपंत मिरजकरास जरीदा जलद यण्याविशी बालाजीपंता-
नी शुका लिहून छ २६ माहे जिलकादी हरकारे जोडीसमागमे
रवाना केला आहे . निकडीचा शुका पाठविला म्हणून येकिलें .

हरिपंत फडके मुतवफाचे आखर लवाजम्याकरिता राव पंत-
प्रधानानी तोषखान्यातून पंनास हजार रुपये देविलें .

छ २२ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवस्ती राव मवसूफ माहलात होते. रात्री संध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवस्ती बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतलें. आखरवस्ती पंत मारनिले हरिपंत फडके मुतवफाचे घरास मातमीस जाऊन एक घटका वसून आपले हवेलीस आले.

छ २३ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवस्ती राव मवसूफानी कागजावर दसखते करून रात्री मध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी आवलवस्ती आपले वालदेचे श्राध करून कृष्णराव बलवंतास भोजनास बोलाऊन भोजन करून पंतमारनिले बेलबागात गेले. विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेलीस गेले. आखरवस्ती बालाजीपंतानी कृष्णराव बलवंतास बोलाऊन घेऊन दोन घटका गिलवत करून संध्येस उठून गेले.

छ २४ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून आराम केला. आखरवस्ती राव मवसूफानी स्वारी तयार करऊन कृष्णराव बलवंत वगैरें सरदार व स्वार दोनतीन हजार बोलाऊन घेऊन येकादमी म्हणून अवल बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन पर्वतीस हाथीवर अंबारीत स्वार होऊन गेले. देवदर्शन घेऊन रमण्यातील बंगल्यात जाऊन बसले. बालाजीपंतही वमोजिव तलब राव मवसूफानजीक हजर जालें. नरवरकर एक पठाण आला आहे. त्याने दोन घोड्यावर दोन पाय ठेऊन उभ्याने घोडी फेरून दाखविल्ली. उपरांतिक राव मवसूफानी बोथाट्या खेळून हाथी वाघावर घालविले. नंतर घोड्यावर स्वार होऊन दोन घटका रात्रीस हवेलीस येऊन संध्या व भोजन करून

आराम केला. बालाजीपंत आपले बागात जाऊन संध्या करून तीन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेलें.

छ २५ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवस्ती पांच घटका दिवस राहाता राव मवसूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत बमोजिब तलब हजर जाले. गोविंदराव कृष्णाकडील पत्रें आली होती ती पत्रे वाचून पाहून दोनतीन घटका खिलवत करून राव मसूफ बरखास्त होऊन रात्री संध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करू(न) आराम केला. बालाजीपंत कृष्णराव बलवंतासी यक घटका बोलून आपले हवेलीस गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवस्ती प्रहर दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेलीस जाऊन राजे कल्याणराव व राय बाबूराव आले त्यास दोन घटका बोलणे जाले. नंतर उभयता मारनिलेम निरोप देऊन आखरवस्ती श्रीधरपंत मुनसी व कृष्णराव चिटनवीस निा रघोजी भोसले यासी दोन घटका बोलून पंत मारनिले बमोजिब तलब राव पंतप्रधानाचे हवेलीस गेले होते.

छ २६ रोज बेधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून तालीमखान्यात जाऊन जोर काहाडून बारा घटका दिवसास भोजन करून आराम केला. आखरवस्ती राव मवसूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत बमोजिब तलब हजर जाले. दोनतीन घटका उभयताचीच खिलवत जाली नंतर माहलाती वगैरेंची बोलणी जाली. उपरांतिक राव मवसूफ बरखास्त होऊन रात्री संध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेलें

राव पंतप्रधानानी छ मजकुरी कृष्णराव बलवतास हरिपत फडके मुतवफाचे पुत्राचे समाधानीकरिता पुण्याहून सिधटेकास रवाना केले.

छ २७ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या व भोजन करून आराम केला. आखरवस्ती राव भवसूफानी दोनतीन घटका कागजावर दसखते करून दोन तीन घटका तसबीन्याचा मुलाहिजा करून रात्री सध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवस्ती चवदा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखरवस्ती राव भवसूफानी कागजावर दसखते करून तसबीन्याचा मुलाहिजा केला. रात्री सध्ये-समई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून दोनव्यार घटका चवसर खेळून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवस्ती चवदा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखरवस्ती काही कागजपत्र पाहून बाबूराव वैद्यासी दोनतीन घटका बोलून पंत मारनिले सध्येस उठून गेले.

छ २८ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. नंतर आराम केला. आखरवस्ती राव भवसूफानी कागजावर दसखते करून रात्री सध्ये-समई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आखरवस्ती खडोपंत वर्तक व बाबूराव वैद्यासी दोनव्यार घटका बोलत बसले होते. नंतर सध्येस उठून गेले. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

A. R. No. 223

६ जिल्हेज १२०८ हिजरी

५ जुलै १९२८

श्री

अखबार पुणे अज झा छ २९ माहे जिल्हाद ता छ ६ माहे जिल्हेज सन १२०८ हिजरी रोज शुक्रवार.

पूर्वी छ २८ माह जिलकदपर्यंत वर्तमान लिहून छ २९ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखवार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ ६ माहे जिल्हेजपर्यंत यैकिलें व जालें वर्तमान सांप्रदाया प्रो दफेवार लिहिले असें.

श्रीधर लक्ष्मण निा रघोजी भासलें राव पंतप्रधानापासून रुखसत जाले. नेकसात पाहून नागपुरास जाणार म्हणोन पेशजी लिहिले होते. सांप्रत श्रीधर लक्ष्मण मुनसी छ १माहे जिल्हेजी गार-पीरानजीक जाऊन राहिले. छ ५ राजी तेथून बाणदाजाचे कूच केले. छ ७ रोजी श्रीधर लक्ष्मण व राव पंतप्रधानाचे तरफेनें बाबूराव विश्वनाथ वैद्य हे उभयता मिळून दरकूचे नागपुरास जाणार.

दौलतराव सिद्यानी राव पंतप्रधाना सूचने प्रो हिंदुस्तानातील जमियती पौा जिवाजी बलाल व डभाई (बेन्वां जी बॉइन) या हर दु शखसास दाहापंधरा हजार सवार व दाहा पलटणे घेऊन जलद येण्याविशी मिद्याची पत्रें गेली.

गोविंदराव भगवंत इंदापुराहून छ २९ माहे जिलकादी पुण्यास आले. मारनिले हररोज दुवस्ता दरबारास व बालाजीपंताकडे जात आहेत.

हरिपंत फडकें मुतवफाचा आखर लवाजमा छ ३ माहे जिल्हेजी केला. याउपरी मारनिलेचे पुत्र चिंतामणराव वगैरें छ ८ रोजी पुण्यास येणार आल्यानंतर चिंतामणराव फडक्यास राव पंतप्रधान मातमपुरसीची खिलअत देणार आहेत.

कृष्णराव बलवंत सिधटेकास गेले होते. त्यास मारनिले छ ४ माहे जिल्हेजी माधारा सिधटेकाहून पुण्यास आलें.

छ २९ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखर वस्ती राव मवसूफ

घोडी फेरायास पर्वतीनजीक घोड्यावर स्वार होऊन गेले. हमराही रघुनाथराव मिरजकर वगैरें सरदार व स्वार हजार दीड हजार व गाडदी होते. दोनतीन घटका घोडी फरून राव पंतप्रधान हाथीवर आंबारीत स्वार होऊन अस्तमानी हवेलीस येऊन रात्री संध्येसमई कवालाचे गायेन येऊन भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवस्ती भोजन करून बसले होते गोविंदराव भगवंत आपले कन्याचे लग्न करून तेरा घटका दिवसाम पुण्यास येऊन आपले घरास न जाता बालाजीपंताची भटी घेऊन च्यार घटका बोलून गेले. नंतर बालाजीपंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखर वस्ती पंत मार्गनिलेनी दोन घटका गाडदियाची हजरी घेतली. नंतर रामजी पाटील वकीलामी दोन घटका बोलून रघोजी भोसल्याकडील कारभारी आल त्यासी एक घटका बोलून गोविंदराव भगवंतासी तीन घटका रात्रपर्यंत खिलवत जाली. नंतर बालाजीपंत संध्येस उठून गेले.

छ १ माह जिल्हेज रोज रविवारी रात्र पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या व भोजन करून आराम केला आखर वस्ती रात्र मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत वमोजित्र तलब हजर जाले होते. च्यारपांच घटका खिलवत जाली. नंतर रघोजी भोसल्याकडील कारभारी श्रीधर लक्ष्मण गारपीरानजीक जाऊन राहिले आहेत तेथून रात्र पंतप्रधानाचे हवेलीस येऊन रात्र मवसूफासी एक घटका बोलून हवसतीचे विडे घेऊन गेल्यानंतर रात्र पंतप्रधान बरग्यास्त जाले. रात्री संध्या व भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले.

श्रीधर लक्ष्मण म्नुसी छ मजकुरी आवल वस्ती बारा घटका दिवसाम गारपीरानजोक जाऊन राहिलें.

छ २ रोज सोमवारी रात्र पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन

स्नानसंध्या देवपूज्या करून आवल वस्ती सात घटका दिवसास बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंतास बोलाऊन घेऊन च्यारपांच खिलवत केली. नंतर राव पंतप्रधानानी भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. आखरवस्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात वरआमद जाले. बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत बमोजब तलब हजर जाले. गोपाल भगवंत नायब मुनसीस बोलाऊन पत्राचे हिसविदे करून दोनतीन घटका खिलवत केली. नंतर राव पंतप्रधान वरखास्त होऊन रात्री संध्येसमई कवाळाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन पंत मारनिले घोड्यावर स्वार होऊन हवेलीस जाऊन गोविंदराव भगवंतासी दोनतीन घटका रात्रपर्यंत खिलवत करून संध्येस उठून गेले.

बालाजीपतानी छ मजकुरी अवलवस्ती श्रीधर लक्ष्मण निा रघोजी भोमले यासी बारा घटका दिवसास भोजनास बोलाऊन घेतले भोजनानंतर पंत मारनिले श्रीधरपंत व मारनिलेचे विरादरास साडेतीन पारचे वस्त्रा प्रोा देऊन हमराही साहा आसामीस सेले पागोटी दिली. नंतर निरोपाचे विडे देऊन मार्गस्त केले. आखर वस्ती पंत मारनिले दरबाराम गेले होते.

छ २ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून आराम केला. आखरवस्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात वरआमद जाले. बालाजीपंत बमोजब तलब हजर जाले. गोविंदराव भगवंतास बोलाऊन घेऊन आस्तमानपर्यंत त्रिवर्गाचीच खिलवत जाली. नंतर राव पंतप्रधान वरखास्त जाले. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. बालाजीपंत छ मजकुरी अवलवस्ती पंधरा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखरवस्ती पंत मारनिले बमोजब तलब राव पंतप्रधानाचे हवेलीस गेले होते.

छ मजकुरी राव पंत प्रधानानी दौल(त) राव सिंघाम हंगरत येत आहे म्हणून येकून सिंदे मजकुराचे खबरगिरीकरिता गोविंदराव बाजीस पाठविले होते .

छ ४ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले . आखर वस्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले . बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत वमाजिव तलब हजर जाले . पांचसाहा घटका त्रिवर्गाची खिलवत जाली . नंतर राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन मध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून . दोनतीन घटका चवसर खेळून आराम केला . बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले .

छ ५ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले . आखर वस्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले . बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत वमोजिव तलब हजर जाले . दोनतीन घटका खिलवत करून माहलाती हरयक जवाबमाल जाले . उपगतिक राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन मध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला . बालाजीपंत आपले हवेलीस जाऊन तीन घटका रात्रपर्यंत गोविंदराव भगवंतासो खिलवत जाली . राखराव वैद्य शरीक होते .

बालाजीपंत छ मजकुरी आवळ वस्ती जहा घटका दिवसास आपाजीपंत दाभोलकराचे घरस भोजनास जाऊन भोजनांतर तवाफाचा नाच दोन घटका पाहिला . नंतर दाभोलकर मजकुराने बालाजीपंतास दुपठा पागोटे व महमूदी पाने दोन व किमवात्री थान येक व शालेचा रुमाल यक येण प्रा देऊन तवाजा केली . बालाजीपंत बेल्बागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेलीस गेले . आखर वस्ती पंत माग्निले दरबारास गेले होते .

छ ६ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवस्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात वरआमद जाले. बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत बमोजिव तलव हजर जाले. दोनतीन घटका खिलवत करून बाबूराव विश्वनाथ वकीलास साडेतीन पारचे वस्त्रे व मारनिलेचे पत्रास सेला पागोटे देऊन नागपुराम जाण्याविशी रुखसत केले. उपरांतिक राव पंतप्रधान वरखास्त होऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवस्ती बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन इंग्रेज-प्रकर्णी तीनचार घटका खिलवत केली. आखर वस्ती गोविंदराव भगवंतास व बाबूराव विश्वनाथ वैद्यास बोलाऊन घेऊन दोनतीन घटका खिलवत भोंसलेप्रकर्णी करून बालाजीपतानी बाबूराव विश्वनाथ याम साडेतीन पारचे वस्त्रे व मारनिले पुत्राम सेला पागोटे देऊन नागपुरास जाण्याविशी रुखमत केले. बहुत काय लिहिणं. लोभ कीजे हे विनंती

पुणे अखबारांतील कठिण शब्दांचे अर्थ

(अ.)-अरबी ; (फा.)-फारसी ; (तु.)-तुर्की ; (हि.)-हिंदुस्थानी ;
(स.)-संस्कृत ; (म.)-मराठी ; (इ.)-इंग्रजी ; (रा. व्य. को.) राज्यव्यवहारकोश.

अ
अखबारतबीसी (फा.), वार्तालेखन. बातम्या
कळविणे.
अज (फा.), पाभून, मुळे
अदा करणे (फा.), प्रकट करणे, फंड करणे.
अलाहिदा (अ.), पृथक्, विभक्त, निराळे
अबल (अ.), पहिल्या, मुग्वानीचा
अबल वल्ली (अ.), वेळेच्या प्रारंभा.
अहलनसार (अ.), त्यागी लोक
अहदसिकनी (अ.), वचन करार मंडणे.

आ
आखर लताजमा (अ.), अंतिम समकार
आखर वल्ली (अ.), वेळेच्या शेवटी
आबरू हरमत (अ.), फत. मन्मत्त.
आबावी (फा.), दाट वर्नी लावी, पीक
आमिल (अ.), अधिकार सार्वत्रिका.
सर्वकारनियुक्त अधिकारी.
आचई (हि.), लोकवर्ती गण वानमी

इ
इजहार (अ.), प्रसंगीकरण, प्रकट करणे.
इतिफाक (अ.), मतेविचार, याम घडणे
इतिला (अ.), वार्ता, खबर
इनायतनामा (अ.), कृपापत्र, शिफारसपत्र.
इप्तिदाय (अ.), प्रारंभ.
इस्मकबाल (अ.), सामोरे, भावी.

इस्म (अ.), नाम, नाव, मनुष्य.
इहवे (अ.), एक.

उ
उपाध (सं.), त्रास.
उभारणी, ऊर्जितावस्था, पुढे आणणे.
उमदा (अ.), थोर, विश्वासू

फ
कजिया (अ.), तटा, वाद, प्रकरण
कदीम (अ.), जुना, पुरातन.
कफेदस्त, वाळव्याने मगाट मैदान.
कबोला (अ.), कुटुंब, जयकामते, परिवार.
कबू, एक प्रकारचा पक्षी.
कमर्ना (फा.), कमीपणा, उणीव.
कमाश्मवार (फा.) वसुला कामावरील
मुख्य अधिकारी.
कजं हसन (फा.), लागापती दिलेले भूण.
कलगी (तु. फा.), गोभादायक रत्नजडित
शिराभूषण

कली, वसुलाच्या कळीच्या आकाराचे एका
वार्ताचे होतले किंवा आकडी भाडे.
कदचित (सं.), अमुक, कोणीतरी एक.
कसबो लोक (अ.), वेड्या.
कसम अकसाम, भिन्न भिन्न प्रकार.
कसर कम (फा.), थाडेमे कमी.
कसीस, कशिश (अ.), अड.
कहीकबाड (हि.), चारा, गवत व लाकूडफाटा.

कामाठी (सं.), झाडलोट करून बँठक
घालणारा

घ

कायम मिजाज (अ.), स्वभावान उगाधिक
नीग्रता व धानता असलेल्या.

कारचोर्बा (फा.), जरीचे, वेल्बट्टीदार
कारपरदाज (फा.), कार्यकर्ता, मुत्सद्दी.

कासबजोडो (अ.), वार्तावाहक जोडी
काहिला (अ.), आज्ञारूपण, आज्ञापणा
किनखाब (फा.), बहुरंगी जर्तारी कापड
किलती (अ.), उणीव.

किलावा (हि.), माहुताला पाय अडकविण्या-
साठी हत्तीच्या गडस्थळानवरून खाली
गोंडलेली दोरीची रिकीव, हत्तीचा गळ-
पट्टा

ख

खवास (अ.), उमराव, भानकरी

खातरजमा (फा.), स्वास्थ्य, नशयानिरा-
करण, हिमन

खातरपाश (अ. फा.), विश्वास उत्पन्न
कारण्यासाठी.

खारिज (अ.), उडत उडत, हट्टावर, कर्णापि-
कर्णी, बाहेर

खासा (अ.), चांगला, अभिमान. राजा,
योग

खिलअन (अ.), सन्मानाचा पोशाख

खिलबन (अ.), एकातान केलेले भाषण

खुस्क (फा.), कोरडे, लोभी.

खुशबोई (फा.), सुगंधी

खेमे (अ.), तब

खेरात (अ.), दानवर्म, परंपरावर बद्ध.

खोन, अश्लीलकर्ण.

ग

गकर (अ.), गवं. घमंड, प्रोढी.

गिबनखाह (अ. फा.), भोवतालचा प्रदेश.

गिलचे (फा.), भटके शिपाई.

घटवटना (सं.), वाटाघाट, चर्चा, जुळवा-
जुळव.

घासदाणा (सं.), मंत्र्याला गवन व दांणा
पुरविण्यासाठी लावलेला कर.

गजाराम काळी हा उत्पन्न केला नाग-
पूरकर भोमन्याकडे हा वमूल करण्याचे
काम असे हा साधारणपणे बीम टक्के असे.

च

चिचेरे (हि.), कुलत.

चोपदार (हिं फा.), मोन्याचादीची काठी
हानतान धरून राजापुढे चालणारा हुजऱ्या.

छ

छावा (सं.), मिहाचे किंवा हत्तीचे पिल्लू
छेजा, मज्जा, गच्छी, घरावरील भाग.

ज

ज्यामेबार (फा.), वेल्बट्ट्याचे छापे मारलेले
एक प्रकारचे कापड.

ज्याहिल (अ.), अज्ञानी

जबाबसाल, जबाबसाल, जबाबसाल (अ.),
प्रश्नोत्तर, मभाषण, तह.

जकीरा, जखीरा (अ.), कोठार साठा, संचय

जरर (अ.), जखम

जरीदा (अ.), माहितीपत्र (सरकारी);
मडा, एकटा 'एकाकी तु जरीदा स्थान'
(रा.व्य.की).

जरूरियात (अ.), आवश्यक वस्तु.

जातजाबता (अ.), कायदेशीर वैयक्तिक
बाब.

जामनी (अ.), हमी, जबाबदारी.

जिदगानी सरंजाम (फा.), जीवित्वभामुशी.
जिलेबो (फा.), परिवार, स्वारी, मिरवणूक.
(सहा प्रकारच्या लोकामह).

जीगा (फा.), मस्तकावर धारण करण्याचा
हिन्याचा अलंकार

जुंज कोवतल, लडण्यात यशस्वी होण्याला

जुबानी (फा.), नोडी.

जेटिया (सं.), मत्त, पहेलवान.

ड

डाहारी, घाण पाण्याचे डबके.

त

तई (सं.), तिकडे.

तकयुव (अ.), दक्षता, अवधान देणे.

तकाजा (अ.) मागणी.

तजबीज (अ.), अलस्था, उपाय, मल्ला.

तकावत (अ.), अंतर, करव

तकी (अ.), कानउघाडणी, शिक्षा, सुधारणा.

तर (फा.), पावसाळी, आंले

तरकश (फा.), बाणाचा भाता.

तरबूदो (मराठी प्रयोग), हुनरवाना, उपाय-

स्तम्बूद स्मृत (रा. व्य. को.)

तलब (अ.), मागणी, परार, बांज्यावेणे

तवाजा (अ.), बक्षीय, नेमणूक.

तवाफा (अ.), नाचणाऱ्याचे किंवा रुला-

बांनिणीचे नाडे.

तशफी (अ.), समाधानकारक.

तसखर (अ.), उपहास, वृद्धांत आगणे

तसफिया (अ.), निर्णय, निकाश, तह.

तसरुफी (अ.), अम्मल, ताबा, अम्मलानील.

ताब्यानील

तहकीक (अ.), सत्य, निश्चिती, खात्री.

ताकुब (अ.), पाटलाग.

तास्ततारज (फा.), लूटमार, बिचव.

तामकदूर (अ.), सामर्थ्याप्रमाण

ताराज (फा.), उध्वस्त.

तिसैन (अ.), नन्द

तैनाती (अ.), वेतनी, पगारी, दुसऱ्याच्या

ताब्यात दिलेली (मेन्याची तुकडी);

मोपविलेला, ताब्यात दिलेला (गुवाद्या-

च्या निर्वाहाकरिता—जिल्हा, शहर इ.);

मदतनीग

तोपखाना (फा.), कोठार, जामदारखाना.

थ

थाने, कापडाचे तागे, ठाणे.

द

वफेदार (अ.), प्रकरण.

दर्दशिकम (फा.), पांढरुवी.

दरकदार (अ.), दरक धारण करणारा अधि-

कारी, फडणीस, मुजुमदार इ.

दरोबस्त (फा.), पूर्ण, गर्व.

दस्तक (फा.) परकता; लायमेन्ग.

दस्तगिरी (फा.), वृद्धता, कृपा, माहय, स्नेह

दस्ताता (फा.) अस्वजो हस्तबाण, हानमोजा

दहकपती (सं.), इनाम जमीनी सोडून इनाम-

दारकडून आतापर उत्पन्नावर ध्यावयाचा

कर. हा दर दर वर्षी वसूल करात.

दारमदार (फा.), ठराव, करार भिस्त

दारोगा (फा.), मुख्य, गव्याद्वार, निरीक्षक.

विकत (अ.), मुदमदीप शका. हरकत अडचण.

कुचंद (फा.), कुपट भरपूर

कुपट्टा (हि.), खाद्यावरून टाकावयाचे दोन

पाटाचे उपवस्त्र, वस्त्र

बुरस्ता, (रस्त्याच्या) दोन्ही बाजूनी.

बुरई (फा.), दोन मार्गी.

बुवस्ता (फा.), दोन वेळा.

बोलत (अ.), सपती, राज्य, मेन्य, ऐश्वर्य.

न

नस्त (अ.), रोकड

नजरबाजी (अ.), उपेक्षा, दृष्टीआड, मोज-
मापाशिवाय अवलोकनाने केलेला पिकाचा
अजमास.नजरा (नजर शब्दाचे अनेकवचन), भेटी,
उपायन.

नमूदात (फा.), प्रगट, उजेडात

नवनिगादास्त (फा.), नवीन सैन्यभरती.

नावनवेशी (फा.), नाव लिहिणे

नावफी (अ.), अपूर्ण

निकास्त, आजारनंतरचा अशक्तीपणा

निगाहदास्त (फा.), श्रुत्या, फोजभरती

निशस्त (फा.), घंटाक

निशा (अ.), उधारीची पत, वचन, कैफ.

निसबती (फा.), गवारी

नेकसात, शुभ घडी.

प

परवरसी (फा.), उत्तेजन, साभाळ, शिक्षण.

पसपा (फा.), पिळ्ढेढाट

पापा (फा.), अश्वयाळा.

पारचे (फा.), काणड, वस्त्रे, पोशाख

पालखीनमोन (फा.), पालखीत वसलेला

पिछेली (हि.), मागील

पेशकबज (फा.), एक प्रकारचे कच्चार,
खजौर

पेशजी (फा.), पूर्वी मागे.

पेशकश, } (फा.), खडणी, उपायन
पेशकस }

पंगाम (फा.), सदेश, निराप

पेंवल (फा.), पायदळ.

फ

फरास्त (फा.) विक्रय.

फाकेकमी (अ.), उपसमार.

फारसी खान (फा.), फारसी वाचणारा.

फारसी गो (फा.), फारसी बोलणारा.

फासला (अ.), अंतर.

फिरंगी (फा.), युरोपीयन मनुष्य, टोपीवाला,
पॉर्तुगीज.

फिरस्ते (फा.), पाठविलेला, भटक्या, देवदूत.

फीलखाना (फा.), गजशाळा.

ब

बइतिफाक (अ.), मुमगत

बहतरपोष (फा.), चिडखत धारण केलेला.

बग्या (हि.), पुडके, पेटारे.

बतरीक (फा.), म्हणून, दाखल, प्रमाणे.

बदस्तूर (फा.), परवानगीप्रमाणे, नियमा-
प्रमाणे, वहिवाटीप्रमाणे, कुवठा-सहीप्रमाणे.

बमय (अ.), च्यागह, च्यावरोवर.

बमोजितलब (फा. अ.), मागणीप्रमाणे, बोला-
वन्धाप्रमाणे, पगाराप्रमाणे.

बरआमद (फा.), येणे.

बरखिलाफ (फा.), विरुद्ध

बरचे जवान (फा.), भात्या वाळगणारे शिपाई.

बरतरफ (फा.), (कामावरून) काढून टाकणे,
परिच्युत करणे.

बसमेदार (फा.), रंगीत छटा असलेले.

बागा (फा.), बडखोर, स्वामीद्रोही.

बाज (फा.), काही, उत्पत्ती, भसणा.

बाजिदो (फा.), अपहृषूवक, हट्टाने.

बाणाच्या केंच्या (तु.), दाहच्या बाणाचा
समुदाय (दाहच्या २४ बाणाची एक
जुडी म्हणजे केंची).

बाणवार. बाण धारण करणारा शिपाई.

बातन (अ.), अतस्थ.

बातनी. वार्ता, हकीकत.

बातेच्या (इं.), व्याटच्या, बीज उत्पन्न कर-

ण्याचा पात्रमचय, तांफखाना.

बाव बरसात, पावसाळ्यानंतर.

बादली (फा.), सोनें, रुपे, ताबें यांच्या ताराचे कांही सूत, रेशीम व कांही जर मिळून विणलेले भरजरी.

बानीकार (फा.), लेखक, शिल्पकार, अभिगानी, प्रेरक.

बार (फा.), परवानगी.

बारगीर (फा.), धन्याने दिलेल्या किंवा सरकारी घोड्यावर बसणारा लष्करातील शिपाई; अश्ववाह.

बारबरदारी (फा.), प्रवासाखर्च.

बारो, दोन डोंगरामधील थोक्याची खिड. अडचणीचा मार्ग.

बिलवरी (फा.), काचेचें, स्फटिकासारखें स्वच्छ.

बुनगा (फा.), बितलडाळ लोक, सैन्याच्या सामग्रीचा तळ.

बेगर्मा (फा.) निश्चिती, पुरवठा, सग्रह. "नैश्चित्य बेगर्माद्यान्" (रा. व्य. कां.).

बेंडडे, सैन्याबरोबर असलेली लुटारू जात

बेदार (फा.), जागृत

बोहरी (सं. व्यवहारी), मुसलमानांतील एक जात व इमम. हे लोक गोखडी सामान, स्टेशनरी इ. चा व्यापार करतात.

म

मार (अ.), 'यजकूर'चे सक्षिप्त.

मारमुले (अ.), 'मशारनिल्हे'चे सक्षिप्त; वर भागितलेला.

मकदूर (अ.), सामर्थ्य, ताकद, जांर.

मकान (अ.), ठिकाण, टप्पा, स्थानस्थान, मुक्कामाची जागा.

मकानोमकान (अ.), वस्तीच्या ठिकठिकाणी.

मजबदार (फा.), वस्तीचा हिशेब नपासनीय, कारकून.

महाकलमहाम (अ.), कारभारी, महनीय

राजकारणाचा आस; नाना फडणवीसांचा किताब.

मनसुबेजात (अ.) मनोगत, ठराव

मये (फा.), सह, बरोबर.

मये कबिले (अ. फा.), परिवारामह.

मरकूम (अ.), लिखित.

मरवरिद (फा.), मांती.

मयकूक (अ.), तहकूब.

मवसूफ (अ.), स्वर्गिन

मसलहत (अ.), सल्ला, योग्य विचार.

मसविदे (अ.), कच्चे खडे

महासरा (अ.), वेडा.

मातबर (फा.), विश्वास.

मातम (फा.), शोक, दुःख.

मातमपुरसो (फा.), दुखवटा, दुखवट्यासबधी विचारपूग.

मातमी (फा.) शोक, दुखवटा.

मामलतवार (अ.), तालुक्याचा अधिकारी.

माहालात (फा.), 'महाल' शब्दाचे अनेकवचन, तालुक्याचा पाट भाग.

माहावत (सं. महामात्र), माहूत, हत्ती हाऊणारा, राखणारा.

मिनत (अ.), मनःपरणी करणारा.

मुकरब (अ.), प्रिय लाडका, आवडता.

मुस्तार (अ.), निर्वाचित, अधिकृत पतिनिधि.

मुनजमन तलब (अ.), एखाद्याचा समावेश करून बोलावणे, निमंत्रण देणे

मुतफिक (अ.), एकरूप असलेले एकमतार्थ.

मुनतवी (अ.), कारकून.

मुनवफा (अ.), मेनेक.

मुदबाख (अ.), संशक.

मुदारन (अ.), संभावना.

मुदारत (अ.), 'मुदारन' चें अनेकवचन.

मुबादला (अ.), मेवज, बदली.

मुबारकबाद (फा.) मंगलाचिंतन, अभिनंदन.

मुबालगा (अ.), पाव्हाळ, विस्तार.
 मुरसा (अ.), रत्नजडित.
 मृलजमत (अ.), नोकरी, सेवा.
 मुलाहिजा (अ.), प्रेक्षण, पर्वा, मान, आदर,
 विचार, क्षमा, गय.

मुसाहब (अ.), सहचर.
 मेवेजात (फा.) फळफळावळ.
 मोहरी (फा.), सही-निश्केदार.
 मोजुवाद (अ.), दृष्य वस्तु.

य

याद (फा.) स्मरण, सूची, स्मरणार्थ टिपण.
 याबू (फा.), घोडा.
 येतमाव (अ.) विश्वास

र

रकस (अ.), नाच.
 रबबदली (फा.), लहचर्चा, वकीली, शिष्टाई,
 तरफदारी, भीडवर्ची.
 रफीक (अ.), स्नेही, मित्र
 रमजा, गूढ, कूट, गुप्त.
 रहकले (हि.), लहान तोफा.
 राजदारी (फा.), गुप्तता.
 रावत (सं.), घोडेस्वार.
 रास (अ.), नग
 रियासत (फा.) सत्ता, राज्य.
 रकसन, कलसत (अ.), सोडून जाण्याची
 परवानगी, रजा, निरोप.
 रकसती (अ.), निरोपाव्या वेळी दिलेली
 वस्तु.
 रखाबर (फा.), निराण रजा, परवानगी
 रुबकार (फा.) मार्गावर.
 रुख (फा.) मार्ग, दिशेने.
 रसवाई (फा.) अप्रतिष्ठा. राग, घुस्सा

रुबकार (फा.), सन्मुख, फलदायी.
 रोजमरा (फा.), मजुरी, दिवसाचे वेतन.
 रोजमुरे (फा.), 'रोजमरा' चे अनेकवचन.

ल

लगायत (अ.), ते, पासून.

व

वतनी (अ.), इनामी, वगणरपरेच्या उत्पन्नाचे,
 जन्म झालेले (गाव).

वरात, बरात (अ.), मागणीपत्र, हुडी.
 वाकफकारी (अ.), हुशारी, माहितगारी
 अनुभव, बुद्धिमत्ता, ज्ञान.
 बाजबुल अर्ज (अ.), विनंती करण्यास योग्य.
 बालदा (अ.), मानोश्री.

श

शकल (अ.), आकृति, योजना, व्यवस्था
 प्रकार.

शब (फा.), रात्र, अधार.
 शबेरोज (फा.) रात्रदिवस. एकसारखे.
 शयेर, सयेर (अ.), महल.

शर्गस्त (फा.) मिरवणूक.
 शरीक मसलहत (अ.), विचारविनिमयांत
 भागीदार.

शह (फा.), धाक, दगारा.
 शागिबपेशा (फा.), घरचाकर
 शाहरस्ता (फा.), राजमार्ग, हमरस्ता.

शाहगोश (फा.) रानमाजर.

शुका (अ.), राजाज्ञा, पत्रिका.

शुतरस्वार (फा.), टंटावर बसणारा.

शोदे (हि.), स्वेर, लुच्चे.

शोहरत (अ.), प्रसिद्धी, कीर्ति.

स

सचणी (स.), जमवाजमव ; गवन, गोवऱ्या,
कवळ वगेरे गोळा करपाची खोताकडून
सुरवात.

सरहर (फा.), उपरिनिर्दिष्ट.

सरफराजी (फा.), मानात बढती. "अजितं
स्यात् सरफराजी (रा. व्य. को.).

सरंजाम (फा.), साधना, सामग्री, निकाल.

"सरंजामी नाम बुधा अनुकूल
प्रवक्षते" (रा. व्य. को.)

सरबराई (फा.), कृति. तरतूद, पाहुणचार.

सरबराह (फा.), प्रवामस्वर्च, व्यवस्थित,
पुरे.

सलाह (अ.), मत, उपदेश.

सलूक, सळूक (अ.), सलोखा, मर्या.

सबदागोर (फा.), व्यापारी.

सिकस्त (फा.) पत्ताजय.

सिकारखाना (फा.), शनटी पशुपक्षी ठेव-
ण्याची जागा.

सिबंदी (फा.), किल्ल्यातील फौज.

सिरंगो, तोंड रगाचे, बहुरंगाचे.

सिल्यावर (अ.), प्रतिष्ठेप्रमाणे.

सिलका (फा.), मरबती, फौरा

सिलसिला (अ.), मागळी, गूत्र, राग, गीत
मबध, परंपरा, गीतवाट.

सिलेदार (अ.), हत्यार बाळगणारा,
बहुमानाची पदवी.

सुतरस्वार, 'शुतरस्वार' पहा.

सुभेपटो (फा.), सुभ्यानील धर्मकृत्याकरिता
जमावंदीची यादी, खड

सुरखरोई (फा.); बहुमान, गुटका.

ह

हंगाम करणे (फा.) धुमाकूळ घालणे.

हमराह (फा.), मगदी, बरोबर, मामील.

हमराहो (फा.), बरोबरीचा, प्रवामानील
मित्र.

हमसिरा (फा.), बहीण.

हरकत सकान (फा.), राहण्याची जागा
बदलणे.

हरकारे (फा.), जामूद, टेहळे, पडथ ने
काम करणारे.

हर बु शखस (फा.), दोघापैकी प्रत्येकजण.

हरारत (अ.), उष्णता, ज्वर

हवेली (फा.), जवाडा घर, प्रागाद

हुताशणी (स), हाळी

हुनेर (फा.), हाशिल, युक्ती.

हुर्मत (अ.), स्वाभिमान, दर्जा

होसला (अ.), कर्तव्य, जकी, हेतू.

सूची

व्यक्तिनिर्देश

अ	इ
अज्जुलमुल्क बहादर १५६.	इष्टिन, कर्नल ४२.
अप्पा बळवंत १०२, ११७, १२७, १४६, १४७, १४८, १८१, १८४.	इस्माईलबेग १०९, १२२, १२३, १३३, १३३, १४९.
अप्पाजी कोंडाजी ९६, १७३.	इद्रमेन (अंडरमन) ८४.
अप्पाजीपंत दाभोळकर १९०.	उ
अप्पाजीराम ५३, ५४, ६१.	उकीट, मिस्तर (?) १०३.
अप्पारायजी ९२.	ओ
अब्दुलबीखान १०८, ११६, १२६.	ओयागास्त्री ३४.
अमरसिंग जाधव १२७.	अं
अमृतराव (शिवाजी विठ्ठल विचूरकराचा मुलगा) १३९.	अंबूजी इंग्ल १०३, १३३.
अमृतराव रघुनाथ पेशवे १७९.	क
अलीबहादर ९८, १३३, १४५, १४६, १४९, १५२, १५५, १८९.	कडोजी मितोले १८४.
अलिमर्दानखां (अलीमर्दाखां) ९६, १३०.	कल्याणराव निबाळकर १८२, १९४.
अहल्याबाई होळकर २०, ४८, ८१, ९५, १७४.	कायमुदीन मुरतकर ९१, १०२
आ	काशीराव रास्ते १२१.
आनंदराव केशव १९१.	काशीराव होळकर १२३, १३३, १८९
आनंदराव मभापति ९२.	कासीपन ८९.
आनंदीबाई निबाळकर ७७.	कानंवालिस्, लॉर्ड (लाड कानवम) १५७.
आबा बिटणीम (आबाजी रघुनाथ निट- णवीस) १३३, १८४, १९२.	कितूरकर ९०.
	कूट. जनरल २, ७, १२, ३२, ५२, ५३, ५४.

कुशाबा भानू फडनवीस १५१.

केशव महादेव १५६

केशवपन दानार ८०.

केशवराव ५, ३०, ७२.

कृष्णराव चिटणीस १९४.

कृष्णराव जोशी ५२.

कृष्णराव बल्लाल (कृष्णरावजी, रावजी)

१५, १७, २१, ८०, ८१, ८९, ६६, ६९,
७१, ७२, ८०, ९१

कृष्णराव बल्लवत ३१, १०३, १४३, १८४,

१९२, १९३, १९४, १९६.

कृष्णराव भिवाजी सेतूकर १८७, १८८, १८९

कृष्णराव रघुनाथ १८८

कृष्णराव पवार १७६.

कृष्णाजी भैरव थत्ते १७९

कृष्णाजीपंत सेलूरु ९५.

ख

खडेरान श्रवक वोढेकर २६, ६१, ७३, १६८

खडेरान दरेकर २.

खडेरान बल्लाल अबडापूरकर १२५.

खडोजी जाधव ४.

खडोपंत वर्तक १९५.

ग

गगाधरगा रास्ते २, ४, १९, २३, २४, २५,

२८, २०, ३३, १०४, १२१, १२६, १३५

गणपत आनंदराव महदळे ११९, १३७

गणपतराव काल्हटकर १०, ११.

गणपतराव जवाजी १२२ १३७

गणपत बेहरे (बहिर) १०, २२, ३९,

४७, ६३, ८४, ८६, ८५.

गमार्जी पाटील ९३, ९४, ९६, १०२, १०६,
१२०.

गुलजारखान ८०.

गुलाम कादर १३३.

गुलाम हुसेनखान १०८, ११६, १२६.

गोडार्ड, कर्नल (गाडर) २, २२, ३२, ४२,
८३, ४७, ५०, ५१, ५७, ६३, ७७,
७९, ८२.

गोपालजी गुंड १३१.

गोपालराव नायब मुनशी (गोपाल भगवंत
नायब मुनशी) ८१, १६२, १९८

गोपालराव वकील १६४.

गोपिकाबाई ७९, ८१, ८३.

गोविंदपत देवधरे १४७.

गोविंदभट निरचंऊर (निंदमुरे, निंदमुरे)

१००, १३०, १३४, १४३, १४४, १४५,
१४८, १५०, १५३, १५७, १५८, १५२,
१६०, १६१, १६२, १६३, १६४, १६६,
१६८, १६९, १७८.

गोविंदराव कृष्ण काल (गोविंदराव कृष्ण)

२, ९, ११, १३, १७, १९, २०, ४१,
५५, ७५, ८४, ९०, ९६, १५३, १५८,
१५९, १६०, १९६.

गोविंदराव गायकवाड १०, ११, १२, १३,

१४, १५, १८, २१, २२, ३७, ३९, ५१,
५२, ५८

गोविंदराव नीळकंठ खामगोवाले १९०.

गोविंदराव मामा (गोविंदराव भगवत) ९०,

९१, १८७, १९०, १९२, १९६, १९७,
१९८, १९९, २००.

गोविंदराव बाजी १४४, १९९

गोमावी, अनूपगिरि हिमतबहादुर ९८.

गोहडकर जाट ८४.

घ

घाडगे (घांटगे) २३, ९६, १०४.

घासीराम कोतवाल ९९, १००, १६७,
१६८, १७०.

च

चिंगोजी कदम ८०.

चिटनीस ९४.

चिंतामणराव फडके (दाजीबा फडके)

९६, ९७, ११०, ११५, ११६, १२१,
१२८, १३४, १४३, १८४, १४६, १४७,
१४८, १५०, १५३, १५८, १५९, १६०,
१६५, १६६, १६७, १६८, १६९, १७१,
१७२, १७३, १७४, १७६, १७९,
१९१, १९६.

चिंभणलाल मुनमी ९०.

चंतमिंग (कामीचा राजा) ३, ७, १३, २०,
२४, ३२, ५४, ६७, ७९.

ज

जगदवंगव नार्क निवाळकर ११४, ११५,
१२०.

जनार्दनपत शिलेदार १५२.

जिवबा चिटणीस १७१.

जिवाजीपंत ८७, ९२.

जित्ताजी बल्लाळ १९६.

जांत्याजो जाधवराव वाडीकर ९३, १५८,
१६०.

ड

डभाई (त्रांवा डी बांश्न) १९६.

त

तात्या जोशी १३४.

तुकोजी होळकर १५, २३, २५, ३०, ४९,
५०, ५१, ५३, ५४, ५५, ५६, ५९, ६०,
६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७,

६८, ७९, ८२, ८९, ९१, ९५, १५२,
१५५, १५६, १७९, १८२.

तुलजाजी भोसले ९८

तैमुरगाह १६१, १६२.

त्रिबकजी भोसले १५१.

त्रिबकराव चिटणीस १५३, १७६.

त्रिबकराव जनार्दन १५२.

त्रिबकराव नारायण ८०.

त्रिबकराव परचुरे १५०, १८५.

त्रिबकराव सवनीस १३०, १३१, १४७.

व

वरकाजी निवाळकर ७२, ७५, ७८, ८१,
१२८.

वरेकर १०४

वादा गद्रे (गजरे, मदाशिव रघुनाथ गद्रे)

१३७, १६२, १६५, १७१, १७३, १७६.

वादाजो गंगाधर चंद्रचूड १७९

वदनकरपत भडभडे १२६, १२८.

वोक्षितबाबा महापुरुष १५७

दुर्गाजी भाकर १०.

दीलतराव सिंद १८४, १९२, १९६, १९९.

ध

धारराव सिंदे १३२

धोकलमिंग राजा १८९.

धोंडा जयापूरदरे १, ७, १६, ३६, ६७, ७०.

धोडो महादेव १०१.

न

नजीगुदीला खबायतकर १०२

नरवरकर पठाण १९३.

नरसिंगराव (टिपूचा वकील) २, ३, ४, ५,

७, ९, १७, ३१, ४३, ४५, ६२, ७४,
८२, ८३, १२६.

नरसु जेठी १४८.

नानाजी शंकर (स्वामी, नानास्वामी) १,
२, ५, ६, ७, १०, १२, १६, १७, १८,
१९, २१, २६, २९, ३३, ३६, ३७, ४०,
४१, ४५, ४९, ५०, ५३, ५६, ६०, ६१,
६२, ६४, ६६, ६७, ७०, ७१, ७२, ७३,
७५, ७८, ८०, ८२, ८४, ९०, ९१, ९३,
९७, १०२, ११७, १२३, १२९, १३०,
१३४, १४१, १५३, १५४, १६१, १६६,
१७१, १७२, १७५, १८२, १८५, १८६,
१८८, १९१.

नारायणभट दीक्षित सातारकर १०५.

नारायणराय बापू १७२.

नारायणराव यादव भागवत १८४.

नारो नीलकंठ मुजुमदार ६९, १५०, १५२,
१५८, १६०, १६२, १६५, १७१, १७६.

नारो गिबदेव ११६.

नारो शंकर ८०, १३२.

नारोपत (कामीच्या राज्याकडील वकील,
वारानसीच्या राज्याकडील वकील) २०,
२३, २४, २८, ३२, ३६, ३५, ३९, ४०,
५९.

नारोपत चक्रदेव बंधी १२६, १३८, १४३,
१४४.

नासिककर दीक्षित ८५.

नासिककर महापुरुष ४.

नीलकंठराव खासगीवाले १०७, ११२, १४४,
१४६, १५७, १४८, १५३, १५८, १६८.

नूरुसहंमदखान (टिपूबा वकील) २, ३, ४,
५, ७, ९, १७, ३१, ४३, ४५, ६२, ७४,
८२, ८३.

नूरुद्दीन दुसेनख १७७, १७८, १८०, १८७,
१८८.

प

परचुरे ९४.

पर्वतीसिंग १३९, १४०.

पवार १०४, १०५.

परशुरामपत गटवर्धन (परशुराम रामचंद्र
मिरजकर) ८५, ८६, ९०, ९५, ९६,
९७, ९९, १००, १०१, १०२, १०३,
१०६, १०७, १०८, ११०, १११, ११३,
११४, ११५, ११७, ११८, ११९, १२०,
१२२, १३४, १३५, १३६, १४२, १४३,
१५१, १५२, १५५, १७४, १८७, १९२.

परशुराम रघुनाथ १२९.

पागे ७३, १०१.

पाटणकर १०४, १०५, १०७.

पारसनीस ९४.

पाराजोपत ६२.

प्रतिनिधि (पंत प्रतिनिधि) १९, २४, २५,
२८.

फ

फतेअलीखान (टिपू सुलतान) ८८, ८९, ९०,
९७, १०२, १०८, ११५, ११६, १२२,
१२५, १२६, १३४, १३५, १३६, १३७,
१५५, १५७, १७५, १७८, १८७.

फतेसिंग गायकवाड २२, ६३, ८४, ८६.

फतेसिंग भोसले ९८, ९९, १०१.

फुला जेठी १४८.

ब

बजाबा पुरदरे २, ३, ४, ७, १६, ३६, ४७,
५९, ६१, ६५, ६६, ६७, ६९, ७०, ८१,
१७०.

बहिरो अनंत पागेवाले १५२, १५६, १५९,
१६१.

बहिरोपत मेहेदळे (बहिरो रघुनाथ मेहेदळे)

९३, ९४, ९७, ९८, ९९, १००, १०२,
 १०४, ११०, ११४, ११५, ११६, ११७,
 ११८, ११९, १२०, १२१, १२३, १२४,
 १२५, १३४, १३८, १३९, १४३, १४४,
 १४५, १४८, १४९, १५०, १५१, १५३,
 १५७, १५८, १५९, १६०, १६२, १६३,
 १६४, १६५, १६६, १६९, १७३, १७५,
 १७६, १७७, १७८, १७९, १८०, २००.
 बळवंत अप्पा १६.
 बळवंतराव काशी १३१, १५२.
 बळवंतराव षोढोलेकर १६६.
 बळवंतराव जकतदार १४७.
 बळवंतराव नागनाथ १५३, १५४, १६१,
 १७१.
 बळवंतराव भवानी १५२, १८२.
 बाजीराव बरवे २०, २२, ४७, ४८, ८०
 ८१, ८७, १४८.
 बापू मोघे १७३
 बापूजी बल्लाळ लेले १७८.
 बापूजी हाळकर ५, ५४, १०९, १२२, १३३,
 १८९.
 बाबा पुरदरे १४६, १४८, १५२.
 बाबाराव वकील (बाबूराव) १८२, १९४.
 बाबूराव केगव ९५, १३१, १३४, १४७, १६२,
 १७३, १७५, १८५.
 बाबूराव त्रिवेनाथ बेड १९५, १९६, १९९,
 २००.
 बाळकृष्णपंत सप्र १०६.
 बाळाजी केशव नाईक थल ११०, ११४,
 १३८, १५३
 बाळाजी नाईक भिडे (बाळाजी हरी भिडे)
 ११६, ११७, १२७, १७७, १७८.
 बाळाजीपंत (रास्त्याचे वकील) १२६.
 बाळाजीपंत केळकर १२८.
 बाळाजीपंत ठेकाणे १३५, १७६.
 बाळाजीपंत डोसर १२८.

बाळाजीपंत फडणवीस (नाना फडनवीस, बाळा
 जीपंत, मदारुलमहाम) ३, ४, ५, ७,
 ८, ९, ११, १३, १५, १७, १९, २१,
 २३, २४, २५, २७, २९, ३०, ३१, ३२,
 ३३, ३४, ३५, ३७, ३८, ३९, ४३, ४४,
 ४५, ४७, ४८, ५१, ५३, ५५, ५६, ५७,
 ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६५, ६७,
 ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७५,
 ७६, ७७, ७९, ८१, ८३, ८५, ८६,
 ८९, ९०, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६,
 ९७, ९८, ९९, १००, १०१, १०२,
 १०३, १०४, १०५, १०६, १०७, १०८,
 १०९, ११०, ११३, ११४, ११५, ११६,
 ११७, ११८, ११९, १२०, १२१, १२२,
 १२३, १२४, १२५, १२६, १२७, १२८,
 १२९, १३०, १३१, १३२, १३३, १३४,
 १३५, १३६, १३७, १३८, १३९, १४०,
 १४१, १४२, १४३, १४४, १४५, १४६,
 १४७, १४८, १४९, १५०, १५१, १५२,
 १५३, १५४, १५५, १५७, १५८, १५९,
 १६०, १६१, १६२, १६३, १६४, १६५,
 १६६, १६७, १६८, १६९, १७०,
 १७१, १७२, १७३, १७४, १७५,
 १७६, १७७, १७८, १७९, १८०, १८१
 १८२, १८३, १८४, १८५, १८६, १८७,
 १८८, १८९, १९०, १९२, १९३, १९४,
 १९५, १९६, १९७, १९८, १९९, २००

बाळाजीपंत मुनगी १६४.

बाळाजीपंत लेले १४४.

बाळाजीपंत हिंदवीनवीस ९२.

बाळोजी इगळे १२२.

भ

भगवंतराव नारायण पारसनीस १५.

भगवंतराव बल्लाळ दिवाण १७०.

भवानजी भोसले १९.

भवानराव घाटगे मलवडीकर १६२.

भवानी शंकर पंत राजाज्ञा १६५.

भवानी सिवराम (भवानीपंत) १३, १५,
१७, १८, २३, २८, ३७, ४४, ४७, ५०,
५५, ५९, ६१.

भास्करपंत भानू ११४, ११५.

भिकाजी होळकर ५४.

म

मईनसिंग राजे गढेकोटकर १३९, १४०.

मन्याबापू १२१.

मॅकेट, मिरतर १०९, ११०, १११, ११३,
११४, १२१, १२४, १५२, १५६, १७७,
१७८, १७९, १८०, १८७, १८८

मल्हारजी होळकर १५६, १५९.

मल्हारराव होळकर ९५, १६१, १७०.

मशीरुलमुल्क (नवाब आजमुलउमरा बहादुर
नवाब) ८७, १५४, १६१, १७१, १८६,
१८८, १९१

माधवराव पानभे ९२.

माधवराव पेठे १५२.

माधवराव फडके ९९, १०५, १०७, ११२,
११४, १२४, १४४.

माधवराव बल्लाळ पेशवे ४६, ७२.

माधवराव रामचंद्र १६, १०४, १०७, ११२,
१३४, १४६, १४८.

माधवराव सदाशिव २६, २८, २९, ३०, ३१,
३२, ३४, ३८, ४३, ४४, ४५, ४६, ५७,
५८, ७०, १५१

मानाजी गायकवाड ९३, १०२, १०६

मानाजी फावडे (सिंदे) ६८, ७३, ७५, ७८,
८१, ८४, ८६, ८७, १५२, १६९.

मालोजी जाधवराव वाघोलीकर १३१.

माओजीराव जाधव १५८, १६०.

माहदजी पाटील बारीकर १२४.

माहदाजी शिंदे २, ३, ७, ९, १३, १७, १८,
२३, २८, २९, ४८, ५४, ५८, ६०, ६१,

७७, ७९, ८३, ८५, ८६, ९१, ९८, १२२,
१३२, १३३, १३९, १४२, १४९, १५२,
१५५, १५६, १६०, १६१, १६२, १६३,
१७४, १८०, १८१, १८२, १८४, १८६,
१८७, १८९.

माहादाजीपंत काळे १२२, १३१, १७४.

माहादाजीपंत गुरुजी १००, १५०

माहादाजीपंत जतफने १६४.

माहादाजीपंत ढेरे १४७.

माहादाजीपंत बेहरे १३४

माहाबतजंग बहादुर १२३.

माहाराव निंबाळकर ८८, १५२, १६८, १७९.

माहालिंगराव घोरपडे १३८, १३९, १५२.

मीरखा ठोके १२४.

मुधोजी भोसले ३१, ८९, ९१.

मुमा नारज (मांशर नोरोन्हा) २५, ३२.

मुमा मोतरम २५, ३२, १४०.

भेवर, कर्नल (भ्यूर) ३, ७

भेस्तर हिस्तेन (बार्न् हेस्टिगज) ५५.

मोरे गगाधर निफाडकर १३९.

मोंगेपंत ढमढेरे १२९.

मोरे बाबूराव फडनीम ६०, ८२.

य

यशवत नरसिंगराव पांगे १६२.

यशवतराव नाईक निंबाळकर दहिगांवकर
८६, ८७.

यशवतराव महादेव १०१.

यादवराव देवलाते (यादवराव मोरेश्वर)
१४४, १४८, १६८.

युधाफ (मिस्तर इटाव) ११४, १२४, १२७.

येसाजी मिदे ८१.

र

रखमाजी नाईक ८८.

रगराव त्रिबक राजेबहादुर ११४, १३२, १३४.

१३७, १४८, १५२, १५९, १७०, १७८, १७९.
 गराव बोढेकर २३, ७८.
 रघुनाथ चिमाजी मन्वि १४५.
 रघुनाथराव (दादामाहेव) २०, २७, ३८, ३९, ४२, ४६, ४७, ५७, ८०, ८६, १७९.
 रघुनाथ नारायण १०४
 रघुनाथराव पटवर्धन कुम्हवाडकर (रघुनाथ लीळकठ मिरजकर) ९८, ९९, १०४, १०५, १०७, १११, ११२, ११६, ११७, ११७.
 रघुपतराव नागयण राजेबहादर १३२, १४२.
 रघुजी भोसले मेनामाहेव मुभा १०१, १५२, १८२.
 रघुनाथराव (गम रघुनाथराव चिरजीव, रघुनाथराव, दादा, रघुनाथ हँवतराव) १, ६, ३६, ४१, ५३, ७१, ७२, ८७, १७२, १८५, १८८.
 रमाबाई १३८.
 राघोपन गोडबोले (राघो विश्वनाथ गोडबोले) १०९, १२६, १२८, १३१, १८६, १८८, १६०, १६७, १७६.
 राजे रायरायान् दियान्तवत ९२
 राणखान १०२.
 रामचंद्र उद्धव १५३.
 रामचंद्र नाईक पराजपे १६५.
 रामचंद्र नारायण १५२.
 रामचंद्रान गोडबोले १६७.
 रामचंद्रराव फडके (बाबा फडके) ९४, १००, ११७, १२१, १२५, १४३, १४४, १५३, १५७, १५८, १५९, १६०, १६२, १६३, १६४, १६५, १७५, १७९, १८६, १९१.
 रामचंद्रपंत बाबा अंबीकर ७८.

रामचंद्र शिवाजी किल्लेदार १६०.
 रामजी पाटील जाधव ८६, १०५, ११३, १३१, १३२, १३५, १४२, १६३, १६८, १८३, १८६, १८७, १९७.
 रामाजी बुळे ९५
 रायाजी पाटील ७७, ८५.
 रोजनराय १२३.

ल

लक्ष्मणपत कोपरकर ९९, १३६.
 लक्ष्मणराव फडके ९६, ९७, १००, १०५, १०७, ११२, ११६, ११७, १२८, १३६, १६६
 लक्ष्मणराव रामन १३, ३१, ४३, ४५, ५५, ७३, ७६, ९७, १०८, १११, ११६, १२०, १२१, १२५, १२६, १३५, १६६, १५५.

व

वाढरतन (इष्टन, शिष्टन, दिष्टन, उदेष्टन उरुष्टन, मुवईकर इंग्रजाकडोळ वकील) २५, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५, ३७, ३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४७, ५०, ५१, ५७, ५८, ६३, ६७, ६८, ७१, ७३, ७९, ८०, ८३.

विठ्ठल परजुराम पटवर्धन १२७.

विठ्ठलपत वाकेंनवीम ९३

विश्वनाथ जोशी ११०

विश्वामराव चित्तामण पागेवाले १०८, ११६.

विमाजी आपाजी १२.

विमाजीपन आठवले ८०.

विमाजीपन वाघेकर १५१, १५२

विमाजी भिकाजी जकातदान १३४

वैजनाथभट १२८.

व्यंकटराव घोरपडे १४४, १५८, १६८,
१७३, १७६.

व्यंकटराव दामोदरकर १७७.

व्यंकटराव रास्ते १७६.

श

शंकर जोशी १७३.

शामीरखान १३१.

शाहाजी भोसले अकलकोटकर ९८, १००,
१०१.

शिवरामपंत धत्ते ४८ ४९, ६६.

शिवराव नीळकंठ १०७.

शिवाजी विठ्ठल विचुरकर ९, १३९.

श्रीधर लक्ष्मण मुनशी (श्रीधरपंत) १९२,
१९४, १९६, १९७, १९८.

श्रीमंत पंतप्रधान (श्रीमंत, राव पंतप्रधान,
राव मनसूफ) ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९,

१०, ११, १२, १३, १४, १५, १७, १९,

२४, २६, २७, २८, ३२, ३३, ३६,

४०, ४१, ४२, ४३, ४४, ४६, ४७, ५०,

५१, ५३, ५४, ५५, ५६, ५९, ६०, ६१,

६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६९, ७०,

७१, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८,

७९, ८०, ८१, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७,

८८, ८९, ९०, ९२, ९३, ९४, ९५, ९८,

९९, १००, १०१, १०२, १०३, १०४,

१०५, १०६, १०७, १०८, १०९, ११०,

११२, ११४, ११५, ११६, ११७, ११८,

११९, १२०, १२१, १२२, १२४, १२५,

१२६, १२७, १२८, १२९, १३१, १३२,

१३४, १३५, १३७, १३९, १४०, १४१,

१४२, १४३, १४४, १४५, १४६, १४७,

१४८, १४९, १५०, १५१, १५२, १५३,

१५५, १५६, १५७, १५८, १५९, १६०,

१६१, १६२, १६३, १६४, १६५, १६६,

१६७, १६८, १६९, १७०, १७१, १७३.

१७४, १७६, १७७, १७८, १७९, १८०,

१८१, १८३, १८४, १८५, १८७, १८८,

१८९, १९०, १९१, १९२, १९३, १९४,

१९५, १९६, १९७, १९८, १९९, २००.

स

सखारामपंत ६०.

सखाराम यशवत पानसे १७, १९, २२, २८,
१०१, १०४, १२८, १३४, १४८, १५३,

१६८, १७६, १७९.

सटवाजी गावडे १२८.

सटवाजी भोसले (सटोजी) २०, २२, ८१.

मदाशिव दिनकर ११६, ११८, १२०, १२२,
१२४, १७२.

सदाशिवपंत गुणे ९९, १२१, १२९.

सदाशिवभट दाते ९८, १७७.

संभाजीराव जाधव १६०.

समशेर बहादुर १४७

मयाजीराव भापकर १४६, १५२

सय्यद अहमद १२९.

साबाजी नाईक गिंबाळकर १६२, १६५.

साहेबखां ठोके १२४.

माळवे १३१.

सिध्देस्वरराव बिनीवाले १२०.

मुबराव वकील १५५

मुभानराव जाधव (वाघुलीकर जाधव) ८४,
८६.

सौलतजंग बहादुर ८६.

ह

हजरत शाहसाहेब (औरंगाबादकर) ९४.

हरराव १३६.

हरिपंत दुभाष्या (हरबा दुभाषी) ३१, ३४,
३८, ४४, ४५, ५७.

हरिपंत फडके (हरिपंत तात्या) ३, ४, ७,

८, ९, ११, १३, १५, १९, २१, २२, २३,

२४, २५, २७, २८, २९, ३१, ३२, ३४,

३५, ३८, ४०, ४३, ४४, ४५, ४८, ५१,

५३, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६२,

६५, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७६,

७७, ७८, ७९, ८०, ८३, ८५, ८९, ९१,

९३, ९४, ९६, ९९, ९८, ९९, १००,

१०१, १०२, १०३, १०४, १०५, १०६,

११०, ११५, ११७, ११८, ११९, १२१,

१२३, १२४, १२५, १२६, १२७, १२८,

१३०, १३१, १३२, १३५, १३६, १३७,

१३८, १३९, १४०, १४१, १४३, १४४,

१४७, १४८, १५०, १५२, १५३, १५८,

१६०, १६२, १७४, १७५, १८१, १८२,

१८३, १८७, १८८, १८९, १९०, १९१,

१९२, १९३, १९४, १९६.

हरिपंत हंडे १६२.

हचर्न (मिस्तर हरण) ११४, १२४.

हैदरअलीखान (हैदर नाईक) २, ३, ५, ७,

९, ११, १२, १७, १८, १९, २३, ३५,

३७, ३९, ४१, ४२, ४३, ४६, ४८,

५०, ५२, ५३, ५४, ५७, ५८, ५९, ६१,

६२, ६३, ६८, ६९, ७१, ७३, ७४, ८२,

८३, ८५.

हैन्नराव गोपाळ (हयवतिराव गोपाळ, वडील)

१, ५, १६, २९, ३६, ४०, ४२, ५२,

६०, ७०, ७२, ८०, ८७, १७२.

हुजूर, बदगानआली १, २, ५, ६, ७, ११,

१६, १७, १८, १९, २५, ३६, ४०, ४१,

५०, ५३, ६०, ६१, ७१, ७२, ८३, ८७,

१०३, १०८, १४१, १५३, १५४, १५५,

१८१, १८२.

स्थलनिर्देश

<p>अ</p> <p>अकलोद १२०. अकलकोट ९८. अमसोर (किल्ला) १२३, १४२, १४९, १५२ १५५, १६१, अजिठा ६८, ७८, ८१. अरकाट ८, १२, ५२, ५३, ५४ ८३. अरण (किल्ला) ४६. अलीमोहन २०. अशोरी १८०.</p>	<p>कल्याणी २, २२, ५१, ५३. कवठे १३६. काल्पी ३, ७, २९, ५४. कालीकोट बंदर ५५. कासारबारी ८४. कासी (बारा नसी) ३, २८, ३९, ५५, ७९. काळहस्तो ७, १२. किसनगड १६१. कुरकुंब ७६. कुठभेत्र १२३. केवळा १९. कोंडाईबारी १०, १२, १५, २२, २३, ३७, ३९, ४७, ५८, ६३, ८४, ८६. कोपरगांव १५६, १७९, १८५. कोरेगांव १८१. कोलंबो (कोळंबे बंदर) ५२. कोल्हापुर ८१.</p>
<p>आ</p> <p>आजंब (अवंध) ३०, ३१, ३४. आनन १६२. आनंदवल्ली १४६.</p> <p>इ</p> <p>इनापुर १९२, १९६.</p>	<p>ख</p> <p>खंडाळा २५, २७, २८. खेड (गगावखेड, हैदराबाद प्रांत) १७२. खोपवली २०, २४.</p>
<p>उ</p> <p>उजैन (उजनी) ५४, ६१, १४९, १७४. उबेपूर १२३.</p>	<p>ग</p> <p>गंगापुर (नाशिक जिल्हा) ७९, ८१. गदग १८७. गदवाल (हैदराबाद प्रांत) १५३.</p>
<p>औ</p> <p>औरगाबाद १७०.</p> <p>अं</p> <p>अंबगांव १२०, १२९. अंबजोगाई ६९. अंबे वडगांव १८३.</p>	<p>घ</p> <p>अंबनगड ४, ६१. अंत्रगरी (किल्ला) ५२. सांववड ९५. चाळिमगांव ९५. चिलली २, १९.</p>
<p>क</p> <p>कनकगिरी ९७. कलकता ७७, ७९, ९०.</p>	

चिचवड १९, २५, २६, २९, ३०, ७५.

चिनापट्टण (मन्नास) २, ७, १२, ४३, ५२,
५३, ५७, ६३, ६९.

चिन्नूर ४३.

ज

जमखंडी ८८.

जयपूर १२३, १३२, १७९.

जांबगाव १८६.

जेजुरी ६९, ७०, ७३, ७४, ७६, ७७, ७८
९४, ९५.

जोधपूर १२३, १३२.

झ

झरने-परणे १८९.

झांशी ३, ५४, ६१.

ट

टकमक ४४.

टोके ९७, १००.

त

तळेगांव १७, १९, २३, २४, २५, २७.

तळेघोमाळ ३, ७, ८.

तासगांव १२०, १२९, १३६.

त्रिपासूर (किल्ला) ४३, ५२, ५३, ५४.

त्रिबक (किल्ला) ४६.

त्रिबक (त्रिबकेश्वर) १००.

तुलजापूर १०२.

थ

थालनेर ९५.

थेऊर ७३.

द

दनिपा २, ३, ८३.

दहीगांव ८६.

दावडी निबगांव २२, ५२.

दिल्ली १३०.

दुर्ग (नळदुर्ग, हेंद्राबाव प्रांत) १७२.

देवास १७४, १७९.

ध

धारवाड १५१, १५२, १५५, १९०.

धाम्य महाबळेश्वर (धुम महाबळेश्वर) १७१.

न

नरगांव ८८.

नागपूर १२१, १२९, १८२, १९२, १९६,
२००.

नाशिक ८३, ९४, ९५, ९७, १००.

निधोने ७३, ७४, ७५, ७६.

प

पटवी—खटोले १८९.

पठरपूर १४१.

पांडेश्वर ७८.

पानगल १५३, १७२, १७३, १७५.

पाशाण ६८.

पिपळगांव ६१, ६५.

पुणे १, २, ३, ४, ६, ७, ९, ११, १२, १३,

१६, १७, १८, १९, २०, २१, २२, २३,

२४, २५, २६, २९, ३०, ३१, ३३, ३४,

३६, ३७, ४१, ४२, ४३, ४४, ४५, ५०,

५१, ५२, ५३, ५४, ५५, ५६, ५९, ६०,

६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६९,

७०, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८,

७९, ८०, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७,

८८, ८९, ९०, ९३, ९७, १०६, १०८,

१०९, ११५, ११६, ११७, १२३, १३०,

१३४, १४१, १४४, १४५, १५४, १५६,

१६१, १६६, १७१, १७२, १७५, १८०,
१८१, १८२, १८३, १८५, १८६, १८८,
१८९, १९१, १९२, १९४, १९५, १९६,
१९७.

पुष्करतीर्थ १५५, १५६.
पैठण १५६, १६१.

फ

फरवापुर ६८.

ब

बगलोर (बॅंगरूळ) १५५, १५७.
बडोचे १०२.
बदलापुर २, २२, २७.
बल्लाळगड ४४.
बादामी ५३, ५४, ६१.
बारामती ७५, ८९.
बिबवर ४०, ४८.
बिरेवाडी ८.
बु-हाणपुर १७४, १८०.
बमराजपाळ २, ७, १२.
बोरघाट २०, २२, २६, २७.

भ

भंडारकोठा १४७.
भागानगर ९६, १८५.
भानपुरा १८९.
भोमार्शकर १४२.
भोर १४५.
भोसडी १०.

म

मयूरा ९८, १२२, १२३, १३३, १४९.
मयूर १७२.
महेश्वर २०, ४८, ८१, ९५, १७४.
मालेगांव १३२.
मिरज १००, १०८, १२७, १२९.

मुघोळवाडी ७१, ७२.

मुंबई २, ११, १७, २२, २७, ३८, ४४, ४७,
५५, ५७, ५८, ६१, ६३, ६८, ७७, ७९,
१०९, १२४, १२९, १५२, १८७.

मुरगुंड ८८.

मेणवली ६९, ७१, ७३, ७५, ७६, ७९, ८१,
८३, ८५.

मेहुण बोकर ९५.

मोरगांव १२२.

मोरेश्वर ६९, ७३, ७६, ७७, ७८.

य

यादवाड ८८.

येरंडोल २०, २४.

र

रामपुरा १८९.

रायगड (रायें किल्ला) ८५.

रायपुर ९२.

ल

लूमेस्वर १८७.

लालबाग १७८.

लालपेठ ५४, ८३.

लोणी ७८, ७९, १९, १२०.

व

वडगांव २५, २७, २८, ३०, ३१, ३४.

वसई २७, ३८, ३९, ४६, ५८.

वाई ९७, १०२, १०८, ११५, १५५, १७६
वाघोली १६१.

वाफगांव ५, १५, २३, ५१, ५३, ५४, ५५,
५६, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३, ६४, ६५,
६६, ७९, ८२, १७०.

विजयवुगं ५५.

विठ्ठलवाडी २२.

बोसवागड (बशागड) ६८, ७५, ७८, ८१, ८४, ८६.

श

शाहापूर बेळगांव ८८, १२०.

शापूर बेळगे १४९.

श्रीरंगपट्टण (पट्टण) १५५, १७४, १७५, १७७, १७८.

स

सातारा ७९, ८१, ८३, ८५, ८६.

सासवड ३, ४, १६, ३६, १४८.

साष्टी (किल्ला) ४२, ४६.

सिकाकोल ८, १२.

सिद्धटेक ६९, ७६, १४१, १९१, १९२, १९४, १९६.

सुरत ८७, ८१, ८४, ९१, १३१.

सुवर्णदुर्ग ५६.

सोनगड १५, २२, ६३, ८६.

सोलापूर १६१.

ह

हळदवण ८४.

हिलजगड १८९.

